BEKLE DEDİM GÖLGEYE

ÜMİT KIVANÇ

İLETİŞİM • ROMAN

ÜMİT KIVANÇ 1956'da İstanbul'da doğdu. Haliyle, birtakım okullarda okudu. 1980 öncesi dönemi mâlûm şekilde geçirdi, 12 Eylül'ü görece az hasarla atlattı. Altın Kitaplar Yayınevi, *Milliyet* yazılışleri, *Cumhuriyet* Haber Merkezi'nde, *Yeni-Gündem* haftalık haber dergisinde, İletişim Yayınları'nda, *Medyakronik* günlük medya eleştirisi sitesinde çalıştı. (*Medyakronik* dönemi ve sonrasındaki medya eleştirisi yazıları için: *www.haysiyet.com.*) "Piyasaya" yazı, fotoğraf, tasarım, çekim, kurgu, senaryo işleri yaptı. 1980 öncesinde Afrika Boynuzu ve Nikaragua üzerine haber araştırması-analiz türünde broşürleri yayımlandı. *Radikal* gazetesi ve *Nokta* dergisinde yazdı, 2007'de *Taraf* gazetesinde yazmaya başladı, *Birikim* dergisinde yazıyor. Önce *Mozaik*, ardından piyanist Ayşe Tütüncü'nün *Bir Piyano Beş Perküsyon* grubunda davul çaldı. 1990'ların ortalarında kısa ve belgesel filmler yapmaya başladı. Önemli belgeselleri arasında, *Kızlar ve Kökler*, *Nazê*, *Şarkılarla Geçtim Aranızdan* (Kazım Koyuncu için bir film), *19 Ocak'tan 19 Ocak'a* (Hrant Dink cinayeti sonrası), *Uçurtmam Tellere Takıldı* (Ahmet Kaya için bir film) sayılabilir. (Filmleri hakkında daha geniş bilgi için: *www.gecetreni.com.*) Edebiyat çalışmaları 1989'dan itibaren yayımlanmaya başlandı. İlk kitabı, "birtakım kadınlar, muhtelif erkekler ve hep bildiğimiz şeyler üzerine bir upuzun hikâye" olan *Aşkım Bana Resimaltı*'dır. Bunu "siyasî polisiye roman" *Bekle Dedim Gölgeye* (1989) izledi. *Erkek Hikâyeleri* (1990), hikâyelerini topladığı ilk kitabıdır. *Macbeth - Muhitimize Uyarlama Denemesi* (1991) ise tek oyunu. Yakın tarihimizi yeniden yorumlamaya ve anlamaya bir katkı niteliği de taşıyan *Gaib Romans* adlı romanı 1992'de çıktı. Bunu *Yalnız Olmuyor* (1995) ve *Siyah Makamı* (1997) izledi. Futbol basını üzerine eleştiri niteliğindeki *Kesin Ofsayt (2001)* İletişim, siyasî ve toplumsal konulardaki makalelerini derlediği *Demiş Bulundum* (1999), Birikim Yayınları'nca yayımlandı.

İletişim Yayınları 79 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 9
ISBN-13: 978-975-470-009-1
© 1989 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1-3. BASKI 1989-1998, İstanbul
4. BASKI 2010, İstanbul

KAPAK Suat Aysu
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Seçkin Oktay
BASKI ve CİLT Sena Ofset
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11
Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları
Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ÜMİT KIVANÇ

"Bekle" Dedim Gölgeye

iletişim

Bu romanda yer alan kişi ve yer adlarıyla olayların gerçek kişi ve olaylarla ve hele ülkelerle hiçbir ilişkisi yoktur, hepsi beynelmilel planda kayıtsız şartsız hayal mahsulüdür. (Ve "hayal mahsulü" olduğuna göre, haliyle "tasarlanabilir" demektir.)

I.

Bir görünüp, hemen kaybolacak gibi...

Bir karanlık aralanıyor gibi önünde. O, aradan gözüküp gözüküp kayboluyor. Onun üstüne yumulan, onu saran, sıkan, katı karanlığın gediklerini bulup varlığını duyurmak mı istiyor, işaret mi çakıyor? Yoksa gerçekte saklanan o mu ve istemeden karanlığın içinden sıyrıldığı anlara mı tanık oluyorsun?

1

Eğer o silah sesi araya girmeseydi, o sokaktaki evlerin birinde bir adam pijamasını her günkü saatinde çıkaracaktı. Oysa bugün, hem her zamankine göre daha erken uyanmış, hem kendi uyanmamış, uyandırılmıştı (üstelik evinin dışındaki birileri tarafından) hem de traşını geç olacak, pijamasını geç çıkaracaktı. Düzeni baştan bozuk, kötü bir güne başlamıştı. Tanyerinin ağarmasına pek az kala, salonunda ışıkların bütün gece hiç sönmediği, önüne alelacele park edilmiş kırmızı Volkswagen'in egzostundan hâlâ ince dumanların süzüldüğü, bahçe içindeki iki katlı evden gelen ses, daha şimdiden, birkaç kişinin hayatını değiştirmişti bile.

İki kat, iki ayrı daireydi ve üst katta oturan, geceleri erken yattığı halde saatlerce uyuyamayan, sabahları da hiç zorunlu olmadığı halde yaz-kış güneş doğmadan uyanan iki yaşlı kızkardeşten biri, üzerine telaşla sabahlığını geçirmiş, mutfak penceresini açıp becerebildiği kadar dışarı sarkmıştı. Sanki kendisine cevap verecek bir sürü insan ortalıkta

dolaşıyormuş gibi, üstelik hiç de yüksek olmayan bir sesle, "Ne oldu?" diye sesleniyordu. "Ne oldu? Erdal, yavrum, sizden mi geldi o ses?"

Hayli uzaktaki işyerlerine gidecek servise yetişebilmek için her sabah bu saatlerde yola düzülen ve aynı semtte oturan bir arkadaş bulabildikleri için karşılıklı olarak birbirlerinin varlığına şükreden iki kız, o evin ışıklarının o saatte yanıyor olmasında bir gariplik görmezlerdi, çünkü bu durumla sık sık karşılaşıyorlar, hattâ evde oturan yakışıklıca ve genççene adamla haliyle ilgilendikleri için bunu aralarında konu ediyorlardı. Perdelerin bazen aralık, bazen neredeyse bütünüyle açık oluşu sayesinde evin içini görebilmişler, uykularını açmaya çabalayarak yürürken, evde oturan adamın mesleğini tahmine çalışmışlardı.

Silah sesini duyduklarında, henüz evin hizasına gelmemişlerdi. Sesi duydukları anda, ikisi birden, önce korkuyla durakladılar, kısaca birbirlerine bakıp eve doğru hızla yürümeye başladılar. Yukarı kattaki yaşlı kadın o sırada penceresini açıp dışarı sarktı. Birkaç saniye sonra da karşı sıradaki evlerden ikisinde ışıklar yandı ve birer pencerenin perdesi aralandı.

Silah sesinin geldiği evin önünde donup kalmış kızları kurtaran da bu oldu. Kızlar eve yaklaşmaktan çekinmemişler, ama şimdi ürkmüşlerdi, çünkü Erdal'ın salon perdesine oldukça net bir insan gölgesi vurmuştu ve gölgenin telefonla konuşan bir adama ait olduğu anlaşılıyor, adamın elindeki silahın silüeti rahatça seçilebiliyordu.

Kızlardan biri ağzını eliyle kapadı ve inlemeye benzer bir ses çıkardı. Öteki, arkalarında bir ışığın parlayışından irkilerek o yöne döndü ve camdan bakan, ne olduğunu anlamaya çalışan komşuları gördü. Arkadaşının kolundan tutarak çekti ve camdan bakan sabahlıklı kadınla saçları dökük adamın bulunduğu eve doğru sürükledi. Erdal'ın salon per-

desindeki korku piyesi bu sırada sona erdi. Silahlı adam, gölgesinin perdeye vurmasına yol açan spot-lambanın önünden çekilmişti.

Kızlar koşarak pencereleri aydınlanmış komşu evinin bahçesine girdiler. Sokak kapısına kadar koştular. Kapının önünde durdular. Kapı açılmadı. Sabahlıklı kadın önce tereddüt içindeydi. Gerçi kızları gözü ısırıyordu, evine doğru koşarlarken tanımıştı onları, birkaç sokak aşağıda oturuyorlardı. Ama kadının tereddütü böyle basit bir bilgiyle giderilemeyecek türdendi, kökleşmiş bir basiretin eseriydi. Şöyle düşünmeyi denedi: Kızların patlamayla, patlamanın geldiği evle bir ilişkileri yoktu. Onlara kapıyı açabilirdi, bunu yapmakla ne olduğunu henüz anlayamadığı bir olaya karışmış olmazdı. Üstelik sokağın ortasında korkudan ne yapacaklarını şaşırmış kızları nasıl çekip içeri aldığını günün ilerki saatlerinde, olayın unsurları arasına katmak pekâlâ zevkli olabilir, sabahlıklı kadını, mahallede aynı sesi duymuş öteki insanlardan ayrı bir yere koyabilirdi. Gidip sokak kapısını araladı.

Kızlar, kadının ısrarla tam açmadığı, aralık tutmaya çabaladığı kapıyı itip eve daldılar. Kadın, "Gelin yavrum," dedi, "Siz gördünüz mü ne olduğunu?" Kızlar kısaca hikâyelerini anlattılar. İçerden öfkeli bir ses "Şşşşt!" diye azarladı onları. Hemen sustular, sabahlıklı kadının kılavuzluğunda, yandaki odaya geçtiler. İki kız da ayakkabılarını çıkarmıştı bile. Onlara terlik verilmedi. Saçları dökük pijamalı adam onlara ters ters baktı. Kızlar, davetiyeleri olmadığı halde protokol sırasına oturmaya kalkışan ama hiç yırtık olmayan insanlar gibi, küçük adımlarla pencereye yaklaştılar. Adam bir kolunu yana açarak, geride durmalarını işaret etti. Onları korumak için böyle yapıyordu, belli, onlardan daha fazla ayrıntı görebilmek ve onlara bu ayrıntıları kendi yorumuyla sunabilmek için değil. Asla değil. Kızlardan biri, alçak sesle, "Şey... silah

sesine benziyordu, öyle değil mi?" dedi. Ortaya usulca sürülüvermiş bu soru cevapsız kaldı. Hepsi birlikte, saçları dökük adamın -biraz da bunu geç akıl ettiği için sinirlenerek yaptığı- uyarısı üzerine ışığı söndürüp pencereden karşıdaki evi gözetlemeye başladılar. Artık daha dikkatli olmalıydılar. İçerde bir katil olabilir ve her an dışarı çıkabilirdi.

Kaç dakika geçtiğini hiçbiri söyleyemezdi, ama uzun süredir beklediklerini hissediyorlardı. Ve korkuyorlardı. Erdal'ın üst katında oturan yaşlı kadınlardan birinin, giyinmiş, aşağı indiğini gördüler. Kızlardan biri kısık bir çığlık attı. Ne kızlar ne de evlerinde bulundukları komşu kadınla adam, şu sırada katilin ya bir şeyler aramak için ya da bilmedikleri bir sebeple hâlâ bulunduğu evin kapısını çalmaya hazırlanan yaşlı kadını uyarmayı aklından geçirdi. Sabahlıklı kadın olaya kendisinden daha yakın olan ve olacak yaşlı kadını biraz kıskandı. Yaşlı kadın kapıyı çaldı, çaldı, kapı açılmıyordu. Pijamalı adam, "Açar mı hiç, tabiî açmaz," dedi. Karısı, "Polise haber verilir mi?" diye sordu. Kızlar, ikisi birden atıldılar: "Evet, hemen polise haber versenize. " Adama döndüler: "N'olur hemen arayın polisi." Adam bir süre kararsızlık geçirdi.

Bu sırada yaşlı kadın kapıyı çalmaktan vazgeçmiş, az önce katilin gölgesinin vurduğu salon penceresine doğru ilerliyordu. Pencere, bahçeye uzanan balkonumsu alçak platforma açılan bir kapıya bitişikti. Yaşlı kadın balkon kapısının önüne geldiği sırada kızlardan biri gözlerini kapadı. Birden bir silah sesi duyacağını, camı parçalayarak çıkacak bir merminin yaşlı kadını, cansız yere yıkacağını düşünmüş, bu sahneyi gözlerinin önünden geçirmişti bile.

Böyle bir şey olmadı. Yaşlı kadın salon camına tık tık vuruyor, "Erdal, oğlum, ses versene," diye bağırıyordu. Kardeşi, öteki yaşlı kadın, yine yukardaki pencereden sarkmış, "Ne oldu? İçerde mi? Ne olmuş?" diye ardarda sorular so-

ruyor, cevap alamadıkça sesini yükseltiyordu.

Pijamalı adamla sabahlıklı kadın, Erdal'ın üst katında oturan iki yaşlı kadının katile ve cinayete bu kadar yaklaşmasını kadınların bunamış olmalarına bağladılar kafalarında.

Yandaki evden pijamalı bir başka adam çıkıp ürke ürke Erdal'ın evinin bahçesiyle kendi evininkini ayıran çite yaklaştı ve sanki yaşlı kadınlar bu işin uzmanıymış gibi, "Ne olmuş? Silah sesi miydi gerçekten?" diye sordu. Kızların bulunduğu evdeki adam biraz cesaret bulmuş olmalı ki, hep birlikte penceresinden olan biteni izledikleri odadan çıktı, sokak kapısına kadar gidip öteki pijamalı adama, "Polise haber versenize Şeref Bey, " diye seslenmeyi düşündü. Eli sokak kapısının tokmağında, bir süre durdu, odaya geri döndü. Bu sırada, bahçesine çıkmış öteki pijamalı adam, "Mahinur Hanım, çıkın yukarı, girin evinize," diye yaşlı kadına seslendi. Bağırmıyordu, konuşmuyordu; fısıldıyordu, ama yüksek sesle. Yaşlı kadın, sabahlıklı kadınla kızların ve az önce onların bulunduğu odaya yeniden girip pencere önündeki yerini almış saçları dökük adamın duymadığı bir cevap verdi. Kızlardan biri, pijamalı adama, "Polise mi haber verdiniz?" diye sordu. Adam kıza bakmadan, "Şeref Bey çıktı ya dışarı, o şimdi girip telefon eder," diye cevap verdi. Aklından, "Şu Şeref Bey'e bak," diye geçirdi, "ne işin var be adam, bahçede!" Aynı anda, kendilerini olayın heyecanına kaptırıp burunlarının dibindeki katilin varlığını unuttuklarını, herifin belki de birden evden fırlayıp sağa sola ateş edebileceğini yeniden düşündü.

Ortalık aydınlanmaya başlamıştı. Polise telefonu Erdal'ın evinin yanındaki evin bahçesine çıkıp tekrar içeri dönen pijamalı adam etti. Kapıdan çıkıp köşebaşına kadar gitmenin çok da tehlikeli olmadığını ve belki de heyecanlı olacağını düşünmeye başlayan kızlardan biri ötekini adetâ sürükleyerek komşuların evinden çıkardı, yola inmeden, kaldırım-

dan, hızlı hızlı yürürlerken komşu kadın, "Caddeye çıkınca hemen bir taksiye atlayın kızım. Biz arkanızdan bakıyoruz", diye seslendi. Kızlar, oysa, o sırada bir TIR veya şilep de bulsalar duraksamadan binerlerdi; dolayısıyla kadının sözlerini duymadılar.

Yaşlı kadın, pijamalı adamın polisi aramak için içeri gireceğini söylemesi üzerine tekrar üst kata çıkmaya razı olmuştu.

Kızlar için artık tek şans, bindikleri taksinin servisi mümkün olduğu kadar erken yakalayabilmesiydi, çünkü eğer vaktinde kart basabilmek için işyerine taksiyle gitmek zorunda kalırlarsa, ücretleriyle hiç bağdaşmayan bir para ödemeleri gerecekti. Ama buna çok fazla kafayı takmıyorlardı, çünkü işyerine vardıktan az sonra şahitliğe çağırılacaklarını konuşmuşlardı, zaten bu durumda biraz geç kalsalar dahi herhalde kendilerine anlayış gösterilirdi. Kolay değildi: Bir cinayet görmüşlerdi. Yani duymuşlardı, yani hemen sonrasını görmüşlerdi, korku duymuşlar, heyecanlanmışlardı.

Servisi yakalayabildiler. Önüne geçip durdurdular, taksiden inip servis otobüsüne bindiler. Az sonra, otobüste herkes susmuş, kimileri koltukların arasındaki koridorda ayağa dikilip yanlarına yaklaşmış, onları dinliyorlardı. İşyerine vardıklarında, servisten inerlerken, kızlardan biri ötekini kolundan çekip kalabalığın dışına çıkardı, "O kırmızı vosvosu hatırlıyor musun?" diye sordu. "Onu o evin önünde daha önce de görmemiş miydik biz?"

2

Dışarda bir katille yüzyüze gelebileceğini henüz düşünmemişti, bu nedenle bahçeye çıkma kararını kolaylıkla vermiş, zaten ne yapsa kendini tutamayacağını anlamış, âdetâ sürüklenmişti oraya, ama içeri girdikten sonra aklından geçir-

diği ihtimaller onu kendi gözünde neredeyse kahraman yapmıştı. Kendine güven sınırlarını zorlayan bu ruh haline rağmen pijamalı adam, telefonda öyle kısık bir sesle konuşmuştu ki, karşısına çıkan nöbetçi polis memuru, "Nasıl yani kardeşim, sizin evinizde mi silahlı bir adam var?" diye sormuştu.

Yaşlı kadınlar açık çaylarını koymuş, bardakları ellerinde, pencerenin önünden ayrılmak istemiyorlardı. Sık sık aşağı bakıyorlar, bir hareket olsun, aşağıdan bir ses gelsin, Erdal balkona çıksın, işte ne olursa olsun, ama alacakaranlıkta yaşanmış korkutucu olayı şurasından burasından izlemiş herkesten çok onların algılayabildiği ölüm kokusu uçup gitsin istiyorlardı. Bu koku duyulduğunda dünyanın en az bir kişi için eskisi gibi dönmeyeceğini çok iyi biliyorlardı. İkisi de birazdan ağlayacağını hissediyordu.

Sokağın köşesinde morumsu bir mavi ışık, her seferinde daha güçlü çakıp sönmeye başlamıştı. İki minibüsle bir otomobilin motor sesi ve sirenlere iki yaşlı kadının sessiz hıçkırıkları eşlik ediyordu. Minibüsleri ve otomobili evin biraz ötesinde durdurup siper ala ala eve yaklaşan tabancalı, makineli tabancalı polisler, katile "silahını at, ellerini kaldır, dışarı çık, etrafın sarıldı" anonsları yaparken, bir yandan da cinayet mahallinin üst kat penceresinden çekilmemekte inat eden yaşlı kadınlarla uğraşmak zorunda kaldılar.

Polislerin anonsları sonuç vermedi. Evden kimse çıkmadı. Sokağı telsizlerin hışırtısı sarmıştı. "Amirim"ler, "anlaşıldı"lar arasında, az önce biraz cesaret ve bir telefonla yarattığı eseri şimdi heyecanla seyreden pijamalı adam pencerenin önünden çocuklarını uzaklaştırmaya çalışıyordu. Eserinin başarılı olup olmayacağını, aktörlerin beceri düzeyini, seyircinin tepkisini merak ediyordu. Esere katkısını alenen sahiplenip sahiplenmemekte kararsızdı. Muhtemelen sonuca göre davranacaktı. Hele şu iş hayırlısıyla bitsin, yoğun

alkışlar arasında pijamasıyla sahneye yürür ve vakar içinde selâmlardı, bir katilden kurtardığı mahalleyi... Aslında en iyisi yine de hiç ortaya çıkmamaktı belki.

Polisler, çelik yelekler ve makineli tabancalar operasyon düzenine girdiler. Bahçe kapısından süratle içeri dalıp az önce yaşlı kadının ısrarla çaldığı, açılmayınca ön tarafa geldiği kapının iki yanında mevzi aldılar. Oradan tekrar seslendiler içeri. Gene cevap yoktu. Kapıyı kırıp süratle geri çekildiler. Evde hareket yoktu. İki polis makineli tabancalarını ateş etmeye hazır tutup içeri girdiler. İçerden hiç ses gelmedi. İki polis daha girdi. İçerden hiç ses gelmedi. Polislerden biri tekrar kapıda göründü, bir işaret yaptı. Geride kalan polisler bu kez grup halinde eve girdi.

Daha sonra, mahallelinin, "Hemen kelepçelemişlerdi", "Kelepçelememişlerdi, arkadan kollarını kıvırmışlardı", "Ensesinden ve iki bileğinden tutuyorlardı" diye başlayıp, "Ama etrafında çok polis varmış, tam görememişler" diye bitirdiği tasvirlerden hangisinin doğru olduğunu bilemiyoruz. Ama polislerin evde, üstelik elinde silahla bir adam bulduğu, adamın polislerin anonslarına, "Silahını at, ellerini kaldır" komutlarına hiçbir tepki göstermediği, yakalandığında sigara içmekte olduğu, cesedin yanıbaşında bir iskemlede oturduğu ve makineli tabancalı polisler burnunun dibine geldiğinde dahi hiç kıpırdamadığı, silahı elinden alınırken, kıskıvrak tutulup yere yatırılıp üstü aranırken, hiç ses çıkarmadığı ve direnmediği öğrenildi.

3

Gazetelerin istihbarat servislerinde ölü saatlere girilmişti. Gece polis telsizi dinleyip haber olacak bir şey çıkarsa apar topar arabaya atlayıp olay mahalline yetişme amacıyla nöbete kalanların artık telsizleri kapatıp bir-iki saat kestirme-

ye hazırlandığı, sabahçıların da henüz gelmediği ölü saatler.

Bütün İstanbul'da sadece iki gazetede o sırada henüz hayat vardı ve ikisinde de gece nöbetçileri olayı öğrenip küçük teyplerini, fotoğraf çantalarını kapmış, şoförleri uyandırarak yola çıkmışlardı. Erdal'ın evinin bulunduğu sokağı ararken karşılaştılar. Sokağı bulduklarında, şoförlerden biri köşeyi hızla dönmek istedi. Ekip otosuyla çarpışıyorlardı az daha. Yol verdiler, polisler hızla geçti. Arabalardan birinden, boynunda fotoğraf makinesi, elinde küçük bir telsiz, bir muhabir indi, uzaklaşan polis minibüsünün arkasından baktı ve öbür arabaya doğru yaklaşarak, "Kelepçelemişler" dedi. Sonra arabanın içinde oturanı başkası sandığını belli ederek, "Abi, sizi hiç görmemiştim daha önce, hayrola, Salih yok mu?" diye sordu. Erdinç, "Bu gece ben kalmıştım," diye cevap verdi. "Genellikle bu tür işlere gelmem, ondan tanımıyorsun, beni." Öteki, kapılarında gazetesinin adı yazılı otomobiline döndü, gece kovalamacalarına alışık olduğu her halinden anlaşılan şoförü, oğlan binerken, daha kapıyı kapamamışken gazladı. Erdinç, "Bu da kendini dedektif sananlardan," dedi. Şoförü cevap vermedi. Erdinç, "Haydi, biz de gidip bakalım," diye devam etti. "Nasıl bir trajediyle karşılaşacağız acaba?" O sırada aklından bütün "kesti, doğradı, delik deşik etti, namus uğruna, dayak yüzünden vb..." haberleri geçiyordu.

Otomobili öbür gazete otosunun arkasına park ettiler. Erdinç indi. O eve doğru ilerlerken iki polis arabasıyla bir ambulans sokağa girdi. Erdinç başını onların motor seslerinin geldiği yöne çevirmeden, cinayetin işlendiği binaya baktığında, beklediği manzaraya hiç uyduramadığı birşeylerin varlığını hissetti. Polis arabalarıyla ambulansı gördükten sonra tekrar eve bakmaya başladı. Pardesüsünün cebinden not defterini çıkarırken üst kat penceresine kaydı gözleri: Birbirlerine çok benzeyen iki yaşlı kadın yüzü gördü.

Üst kat penceresindeydiler. Biri gözlüklüydü. Öbürü, yumruk yaptığı elinde bir mendil tutuyor ve mendili arasıra gözlerine bastırıyordu. Erdinç bahçe kapısında bir kez daha durakladı, yaşlı kadınlara bir kez daha baktı. Birden boşluğunda bir kıpırdanma, midesinde yanma hissetti. Âdetâ kadınlarla gözgöze gelmekten korkarak bahçe kapısından girdi, elini tekrar cebine atıp basın kartını çıkardı.

Yaşlı kadının çalıp çalıp cevap alamadığı, polislerin kırıp girdiği kapının önüne geldiğinde, öbür gazetenin polis muhabiri oğlanı sivil polislerden birine, "Buradan kırıp mı girmiş abi?" diye sorarken buldu. Polis, "Orayı biz kırıp girdik", diye cevap verdi. "Adam biz girdiğimizde cesedin başında, iskemlede oturuyordu." Erdinç'i görünce anlaşmış gibi sustular.

Susan ve konuşmalarını sürdürmek için onun geçmesini bekleyen iki adamın ortasından o eve girmek Erdinç'e daha bir zor göründü.

Yaşlı kadınları gördüğü üst katın ayrı bir daire olduğunu saptayabilmişti. Ama kadınlar buna rağmen kurbanın yakınları olabilirdi. Ayrıca alt katta ölenin karısı, annesi, çocuğu vb. herhangi bir "geride kalan"ı bulunabilirdi ve Erdinç aslında yalnız bırakılmaları veya sadece sırtları sıvazlanıp teselli edilmeleri gereken insanlara sorular sormak zorunda kalabilirdi. O bunu yapmaktan kaçınabilirdi gerçi, ama "iş"e gelmiş öteki polis muhabirinin ve polislerin, kendileri için özel ve önemli birini kaybetmiş insanlara bir sürü şey soracağını ve bir yıkıntının altında kalmış felaketzedelere kaza nedenleri tahlili yaptırabileceğini, kendisinin bunu sadece izlemek zorunda kalacağını, önleyemeyeceğini hatırına getirdikçe ürperiyordu.

4

"Neden korkuyorum ben?

Tamam, cinayetlerle, ölülerle, geride kalanlarla, trajedilerle ilişkim olsun istemiyorum; polislerle, polis muhabirleriyle birarada bulunmayı istemiyorum; zaten zorla tutturduğum rotam iyice şaşıyor, çok etkileniyorum ya da çok sinirleniyorum. Ama korku neden?

Şu sokağa girinceye kadar sadece canım sıkılıyordu, böyle bir işe bulaşmam gerekti diye. Ama şu anda duyduğum, yanılıyor olamam, çok somut, elle tutulur halde, düpedüz, alenen, resmen korku.

Evleri yıkım tehdidi altında bulunan, çocukları kanalizasyonların içinde oynayan, babaları göçük altında kalmış, oğulları kızları işkence görmüş insanlarla yüzyüze gelmemek için, onların gerçekte değil ancak kâbuslarımda varolduğuna inanabilmek için neler vermezdim. 'Haber' olup karşıma çıkmaktan vazgeçmediler, ben yine de belki bir gün bana görünmemeye karar verirler diye umuyorum. Basit bir geçim sıkıntısı haberi yazarken bile midem yanıyor, biryerlerimde bir şeyler tutuşuyor, kaynıyor, başkalarının yaşantılarıyla benimki kesiştiğinde mutsuzluk yumağıma bir ilmek daha ekleniyor; bunlardan korkmaya alıştım ben, bu hissi biliyorum. Ama şu anda duyduğum, başka bir korku, yeni bir korku...

Yeni mi?.. Yoksa eski bir korkuya mı benziyor?.. Alıştığım korku, çevremi saran bir korku, üzerime basan bir korku, bastığım zemini, toprağı, kaldırım taşlarını ayağımın altından çekmeye çalışan, beni itip kakmaya, düşürmeye çalışan bir korku. Şimdi duyduğum, karın boşluğumdan, midemden, ciğerlerimden fışkıran; sadece beni ezip büzüp küçücük, yamyassı yapmak değil, bedenimde infilâk edip havaya uçurmak için seferber edilmiş bir kara kuvvet.

Uf, ne boktan vaziyet bu! Bu uğursuz evde beni böyle korkutan ne var? Bana ait ne var bu yerde?"

5

Erdinç, polis muhabiri oğlana bakmadı. Kapının girişinde duran sivil polisin kendisinin içeri girmesini önlemeye çalışacağını, ona kartını gösterip birtakım şeyler söylemesi gerekeceğini düşünüyordu, ama öyle olmadı. Polis, yetki sahibi biri olmalıydı ve bir gazetenin muhabiri içeri girip çıkabiliyorken ötekini uzak tutmanın âdaba uymayacağını pek iyi biliyordu. Erdinç bir an, soracaklarını ona sorup içeri hiç girmemeyi düşündü. Bunu kendine yediremedi. Şimdi pişmandı gerçi, ama o gece gazetede kalmayı, görevi olmadığı halde, istihbarat servisinde izne çıkanlar var, adam az, muhabirlere haftada iki gece nöbet düşüyor diye biraz iyilik etme amacıyla, biraz da oyalanmak için kendisi istemişti. Erdinç için pek önemli değildi ama bu cinayet gibi herhangi bir haberde öbür gazetelerden geride kalınırsa onun yüzünden bütün istihbarat servisi haber müdüründen fırça yiyecek, o insanlar için fazlasıyla önemli gürültüler kopacaktı. Madem söz vermişti bir kere, nöbete kalması söz vermek demekti, o halde şurada bir, bilemedin iki saat daha dişini sıkıp gerekeni yapacak, sonra bu işle ilişkisini bitirecekti.

Bunları düşünürken kendini kapıdan geçmiş, antredeki duvara asılı kocaman postere bakarken buldu. Gayet iyi tanıdığı bir posterdi bu. Midesi yanmaya başladı. Yeniden. Bu kez hissettiği, deminki korkuyu aratacak bir şeydi: Bu, cinayet mi işte her neyse, olayın içine sürüklendiğini hissetti. Sanki o evden günlerce haftalarca çıkamayacaktı artık. Çıksa, evine gitse bile, rüyalarında bu evde olacak, bu evde birileriyle konuşacak, yemek yiyecek, selâmlaşacak, vedalaşacak, bu evde yaşayacaktı. Hayır! Fırlamak, dışarı çıkmak,

kurtulamayacağı bir uğursuzluğun çekim alanına baştan hiç girmemek istiyordu.

Açıklayamadığı, o halde o posteri gördükten sonra niçin önünde duran buzlu camlı kapıyı aralayıp salona, belki hâlâ tam soğumamış bir kurşunlanmış cesedin yattığı yere gitmek istediğiydi. Bir an, katilin de hâlâ içerde olduğunu kurdu. Ona yaklaşıp, "Niçin yaptın kardeşim?" diyebilirdi. "Bak şimdi kimbilir nelere yolaçtın. Sırf bana yaptığına bak bir kere."

Utandı. Mutlaka bazı cinayetlerde öldürmek en az öldürülmek kadar yok ediciydi. Şu anda pekâlâ böyle bir durumla yüzyüze bulunuyor olabilirdi. Bencillik ettiğini düşünüp sıkıldı.

Silkindi. Artık ne yapacaksa yapmalıydı. Birazdan polislerin, "Haydi bakalım beyler" deyip gazetecileri oradan uzaklaştırması ihtimali yok değildi tabiî. Gerçi işin "siyasî yönü" yoksa -ki polislerin tavrına bakılırsa öyle görünüyordu- daha hoşgörülü davranacakları kestirilebilirdi, yine de -Erdinç'in tekrarlamayı sevdiği deyişle- devlete duyulacak güvenin sınırları bilinmeliydi.

Erdinç elini cebinden çıkardı, salona açılan kapıya uzandı. Durakladı: dönüp postere bir kez daha baktı. O anda zihninden "girdap" diye bir kelime geçti. Bir kavram. "Girdap..."

"Yok artık," dedi içinden. "Abartıyorum ben. Tesadüfen bu kadar yakınında bulunduğum, dün veya yarın olsa ruhumun bile duymayacağı, belki sırf başlığını okuyup geçeceğim bir cinayet olayı, beni nasıl bir daha çıkamayacağım tarzda içine çekecekmiş?"

Postere bakıyordu. Kapı girişinde konuşan sivil polisle polis muhabiri oğlan da gözüne ilişti arada. Erdinç, onların bu postere kendisi gibi bakmadığını, bakmayacağını adı gibi biliyordu. Birden kendini, bütün oradakilerden daha fazla, o evde bulunma hakkına sahip biri olarak gördü. Polis

için basit delil, polis muhabiri için iç gıdıklayıcı ayrıntı sayılmayan bir poster, ölen adam hakkında Erdinç'e pekâlâ birşeyler anlatıyordu. Üstelik posterin veya salona girdiğinde karşılaşacağını bundan hareketle tahmin ettiği başka nesnelerin anlatacaklarını başkalarına söylemeyi hiç düşünmeyecekti Erdinç. Bunlar özel şeyler olacaktı, özel şeyler olarak kalacaktı. Hiçbir cinayet haberinde ve tutanakta yer almayan ayrıntılar. Ölen bir insanın hayattan çekilirken geride kalanların sadece birkaçına ilettiği son notlar.

İşte; o evde öldürülen adamla Erdinç arasında özel bir ilişki kurulmuştu bile. Girdap da başka türlü bir olay değildi ki.

Erdinç kendini rahatlatmaya çabaladı: "Hiçbir şey burada bulunuşumun rastlantısallığını yok edemez. Bu ölen insan, her kimse, arkasından yazılacak cinayet haberinin içinden kişisel özellikleriyle geçip bana ulaşmayı başaramaz ki."

Cinayet haberlerinde kurbanlar ancak öldürülme sebeplerini ve öldürülüş biçimlerini canlandırmak, temsil etmek üzere konu edilirler. Hattâ öldürülme sebepleri bile, gerçek sebeplerin karışık yumağının, gazete okuruna sunulacak tarzda açılıp tek iplik haline getirilmiş soyutlamalarıdır. Soyutlamaları bile değil, genellemeleridir. Cinayet haberinin kurbanlarına acınabilir, 'genç yaşta' veya 'yok yere' öldürülüp öldürülmedikleri önem taşır, öldürmenin kötülüğüne karşılık katillerin haklılığı tartışılır. Cinayet haberleri, okuyanların, bunlar dışında sadece, kendilerini bir an ölen ve öldürülenin yerinde düşünüp, o anı geçtikten sonra kendi bulundukları konuma yapışmalarına, ölenin veya öldürülenin yerinde bulunmadıkları için geçici bir ferahlama duymalarına izin verir.

Asıl ayırt edici olan, cinayet haberlerinin yolaçtığı ve sınırladığı etkilenme ve davranış biçimlerinin kitleselliği, dolayısıyla yüzeyselliğidir. Katille maktulün Adliye dosyaları-

na girecek son ilişkisi ve buna uydurulmuş kısa tarih, okuyanı derhal gözlemci ruh ve felsefesine iter. Paylaşmacılığa yer bırakmaz. O tarihte kendi tarihlerine benzeyen unsurlar bulabilenler açısından dahi, bu tarihin akışı, sonunda bir cinayete kavuşmuş olmasıyla ayırt edilir, bu son çizginin rengine boyanır.

Cinayet haberlerinin sübabı olan sosyal algılama mekanizmasının tamamlayıcısı, bu haberlerin okuyanı belirli bir mesafeden daha yakına yaklaştırmamasına rağmen ona yine de başkalarının hayatına ilişkin son derece özel ayrıntıları öğrendikleri hissini verebilmesidir... ki, gününün bir bölümünde bu hissini tatmin peşinde koşmayan kaç insan var?

Cinayeti ya da şu anda olduğu gibi hemen sonrasını bizzat yaşamanın cinayet haberleriyle ilişkisi, savaş filmlerinin gerçek savaş koşullarıyla ilişkisinden bile azdır.

Erdinç, tanımadığı, henüz adını bile bilmediği bir cinayet kurbanıyla kurmaya başladığı ilişkiden korkuyordu. Bahçe kapısından girerken, iki yaşlı kadını gördüğünde duyduğu korkuyu da bu hissinden ayrı bir yere koymuyordu artık. Hepsi aynı korkuydu. Ve Erdinç'in nihayet dilinin ucuna gelen şu soruyla ilişkiliydi: "Ölen kim? Hayat bundan böyle kimsiz yaşanacak? 'Hayat' dendiğinde bundan böyle kim bunun dışında sayılacak?" Posterin bu sorulara verdiği cevap Erdinç'i tedirgin ediyordu. Ölen, eksikliğini veya sadece artık yaşamadığını Erdinç'in hissedebileceği biri miydi?

Kapıdaki polisin elinde deminden beri hışırdayan telsizden birtakım konuşmalar duyuldu. Sivil polis telsizi ağzına yaklaştırdı, başını sokak kapısından dışarı uzatıp, "Evet, şimdi geldiler," gibi birtakım laflar etti. Kısa süre sonra, yine sivil birkaç polisle sedye taşıyan birtakım adamlar içeri daldı.

Onların arasında salona sürüklenen Erdinç, önce kapı girişinde geçirdiği sürenin hiç de sandığı kadar uzun olamayacağını düşündü, çünkü ambulans, doktor ve muhtemelen

bir uzman ekibi getiren otoların gelişini kendisi bahçeye girerken görmüştü. Hemen arkasından gelmiş olmalıydılar.

Sonra, çok kısa, çok çok kısa süren bir hafiflik hissetti; bir kararı vermek için çok zorlanmış, ama gireyim mi girmeyeyim mi derken, o grup onu içeri sürüklemişti. Şimdi hiç değilse, kendisine kalsa ne yönde olacağını hâlâ bilemediği bir karar, geride kalmıştı. Şimdi Erdinç, ölenin kim olduğunu -'nasıl bir insan olduğunu' demek daha mı doğru?- öğrenmek için yanıp tutuşuyordu.

Ölenin kimliğini kolaylıkla öğrenebilirdi. "Hemen çıkar, o yaşlı kadınlara sorarım," diye düşündü. Hemen sonra, "Ne aptalım," dedi kendine. "Polis ölenin kimliğini gizleyecek değil ya, hep beraber adamın evindeyken. Belki kapı zilinde bile yazıyordur."

Ölenin kimliği Erdinç'in, cevaplanmasından korktuğu ama artık cevaplamadan yaşayamayacağı sorularını ortadan kaldırabilecek miydi, bilmiyordu. Daha fazlasını istiyorsa, bununla yetinmeme imkânı da vardı; şu anda ölen adamın evinde, salonunda, ondan geriye kalan nesnelerle yüzyüzeydi, onun bu sabaha kadar bu salonun her köşesine yaydığı kokusunu soluyordu. Merak ettiği ve öğrenmeye korktuğu her şeyi biraz dikkat ve akıl yürütmeyle elde edebilirdi. İş, bir adım daha atmaya kalmıştı. Bu adımdan feragat edip geriye kaçmak için de artık çok geçti galiba.

Neyse, Erdinç o ana kadar evin önüne, kaldırımın bir metre açığına, aceleyle, özensizce park edilmiş kırmızı Volkswagen'i görmemiş, onunla ilgili düşüncelere dalmamıştı.

6

Cesedin duruşunu, çeşitli özelliklerini tesbit ve kaydettikten sonra üzerini örtüp sedyeye koyarak dışarı çıkardılar, götürdüler. Bir adam, son kez evinden çıktı. Polisçe götü-

rülmüştü; bu onun ilk kez karşılaştığı bir durum değildi. Bir daha dönmeyecekti; bu ilk kez oluyordu; şimdiye kadar sonunda mutlaka geri gelmişti. Kâğıttan kesilmiş bir insan maketini onun vurulmuş bulunduğu yere, onun duruşuna benzeterek yatırdılar. Katilin üzerinde otururken, "ele geçirildiği" iskemlenin ayakları dibine.

Erdinç bir anda kendini cinayetin işlendiği ama şu anda artık ölenin de, öldürenin de bulunmadığı salonda serbest dolaşırken, istediği eşyaya bakar, inceler, istediği ayrıntıya dikkat ederken bulmuştu. Kısa süren şaşkınlığının ardından, duvarlarda asılı çeşitli resim, fotoğraf ve afişlere ardarda göz gezdirmeye başladı. Ölen adamla aralarında bir yakınlık, benzerlik, belki de bir tanışıklık bulunduğundan artık emindi, her şeye bu gözle bakıyordu.

Şimdi sıkıntısı, gördükleriyle bunların yarattığı çağrışımlar, hissettikleri ve aklından geçenler, düşündükleri arasında tuhaf kopuklukların olmasıydı. Duvardaki Klimt reprodüksiyonuna baktığında, birden o odayı, o anı terk ediyor, kendisinin yıllar önce, bu resmi küçük bir kartpostalın üzerinde ilk kez gördüğü günü hatırlıyor, kartpostalı kendisine gönderen arkadaşının kim olduğunu çıkarmaya çalışıyor, ama bütün bunlarla uğraşırken, gözünün duvardan duvara lacivert halıyla takıldığını ve bir yandan, 'Dışarısı çamur olsaydı, giren çıkan bunca adamın ayakkabıları halının üzerinde ne kadar çok leke bırakırdı' diye düşündüğünü fark ediyordu.

Ölen adamın son nefesini üzerinde verdiği zeminin böyle kalabalık halinde çiğnenmesi Erdinç'i rahatsız etti. Ölü evinden herkesin çekilmesi, ölünün bıraktığı boşluğun evin her köşesinde bir süre hissedilebilmesi, o insanın varlığıyla yokluğu arasındaki farkın ve onun yokluğuyla belirlenen yeni duruma özgü eksikliğin, kıpırtısızlığın sinmesi, sindirilmesi, ölüm denen olayın niteliğine ne kadar uygun olur-

du. Hüznü sahici bir sessizlik içinde, son izler yerlere, duvarlara, perdelere çöküp yerleşir, havada uçuşmaz, böyle yerleştikleri için, yanlarından geçildikçe havalanıp başka yerlere konmazlar, şekilleri değişmez, bozulmazdı. Oysa "ölü evi"ne doluşan kalabalıklar, bütün yapmacık şamatalarıyla, ölenin izlerini eziyor, bozuyor, sağa sola saçıyor, onlar da ya konacak yer bulamayıp havada dağılıyor, zerreciklerine ayrışıyor ya da pencerelerden dışarı uçup kayboluyorlardı. Ölen bir insanın evinden herkes bir süre çekilmeliydi; ölenin yokluğu, bıraktığı boşluk eve hakkınca yerleşebilmeliydi.

Bu sabah cinayete kurban gitmiş adamın yokluğu evin içine sinmeye başladığı sırada evde yalnız katil vardı -kimbilir belki o saygılı davranmıştı. Cesedin başına bir iskemle çekip oturduğuna ve kıpırdamadığına bakılırsa... Evden çıkıp gitmemekle de ölenin bazı izlerinin kendi üzerine konmasına, sinmesine mi çalışmıştı acaba?

Erdinç dikkatini toplayarak, duvara bitişik sehpaya, divana şöyle bir göz atıp salonun giriş kapısının tam karşısına düşen kitaplığa ilerledi. Adeta duvarlara sürünerek yaklaşıyordu oraya. Hiç ses çıkarmamaya, dikkat çekmemeye çalışıyordu. Cinayet Masası'ndan bir dolu polisin yanısıra, yakındaki bir karakoldan da gelmişlerdi ve içerisi, salondaki eşyalardan bazılarını ellerine alıp baktıktan sonra yerine bırakan, muhtemelen soruşturma için gerekli ayrıntıları derlemeye çalışan, zaman zaman kendi aralarında alçak sesle konuşan, ama azımsanmayacak bir kısmı pek bir iş yapmadan sadece orada bulunan polislerle doluydu. Ve Erdinç, boş duran polis memurlarının her an işgüzarlık edip, çıktığı bu hafif esrarlı yolculuğa son verebileceklerinden korkar olmuştu. Kitaplığa giden yolda, üzerinde bir müzik setinin bulunduğu koyu renk cilâlı konsol ve biraz daha açık renkli çalışma masası vardı. Konsol duvara dayalıydı, masayla

arasındaki mesafe bir insanın geçebileceği kadardı. Çalışma masası, masada oturanın arkasını kitaplığa dönüp salona doğru bakacağı şekilde konmuştu.

Masanın köşesinde duran küçük pembe telefon açık bırakılmıştı. Erdinç oraya yaklaştığında duyduğu usul vınlamanın telefondan geldiğini fark edince irkildi. Cinayet anından önce mi açıktı telefon? Artık o evde ve hayatta bulunmayan bir insanın son anlarındaki yaşantısının bir parçası mıydı o düdük sesi? Adamın kendisinden geriye bıraktığı, hareket, enerji ve kuvvet içeren, varlığını duyurabilen tek şeydi belki de. Bir sesleniş... Ve telefon bir kez kapatıldığı anda o da ölecekti. Erdinç telefona elini sürmedi. Ona yaklaşmaktan, o sesi öldürmekten korktu. Bu sırada yüzü kitaplığa dönüktü ve çalışma masasının gerisinden, orada göreceğini tahmin ettiği bir dolu kitabın gerçekten bulunduğunu seçebiliyordu.

Sağ tarafında kocaman bir şeyler kıpırdandı; belli belirsiz, ama kocaman. Erdinç dönüp baktı. Salonun hâlâ kapalı duran perdelerine kendi gölgesi vurmuştu. Konsolun üzerinde, müzik setinin yanında duran irice masa lambasının yandığını o sırada fark etti. Biçimi bir spotu andıran lamba, açıkça salon pencerelerine çevrilmişti, ışığı olduğu gibi salon perdelerine vuruyordu. Çalışma masasının üzerinde daha küçük bir akrobat lamba vardı gerçi; ama spot-lamba yanarken o masada oturup çalışmak imkânsızdı, çok göz alıyordu. Erdinç çalışma masasının ardına dolanıp masa ile kitaplık arasındaki boşluğa geçmeyi istemedi. Bu kez birisinin özel hayatına hakkı olmadan karışıyormuş gibi hissetti kendini. "Ne saçma," diye geçirdi aklından. "Adam öldü gitti bile. Üstelik..." Üstelik ne? Az aldı, "Ben buradaki öbürleri gibi onun yabancısı değilim ki," diyecekti; dizleri titredi.

Salon perdesine vuran gölgesi küçülmeye başladı. Küçülmeye ve netleşmeye. Erdinç perdeyi bir ucundan tutup ya-

vaşça araladı. Dışarda toplanmaya başlamış meraklı kalabalıktan kaç kişinin bu evde öldürülmüş adamla gerçekten herhangi bir ilişkisi olduğunu düşündü. Kalabalığı evin bahçesine sokmamaya çalışan birkaç polis memuru, polis minibüsleri, bahçe duvarını saran sarmaşığın arkasından yükselen küçük kırmızı kubbe -Volkswagen'in tavanı- ve karşı evin bahçe kapısına kadar gelmiş ama dışarı adım atmayacakları her nedense belli olan bir sabahlıklı kadınla saçları dökük bir adam, Erdinç'e hiçbir şey ifade etmedi. Araladığı perdeyi kapamaya hazırlanırken, bahçedeki boş köpek kulübesini gördü. Etrafta köpek görmemişti. Ölenin bir köpeği olsa bütün bu süre içinde ortalığı ayağa kaldırması gerekmez miydi? Ama kulübenin de oraya rastgele atılmış bir eşyaya benzer hali yoktu. Beton bir platformun üzerine oturtulmuş, sağlam bir kulübeydi. Boyası yepyeni değildi ama çok da eskimemişti.

7

Taksi şoförü, "Abla affedersin, soruyorum ama," dedi, "bir hastalık falan ya da, Allah göstermesin, kötü bir durum mu var?" Arka koltukta, belli etmemeye çabalayarak sessizce ağlayan Esra başını salladı. Şoförün sorusunu sorarken dikiz aynasından yüzüne baktığını görebilmişti. 'Geçmiş olsun' mu, 'Başın sağolsun' mu diyeceğine karar veremeyen şoför, bir süre sustu, sonra yeniden sordu: "Abla, bir yakınınızı mı kaybettiniz?"

Esra usulca "evet" dedikten sonra camdan dışarıyı seyretmeye başladı. Koyu lâcivert fon üstünde düzenli-düzensiz şekiller almış gelişigüzel ışıklarla ilgilendiği yoktu. Sadece bakıyordu. Şoförün sorularını, uzak mesafeden de olsa bir acı paylaşma girişimi, bir tür sırt sıvazlama gibi algılaması mümkün değildi. Başka bir zamanda, bu "millî kara haber

merakı"nın ön sayfalarına kazalarda ölmüş insanların kanlar içindeki fotoğraflarını basan gazetelerin çok satmasıyla ilişkisi üzerine düşünebilirdi. Şimdi düşünemiyordu. Sadece bakıyordu.

Olmayacak şeyler geçiyordu aklından. Düş kuruyordu. O mu kuruyordu? O hiçbir şey yapmıyordu. Birkaç dakika sonrasını düşünmekten kaçınabilmek için her şeyi yapabilirdi. Ama düşler, kâbuslar, insanı sabaha karşı bomboş caddelerde hızla giden bir taksinin içinde de yakalayabiliyorlardı.

Esra'nın gittiği ev İstanbul'a tepeden bakan bir yerde, bir yamaçta, tek başınaydı. Başka hiçbir ev, apartman, dükkân, hiçbir bina, kimse yoktu yakın çevresinde, hepsi ufuktaydılar; ya da aşağıda, uzakta. Evet, uzakta. Esra evin önünde taksiden inerken evin perdeleri aralanıyor, bembeyaz bir vücut gözüküyordu perdenin aralığından. Hiçbir ayrıntısı yoktu bu insan bedeninin; ağzı ve gözleri bile yoktu galiba. Esra'ya el salladı. Esra taksinin kapısını bile kapamadan koştu eve doğru. Kapıyı yumruklamaya başladı. İçerdeki, açmıyordu. Kısık sesi duyuluyordu sadece: "Tamam Esra," diyordu. "Buraya kadar işte. Bu kadar basit işte." Esra ağlıyor, çırpınıyor, kapıya tırnaklarını geçiriyordu. Fakat kapı açılmadığı gibi, giderek sertliğini yitiriyor, esnekleşiyor, yumuşuyor, üstelik giderek küçülüyordu. Bütün ev küçülüyordu. Biçimi bozuluyor, sanki eriyor, büzülüyor, şekilsiz bir lastik parçasına benzemeye başlıyordu. Esra artık evin çatısından bacasından tutup onu kucaklayabiliyor, düzeltmeye, duvarlarını dikleştirmeye, eski haline getirmeye çabalıyordu. Ama artık iki avucunun içine alıp yanağına bastırabileceği kadar küçülmüş olan şeye bir cisim, mekânda yer kaplayan bir nesne denemezdi. Bir sabun köpüğü gibiydi. Saydamdı. Ağırlığı yoktu, sertliği yoktu. Esra ona dokunduğunu güçlükle hissedebiliyordu. Bu da uzun sürme-

di. Tamamen yok oldu. Esra, avuçları ağzının hizasında, açık, ellerine hayretle bakıyordu. Ellerini yüzüne kapayıp hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Taksi şoförü, "Abla, isterseniz nöbetçi eczane arayalım, hap falan alırsınız," dedi. Esra hıçkırarak kaşlarını kaldırıp, "hayır" işareti yaptı, sonra eliyle şoföre devam etmesini işaret etti.

Önünde polis minibüslerinin, ekip otolarının, bir grup mahallelinin ve kırmızı Volkswagen'in bulunduğu eve yaklaşırken Esra ağlamıyordu. Gözlerini silmiş, mendilini çantasına koymuş, kendini biraz toparlamıştı. Şoför parayı alırken birkaç defa, "Abla başın sağolsun," dedi. Esra indikten sonra taksisini kenara çekip evin önündeki kalabalığa doğru seğirtti. İlk yanına yaklaştığı adama, "Yahu kardeş ne olmuş?" diye sordu.

Esra, bahçe kapısında polis memurunun hop durun murun demesine aldırmadan önce bahçeye daldı, koşar adım evin kapısına ulaştı ve kapıda kendisini durdurmaya çalışanların geçici kibarlığından yararlanarak içeri girdi.

8

Erdinç biraz, her şeye rağmen zaman zaman dirilen "bu işe batıyorum sonra çıkamayacağım" urküntüsüyle, biraz o 'özel hayata karışma' hissinin durduruculuğuyla, biraz da eve doluşmuş polisler ve sabah kendisiyle konuşan sevimsiz polis muhabiriyle kendini aynı konumda hissetme tedirginliğiyle, çalışma masasının arkasına geçip kitaplığa daha ayrıntılı göz atmaktan alıkoyabilmişti kendini. Ama çalışma masasının üzerindeki, büyük ihtimalle ölen insanın elinden çıkma yazılar, resimler, notlar içeren tomar tomar kâğıtlardan, aralarına birtakım kitaplar da konduğu için kapakları kalkık duran dosyalardan gözünü ayıramıyordu.

Önce sağında solunda gezinen polisleri kolladı. Onunla kimsenin ilgilenmediğinden emin olmak istedi. Katilin ya da ölenin, çalışma masasıyla kitaplık arasında bulunması gereken iskemleyi masanın öbür yanına ve biraz öteye çekmiş oluşu, çalışma masasının ilgi merkezi olmasını en azından şu ana kadar önlemişti. "Herhalde katilin elinde silahla yakalanmış olması ince ince iz sürmeyi, minik deliller toplamayı önemsiz kılıyor," diye düşündü Erdinç. Burada böyle rahatça hareket edebilmesine hâlâ şaşıyordu. Bu şaşkınlığı, girmemesi defalarca söylenmiş bir yerde kalbi hızla çarparak dolaşan bir çocuğun, bu yasağı çiğnemekten ötürü henüz başına hiçbir şey gelmemiş olmasından duyduğu sevinçle, yasağı çiğniyor olmanın isyankâr hazzının karışımı, şeytânî heyecanını andırıyordu. Cinayetle, ölümle, Erdinç'in ölen insana duyduğu yakınlıkla alâkasız bu çocuksu heyecan, nasıl da kendinden çok daha güçlü ruhsal cereyanların arasından sıyrılabiliyor, onlardan baskın çıkabiliyordu ve nasıl da hiç yaşlanmıyordu...

Erdinç çekine çekine, elini masadaki dosyalardan birine uzatıp, kalkık ve aralık duran dosya kapağını tam açtı. İki kitap vardı dosyaya konmuş bir dolu kâğıdın üstünde: Isaac Deutscher'in *Stalin*'i ve Oğuz Atay'ın *Tehlikeli Oyunlar*'ı. Erdinç parmağının ucuyla kitapları biraz yana itti. En üstteki kâğıda birkaç portre çizilmişti. Tükenmezle, çok fazla özenilmeden. Daha çok taslak gibiydi bunlar. Hepsi aynı çehrenin resimleriydi, bazılarında saçlar, bazılarında gözler, bazılarında çenenin uzunluğu, yuvarlaklığı bakımından vurgu farkları vardı. Hepsinin altına da minicik bir yazıyla, bazılarına imza gibi, ya "H.B." ya "H.Benol" ya da "Hikmet" yazılmıştı. Erdinç ürkekçe sağına soluna göz atıp o kâğıdı köşesinden kaldırdı ve alttaki kâğıdın üzerinde aynı insanın bu defa büst çizimleriyle karşılaştı. İzlenmediğinden tekrar emin olunca ikinci kâğıdı aradan çekti. Büst resimlerinde

H.B., H.Benol veya Hikmet'in hep kareli desenli gömlekler giymiş veya polo yakalı kazaklarla çizilmiş olduğunu gördü. Bu kâğıtta bir başka portre daha vardı. Çok üstünkörü karalanmış uzun yüzlü, sakallı bir adamdı bu. Yakınında hiçbir şey yazmıyordu. Başka renk bir kalemle -belki başka bir zaman- çizilmişti.

Bir-iki polisin çalışma masasına ve kendisine doğru yaklaşacağını şans eseri hissetti Erdinç. Hemen elindeki kâğıdı yerine koyup kenara çekildi. Gerçekten, iki sivil polis masaya yaklaştılar ve -bu işe bulaşmakla baştan kaybetmiş olabilirdi ama merakının başka her şeye üstün geldiği şu an için Erdinç'in şansı yaver gidiyordu- masanın üzerindeki dosyaları, kâğıtları karıştırmaya, ellerine alıp tek tek bakmaya başladılar. Erdinç bir-iki metre uzaktan pek çok ayrıntıyı seçebiliyor, bazı yazıları kısmen okuyabiliyordu. Bir kâğıtta "Joffe" diye bir başlık gördü. Ya başlanıp yarım kalmış bir yazıydı bu başlığın altındaki ya da öyle, kısacıktı, sayfanın yarısına kadar anca uzanıyordu. Polis kâğıdın arka yüzünü çevirince Erdinç, az önce kendisinin baktığı kâğıtta gördüğü sakallı portrenin bir benzeriyle karşılaştı. Bu da öbür kâğıttaki de Joffe olmalıydı. Erdinç, bu kadar düzgün portreler çizebilen bir adamın mutlaka daha iyi ve gelişkin resimler de yaptığını düşünüp, evinin duvarını bunlarla süslememiş oluşuna şaştı. Biraz da üzüldü. Ölen insanın geride bıraktığı başka desenleri, resimleri görebilmek için müthiş bir istek duydu. Ayrıca... şu anda hatırlayamıyordu, ama 'Joffe' adını daha önce duymuştu; emindi, ilk kez karşılaşmıyordu bu isimle. Ama çok da sık karşılaşmamıştı.

Evin giriş kapısının oralarda bir yaygara kopmadan az önce, Erdinç son olarak, polislerin elindeki bir kâğıtta, "Nazi-Sovyet Saldırmazlık Paktı'nın imzalanması üzerine Avrupa'da komünistlerin intiharı" sözlerini okuyabildi. Bu da bir yazı başlığı gibiydi. Altına daktiloyla birşeyler yazıl-

mıştı. Polislerden biri, öbürüne bir şey söylemek için eğilip kâğıdı Erdinç'in tam görebileceği şekilde tutmuştu ki, Erdinç kapı tarafından gelen gürültü üzerine çok merak ettiği yazıyı okuma çabasından vazgeçti.

Kapıdan, durdurulmaya çalışılan, ama önüne çıkan elleri, kolları hışımla kenara itip ilerleyen bir genç kadın girdi içeri. Salonun kapısında durakladı. Yerde yatan beyaz kâğıttan insan maketine dikti gözlerini. Ânî duraklayışı onu dizginlemeye çalışanları da duraklattı. Kadın, hiç ses çıkarmadan, yanağından süzülen gözyaşlarını silmeden iki adım attı, tekrar durakladı, tekrar iki adım attı, diz çöktü ve kendisini izleyen polislerle salonun Erdinç'e uzak bir yerinde bulunan polis muhabirinin şaşkınlıktan yerlerinde sıçramalarına yolaçan bir hareket yaptı. Yerdeki kâğıttan insanın üzerine kapanıp ona sarıldı!

Bunu ancak birkaç saniye sonra aptalca ve çılgınca ve her şeyden önce kanunen mahzurlu bulabilen polislerden birikisi, fazla gürültü çıkarmadan yanına yaklaşıp onu dirseklerinden yakaladılar ve kaldırdılar. Orta yaşın altında, sivil, ayrıca biraz şık giyimli bir polis yaklaşıp memurlara, 'ilişmeyin' anlamına gelecek bir işaret yaptı ve kadının kolunu hafifçe tutarak onu evden dışarı çıkardı.

Kadın sanki bir süredir o kâğıttan insana sarılmak için yaşıyormuş, bunun için her şeyi göze almış ve bunu başardıktan sonra mücadelesi bitmiş, her şeye razı olmuş gibiydi. İçeri girerkenki yırtıcılığından eser kalmamıştı. Polisler onu evden çıkarmasa orada kalacak, bahçeye götürüp köpek kulübesinin yanına oturtsalar, oradan bir daha hiç kalkmayacak ve eğer birileri onu herhangi bir davranışa zorlamazsa varlığını bir daha hiç belli etmeyecek gibiydi. Gözlerini kırpmadan, kaşlarını oynatmadan, soluk almadan, varlıkla yokluk arasında bir yerde, ama gerçek dünyadan görülebilecek bir yerde durarak, bütün polis muhabirlerini, rutin cina-

yet işleriyle uğraşan bütün polis ekiplerini, pencerelerinin ardına saklanmış, bütün sabahlıklı pijamalı komşuları huzursuz edecekti. Gözlerinin önünde oynaşa oynaşa kendisinden uzaklaşan, artık yakalayamayacağını anladığı bir sabun köpüğünün ardından kederli kederli mırıldandığını belki ancak yıllardır ilk defa bu sabah, çaydanlıklarını ateşte unutup az önce yakmış iki yaşlı kadın duyabileceklerdi.

Belki bir de Erdinç?..

Hayır. Erdinç genç kadını kendisine bir daha ulaşamayacağı o yere çekilmeden yakalamak istiyordu. Ölen insanla eşyaları aracılığıyla nereye kadar konuşulabilirdi ki... H.B.'ler, Joffe'ler, müzik setleri, posterler, köpek kulübeleri, Erdinç'e mutlaka azımsanmayacak birşeyler anlatabilirlerdi onun hakkında. Ama şu anda bütün oradakilerle aynı dünyada yaşayıp yaşamadığı şüpheli o kadın... Bir ölümü kendisiyle birlikte yaşatıyordu o. Bir insan yaşamış ve ölmüştü ve hayatını ve ölümünü bu kadının hayatına katmıştı. Erdinç bu hayata ve bu ölüme yaklaşmak istiyordu.

Üstelik... Erdinç'in gözleri kararırdı bir an. Bu kez bir postere bakıp bir kartpostalı hatırlamıyordu; bir kadına bakmış ve onu hatırlamıştı. Onu tanıyordu!

İşte Erdinç'in başından beri salonda bulunduğunu, istediği her şeyi karıştırıp göz attığını polisler bu sırada fark ettiler, çünkü kendisi burada durmuş düşünürken kadının belki de bir taksiye bindirilip veya bir polis arabasıyla götürüleceğini... hay Allah, hâlâ kadının neyle götürüleceğiyle uğraşıyordu! Erdinç telaşla kapıya yöneldi. Kendine çevrilen başları fark etmesiyle toparlanıp kendini rutin işe gelmiş gazeteci havasına sokmaya çalışması bir oldu. Duraklayıp hareketlerini ağırlaştırdığı anda da kadını tanıdığından şüpheye düştü. Zaten gerçekliği oldukça şüpheli bir yaşantının içindeydi. Tam nöbetin biteceği, kendini uykuya hazırladığı sırada içine düştüğü ve kendini geri çekmeye, sık sık uyar-

maya çalışmasına rağmen bir noktadan sonra önlenemez halde derinliklerine daldığı bu olaya acaba türlü yakıştırmalarla dolu bir kurgu âleminden mi katılıyordu?

Kapıdan çıktı. İşte, kadın orada, biraz ilerdeydi. Bahçenin içinde, polislerden biri, elinde kâğıt kalem, ona sorular soruyordu. Erdinç, "Burada ifade alıyor olamaz," diye geçirdi aklından. "İfadeye çağırmak için adresini falan alıyor olmalı. Hiç değilse böyle durumlarda biraz anlayışlı davranıyorlar galiba." Polisin kadını meşgûl edişi onun zaman kazanmasını sağlamıştı. Ama konuşma umduğundan kısa sürdü. Polis kadının yanından ayrıldı, eve doğru gelmeye başladı. Kadın, polisin kendisinden ayrıldığı yerde, eli bahçe kapısının büyük mandalında, eve arkası dönük, kendisini izleyen insanları muhtemelen görmüyor, ama onlara doğru bakıyordu. Kırmızı Volkswagen'e gözlerini dikmişti. Erdinç de kırmızı Volkswagen'e baktı ama onu algılamadı. Sırf kadınla aynı yere bakarak söze başlamış gibi olmak için yaptı bunu. Kadının bahçe kapısını açıp dışarı çıktığını görünce daha fazla durursa ona bir daha ulaşamayacağını anladı ve hızlı adımlarla ona yetişti.

9

Erdinç kadının hemen arkasındaydı, bir şey demesi, bir şey yapması gerekiyordu. Ama kadın ona döndüğünde yüzü, gözleri, ağzı, teni yerinde olacak mıydı? Yoksa kadın yağmurluğunu ve alçak topuklu ayakkabılarını orada öylece bırakıp, çoktan onların içinden çıkmış, uçup gitmiş mi olacaktı? Erdinç'in varlığını hissedince kadın kendisi döndü ve, "Arkadaşınız gidebileceğimi söyledi. Adresimi falan verdim. Şimdi bırakın da bir kendime geleyim," dedi sertçe. Bunları bir çırpıda söylemiş, birden susup Erdinç'in yüzüne bakmaya başlamıştı. Artık şüphe yoktu.

Erdinç güçlükle, "Esra..." dedi, "Sen Esra değil misin?"

Esra, Erdinç'in gördüğü anda bir daha unutmayacağına kesinlikle hükmettiği bir hareketle, önce soluğunu boşalttı. "Evet," dedi. "Şu işe bak şimdi! Erdinç!"

Erdinç kıpırtısız duruyordu. Birden Esra'yı kolundan tuttu. Esra, "Erdal," dedi. "Erdal oturuyor... oturuyordu burada."

10

"Tanımaz mıyım evlâdım, o elimize doğdu sayılır bizim. Ah, yavrum, başımıza bir hal gelirse aşağıda Erdal var, o bizi ortada bırakmaz, diye düşünürken... şu işe bak evlâdım. Biz annesini babasını tanırız onun, tâ kaç sene önceden. Annesi, zavallı, çok iyi, çok temiz kadındı. Ama hastaydı, zayıftı kızcağız. Gençliğinden beri kalbi zayıftı. Daha orta mektepteyken muayene olmuş da kalbi zayıf demişlermiş, kendisi anlattıydı. Bir ara bu Erdal'ın, genç tabiî, havaî zamanıydı, az üzmediydi annesini, zaten kızcağızın ölümü de, zaten kızcağız bir gün gene ona helecanlanıp kalbi duruvermiş, öyle dedilerdi, o sırada burada oturmuyorlardı, taşınmışlardı buradan. Erdal'ın annesi evlenmişti tekrar. Bu Erdal, yavrum, pek güzel çocuktu küçüklüğünde, delikanlılığı da öyleydi, boylu posluydu. Yalnız delikanlılığında biraz abustu, bazen selâm bile vermezdi geçerken, sonra ama pek hatırnaz oldu, camda beni ya da Münevver'i gördü mü el sallardı hep.

Nasıl? Duydum evlâdım, duymaz olur muyum. O saatte kuşların konuş kalkışlarını duyarım ben. Uykum çok hafiftir. Bak, cadde bize ne kadar uzakta, geçen arabaları hep duyarım. Yaşlılıkta böyle oluyor insan. Allaha şükür ciddî bir hastalığım yok, ama şu uyku meselesi... Ha, o sesi duymaz olur muyum, duydum tabiî. Saat kaçtı, hatırlamıyorum. Sabah ezanı okunmuştu. Biz buradan üç ayrı camiin ezanını duyarız. Hoparlörler takıyorlar ya şimdi. Bir tanesi hep ötekilerden

geç kalır. Ah, evlâdım, Erdal çok geceler sabaha kadar otururdu, gezinirdi aşağıda, biz seslerini duyardık, üzülürdük, sıkıntısı var çocuğun herhalde, derdik, uyuyamıyor derdik. Sabah da kalkar işine giderdi. Tertipli çocuktu. Bak evlâdım, bahçeye bak; düzelttirelim yaptıralım dediğimizde hiç kırmazdı, biraz geciktirir ama adam çağırır, mutlaka yaptırırdı. Köpek kulübesini de kendisi boyamıştı. Köpeğine pek düşkündü, altalta üstüste boğuşurdu onunla bahçede.

Ha? Evet, evlâdım, anlatacağım. Sesi duyunca biz, Münevver, kardeşim, camı açtı, seslendik aşağıya, 'Erdal yavrum ne oldu?' diye seslendik, cevap gelmedi. Ben sabahlığımı geçirdim üzerime, aşağıya indim. Kapıya vurdum, rahatsız etmek de istemiyorum, ama inanır mısın yavrum, evde bir şey düştü veyahut ne bileyim bir alet patladı gibi bir şey zannetmedim hiç. Münevver 'Tüp patladı zaar,' dedi, ama ben başka bir acayip şey, başka bir uğursuzluk olduğunu anladım, telâşlandım işte. Zaten bu çocuk beni zaman zaman böyle helecanlandırırdı, hadi bizim yaşımızdakiler neyse de, öyle genç boylu poslu adam, onu mahzun mahzun otururken görürdük balkonunda. Fazla içmezdi, ben onu hiç sarhoş görmedim, ama akşamları yanında hep bir bardak olurdu, yudum yudum içerdi, mahzun mahzun, yavrum...

Tamam evlâdım, tamam... Erdal'ın annesi, kocası öldüğü zaman, daha gençti kızcağız. Hattâ Erdal bile demiş o zaman, diye anlatırlardı, 'Tabiî evlen anne,' demiş, derlerdi. Babası öldüğünde Erdal ilk mektebe gidiyordu. Annesiylen Erdal bu evde oturdular, bizimle beraber, artık yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmiyordu. Erdal'ı kolejde okutacağım diye Macide, Erdal'ın annesi, kızcağız az üzülmediydi. Kocası ölmeden konuşurlarmış, Erdal koleje gitsin diye, Sabri Bey ölünce Macide ne yapıp edip bu çocuğu kolejde okuttu, hepimiz o zaman aşkolsun kıza dediydik. Sonra, Macide, Paşa'ylan evlenince bu evden çıktılar. Bize geldi, sonra ara sıra. 'Olmaz ablacığım,' dedi bize. 'Bu ev Sabri'yle

bizim evimizdi, burada oturamazdım, yeniden evlenip de,' dedi. Paşa'yla başka yerde oturuyorlardı. Kiraya falan çıkmadılar ama Paşa'nın evi vardı. Erdal Paşa'ylan geçinemedi. Tabiî üvey babası... Macide ölünce hemen o gün Paşa Erdal'ı evden kovmuş derler, kimileri de adam Macide'nin ölümünden hâlâ Erdal'ı mesul tutarmış diyor.

Peki evlâdım. Erdal'ın kapısını vurdum, ses gelmedi. Ön tarafa geçip balkondan bakayım dedim. Erdal çoğunlukla balkon perdelerini aralık bırakırdı, oradan camı tıklatır, sonra bakarım, dedim, ne de olsa genç adam, kız arkadaşı vardır, falan dedim, ama perdeler de sıkı sıkı kapalıydı. Seslendim, genç cevap çıkmadı. Bir ara bir tıkırtılar gelir gibi oldu, ama o esnada yandan Şeref Bey bahçesine çıktı, bizim yan komşu, Perşembepazarı'nda tesisat malzemesi satar, tüccar, dükkânı var, bana, silah sesi miydi, diye sordu. Ben ne bileyim yavrum, uğursuz bir sesti işte. Şeref Bey'e ne dedim, inan hatırlamıyorum, evlâdım. Bana, 'Ille de yukarı çıkın Mahinur Hanım,' diye tutturdu, ben de çıktım. Pencereden bakmaya başladık Münevver'len, kardeşimlen, arada genç seslendik Erdal'a. Aşağıdan bir ara çok usul bir konuşma duyduğumu zannettim. Erdal konuşuyor zannettim, ama galiba yavrum, ben öyle olsun istediğim için onu öyle uydurdum aklımdan. Şimdi bile sesi hâlâ kulaklarımda çocuğun, inanır mısın evlâdım...

Başka? Başkası yok evladım. Sonra siz geldiniz zaten. İçerden adam çıkmış, onu da siz gördünüz, biz bilmiyoruz ki.

Arkadaşları vardı tabiî, olmaz mı, genç adam, gezer tozardı da. Geceleri bazen geç gelirdi. O sabah gelen kız yar ya, ağlıyordu, hani pardesülü, açık renk pardesülü. O pek samimi arkadaşıydı onun. Bir ara biz, 'Herhalde Erdal bu kızlan evlenecek' dediydik, pek sık gelirdi, kalırdı Erdal'ın evinde. Bir de yine eskiden beri arkadaşım dediği, uzunca saçlı bir oğlan vardı. Erdal kadar boylu değildir, sıska bir oğlan, üstü başı da Erdal kadar temiz pak değildir. İşte o kapıdaki kırmızı küçük araba

onun. O arabayla sık sık gelirlerdi, beraber.

Ne, ne dedin evlâdım? Tabiî, o araba bu sabah geldi. Biz duyduk sesini. Nasıl? Sahi... ben hiç farkında değilim yavrum, unutmuşum, tamamen çıkmış aklımdan, ne desem yalan şimdi. Nasıl düşünelim yavrum, düşünsem de bulamam ki, işte, bir ara araba geldi, bir ara silah sesi mi, neyse o uğursuz infilâk oldu, nasıl bileyim o ne zaman oldu öbürkü, ne zaman oldu... Şimdi bana hepsi aynı anda olmuş gibi geliyor, ama ben mi öyle münasip görüyorum bilemiyorum ki evlâdım. Ben şimdi dağ gibi çocuk nasıl gitti diye yanıyorum. Azrail bize geldi de yanlışlıklan Erdal'ı buldu diye yüreğimi tüketiyorum."

11

Erdinç gene korkuyordu. Üstelik, duyduğu sırf korkudan ibaret değildi, karmakarışık bir durumdaydı ve birkaç metre ötede giderek büyüyen bir kalabalık toplanmıştı, etrafında bir sürü polis gidip geliyordu, gazete otosunun şoförü araba kapısını açıp dışarı uzanmış, "Gidiyor muyuz?" diye soruyordu, Erdinç, "olay yeri"ne aynı sırada geldiği polis muhabirinin bakışlarını ensesinde hissediyordu... ve Esra bir anda uçup kayboluverecek gibiydi. Beklemediği bir anda ve bu kadar garip ve sarsıcı bir durumda Esra'yla karşılaşmak Erdinç'i iki saniye sonrasını düşünemeyen bir adam haline getirmişti.

O kısacık anda, Erdinç'in gökyüzüne doğru yükselip gözden kaybolan, sabun köpüğüne benzer tuhaf bir cisim gördüğünü sandığı o zaman zerreciğinde neler olmadı ki... Esra ve Erdal kimbilir kaç değişik kılıkta, kaç değişik durumda karşısına çıkıp yıllar öncesinden neler taşıdılar Erdinç'e... Erdinç, yıllardır hayatının temel düsturu haline getirdiği inzivâ -buna 'saklanma' demek istemiyordu- kavramının, gelip hayatına yerleşmek için yarattığı fırtınalarla

hiç bağdaşmayan bir kırılganlığa sahip olduğunu zaman zaman düşünmemiş değildi; ama onun bu kadar, Erdinç'in farkına bile varamayacağı kadar sessiz sadâsız parçalanacağına da ihtimal vermemişti.

Şoförün 'gidiyor muyuz'unu duyduğunda Erdinç bir an algılama güçlüğü çekti. Ayaklarını sokağa, şoförle ve gazetenin otomobiliyle aynı yere bastığını hissedince kendini biraz toplamayı becerdi. Esra'nın kolunu tuttuğunu fark etti, elini çekti. Şoföre, "Bir dakika bekle," dedi. Esra'ya, "Bir dakika ne olur," dedi. Yerinden kıpırdayamadı.

Esra, "Ben gidiyorum Erdinç," dedi. "Seninle böyle bir durumda karşılaşmayı istemezdim yıllar sonra. Neyse. Hoşçakal!"

Erdinç neredeyse yalvararak, güçlükle konuştu: "Lütfen Esra, gitme lütfen. İki laf konuşalım, ne olursun."

Esra'nın ardından koşup yetişmek amacıyla sokağa fırlamış polis muhabiri oğlan karşısındaki durumu garipsemiş, temkinli davranma gerçeğini hissedip Erdinç'le Esra'nın yanına yaklaşmadan durmuştu. "Herif kadını kapıp gidecek, ben tek laf alamayacağım," diye düşünüyordu. İçinden, "Kadını tanıyor galiba," diye geçirdi. "Buna rağmen razı edemiyor. Ne pısırık herif bu. Bari çekilse de biz işimize baksak." Fotoğraf makinesini yokladı. Bulunduğu yerden Esra'nın bir-iki kare fotoğrafını çekip çekemeyeceğini düşünüyordu. Elleri terlemişti. Avı karşısındaydı, polis muhabiri gerilip yaylanıyordu, avının üstüne sıçradı sıçrayacaktı. "Arkasından da olsa bir kare çekeyim," dedi içinden ve makinesini kaldırdı. Ama tam bu sırada Erdinç Esra'ya doğru bir adım atıp farkında olmadan objektifle onun arasına girdi. Polis muhabiri, "Hasstir," diye mırıldandı ve vazgeçip, tekrar içeri, eve girmek üzere dönüp yürüdü.

Esra bir adım atmışken yeniden durdu. Erdinç'e dönüp baktı. Sanki açıklayamadığı bir sebeple orayı derhal terk et-

mesi gerekiyordu. Bir yandan da, gitmek istemesinin bütünüyle onun tercihi olduğunu Erdinç anlayabiliyordu. Esra bir an dizlerinin titrediğini hissetti. O ana, o sokağa geldi. Acımasızlık yaptığı hissine kapıldı. Çok saçmaydı bu. Erdinç tekrar, "Lütfen," dedi.

Gazetenin şoförü gece nöbetinin gecikmiş sonuna bir an önce ulaşmak istiyordu. Erdinç'e, "Abi sen daha kalacaksan, benimle yollayacağın bir not falan varsa yolla, ben gideyim, olur mu?" diye sordu. Erdinç önce, 'dur, bizi de bir yere bırak' demeyi düşündü, vazgeçti, sonra yine de, "Dur bir dakika," diye seslendi, "bizi de biryerlere bırakırsın." Esra'nın koluna hafifçe dokunarak onu otomobile doğru götürmek istedi. Esra belli belirsiz direniyor gibiydi. Erdinç kendini Erdal'ın öldürüldüğü evin bahçesindeki köpek kulübesine ayak bileklerinden zincirlenmiş hissetti. Şu anda Esra onunla birlikte gelmez ve oturup biraz konuşamazlarsa Erdinç öyle, zincirlenmiş kalacak ve kimbilir ne zaman, nasıl kurtulabilecekti. Esra, ne Erdinç'le ne de yanıbaşlarındaki kalabalık ve curcunayla ilgiliydi; zihninden neler geçiyor belli değildi; karar vermesi kolay olmadı.

12

Pardesüsünü kahve iskemlesinin arkalığına asıp otururken Erdinç, Esra'yla nasıl başlayıp ne konuşacağını bilemiyordu. Uykusuzluk ve açlığın da kışkırttığı bir mide yanması, ayrıca, zihnini sabote ediyordu. Erdal'ın öldürüldüğü evde yakalanan kişinin kimliğiyle ilgili hiçbir şey öğrenmediğini, polise bu konuda tek kelime sormadığını, hattâ, hiçbir konuda tek kelime sormadığını ve elinde gazeteye bildirecek herhangi bir ayrıntı bulunmadığını da bu sırada fark etti. Bir yandan önemsemedi, ama hiç değilse telefon edip polis muhabirlerinden birinin işin peşine düşmesini sağlaması

gerekiyordu. Telefona gitse, Esra tuvaletten çıkıp gelirken onu telefon başında bulabilirdi ve belki bundan hoşlanmayıp Erdinç'e gözükmeden çıkar giderdi. Zaten kahvenin hemen girişindeki tuvaletten çıkınca içeri gelmek yerine merdivenleri inip sokağa fırlasa Erdinç bunu fark edemez, izleyemezdi. Bir an ürktü. Ya böyle yapar, çeker gider, kaybolursa Esra?

Erdinç ne zaman sigara yaktığının farkında değildi. Genç bir garson masasına bir madenî tabla bıraktığında masanın üzerinde sigara paketiyle çakmağını gördü. Gözü kapıdaydı. Biraz sonra Esra göründü. Pardesüsünü çıkarmamıştı. Geldi, oturdu. Erdinç'in yüzüne baktı, sonra sağına döndü, "Şu ilerdeki masaya oturalım mı?" dedi. "Orası cam kenarı. Deniz falan gözüküyor, hiç değilse."

Öbür masaya geçtiler. Şimdi Esra camdan dışarı, denize bakıyordu ve daha rahat soluk alabiliyor gibiydi. Kahveci, Erdinç'in öbür masada unuttuğu sigara paketiyle çakmağını getirdi ve, "Çay, değil mi?" diye sordu. Erdinç, "Evet," dedi. Esra'dan bir "yok" duyuldu usulca. "Ben içmeyeceğim bir şey." Kahveci giderken, Erdinç atıldı: "Açsan, poğaça falan alayım mı, bu saatte taze bulunur, sıcak. İster misin?" Esra istemedi. "Yaa, eski günlerdeki gibi, değil mi, aman ne romantik" gibi kaba bir laf etmek geldi içinden. Bunu Erdinç'e karşı çok haksızca buldu. Şu anda karşısında oturan herhangi birine karşı da haksızca bulabilirdi. Erdinç'in şu anda hiçbir özel önemi yoktu. Esra bir yandan da buna üzüldü. "Şimdi bir şey yiyecek halim yok," dedi. "Gidince yerim." Sesi biraz çatladı ve daha alçaldı: "Hem zaten, çok oturmayayım burada, ben gideyim, olur mu Erdinç?"

Erdinç'i alacakaranlıkta, Erdal'ın evine giderken, onun salonunda dolaşır, çalışma masasını karıştırırken kıskıvrak yakalayan o garip, şüpheli, tehlikeli, tedirgin edici ruh hali yeni zaferler kazanma peşindeydi. Derisinin üzerine yayılıp

sıvaşan, gözeneklerinden kendisi dışında herhangi bir şeyin, meselâ havanın girmesine izin vermeyen o koyu renkli criyik yoğunlaşmaya başlamıştı. Vücudunun neresinden başlayıp neresine yayıldığını, tam yerini tesbit edecekken nereye sıçrayacağını kestiremediği çarpıntı, Erdinç'i hareketlerine güvenemez kılıyordu. Elini on santim öteye uzatmak istediğinde iki ya da otuz santim uzatmaktan, fısıltıyla konuşmak istediğinde bas bas bağırmaktan çekiniyordu. Oysa dışardan bakıldığında Erdinç'in uyandırdığı izlenim bu durumla taban tabana zıttı: Ağır ve dengeli hareketleri, usul, sâkin konuşmasıyla çevresine dinginlik yayan bir adamdı Erdinç. Esra'ya böyle görünüyordu.

Esra? Esra... öncelikle tuhaftı. Erdal'ın ölümünden ne kadar etkilendiğini kimse ilk bakışta anlayamayabilirdi. Hele 'nasıl' etkilendiğini söyleyebilmek mümkün değildi. İnsanın ciddî bir felaket sayılabilecek durumlarda dahi bazen, organizmasının kendini savunma ve kendisine yönelmiş saldırıların gücünü kırma güdüsü sayesinde midir nedir, yaşadığı, zamana yayılmış, gecikmeli algılama süreçleri mi koruyordu Esra'yı? Kötü haberin şokuyla sarsılmış, aynı yerde durduğunu sanırken gerçekte basamak basamak inilen bir kör kuyunun karanlığında koybolmaya başlamak ve bunu ancak epey derinlere indikten sonra algılayabilmek... Esra'nın hali böyleye de benzemiyordu. Duruşu, gözleri, elleri, daha çok bir hazırlıklı oluşu, felaketin yaklaşmasını dolu dolu yaşayıp kendisini kanıksamayı hatırlatıyordu. Erdal'ın ölümü Esra için beklenen bir şey miydi? Böyle bir ihtimal karşısında Esra sessiz mi kalmış? Beklemiş mi? Ne yapmış? Erdal'ın ölümünü önlemek mümkünmüş de, birileri üzerine düşeni yapmamış mı? Esra kimseye kırgın veya kızgın gibi de görünmüyor... O kadar sâkin ve kıpırtısız ki, Erdinç için bu, Esra'yla karşılaştığı ortamın korkunçluğu ve tuhaflığı kadar korkunç ve tuhaf, başlıbaşına bir olay haline

gelmek üzere. Erdinç, kafasından geçenlerin en küçük bir dayanağı olmadığını pekâlâ biliyor.

Başka bir durumda karşılaşsalar Erdinç, Esra'ya neler sorabilirdi? Şimdi çekiniyor, hiçbir şey soramıyor. Esra onun kendisine karşı gazetecilik yapmaya çalıştığını sanırsa diye ayrıca ürküyor.

Güçlükle, kekeleyerek, "Esra," diyor, "sana o kadar çok şey sormak istiyorum ki... Ama böyle bir... durumda, soramıyorum. Hem, yıllar geçti, ben sizleri hâlâ o vaktiyle tanıdığım insanlar olarak hatırlıyorum, ama... sen, ne bileyim, benim senden birşeyler öğrenmek isteyeceğimi düşünürsen diye... çünkü sen beni kafanda o tanıdığın Erdinç olarak yaşatmıyorsun belki... belki yaşatıyorsun... üf, her neyse..."

Bunların hiçbirini demedi. Konuşsa bunları ya da belki en iyi ihtimalle bunları söyleyebileceğini kestirdiğinden, susmayı tercih etti. Ama gözlerini Esra'nın ellerinden, alnından ayırmadan, ayıramadan. Bir garip, gerilimli duruş... Esra, "Bak görüyorsun Erdinç," diye başladı söze. "Kolay değil. Konuşmak kolay değil. Bunca zaman sonra, üstelik böyle bir olayın üstüne." Erdinç'ten onay bekledi. Erdinç onaylamasının Esra'nın hemen gidivermesi anlamına geleceğini bildiğinden hareketsiz kalmaya çalıştı. Esra benzer şeyler söyleyerek devam etti: "Keşke başka türlü olsaydı, diye düşünebilmeyi inan çok isterdim, ama bunu bile diyemiyorum. Başka türlüsü yok, olamaz artık. Israr etme de gideyim. Birbirimizin yaşadığını..." Esra durup yutkundu. "... en azından şimdilik yaşadığını öğrenmiş olduk, buna da yeter diyelim ve şimdi ayrılıp gidelim." Erdinç'i harekete geçirmeyi bir tek kelime başarmıştı sonunda:

- 'Şimdilik' ne demek Esra?

- Ne demeği mi var, bak birkaç saat öncesine kadar Erdal da yaşıyordu.

Esra kalkmaya yeltendi. Erdinç ona öylesine yalvaran

gözlerle bakıyordu ki, kalkamadı. Erdinç'in dili çözülür gibi oldu:

- Ersin ne yapıyor, Esra? Berabersiniz herhalde?

Esra derin bir soluk aldı, içine çektiği havayı bir hamlede dışarı attı, omuzları hafifçe düştü, masanın kenarına dayadığı ellerini kucağına bıraktı. Hemen kalkmayacaktı galiba.

- Evlenip evlenmediğimizi falan sormak istiyorsan, dedi, hayır, uzun zamandır biz onunla beraber değiliz.

Sözünü tamamladığında, kendi söylediğine hem de çok çabuk itiraz etti:

- Yani hep beraberdik de, ama sanırım sen benim anladığım anlamda sordun, değil mi?

Erdinç içinden, "Ayrılmışlar mı yani? Ama nasıl olur?" diye geçirdi. Esra, Erdinç'in yüzüne arasıra bakarak, denizi seyrederek konuşuyordu:

- Erdal, ben ve Ersin hemen hiç ayrılmadık. Kardeş gibi yaşadık, bazen hiç de kardeş gibi yaşamadık... Bahsetmek çok zor geliyor, Erdinç, anlatamayacağım hiçbir şey.

Erdinç, böyle bir durumda Esra'ya Ersin'le niçin ayrıldıklarını, kendisinin başkasıyla evli olup olmadığını falan sormayı aklından geçirmedi elbette. İşini gücünü de soramazdı. Geçen yılların içinden birtakım kökler, dallar, bağlar, bağcıklar bulmaya ve eski arkadaşlarıyla arasına bunlardan bir köprü örmeye çabalaması anlamsızdı. Bunu seziyordu. Esra'yı sabah ilk görüp tanıdığı andan beri kendisini kıvrandıran isteği, özlemi yakalayıp avucunun içine alarak ona inceleyici bir gözle yakından bakamamıştı. Bu özlemi tanıyamamış, açıklayamamıştı, içinde birden uyanan neydi, tasvir edemezdi, ifade edemezdi. Ama şu kadarını açıklıkla seziyordu ki, Esra'ya ve onun aracılığıyla tarihine, bugünkü hayatının içinden ayağını basabileceği en sağlam zemine uzanmaya çalışması tehlikeli bir girişimdi. Unutulan umutlar sandıklardan çıkarıldıklarında hiç de vaktiyle sarılıp sar-

malanıp ortadan kaldırıldıkları halleriyle, şefkât vaat eden yumuşak ve acı tebessümleriyle kendilerini göstermiyorlar, âdetâ intikam alıyorlardı. Onlara ilişmek, onları uykularından uyandırmak fazlasıyla tehlikeliydi, fazlasıyla korku dolu bir geleceği insanın kendi elleriyle inşa etmesiydi. Zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyi olmamasından, kaybederse acılar çekeceği mülklerin sahibi olmaya doğru sıçramaktı. Belki de hayatın üzerinde sürdüğü o eşiğin öbür tarafına geçmekti. Eşiğin üzerinde bazen bir tarafa, bazen öbür tarafa düşerek sık sık alabora olmakla tanımlanan bir denge durumunu sürdürme yeteneği bulunmayanlar için yeniden kaybetme korkuları edinmek daha da vahimdi. Ciğerlerini açıp kömür tozuna dalmak gibiydi. Erdinç, sezgisinin özlemine karşı, onu bastırıcı, geriletici, hattâ yok edici bir karşı-kuvvet olduğunu hissetti.

Kaldı ki, eski arkadaşlarıyla herhangi bir ortak hayat çizgisinde buluşabilecekse, bu kesikli, eksikli bir çizgi olacak, üstelik onlardan birinin şüpheli ölümü bu buluşmaya zemin oluşturacak, bütün eksikleriyle o çizgi bu zeminin üzerine çekilecekti. Dolayısıyla bu zeminin çeşitli kısımları aralardan hep gözükecekti. Ayrıca, Esra'nın tavrı böyle bir zeminin inşasına katılmaktan çook uzaktı.

Bunlar Esra'yla rastlaştıkları günün gecesinde Erdinç'in zihninde ayak basmadık yer bırakmayacak düşüncelerdi; şimdi sırf öncüleri ortada gezinirken bile Erdinç beyninin birden işgale uğrayışı karşısında savunmasız kalmıştı.

Böyle bir durumda Esra ile ne konuşabilirdi ki?

O sırada Esra'ya, meselâ, her şeye rağmen, Erdal'ın ölümünü polisle gazetecilerle hemen aynı sırada nasıl haber aldığını sormak isterdi. Ürktü, soramadı. "Ersin'e haber verecek mi..." diye başladı, sonunu getiremedi. 'Verecek miyiz' demek istedi, buna Esra'nın kızabileceğini -nedense- düşündü, vazgeçti, 'verecek misin' dese kendini şu anda hiç

istemediği kadar uzakta tutmuş olacaktı, buna da gönlü elvermedi. Neyse ki Esra soruyu tamamlanmamış haliyle cevapladı: "Gerek yok ki."

Erdinç'in karmakarışık duyguları ilk defa aralarından birinin tartışmasız egemenliği altına girdiler, ona boyun eğdiler ve haklarından, iddialarından vazgeçtiler: Erdinç çok şaşırdı. Esra, "birbirimizden hiç ayrılmadık" dediği iki insandan birinin ölümünü ötekine haber vermeye "gerek olmadığını" söylüyordu. Şok mu geçiriyordu acaba? Yoksa yıllar Esra'yı Erdinç'in tanıyamayacağı, anlayamayacağı bir garip kadın mı yapmıştı? Güçlükle, "Nasıl yani.." diye kekeledi. "Nasıl 'gerek yok'?" Esra, hayli sıkıntılı, yine sakin, "Ersin o evdeydi," dedi. Sözlerinin kesinliğinden ürkmüş gibi ekledi: "Eminim bundan." Erdinç'in şaşkınlığı yavaş yavaş başının dönmesine yolaçan bir sürekli çalkanma halini almaya başladı.

Bir elektrosazın kemanlar, elektronik klavyeli çalgılar ve davullar, dümbelekler eşliğinde bangır bangır ortalığı sarsmaya başladığı bu ânı Erdinç günler boyu unutmayacaktı. Esra'yla konuşmasını eksiksiz hatırlıyordu. Önce Ersin'e haber vermekten sözetmiş, telefon etsek, ama böyle bir şey telefonda söylenmez, evine gidelim birlikte, demişti. (Telefonu devreden çıkarışı Esra'nın hoşuna gitmişti, bunu Erdinç bilmiyordu.) Esra, Ersin'in evinde şu sırada polislerin filan bulunacağını, gitmelerinin anlamsız olacağını söylemişti. "Gerek yok ki"yi böyle bir bağlamda mı duymuştu Erdinç? Bu nasıl eksiksiz hatırlama?

Elektrosaz yetmiyormuş gibi bir de kadın bağırıyordu avaz avaz. Bir masanın aynı köşede birleşen iki kenarına oturmuşlar ve birbirlerinin söylediklerini güçlükle duyabiliyorlardı. Erdinç'in başı dönüyordu. Bütün her şeye rağmen bir poğaça olsa yiyebilirdi. Böylece en azından midesiyle uğraşması gerekmezdi belki. Esra, Ersin'in, Erdal'ın öldürüldüğü evde bulunduğundan "emin"di. Üstelik, Er-

dal'ın ölümünü kendisine Ersin'in telefonla haber verdiğini söylüyordu. Kahve ocağındaki bıyıklı iriyarı adam, arasıra devri düştükçe çıkardığı sesler daha da dayanılmazlaşan teybin yan tarafına bir tokat indirdiğinde Erdinç gürültü kesilecek, kurtulacaklar, baş dönmesi sona erecek diye umutlandı.

Sadece, Esra'ya, "Peki, sen... nereden biliyorsun?" diyebildiğini -ya da böyle demeye çabaladığını- hatırlayabiliyordu. Esra, "Ersin'in arabası kapının önündeydi, görmedin mi?" dedi. Erdinç, Ersin'in kırmızı vosvosu hâlâ kullandığını bilmiyordu. İyi ki bilmiyordu. Ama şu anda öğrenmişti işte. Tarihi, üzerine geliyordu.

Ve!.. Demek evde polisin yakaladığı adam Ersin'di. Yani... Erdal'ı Ersin mi öldürmüştü! Esra, "Tabiî ki hayır, Erdinç, düşünebilir misin böyle bir şeyi?" demişti.

Esra, "Erdinç, lütfen izin ver artık, gitmek istiyorum. İnan senin dışında kimseyle şu iki lafı da konuşmazdım. Ayakta durabilmek için son çabamı harcıyorum," deyip kalktığı sırada Erdinç, zihnini allak bullak etmiş soru yığınıyla başa çıkabilecek, yığının arasından birkaç soruyu çekip Esra'ya sorabilecek halde değildi. Kasetli teypten kalitesiz, cızırtılı hoparlörlere, oradan kahvenin sabah talaşlanmış soğuk yer taşlarına ve birbiriyle alâkasız bir sürü resmin asılı durduğu duvarlara yayılan, buralara çarpıp Erdinç'in kulaklarını parçalaya parçalaya beynine ulaşan müzikli dehşet, mide yanmasıyla baş dönmesiyle elele vermişti. Masada duran hiç içilmemiş, soğumuş çaya bakınca midesi bulandı. Kalktı. Kahveci çıraklarından birine çay parasını verip Esra'nın peşinden kapıya doğru yürüdü.

Esra, onun kendisini taksiyle evine bırakmasını kabul etmedi. Bir araba durdurdular. Esra arabanın kapısını açıp, "Hoşçakal Erdinç," dedi. "Her şeye rağmen seni gördüğüme sevindim." Duraklayıp ekledi: "Sevinmek denen şeyi özel-

likle bugün ne kadar becerebiliyorsam işte..." Erdinç ağzını açamadı ki bir şeyler söylesin. Esra arabaya binecekken döndü. El sıkışma soğukluğuyla kucaklaşma sıcaklığı arası ılık bir rüzgâr Erdinç'in yüzünü yaladı. Esra'ya, "Bir daha görüşebilecek miyiz?" diye sordu. Esra hiç duraksamadan, dünyanın en açık, net ve kesin lafını ediyormuşçasına, "Bilemiyorum," dedi. Erdinç üsteleyemedi. Çok güçsüz kalmıştı. Hem şu anda herhangi bir sonuç alamayacağını hissediyordu hem de bunun son şansı olmayacağını.

Esra'nın bindiği taksi uzaklaşırken Erdinç elini cebine attı, sigarasını ve çakmağını kahvede unuttuğunu fark etti. Yukarı, onları almaya çıktığında az önce Esra'yla birlikte gelişlerini yeniden yaşadı ve gazeteye telefon etmesi gerektiğini hatırladı.

Telefonda, anacaddenin ve sokağın adını vererek, "cinayet mahalli"ni tarif etti, evde elinde silahla bir kişinin yakalandığını bildirdi, "Salih gelince söyleyin, o devralsın işi, ben de merak ediyorum, şimdi gidip biraz uyuyayım, sonra arayacağım, birşeyler varsa öğrenmek için," dedi.

Tekrar merdivenleri inip kahveden çıktı. Eve gitmek için taksiye yolun karşı tarafından binmesi gerekiyordu. Poğaçacı ise şimdi bulunduğu kaldırımda, yüz metre kadar ötedeydi. Erdinç kısa süren bir kararsızlıktan sonra poğaçacıya doğru yürüyorken durdu. Bir taksi çevirdi, gazetenin bulunduğu semti söyledi şoföre.

13

Erdinç'le Ersin gözlerini kahvenin kapısından ayıramıyorlardı. Belli etmemeye çalışmaları boşunaydı; sinirliydiler, gerilimliydiler, birilerini, birşeyleri bekliyorlardı. Pencereleri daha küçük, bulunduğu sokak daha sapa diye bu kahvede otururlardı. Hepsi. Okula gidip gelirken de buraya her

gün bir vesileyle en azından uğranırdı, okul işgal edildiğinden beri sabahları burada toplanıyorlardı. Bugün çok erken gelmişlerdi.

Ersin, "Umarım arabayı bizimkilerden önce kimse kurcalamamıştır," dedi. Erdinç, 'sanmam' anlamında başını salladı; bir kibrit kutusunu masaya atıyor, dik durdurmaya çalışıyordu. "Vakitsiz mi kalkıştık acaba bu işe?" diye mırıldandı. Ersin omuz silkti, "Daha ne kadar bekleyecektik," dedi. "Neredeyse üç hafta oluyor. Görülmemiş rezalet."

Erdinç kibrit kutusunu iki kez dik oturtmayı başardı.

Ersin bir çay daha içti.

Erdinç, "Akşama kadar araba, öyle, kapıları açık duracak, şimdi herifin teki açık araba gördüm diye araklamaya kalkışır mı acaba?" dedi. Ersin'in 'umurumda değil'i yüzünden okunuyordu. İkisinin de gözleri kapıdaydı. Ersin, "Kimseye bir halt olmaz umarım," diye konuştu.

Erdinç kibrit kutusuyla oynamaktan vazgeçti. Sabahtan beri otuzuncu kere, gazeteyi önüne çekti. "Biz geleli ne kadar oldu?" diye sordu. Ersin, "Herhalde bir saat olmadı," diye cevapladı. Erdinç, "Yok yahu, yarım saat falan anca olmuştur," diye söze başladığı sırada, yandaki masalarda çay içen, gazete okuyan, önüne kitap açmış, sigara çıkaran, sigara söndüren öteki öğrencilerin orada bulunduğunu yeniden hatırladı. Sustu. Oysa masaların ve başların üzerine yayılmış grimavi tabaka, bağırış çağırış sözkonusu olmadıkça ses geçirmiyordu. Nice hararetli tartışmaları, kapışmaları massedip eritmiş, özellikle öğleden sonraları kahvenin bir köşesindeki birkaç masada bulunan pişticilerin, ellibircilerin, okeycilerin başları üzerinden kapıya, kapıdan da dışarı üfleyivermişti.

Kapı... Allahın cezası kapı... Haydi artık gelsinler!..

Geliyorlardı. Erdal koşmamaya çalışıyor, uzun bacakları, iri adımlarıyla koşma hızında yürümeyi beceriyordu. İki-üç

adım arkasından gelen kasketli oğlan onunla arasındaki mesafeyi güçlükle koruyabiliyordu. Kahvehanenin bulunduğu sokağın köşesine ulaştığında Erdal ona dönüp, sesini mümkün olduğunca alçaltmaya çalışarak, "Tamam Ender, sen hemen gidip bırak aletleri," dedi, kasketli oğlan biraz uzaklaşınca dönüp ona kaş göz etti, sokağa saptı. Öteki oğlan yoluna devam etti.

Erdal kahveden içeri girerken heyecanlı görünmemesi ve heyecan yaratmaması gerektiğini biliyordu. Bu bilgi pek işine yaramadı. Doğruca Ersin'le Erdinç'in oturduğu masaya gitti. Merak dolu iki çift gözün karşısına oturdu. 'Hem iyi, hem kötü' demeye çalıştı gözleri ve dudaklarıyla. Etraftan Erdal'ı izleyenler vardı. Mümkün olduğunca telâşsız görünmeye çabalayarak kalktılar. Kahvenin kapısına geldiklerinde Erdinç çayların parasını ödemediklerini fark etti, geri döndü, kahveciye para verdi, ötekiler dışarı çıkmıştı, o da onlara katıldı. Okulun bulunduğu anacaddeye doğru değil, ara sokaklara dalıp zigzaglar çizerek ilerledikleri mahalleye yöneldiler.

Erdal, "Herifler nereye gözcü koymuş, anlamadım," dedi. "Yeterince yaklaşamadık, bizi gördüler ve içerden, ellerine ne geçirdilerse camları kırarak dışarı attılar, büyük yaygara çıkardılar." Hızla yürüdükleri için soluk soluğa, dura dura konuşuyordu. "Acayip gürültü koptu tabiî. O arada salladık küçük paketlerle şişeleri, ama kapıya anca ulaştı, heriflerin pankartlarından birinin ucu tutuştu, onu da hemen söndürebilirler."

Erdinç, "Olsun," dedi. "Bence yeterince korkmuşlardır."

Erdal, "E, korktular herhalde," diye konuştu. "Ama yarın daha sıkı tertibat alırlar. Polisten de yardım isterler, artık hiçbir halt edemeyiz."

Ersin, "Sizi basbayağı gördüler mi?" diye sordu.

"Kaşkolları falan sarmıştık," dedi Erdal. "Tanıyıp tanıma-

dıklarını bilemem ama..." Durakladı. "Aslında..." diye mırıldandı. "Ben eve gidip üstümü değişeyim." Erdinç, "Bence de," dedi. "Polise ne diyecekler ki. Ancak kılık kıyafetini söyleyecekler tanıyamadılarsa."

Erdal, "Elimizdeki malzemenin ancak bir kısmını kullanabildik be," diye hayıflandı.

Ersin birden, "Yahu Esra nerede?" diye sordu.

Erdal, "İlerdeki mağazaların orada bekleyecek. Şimdi oradan geçip alacağız onu," dedi.

Erdinç, "Şimdi polis molis gelmiştir," dedi, "ortalık kaynıyordur. En iyisi Esra'yı alınca hemen Boğaz'a falan tüyelim." Erdal eve uğrayıp üstünü değiştireceğini hatırlattı.

Yürürken üçü de pek çok sözü tekrarladılar. Susarak yürümek istemiyorlardı belli ki. Bir yandan da zaman zaman dalıp yüksek sesle konuştuklarını fark ediyor ve hemen birbirlerine 'psssst' deyip fısıldaşma düzeyinden yeniden başlıyorlardı. Önünden geçtikleri dükkânların vitrinlerindeki mankenlerin ve karşılaştıkları insanların gözleri, kulakları, onlara güvensizlik, tekinsizlik hissi veriyordu. Vitrin mankenlerinden sakına sakına yürüdüler. Karşı kaldırımda mağaza vitrinlerine bakar gibi yapan Esra'yı gördüler.

Ersin fırlayıp karşıdan karşıya geçti. Esra'nın yanına çarçabuk ulaştı, onun kolunu tuttu, gülümsedi. Ötekiler de yanlarına gelince, hep birlikte yürüdüler. Erdinç, "Atlayalım mı bir arabaya?" diye sordu. Esra, "Şu duraktan otobüse bineriz," dedi. "Para yok ki." Ersin, "Bende var," diye araya girdi. "Önce Erdal'lara gidelim, üstünü değiştirsin." Esra, niçin hep birlikte gittiklerini soracaktı, vazgeçti. Böyle bir soruyu o sırada hiçbiri cevaplayamazdı. Erdinç bir taksiye el etti.

Takside giderken Ersin, "Peki Ertuğrul'lara ne zaman haber vereceğiz?" diye sordu. Erdinç, "Ulan resmen unuttuk ha!" dedi. "E, ben inip onlara gideyim bari," diye ekledi.

"Sonra sizi Boğaz'da mı bulurum?" Hepsi birden, Erdinç taksi şoförüne bir sır vermiş gibi, kızarak baktılar ona. Erdinç, "Neyse, ben az ilerde ineyim," dedi, taksi durdu, Erdinç indi.

Erdal'ların mahallesine yaklaştıklarında Ersin Erdal'a, "Çok oyalanma, çabuk gel," dedi. Caddede indiler. Ersin'le Esra otobüs durağına, Erdal, annesi Macide Hanım ve üvey babası Sadık Paşa'yla birlikte yaşadıkları eve yöneldi. Ersin ve Esra durakta elele tutuşup, gelen otobüslerden hiçbirine binmeden geçirecekleri dakikalara hazırlandılar. Heyecanları biraz yatışmış gibiydi. Esra, "Arabayı ne zaman alacağız?" diye sordu. Ersin, "Akşama doğru ben giderim almaya," dedi. "Beraber gitmeyiz. Belki Erdal'ları malzemeleri arabadan alıp okula giderken gören olmuştur. Heriflerin kucağına hep beraber düşmenin ne mânâsı var." Esra, "Tamam da, arabadan seni bulmaları zor mu sanki?" diye başladı. "Bu araba işi baştan sakattı. Şimdi durup dururken sen de ortadan toz olmak zorunda kalabilirsin," diye devam etti. "Dün de söyledim," diye bitirdi. Ersin, her şeyi tekrar tekrar konuşmaktan sıkıldığını belirtti, "Biliyorsun," dedi, "araba Erdal'daydı, diyeceğim, bir halt olursa. O zaten ortalıktan toz olacak bir süre." İkisi de, duraktaki yalıtılmışlıklarına son veren bir yaşlı adamla iki genç kıza şöyle bir bakıp 'neyse' diye geçirdiler içlerinden. Sonra Ersin yeniden Esra'nın elini tuttu. Caddeden bir polis otomobili geçti.

Erdal, evinin bulunduğu sokağın köşesine gelene kadar sabahki olayı birkaç kez yeniden yaşadı. Biraz sıkılıyordu, biraz hayal kırıklığına uğramıştı, biraz başarısızlık duygusuyla boğuşuyordu, biraz da yaptıkları işin her şeye rağmen bir yarar sağlayacağını düşünüyordu. Kendi kendine, "Yahu bu herifler beni sahiden tanımadılar mı acaba?" diye mırıldandı. Evine yaklaştığını bu sırada fark etti. Durdu. Bir an düşündü. Evin sokağına sapmadı. Bir sonraki sokağa girip

iki apartmanın arasından geçerek bu apartmanlarla kendi oturduğu apartmanın arasında kalan boş alana çıktı. Birkaç otomobilin park edilmiş durduğu bu alanı, Erdal'ların apartmanının bahçe duvarı ikiye bölüyordu. Duvarın iki tarafında da bahçe yoktu. Erdal alçak duvarı üzerine basarak bir adımda aştı, oturdukları dairenin banyo penceresine yöneldi. İlk katta oturuyorlardı.

Erdal çevresine göz gezdirdi. İzleyen yoktu. Banyo penceresinin sağ üst köşesine usul usul birkaç yumruk attı. Pencere çerçevesiyle pervaz arasında ince bir aralık belirdi. Erdal bu kez sol üst köşeden itti pencereyi. Büyükçe vasistas aralandı. Erdal kolunu içeri sokup vasistasın iki tarafındaki metal uzantılardan birini rayından çıkardı, pencere içeri doğru düşmesin diye bir yandan tutarak öteki tarafla uğraşmaya koyuldu. Boyu uzundu, istediği noktaya yetişmekte güçlük çekmiyordu. İki tarafı da tutamaklarından kurtardıktan sonra pencereyi, çerçeve alttan pervaza dayanıp sabitleşinceye kadar yavaş yavaş salıverdi. Kendini yukarı çekti, camı kırmamak için dikkat göstererek, üçgen biçimindeki aralıktan içeri süzüldü ve... banyoya atladı.

Durakta üşüyen Ersin'le Esra'yı bulduğunda kılığını değiştirmiş, alelacele traş olmuştu.

14

Erdinç, vaktiyle o gün onları bulduğu, daha sonraki bir gün Erdal'la beraber yakalandıkları kahvede oturuyordu. Gazeteye gittiğinde, Erdal'ı öldürdüğü iddiasıyla gözaltına alınan kişinin kimliğini öğrensin diye polis muhabiri Salih'i epey sıkıştırmış ama bir sonuç elde edememişti. Uykusuzluktan perişan haldeydi, ama kendini bu karmakarışık, kaşını oynatamayacak kadar zayıf ve güçsüz duruma sokan sebepler arasında uykusuzluğu son sırada bile saymak aklına gel-

mezdi. Yıllar sonra Erdal tekrar hayatına girmişti; ama bir cinayet kurbanı olarak. Esra, baştan aşağı sır dolu, şüpheli, karanlık, hayır karanlık değil, her şeye rağmen, aydınlık, ama yine de esrarlı, şüpheli de değil, değil, sır dolu, hayır bizzat sır halinde, bizzat bir sır halinde, bir sır gibi... karşısına çıkmış; sırf bu kadarı Erdinç'i haftalar boyu sarsmaya yetecekken, Erdal'ın evinde yakalanan silahlı adamın Ersin olduğunu söylemişti.

Baştan. Bir daha:

Erdinç, hiç üstüne vazife olmayan bir istihbarat gece nöbetinin bitimine doğru, onca yıldan beri ilk defa, içine saklandığı kalabalığın ötesiyle bu kadar değişik biçimde ilgilenmek zorunda kalmıştı. Onca yıldan beri ilk kez yaşayacağı bir durumla yüzyüze gelmekte olduğu hissine kapılmış ve bu hissi onu yanıltmamıştı. Onca yıldır ilk kez Esra'yı görmüş, ilk kez Erdal'dan haber almış ve bu haber ondan aldığı son haber olmuş, ilk kez Ersin'den haber almış ve zihni bütünüyle karmakarışık olmuştu. Hayatının en hareketli, ateşli, rizikolu yıllarını birlikte yaşadığı bu üç insanı bulmayı, yeniden onlarla biraraya gelmeyi ve her şeyden önce çevresini saran basınçlı dumanları onlarla birlikte dağıtmayı denemeyi Erdinç bunca zaman neden istememişti? Ya da: İstemiş miydi? Bildiği, bilindiği kadarıyla herhangi bir girişimi olmamıştı bu yönde. Ya şimdi? Şimdi istiyor muydu? İstese bile, artık o üç insandan biri yoktu. Kesin olarak, mutlak olarak yoktu. Ölümün kesinliğini koklayabiliyordu Erdinç.

15

ÖLÜMÜN KESİNLİĞİ

Seninle çok yüzyüzeyim bugünlerde. Bak, dikkat et: Karşı karşıyayım da diyebilirim. Ama demiyorum. Diyebilirim, çünkü

bir yandan da öyleyim. Demiyorum, çünkü seninle söyleşmek, seni tanımak istiyorum. Çünkü biliyorum ki, seni tanırsam, fazla değil, senin izin verdiğinden bir nebze fazla tanırsam, fiyakan fena halde bozulacak.

Senin fiyakanı bozmak istiyorum, çünkü buna ihtiyacım var. Sana teslim olmak istemiyorum. Sen beni bu yaşıma kadar (hiç de yaşlı sayılmam ama biraz da senin yüzünden hiç de genç sayılmıyorum) çeşitli defalar köşelere kıstırıp korkutmayı becerdin. Ve her seferinde de öyle ustaydın ki, dizlerimi titretenin sen olduğunu anlayamıyordum. Hep birilerinin, birşeylerin arkasına saklanıyorsun.

Bildiğim kadarıyla herkese böyle yapıyorsun. Kimse karşısındaki melûnun sen olduğunu fark etmiyor, gardını başkalarına, başka şeylere karşı alıyor, oysa sen, açtığın hangi cepheye karşı savunma kurulursa kolaylıkla o cepheye sürdüğün kuvvetleri yarı yolda bırakıp başka bir mücadele yolu seçiyor, başka cepheler açıyor, başka silahlar kullanıyorsun. Aslında ne kadar çok insan, ne kadar çok farklı durumlarda senden korkuyor!

Seninle birkaç kez karşılaştım. Sevdiklerime musallat oldun, suç oldun, ceza oldun, üzüntüler, çaresizlikler yarattın, çözülebilecek sorunları ortadan kaldırarak çözülmelerini engelledin. Sen bilmiyorsun, farkında değilsin, ama ben seni hiç de tanımıyor değilim.

Bak anlatayım sana:

Başardığın en büyük işlerden biri ne, biliyor musun? Saçmalıyorum, bilmez olur musun, tabiî biliyorsun. Sen bütün korkuların anasısın ve insanlar bütün o korkuları senin ürettiğin güçle besliyor, yaşatıyorlar. Sen olmasan, belki korku diye bir varlık kalmazdı. (Alaycı alaycı izleme beni. Dilbilgisi dersine ihtiyacım yok. Evet, tekrarlıyorum: Korku, düpedüz, kelimenin bütün gerçek anlamıyla bir varlıktır! İaşe ibâtesini senin temin ettiğin bir varlık.)

Şunu fark etmedim sanma: Bugünün dünyasına ne kapitalist sömürü ne milliyetçilik yutturmacası ne milyonlarca insanı hokkabaz diktatörlerin peşine takan aşağılık yalanlar ne reklamcılar, ne televizyon ne birtakım ilahî kudret sahibi boş inanç kahramanları senin kadar hükmedebiliyor. Bu kadar da değil. Bunların hiçbiri senin saldığın korku olmaksızın vücut bulamaz ya da en azından bir kez ortaya çıksalar bile uzun süre hayatta kalamazlardı. İnsanları yüzyıllar boyu, mutlak olarak, kesin olarak ve sarsılmaz biçimde egemenliği altına alabilen bir tek güç var: Senin gücün.

Sana karşı hiç de azımsanmayacak sayıda insanın hiç de küçümseyemeyeceğin isyanları oldu. Sırf Che Guevara bile yeter sana, hattâ, okul arkadaşlarıma sorsan, beni bile örnek olarak dayayabilirler suratına, istisnasız son ferde kadar bütün insanlığa her an hükmedemediğini göstermek için. Ama lanet olsun ve helal olsun sana: Bireysel terörle hakkından gelmek mümkün değil. Yüreklere, beyinlere kök salmışsın, hattâ hattâ, mideler, dizler, gözler, her yerimize dokunabiliyor parmakların, her yerimize ulaşabiliyor, senin ve o aşağılık hizmetkârının, korkunun, varlığını hissettirebiliyorsun bize.

Ve ben, senin açından herhangi bir Erdal, seni altedemiyorum, ama en azından senin sırrını çözebildiğim için teselli buluyorum. Ben senin sırrını çözdüm, çözüyorum. Senin silahın kesinlik. Mutlaksın, kesinsin, yarattığın değişimleri gidermek, buyruklarınla işlenen suçlar için tazminat ödetmek, yazdığın şeyi sildirmek, attığın adımı geri aldırmak mümkün olmuyor sana. Giderilemezsin, kesinliğin ta kendisisin.

Ve alçaksın! Ben âşık olduğumda duyduğum korkunun değişim korkusu olduğunu, bugün böyle olanın yarın böyle kalmamasından korktuğumu, günün birinde, bilmiyorum ne zaman, anladım. Ve burada sana, senin kurduğun aşağılık baskı ve korku düzeninin unsurlarına çok benzeyen, onları derhal çağrıştıran bir şey var: Arzuyla tutsaklığın beraberliği bu. Alçaksın

sen! İnsanın senin o âdî köpeğinden, korkudan kurtulması için sana yaklaşması gerekiyor. İnsanların bizzat icat edip sonra kölesi oldukları boş inanç dünyalarında sahici bir tek varlık yer alıyor: Şeytan! Şeytansın sen. Huzur ve kurtuluş vaat ediyorsun. Cezbediyorsun, kandırıyorsun. Senden kendi adıma korkmadığımı biliyorsun, bal gibi biliyorsun. Ama dünyamdaki cendere sıkıştıkça -ki onu sıkıştırmakta da senin ne büyük rolün olduğunu bilmiyor değilim- karşıma çıkıp bana el ediyorsun.

Galiba beni cezalandıracaksın...

Çünkü sen benden çok daha güçlüsün ve ben sana az meydan okumadım. Vaktiyle beni faşistler vursaydı ya da işkencede polisin elinde kalsaydım, çok iyi biliyorsun ki kavuştuğumuzda sana sarılmayacaktım, sende gerçek huzuru ve iç rahatlığımı bulacağımı düşünmek şöyle dursun, yarım bıraktığın her şeyin acısını senden çıkaracaktım. Belki de bu sebeple, sana kolay kolay teslim olmayacaktım.

Şimdi de teslim olmak istemiyorum sana. Sırf sana olan kızgınlığım bile yeterince kışkırtıyor beni. Direnmek istiyorum.

Ve direneceğim, çünkü farkında mısın, değil misin bilmiyorum ve sana açıklamaktan da korkmuyorum, hâlâ yarım bırakmaktan korktuğum dostluklarım var. Söylüyorum sana: İnsanların hepsini son ferdine kadar üzerime salamazsın. Mutlaka bir kişi, iki kişi kalır biryerlerde, sana boyun eğmeyen, onlar da bana yeter. Yetiyor.

Düşünsene, sırf seninle mücadelem, senin tutsağın olmuş bir dünyaya inadım bile direnmeye değmez mi?

...Ah, bir de bu kadar mutlak ve kesin olmasaydın!

16

Ersin'in Marx'lar Engels'ler dolu kitaplığına define bulmuş gibi atlayan iki polisle ekipteki öbür genç polisler şaşkına dönmüştü. Hem kendilerinden oldukça kıdemli ve tecrübe-

li âmirleri hem de Ersin'i alıp eve gelmelerinden bir süre sonra aralarına katılan Siyasî Şube elemanları bu alenî "komünizan" manzaraya kayıtsız kalıyordu. Üstelik birçoğu okunurken altları çizilmiş, yan notlar düşülmüş kitaplara itibar edilmiyordu.

Genç polisler açısından gariplik, bir anda, evde ne arayacaklarını bilemez hale düşmeleriydi. Maktûlün ve katilin kimliklerini öğrenmiş ekip şefi ve 1. Şube elemanları açısından gariplik, evin alışılmış bir solcu evine benzememesiydi. Kitaplıktaki sol kitaplar çok eskiydi. Kitaplara düşülmüş notların bir kısmı silikleşmişti. Yeni kitaplar da vardı, ama bunların 'çok kitap okuyan adam, muhtemelen solcudur' genel bilgisi dışında verebileceği bir işaret yoktu. İslâmî kitaplar bile vardı. Sonra, bir yığın müzik dergisi. Yabancı dergiler. Polislerden birinin kabaca saydığına göre iki yüzü aşkın plak ve yüz yirmi kadar kaset. Bir müzik seti. Setin küçük çekmeceli dolabında iki mikrofon ve kabloları. Pencere pervazının altına sıkıştırılarak radyatörün üzerine konmuş mermer ve üzerinde dört saksı. Köşede bir büyük saksıda bazı yaprakları sararmış kauçuk. İçerki odada bir devetabanı. Avize yok. Salon yerine geçtiği belli holümsü büyükçe odanın bir köşesinde, yerde, ışığı duvara vuran küçük bir ayaklı spot. Ersin'in yatağı da salondaydı. İçerdeki oda yatak odasıydı, ama sanki kullanılmıyor gibiydi. Pis olmayan ama dağınık sayılabilecek evin başka kısımlarıyla bağdaşmayacak ölçüde tertipliydi burası. Yatak örtüsü vardı, yer yatağına örtülmüştü, düzgündü. Yatağın başucunda alçacık bir çekmeceli komodin vardı, komodinin üzerindeki kül tablası temizdi. Tablanın yanıbaşında bir de mum duruyordu; bir cam çay tabağına oturtulmuştu. Bu odadaki tek dağınıklık unsuru, yatağın ayak ucu tarafında yer alan gardrobun kapı anahtarına asılı pantolondu. Gerçi gardrobun kapısı açıldığında tıpkı salondaki yatak ve yakın çevre-

si gibi bir görüntüyle karşılaşılıyordu, ama yalnız yaşayan bir adamın evinde bu kadarını komşular bile görseler pek normal sayarlardı.

Salondaki yatak, belli ki, arada sırada çarşaflarının yıkanması dışında, ancak Ersin içine girer ve çıkarken durum değiştiriyordu. Yatağın başucuna yakın bir yerde izmaritlerle küllerin neredeyse taştığı iki kül tablası, onun yanında açık bir kitap (Siyasî Şube'den gelenlerin şefi derhal alıp uzun uzun incelemeye girişecekti ki, bunun resimli roman türü İngilizce bir kitap olduğu görüldü), yatağın ayak ucuna bitişik, duvara yaslanmış bir gitar (gardropta bir gitar daha vardı, gardrobun çekmecelerinden ve komodinden de gitar telleri çıktı), yatağın dibinden salona doğru uzanan halının köşelerini gizleyen, büyükçe, genişçe, rahat iki koltuk, yatakla koltukların oluşturduğu yaşama biriminin gerisinde kalan bir küçük masa ve çevresinde üç sandalye, kalın çizgilerden oluşmuş bir L biçimindeki salonumsu odada masa ile sandalyelerin bulunduğu bölümden geçilen kapısız bir mutfak, mutfakta iki tencere, biri kirli iki tava, kirli ve temiz sekizon kadar tabak, çok sayıda bardak, küçük bir buzdolabı, bir elektrikli ızgara, buzdolabında ve mutfak dolaplarının birinde boş ve dolu bira ve rakı şişeleri, bir yabancı konyak (yarısından azı kalmış), bir kavanoz akide şekeri, çoğu yenmiş bir kutu baklava, buzdolabında birkaç tek pasta, reçel ve bir ortaboy kavanoz Sarelle, salondaki küçük sehpanın üzerinde, bir cam kâse içinde şekerler (yani bir sürü tatlı) vardı, kibrit kutuları, boş ve dolu, çöp kovası, içinde bir pastane poşeti, çöpe atılmış bir boş çay paketi (atılmadan önce kıvrılıp bükülmüş), salondakilerin dolup taşar görüntüsüne rağmen buraya da öylesine dolu en az iki tabla dökülmüş olmalıydı, izmarit çoktu (koparılmış sigara filtreleri çöp kovasının içinde filtreli sigara izmaritlerinden ayırt edilemiyordu), mutfakta olağandışı hiçbir şey yoktu, yatak odasında da, ya-

tak odasındaki gardropta da yoktu, salonda... salondaki sehpa! Âmirim, bir dakika! Salondaki, evet! Sehpa değildi o; üzerine örtü konmuş bir küçük sandıktı. Açtılar.

Cinayet Masası, kır saçlı amir dışında geri çekildi. Ersin'in koltuklarına Siyasî Şube oturdu. Sandığı yanlarına çektiler. Boşaltmaya başladılar. Kartonlara, mukavvalara, iyi resim kâğıtlarına, Canson'lara, paket kâğıtlarına, gazete kupürlerinin kenarlarına çizilmiş, özenli, özensiz, tek renkli, çok renkli, kurşunkalemle, tükenmezle, ispirtolu kalemlerle yapılmış desenler, karikatürler, resimler gördüler. Manalı herhangi bir şeye rastlamadılar. Defterler çıktı. Nota defterleri ve kalın, çizgisiz sarı defterler. Şiirler vardı birçoğunun içinde. Ersin mi yazmıştı bunları? Pek azını. Zaten çoğunluğu şiir değil şarkı sözüydü. Ve yine çoğunluğu, tükenmez mürekkebinin solmuşluğuna bakılırsa, en az birkaç yıl önce yazılmış olmalıydı. "Aralarında lise yıllarında müzik dergilerinden çektiklerim bile vardır, ne diye zamanınızı boşa harcıyorsunuz onlarla?" dedi. Polisler işlerini ondan mı öğreneceklerdi! Sustu. Bu ana kadar üç-beş cümle etmiş etmemişti. Kimlik tesbiti için sorulanlara verdiği cevaplar dışında, sadece, "Onu niçin öldürmüş olayım, o benim en yakın arkadaşımdı," demişti.

Sandıktan mektuplar çıktı. Siyasî Şube elemanlarından ikisi zarflarıyla saklanmış bir-iki mektubu ve kartpostalı çıkarıp okudular, zarfları ayakta duran bir başka polise verdiler, o da Şube'ye götürülecek malzemeyi bir kenara ayırmaya başladı. Bu malzemenin bir çuval dolduracağını uman bir-iki polis memuru işin sonunda hayal kırıklığına uğrayacaktı.

Sandıktan daha sonra iki büyük sarı zarf çıktı. Eskiydiler, kenarları aşınmış, yırtılmıştı, hoyratça yataklarından kaldırılırken çatırdadılar, yere fotoğraflar döküldü. Hepsine hızla göz atılırken... işte, nihayet!

Tabanca kurşunuyla öldürülmüş Erdal'ın evinde silahla ele geçirilen Ersin'in eşyaları arasında nihayet Erdal'la ilgili bazı deliller bulunmuştu. Sanki Ersin'in evine sadece kapıdan başını uzatıp bir soluk alacak her insan Ersin'le birlikte, Erdal ve Esra'yı da ister istemez içine çekmeyebilirmiş gibi, polisler nihayet şimdi bir işaret gördüklerini sanıyorlardı. Oysa Ersin, eve getirildiğinden beri Erdal'ı kaç kez görmüş, kaç kez duymuş, koklamıştı. İşte, şurada koltukta oturuyordu, Siyasî Şube'den kendini beğenmiş polisin yerinde ya da tuvaletten geliyordu, pantolonunun fermuarını çekerek ya da mutfakta demliği temizliyordu ya da masada oturuyordu, karşısında ya da kapıdan çıkarken beşinci kez 'hadi eyvallah' diyordu.

"Bu ne!" Polisin sesi gürdü, sert konuşuyordu. Ersin başını kaldırıp mermer levhanın üzerine dizilmiş saksılara baktı. Onların yakınında polis yoktu. Seslenen?.. Koltukta oturan polislerden biriydi. Elinde bir fotoğraf tutuyordu. "Yaklaş buraya," dedi. Ersin çömeldiği yerden kalktı, polise doğru yürüdü. Polisin elinde, zarflardan seçip ayırdığı beş-altı tane fotoğraf vardı. Ortak yanları, hepsinde Ersin, Erdal ve Esra'nın bulunuşuydu. Polisin gösterip 'bu ne' diye bağırdığı iki fotoğrafı ayırt eden, bunların üzerinde Erdal'ın karalanmış oluşuydu. Ersin fotoğrafı eline alıp sevdi. Polis, yırtacağını sanıp sertçe çekti, geri aldı. "Sen mi yaptın bunu?" dedi öfkeli öfkeli. Ersin başıyla evetledi. Polis, "En yakın dostun ha!" deyip hayatta kendisine çekilebilecek bütün numaraları derhal araklayan adam gülümsemesini takındı. Fotoğrafları toplayıp "götürülecek malzemeye" katmalarını emretti. Bir el, Ersin'i dirseğinden yakalayıp yeniden sokak kapısına yakın duvara doğru götürdü. Bir polis, küçük yemek masasının dibine, yere konmuş, o bulunduğu yerdeyken seyredilmesi imkânsız kılınmış, küçük, taşınır televizyonun gördüğü bu muameleye şaştı, telefonun da onun yanında, çaldığı

zaman ulaşılıp açılması hayli zor bir yerde bulunuşu şaşkınlığını artırdı. Bir başka polis müzik setinden yatağa doğru uzanan kabloyu izleyerek ucundaki kulaklığı buldu, yatağın üzerine bıraktı. Bir başkası banyodan gelip orada sabun, diş fırçası, vb. dışında bir şey bulunmadığını söyledi. Bir polis yeniden mutfağa dalıp oraya buraya göz attı. Biri, girişteki ayakkabılıkla ilgilendi. Banyodan gelen, önce eğilip radyatörün altına baktı, sonra mermer levha üzerindeki saksılara gözü takıldı. Saksılardan ikisini evirip çevirdi, bıraktı.

Ersin ilk kez bu sırada biraz telaşlandı, ama belli etmemeyi başardı ve çabuk atlattı.

17

Ersin'i işkenceli sorguya almadılar. Pencereli, daktilolu bir odada, sandalyeye oturtulmuştu, gözleri bağlı değildi ve arada sigara içmesine izin veriliyordu.

- Bak, bizi uğraştırma, Niçin yaptıysan söyle. İşin içinde siyasî eylem, örgüt davası falan varsa, nasıl olsa birkaç güne kalmaz öğreneceğiz.

- Ben yapmadım ki.

- Ulan oğlum, buradan kaç kere geçmiş herifsin. İnkâr ederek ne zaman kim kurtulmuş?

-...

- Ulan, elinde cinayet silahıyla sabahın köründe yakalanmışsın, hâlâ ben yapmadım diyorsun. Biz sana yaptın mı, yapmadın mı diye sormuyoruz ki. Niye yaptın diyoruz. Kafan almıyor mu senin?

-...

- Ya, Allah cezanı versin, ben sıkıldım be. Ağzında emziğiyle vatan kurtaracam diye ortalığa fırlamış toy oğlan çocuklarından değilsin ki be. Güzellikle söyle diyoruz anlamıyorsun.

- Söylüyorum ya.

- Ulan terbiyesizlik etme. Zaten külâhları değişmemize az kaldı. İnsanlıktan anlamıyorsun. Ne söylüyormuşsun?

- Ben yapmadım. Niçin öldüreyim Erdal'ı? Onun kadar sevdiğim kaç insan vardı benim?

- Bana ne ulan senin aşkından! Herifi niçin öldürdün, onu söyle sen.

-...

- Götürün bu herifi hücresine. Bak, şimdi git, aklını başına topla. Seni bir daha sorguya çağırdığımda son şansın olacak anlıyor musun? Ondan sonrasını biliyorsun. Biz 'konuşma artık yeter yavrum' diyeceğiz, sen bayılacaksın ötcyim diye. Tamam mı?

Ersin'i odadan çıkardılar. Masalardaki telefonlardan biri çaldı. Telefonu açan, "Burada efendim, derhal iletiyorum kendisine efendim," dedi. Sorgucubaşıya, "Âmirim, müdürüm sizi istiyor" diye iletti.

Sorgucubaşı, müdürün oda kapısını vurarak içeri girdi, "Buyrun müdürüm," dedi.

Müdür ona, Erdal Cansun cinayetiyle gazetelerin bir hayli ilgilendiğini bildirdi:

- İkisi de eski anarşist. Bir vakit gazetelerde adı çok geçmiş şahıslar.

- Evet efendim.

- Yıllardır hiçbir siyasî eylemin veya örgüt işinin içinde yoklar, öyle değil mi?

- Yok efendim. Bunlar rastgele adamlar olmadıklarından, bir şey olsa bize intikal etmemesi ihtimal dahilinde değil efendim. Sonra, bunlar içerden çıktıktan sonra birkaç şeylerini biliyoruz. Ama dernek, oda işi falan, örgüt davası değil, efendim. Zaten bir gözüküp kaybolmuşlar, dikiş tutturamamışlar anlaşılan. Erdal Cansun'un evinde onun yazdığı yazılar ele geçirdik. Bunlar da ortaya koyuyor efendim, pek kimseyle, siyasî mihraklarla bağı kalmamış kendisinin.

- Ee?

- Efendim, bana şahsî bir meselc gibi görünüyor. Ersin Düzkaya'nın evinde ele geçirdiğimiz bazı fotoğraflarda Ersin Düzkaya maktûlün, yani Erdal Cansun'un üzerini karalamış.

- Nasıl?

- İşte, böyle, kalemle, gelişigüzel karalamış, ama alttan Erdal Cansun'un yüzü seçiliyor. Sonra, aynı yerde çekilmiş birkaç fotoğraf var, meselâ birinin üzerinde Erdal Cansun'u karalamış, kıyafetinden anlaşılıyor hemen. Bir öfke vaziyetindeyken yapmış gibi duruyor. Zaten inkâr da etmiyor. Görmek ister miydiniz fotoğrafları?

- Göreyim.

- Hemen arz edeyim efendim.

Ekip şefi kalktı, "İzninizle müdürüm," dedi, odadan çıkarken kısa bir duraklama geçirdikten sonra döndü, "Bir şey arz edebilir miyim, müdürüm," diye başladı, müdürün onayını aldı, sordu: "Maktûlün evinde yakaladığımız şahsın kimliğini gazeteciler nereden öğrenmiş, müdürüm?"

Müdür, "Senin ekibinden olduğunu zannetmem," dedi. "Ama bu vesileyle herkesi bir daha ikaz etmekte yarar var; çok sıkı fıkı olmasınlar bu gazetecilerle."

Ekip şefinin canı sıkkındı. Nedense, bu kez, yakaladığı adamı konuşturup kurtuluvereceği bir işle karşı karşıya olmadığını hissediyordu. Az önce Ersin'i sorgulamaya çalıştıkları odada, bir masada oturuyor, gazetelere öylesine göz gezdiriyordu. "Söyleyin de bir çay getirsinler bana," dedi.

Erdal'ın evinde cinayet sabahı tutulmuş zaptı, balistik ve otopsi raporlarını önüne çekti. Bir anda odadaki bütün yardımcılarının ve polis memurlarının gözlerinin kendi üzerinde olduğunu fark etti. Galiba herkes dönüp ona bakmış-

tı. Ne yapmıştı bu kadar dikkat uyandıracak? Galiba yüksek sesle iç geçirmişti.

Raporları tekrar yana itti. Çayını getirdiler. Çayını içerken gazetelerin spor sayfalarına göz gezdirmeyi sürdürdü. Bitirince ayağa kalktı, odadan çıktı. Koridorun sonundaki bir başka odaya girdi, "Şuradan bir telefon edeceğim," dedi, numaraları çevirdi.

- Süleyman Abim, hayırlı günler. Nasılsın abi? Abim göremiyoruz seni ne zamandır, ne olacak bu iş böyle? Hasret mi kalacağız hep dersin ha? Tabiî abicim tabiî. Abi, ne demek, rica ederim. Sağol abicim. Süleyman Abi, yerinde misin bugün? Bir uğrayayım sana. Özledim be abi. Benim de başımda iş çok da, iki laf ederiz, sohbetinden istifade ederiz abi. Sağolasın abi. Ben yanına gelirim senin, sağol.

Telefon ettiği odadakilere, "Sağolun beyler," dedi, çıktı. Az önce çıktığı odaya girdi. "Şu herifin raporları maporları ne varsa toplayın verin bakayım," dedi. Verdiler. Onları koltuğunun altına sıkıştırıp yeniden çıktı.

O çıktıktan sonra odadaki polislerden biri kaşı gözü ve elleriyle, karşısındaki bir başka polise, "Ee, neler dönüyor?" diye sordu. O da dudakları ve gözleriyle cevap verdi: "Bilmem. Ama galiba haklısın, işin içinde iş var."

18

Ekip şefi odaya kapıyı vurup, bekleyip girdi. Girer girmez, büyük masaya bitiştirilmiş iki koltuktan birine yöneldi.

- Süleyman Abi, sana dün sözünü ettiğim iş. Bugün müdürüm çağırdı, işe karışan herifler iki anarşist ve zamanının namlı adamları, gazeteler çok ilgileniyor bu işle, falan dedi. Şimdi, doğrusunu istersen, müdürüm niçin beni çağırıp bunları dedi, pek anlayamadım. Sonra işin kendisi de biraz karışık abi.

- Bugün mü çağırdı seni müdür?

- Evet abi, bir saat olmadı daha. Doğrusu şaşırdım abi. Ölen de, katil zanlısı da anarşist abi. Birbirlerini vuruyor, herifler, biz niçin hususî dikkat gösterelim?

- Peşinen bir şey söyleyeyim sana: Müdür seni uyardıysa hususî dikkat göstereceksin, bu işin kanunu bu. Nedir? Cinayet mi? Raporlarını tamamlarsın, ifadelerini alırsın, havale edersin başından, savcı bakar gerisine.

Ekip şefi baştan hayal kırıklığına uğrayarak başlamıştı.

- Tabiî abi.

Bir anlığına pencereden dışarı bakmak, soluk almak istedi. Jaluzi kapalıydı. Odada ince vınlamasıyla havalandırma cihazı çalışıyordu.

- Abi, vaziyet kısaca şöyle: Dün anlattım ya sana, Ersin Düzkaya'yı cesedin başucunda bir sandalyenin üzerinde ele geçirdik. Tabanca elindeydi. Ha, üstelik tabanca da... neyse abi, karıştırmayayım, tabancayla alâkalı bir vaziyet de var, daha sonra söyleyeyim. Cesedin vaziyeti garipti. Boğuşma izi falan yok. Cesedin kollarında, yanaklarında Ersin Düzkaya'nın parmak izi var, ama boğuşma kesinlikle yok. Mermi beyne girmiş. Yandan, dik açı, bitişik atış, birkaç santimden ateş edilmiş neredeyse. Yani, pek çok delile göre intihar sayılabilir. Ama abi, saat öyle ziyaret saati değil. Ersin Düzkaya'nın arabası yeni gelmiş oraya. Bu kadar tesadüf olmaz. Sonra, herif resmen silah elde yakalandı. Silah, cinayet silahı; balistiğe göre hiç şüphe yok. Zaten çekirdek beyinden çıktı, ispatlı.

- Cesedin başında Ersin'i yakalayamasaydınız ne derdin sen bu vakaya?

- Efendim?

- Farz edelim ihbar geldi, eve gittiniz, cesedi şimdi nasıl bulduysanız o vaziyette buldunuz, evde kimse yok. Ne derdin o zaman?

- İntihar gibi duruyor, Süleyman Abi. Ama dediğin gibi olmadı ki. Herif cesedin başında elinde silahla oturuyordu. Üstelik silahın kabzasında, hatta namlusunun etrafında herifin bir dolu parmak izi var. Yalnız abi, burada da acayip bir vaziyet var, tetikte herifin parmak izi çıkmadı. Ama bunlar eski anarşist be abi, ne katiller görüyoruz di mi, adamı öldürüp silahı eline tutuşturuveriyorlar icabında, bu da tetikteki parmak izini silmiştir, bizi şaşırtmak için.

- Tabiî olabilir, gerçi herifi bulduğunuz vaziyete pek uymuyor, o da biraz şokta gibiymiş anlaşılan. Bu adam vaktiyle çok gözükaraydı.

- Abi sen o zamandan tanıyorsun değil mi bunu?

- E, söyledim ya dün.

- Yok abi, yani iyi tanıyor musun?

- Tanıyorum. O zamanda aklımda yer etmiş beş-on adamdan biridir.

- Bak gene uğursuz bir işte çıktı karşına.

- Benim karşıma çıkmadı da, senin karşına çıktı.

Bu, ekip şefinin ikinci hayal kırıklığıydı. Ama karşısındaki adamdan başka açıkça yardımına başvurabileceği, işin içinden çıkamadığını belli etmekten çekinmeksizin soru sorabileceği kimse yoktu. "Abi, şimdi sen 'bana ne, ne yaparsan yap' mı demek istiyorsun?" diye de soramazdı, her şeye rağmen. Başka türlü sordu:

- Şimdi, diyorum ki abi, gerçi savcıya yollamak lâzım artık, ama şu herifi bir operasyona çeksem netice alır mıyım, ne dersin, sen herifi tanıyorsun...

- Keçidir o. Hele böyle bir durumda, adamın suratına dayayacağın başka ifade falan da yokken, netice alacağını sanmam.

- Canım sıkılıyor abi.

Kısa bir sessizlik oldu. Ekip şefi önündeki kâğıtlara okumadan bakıyor, geniş, büyük masada oturan, arkasına kay-

kılmış öbür adam donuk bir ifadeyle onu izliyordu.

- Süleyman Abi... Peki şimdi ben raporları biraraya getirip 'bu iş intihardır' mânâsına savcıya teslim mi edeyim yani? Cesedin başında eli silahlı bir eski anarşist yakalamışken...

- E, olmaz tabiî.

- Ne olacak peki?

- Servet, düşünsene, intiharın tek şekli mi var?

- Ne demek, abi?

- Ben intihar edeceğim, sen de benim çok yakın arkadaşımsın, seni, nasıl oluyorsa ikna ediyorum, belki bir menfaatin var benim ölümümden, ben bu işi beceremeyeceğim, şu tetiği çek diye ikna ediyorum seni. Olmaz mı böyle bir şey? Ha? Ne dersin?

- Abi... Hakikaten... Ama... tetikte parmak izi yok.

- Silmiş olabilir, kendin söyledin.

- Yaşa be abi, böyle olmuş olabilir pekâlâ.

Ekip şefi oturduğu yerden kalktı. İlk andaki haline bakılınca, odadan fırlayıp gidecek ve her şeyi hallettiğini düşünecek gibiydi. Bu durumda belki de kırmızı Volkswagen'in evin önüne silah sesinden önce mi, sonra mı geldiğinin belirlenememiş oluşu onu çok fazla rahatsız etmeyecekti. Ama tek sorun bu olsaydı...

Masanın gerisinde, arkaya kaykılmış oturan adam doğruldu. Parmaklarını ucuca getirip ellerini masanın üzerine koydu. "Otur Servet," dedi.

- Madem bana bu kadar akıl danışıyorsun, şu demin 'sonra söylerim' dediğin şeyi de söyle bakalım, hani silahla ilgili...

Ekip şefi afalladı. Bu ayrıntıyı bilenlerin hepsi, kendisi dahil, bir anda unutuverseler pek hayırlı olacaktı.

- Abi, silah ordu silahı, dedi.

- Ordu silahı mı? Çalıntı mı?

- Erdal Cansun'un üvey babasının.

- Üvey babasının mı?

- Evet. Adam emekli general. Sadık Paşa. Sadık Kurtan Paşa.

- Yapma yahu...

Adam işaret parmağını yanağına dayadı. Jaluzilerden yana döndü. Hafifçe başını salladı. "Tevekkeli," dedi.

- Ne dedin abi?

- Hiç. Düşündüm öyle.

- Paşa'yı mı tanıyorsun?

- Tabiî. Biliyorum. Adamın da canı sıkılacak tabiî. İfadesini falan almak gerekirse, bu yaşından sonra, koskoca paşa...

- Nasıl yani? Paşa'nın ifadesini falan da alayım mı şimdi?

- Sen dur, onu biraz bekle.

'Bekle' demesi kolaydı. Çağırılıp 'ne oldu' diye hesap sorulacak olan kendisi değildi. Gerçi ona şimdiye kadar her fırsatta hâmîlik etmişti, ama ekip şefi, Süleyman Abisi'nin kendisini zaman zaman geçici süre için de olsa böyle ortada, çaresiz bırakmasına içerliyordu. Elindeki olaya herhangi bir cinayet gibi bakamıyor, ("herifler eski anarşist"), hoş, öyle baksa bile iş tuhaf gözüküyordu. Olayın çözümü için kendisinin akıl edemeyeceği soruşturma yollarını bir savcının ona dikte etmesini de istemiyordu. Galiba bu gidişle öyle olacaktı. Deneyebileceği bir son şans belki de her şeye rağmen vardı:

- Abi, sen şimdi bu herifi konuşturamayız mı diyorsun? Ama şu son senelerde kaç kişi buradan konuşmadan geçti ki abi?

- Servet, ben herifin o zamanını biliyorum, onu söyledim. Yok, sen şimdi, 'siz yapamamışsınız, ben beceririm' diyorsan, o başka.

- Aman abi, estağfurullah.

Yani: "Hay Allah kahretsin!" Şimdi bir de işin içine Süleyman Abi'nin sözünden çıkmama, onu gücendirmeme

faslı girdi. Şimdi herifi götürüp tezgâha yatırsak, Süleyman Abi duyacak, 'bildiğini okudu' diyecek bana. Haydi bu işte başardık diyelim, bunun yarını öbür günü var. Oğlum Servet, sen henüz Süleyman Abi'siz bi halt edemezsin, bu işin terfisi var, tâyini var...

Ekip şefi uzun zamandır ilk defa bu kadar kararsızlık çekiyordu. Bazen öyle işler olurdu ki, bulaşınca insanın elinin pisleneceği baştan apaçık anlaşılırdı. Bu iş, öylelerine benzemiyordu. Sırf vakaya bakıldığında, cinayet de, intihar da olabilirdi. Cesedin duruşu, ateş açısı, balistik inceleme ve otopsi sonuçlarına göre intihar; cesedin başında eli silahlı bir adamın, üstelik bir eski anarşistin yakalanmış oluşuna bakılır, ekip şefinin hissiyatına kulak verilirse cinayetti. Sözkonusu iki adam, "maktûl ve katil zanlısı", uzun yıllar önce silahlı eylemler dahil birçok olaya karışmış, polise kaç kez düşmüş, yargılanıp mahkûm olmuş, hapis yatmış, çıkmış, sonra da bir-iki ufak tefek istihbarat dışında hiçbir yerde adları geçmemiş, örgüt faaliyeti içinde olmadıkları yüzde yüz, kendi hallerinde yaşayan heriflerdi. Peki, o Ersin Düzkaya denen herif hâlâ kahramanlık peşinde miydi, niçin arkadaşını intihar etmiş halde bulduğunu söylemiyordu? Allah belasını versin, bu da önemli değildi. Önemli olan; bu olayda, koskoca müdürün çağırıp ekip şefini ikaz edeceği kadar mühim ne vardı? Sırf gazeteler olayla pek ilgilendi diye müdür böyle bir aşırı ihtiyat gösterir miydi? Yerinde yeniydi, belki de sırf bu yüzden böyle bir şey yapardı, kimbilir, belki de bu ikaz işini büyütmemek lazımdı. Ya Süleyman Abi? Açıkça, 'sen bu işi kendi kafandan çok kurcalama, üzerine sorumluluk alma' demeye getirmişti. Söylediklerinin başka mânâsı olamazdı.

Üstelik bir de ordu silahı ve Sadık Paşa çıkmıştı!

Artık tek umut, savcının adam gibi soruşturma istemesi ve ekip şefine işe devam imkânı açmasıydı. O zaman önce-

likle şu klâsik sorunun cevabı aranacaktı: Ersin hangi sebepler veya saiklerle Erdal'ı öldürmüş olabilirdi?

19

Bir daha ne zaman yaşanacağını Esra'nın bilemediği, bir daha yaşanabileceğine Ersin'in inanmadığı keyifli anlarından birinde değildiler. Böyle olsa, Esra Ersin'in halini ilkokul çocuklarının çizdiği 'dumanlı dağlar' resimlerine benzetebilirdi. Ersin'in başı yoğun bir duman yığınının ortasında zor seçilir olmuştu. Ersin, yıllar sonra bir Siyasî Şube görevlisinin oturup Ersin'in sandığını karıştıracağı, içinden birtakım fotoğraflar çıkarıp inceleyeceği koltuktaydı. Başını koltuğun arkalığına yaslamış. Bir dizini göğsüne çekmiş. Bir ayağı koltuğun üzerinde. Parmaklarının arasında yine külü uzamış bir sigara. Eli yere değecek gibi, aşağılarda sallanıyor. Öbür elini açıp açıp kapıyor. Esra, koltuğun hemen dibine, yere oturmuş. Gözleri yaşlı. Bazen usulca hıçkırıyor. Bazen başını Ersin'in dizine yaslamak istiyor, Ersin birkaç saniye içinde dizini onun başından uzaklaştırıyor. Bağırmıyorlar. Ersin sert konuşuyor:

- Benden ayrılmak istediğin zaman söylemedim mi ben sana: Asıl sebep benden sıkılmış olman, demedim mi?

- O zaman beni zor da olsa, geç de olsa, doğru bulmasan da anladığını sanmıştım, Ersin. Bugünkü halin beni mahvetti, dünyayı başıma geçirdin. Niçin anlamak istemiyorsun ve bunca zaman sonra niçin böyle manasız davranıyorsun. Lütfen...

- Neyi anlamamı istiyorsun Esra? Veya, neyi anlamamışım? Ne yaptım ben? Yıllarca ben dünyayı bir gün sensiz yaşayabileceğim ihtimalini bir kez olsun aklımdan geçirmedim. Sonra, günün birinde, sen pat diye...

- Pat diye olur mu Ersin? Ne kadar sıkıntılı günler geçir-

dik, birbirimizi yemeye başlamıştık, birbirimize tahammül edemez oluyorduk, hatırlamıyor musun bunları?

- Pat diye ve çat diye, artık beni ilgilendirmiyor bunlar.

- E, sen dedin demin pat diye karşına çıkıp ben...

- Ya, tamam. Dediysem dedim. Asıl diyeceğim bu değildi, lafı karıştırmaya çalışma.

- Ersin, lütfen biraz iyi niyetli ol.

- Esra, çıldırtma beni. Nasıl iyi niyetli olayım? Ya da, olsam ne fark edecek? Sen benim için o vakit seni kaybetmenin ne demek olduğunu anlayamıyorsun ki.

- Ersin'ciğim 'o vakit'ten kurtulamayacak mıyız biz? Hem o sırada ilişkimizi değiştirmeseydik birbirimizi hepten kaybedecektik, senin bunu nasıl göremediğini de ben anlayamıyorum.

- Bak Esra, bu "değiştirme" lafı bana biraz edebiyat gibi görünüyor; daha doğrusu kurgu gibi. Sen hesap kitapla davranan insan değilsin. Bunun için de merkezine kendini oturttuğun, beni de hiçe saydığın bir dünya kurdun o sırada, diye düşünüyorum. En iyi ihtimalle bunu düşünebiliyorum. Daha doğrusu düşünebiliyordum. Şimdi tabiî böyle bile düşünemem.

- Ersin...

- Bir şey söyleme. Birbirimizin yolunu tıkadığımız, birbirimizin hayatından biraz çekilmekle birbirimize iyilik edeceğimiz, hayatta bu kadar yıl birbirimize 'en yakın' olduğumuz için bundan sonra istesek de bize birbirimizden daha yakın kimsenin olamayacağı vesaire vesaire, bir dolu laf ettin o zaman. Hıyarlık bende ki, o zaman makûl davranmaya kendimi zorladım, seni üzmemek için kendimi dizginledim.

- Ama Ersin, sen şey yapmasan da ben zaten o zam...

- İşte bak, beni hiçe sayıyorsun ve saydın dediğim zaman itiraz ediyorsun, ama 'ben bildiğimi okuyacaktım, senin

tavrının önemi yoktu' demek istiyorsun. Söyleyeceğin şeyin anlamı bu değil miydi?

-Ama ben sadece olanı görmeye ve tanımlamaya çalıştım, senin gözlerinin önünde mahvolan birşeyleri kurtarmaya kalkışacağın yoktu o halinle.

- Şimdi sen bu halinle kurtarıyorsun, öyle mi?

- Ersin, yeter artık, beni aşağılamaya çalışma. Ne var benim halimde? Utanılacak bir şey yapmıyorum ki.

- Ne haddime! Senin utanmanı mı istiyorum sanki. Tamam, tamam. Sen hayat hakkında çok şey biliyorsun, nasıl nasıl davranırsak neler olur, hep kestirebiliyorsun, hepimizin iyiliğini gözetiyorsun. Tamam, sen bildiğini yap. Sen senin dışında birilerinin de iyiliğini gözetiyorsun, bir vakit bunu benim için yapardın, şimdi onun için yaparsın. Dolayısıyla, siz bildiğinizi yapın...

- Ersin, böyle konuşma...

- Yeni hayatınıza dil mi uzatmış oluyorum, ona mı kızıyorsun...

- Kızmak değil, birbirimize saygımızı kaybetm...

- Tabii, çok saygılıyız birbirimize. Ben, benim için dünyanın yarısından fazlası gibi bir şeyi kaybediyorum, sonra bir süre iyi kötü birarada olmaya çabalıyoruz, çabalıyorum, daha bu yeni dünyaya alışamamışken, benim en yakınım olan iki insan kendilerine başka bir dünya kuruyor, sağolsunlar, bana da orada bir yer vereceklerini söylüyorlar.

- Ersin!..

- Beni de başlarından atmayacaklar...

- Ersin!..

- Tabiî. Böyle değil mi? Benden de bu yeri kabul etmemi istiyorlar. Ben böyle bir dünyada olmayacağım.

- Böyle konuşma, sen bizsiz olamazsın, ben de, Erdal da sensiz yapamayız.

- Bakıyorum 'biz' diye konuşmaya başlamışsın bile.

- Sadece üzmek için yapıyorsun! Üçümüz için 'biz' dediğimde daha güçlü söyleyeceğimi bilmiyorsun sanki!

- Öyle sanıyordum.

- Sanıyordun değil, biliyorsun!

- Bilmiyorum. Hiçbir şey bilmiyorum. Bilmek de istemiyorum. Şimdiye kadar bildiklerimin ne bana bir yararı oldu ne başkalarına. Artık kimseye yararım olsun da istemiyorum.

Esra Ersin'in bacağına sarıldı, alnını onun dizine yasladı. Kısa kısa soluklar alıyor, soluğunu içinde tutuyor, binlerce kelimeden oluşan bir cümleyi birden halının üzerine, Ersin'in ayakları dibine döküverecekmiş gibi oluyor, bunu yapamıyordu. Beyni büzülmüş, gözleri küçülmüş, doğan boşluklara sivri tırnaklarıyla bastıkları her yeri kanatan böcekler üşüşmüştü. Ersin artık konuşmuyor, hırıltılar çıkarıyor gibiydi:

- Ne tercih yaptıysanız yaptınız. Kırık dökük, acayip bir hayat kaldı elimde. Artık buna daha fazla ilişmeyin. İkinizi de bir daha görmek istemiyorum.

- Ne olursun saçmalama. Üçümüzden herhangi birinin kopması imkânsız. Başka kimimiz var ki dünyada?

- Umutlarımı kaybedeli epey oluyor. Allah belâlarını versin, yok olmadılar, ortadan kalkmadılar, ama kayboldular, hiçbir zaman bulamayacağım bir yerlere saklandılar, böylece daha çok acı veriyorlar bana.

Esra, "Benim için, Erdal için farklı mı durum?" diye sordu, uykusunda konuşur gibi, usul usul, mırıldanarak. Ersin artık onu duymuyor, kendisini dinleyip dinlemediğine de aldırmaz bir tavırla, kelimelerin ağzından dökülmesine direnmiyor, onları serbest bırakıyordu; bütün cilalarını silerek, pırıltılarını söndürerek:

- Ayağımı bastığım bir yer var mı, bilmiyorum. Boşlukta uçmadığımı biliyorum, ama ayağımı nereye basıyorum, onu

bilemiyorum, kahroluyorum. Bildiğim, güvenebildiğim tek desteğim, dayanağım sizdiniz, benim hayat arkadaşlarımdı, seninle kopmamıza ve hayatın o andan beri çok daha, çok çok daha tatsızlaşmasına rağmen böyleydi. Şimdi bu dayanağımı da kaybettiğime göre boşluğa yuvarlanıp yok olmam kaçınılmaz. Bunu cesaretsizliğim bile önleyemez artık.

Esra'nın yüzünü kara-sarı bir korku ve telaş dalgası kapladı. Ersin'in elini tutmak için uzandı, Ersin elini çekmek istedi. Esra onun bileğini yakaladı, çenesini Ersin'in dizine koyup onun gözlerine bakmaya çabaladı, olmadı, oturduğu yerden kalktı, kendini koltuğa serilmiş Ersin'in üzerine attı.

- Lütfen ölümden sözetme bana. Bu düpedüz işkence.

Ersin, "Ölüm..." diye mırıldandı.

Esra ayakkabısını giyip kapıdan çıkana kadar geçen sürede saçlarının kırlaştığını, yüzünün kırıştığını sandı. Ne kadar uzundu bu süre? Hele kapıdan çıktıktan sonra, kapıyı çekemeden durduğu dakikalar... Dakikalar mı? Saatler, günler dense Esra için daha inanılır olacaktı. Apartman kapısından da çıktığında, Ersin'in kırmızı Volkswagen'iyle karşılaştı. Onu sevdi, onunla konuştu. Onunla da ortak hayatı, ortak yaşantıları, paylaştığı bin türlü ruh hali vardı. Esra, pardesüsünün önünü kavuşturdu. "Ne zor," dedi içinden. Çok ağır adımlarla, yalpalayarak yürüdü. Yürümeye çalıştı. Ersin'le konuşurken, seslerini alçalttıkları ve mırıldandıkları zaman birbirlerini duymalarını güçleştiren şiddetli yağmur kesilmişti. Ama Volkswagen'in farlarında damlaları hâlâ duruyordu.

Esra çıktıktan bir süre sonra Ersin koltuktan kalkıp pencereye yürüdü. Karşıdaki apartmanın üçüncü katında, yağmur başlamadan az önce toplanmış çamaşırlar, yağmurun durması fırsat bilinerek yeniden asılıyordu. Ersin, pencere kenarında yanyana dizili dört saksıdan sol baştakini yana

eğip altından küçük bir naylon torba aldı, gidip yemek masasının üzerine bıraktı. Sigara paketiyle bir tabla alıp geldi, paketten iki sigara çıkarıp kâğıtlarını yırtarak tütünlerini bir gazetenin üzerine boşaltmaya başladı.

Ersin o geceyi gitar çalarak geçirdi.

20

Erdal sık sık balkon penceresinden sokağa bakıyordu. Oysa belki de Esra bu gece hiç gelmeyebilirdi. Ah, ne olurdu yanında Ersin'le çıkagelseydi.

Erdal çalışma masasına oturup gelişigüzel resimler çizmeye başladı. Bir ara kalkıp ocağa su koymak için mutfağa gitti. Çaydanlığı musluktan doldururken köpeğinin zincirlerinin şakırtısını duydu. Bahçe kapısının gıcırtısını da mı duymuştu sanki? Çaydanlığı bırakıp hızla sokak kapısına seğirtti, kapıyı açtığı sırada zile basmaya hazırlanan Esra'yla yüzyüze geldi. Esra, son kuvvetini kendini Erdal'ın kollarına bırakıp yüzünü onun göğsüne gömmek için harcadı.

Erdal Esra'yı içerdeki koltuğa kadar neredeyse kucağında taşımak zorunda kaldı. Onun başını okşuyordu. "Çok mu kötü oldu?" diye sordu. Esra başını salladı. İki elini de yumruk yapmış, dudaklarını, dişlerini yerlerinden çıkıp düşmesinler diye tutuyor gibiydi. "Başım çatlayacak gibi," dedi. Erdal, "İlaç mı istersin, içki mi?" diye sordu. Esra önce, "İçki istemem, bir yudum içersem tamamen dağılacağım şimdi," diye cevap verdi, Erdal mutfağa yöneldiğinde arkasından seslendi: "Belki de en iyisi sızıp kalmam. Kanyak kalmış mıydı?" Erdal az önce su kaynatmak için yaktığı, üzerine çaydanlığı koymadan gittiği ocağı söndürdü. Buzdolabının üzerindeki kanyak şişesiyle iki bardak alıp salona döndü. "Ben böylesine çok da ihtimal vermemiştim," dedi. "Gerçi garip bir huzursuzluk duyuyorum ama..."

Esra, kanyağa karşı, ille de dayak yemek için ringe çıkmış boksör gibi davrandı. Sonunda şişeyi dikmeye başladı. Erdal onu seyrettikçe omuzları çöküyor ve korkuyordu. Kalktı. Balkon penceresine gidip perdeyi araladı. Bahçede bir hareket oldu. Köpeği, hemen kulübesinden çıkıp zinciri izin verdiği ölçüde balkona yaklaşarak kuyruk sallamaya başladı. Köpeğin, sahibiyle yüzyüze gelmekten hoşnut, mutlu hali Erdal'ı tedirgin etti. Az önce kapıyı zil çalınmadan açabilmek için niye öyle telaş ettiğini düşündü. Kapı zili, bildiği tanıdığı en umursamaz, en duyarsız ve en münasebetsiz varlıklardan biriydi. Eğer herhangi bir duygu taşıyabiliyorsa, beklenmedik anlarda insanların hayatına girivermesini sağlayan sesinin tonundaki küstahlığın da vurgulayıp ilan ettiği, karşı konmaz, yok edilemez ayrıcalığından ötürü duyduğu tatmin olabilirdi bu. Esra'nın onun tarafından uyandırılması tehlikesini ortadan kaldırmak istedi. Gidip zilin çanıyla küçük tokmağının arasına kâğıt sıkıştırdı. Koltukta sızmış Esra'yı bir süre seyretti. Onun yanağını okşadı. Esra mırıldandı, Erdal ne söylemeye çalıştığını anlayamadı. Esra'yı kucaklayıp içeri, yatağa götürdü, yatırdı, üzerini örttü. Yatak odası kapısını açık bırakıp salona geldi. Çalışma masasına oturup, şimdi uyumaya kalkışırsa göreceği kâbusların nasıl şeyler olacağını tasarlamaya çabaladı. Bir ara başını masaya koydu, sızdı.

21

Erdal üşüyordu. Gözyüzüne bu kadar yakın olmamıştı hiç. Güneş, ay ve bazı yıldızlar, gazete ve dergilerde her gün tekrarlanan belirli birkaç versiyonlu figürleriyle burçlar, başının az üstünde, bir düzen gözetilmeksizin serpiştirilmiş, asılı duruyorlardı. Bazıları düzgün kesilmemişti, kenarları kırpık kırpıktı. Erdal burçlardan birkaçına göz attı, "Bir sü-

rü insan," diye geçirdi aklından, "her gün deli gibi bunların peşinde koşuyor, bunlara göre üzülüp seviniyor. Kimbilir, bunlar hazır kitaplardan alınıp alınıp yayınlanmıyor olsa, bilinmezi bildirme konusunda hakikaten yetenekli ve ehliyetli olsalar, belki de hayat değişirdi." Başının üstünden ve gerisinden bir yerden, "Saçmalama!" diye gür bir sesle bağırıldığını duydu. Dönüp baktı. Kova burcu adamı, kovasını bırakmış, Erdal'ı kızgın kızgın süzüyordu. Erdal, "Benim yeteneklerimi hep sana bağlarlar," dedi. "Ben senin sayende dahiler sırasına girmişim, öyle derler." Kova burcu uzunca boylu, şişman değil ama hayli yapılı bir adamdı. Erdal'a, "Alt tarafı elimdeki bir kova," dedi. "Ne katkım olacak benim sana. Hem, babamın oğlu musun?" Erdal, adamın dostluğa pek niyetli olmadığını görünce başka söz etmedi. Adam arkasından seslendi: "Senin gibileri iyi tanırım ben. Beni adam yerine koyuyormuş gibi yapacaksın, ben de yiyeceğim, değil mi?"

Erdal üşüyordu. Dümdüz bir kıraç arazideydi. Uzaklarda tek tük ağaçlar görülüyordu. Toprağın rengi gri gibiydi, bir tuhaftı. Sığınıp ısınabileceği bir oyuk kovuk, mağara kulübe, bina, dam altı, hiçbir şey göremiyordu. Koşmaya başladı. Zıplıyor, eğilip kalkıyor, kollarını çeviriyor, koşuyor, koşuyor, sporculuk yıllarından bildiği bütün ısınma hareketlerini ardarda yapıyordu. Dakikalarca koştu. Nihayet uzaklarda, bir kum tepeciğinin ardındaki varlığını bazı uzantıları aracılığıyla belli eden bir yapı gördü. Ama oraya ulaşacak mecali kalmamıştı.

Oturup dinlenmek, güç toplamak istedi. Tam oturacağı sırada bir bekçi belirdi yanıbaşında. "Kalk hemşerim," dedi. Erdal adama ters ters bakıp kalktı, sonra birden sinirlenip tekrar oturmaya yeltendi. Ama Erdal oturmaktan vazgeçtiğini belli eder etmez, demin nasıl belirdiyse öyle ansızın yok olan bekçi tekrar peydah oldu ve az önceki ses tonu ve

vurgularıyla, yeniden, "Kalk hemşerim," dedi. Erdal kalktı. Bekçi kayboldu. Erdal bir-iki adım atıp durdu. Yeniden çömeldi, oturacaktı; bekçi yine belirdi: "Kalk hemşerim!" Erdal kalktı, bekçi kayboldu.

Erdal çaresiz, ilerdeki yapıya ulaşması gerektiğini içinden tekrarlıyordu. Bu sırada arkasında birtakım sesler duydu. Kalabalık bir insan topluluğu ona doğru yaklaşıyordu. Erdal onlardan yardım isteyemeyeceğini aklından geçirirken, hışımla üzerine geldiler, onun varlığının farkında bile olmaksızın ilerlemeyi sürdürdüler. Bu arada onu da aralarına katıp sürüklemeye başlamışlardı. Erdal onların arasından birilerine birşeyler söylemeye çabalarken, daha çok yoruldu, kendini bıraktı. Kendini bıraktığında yere düşüyor, üzerine basıyorlardı. Çaresiz, onlara ayak uydurmak için son kuvvetini harcadı.

Dayanamayıp yere yığıldığında, başında yeniden bekçiyi buldu.

"Gireceksen gir, girmeyeceksen uzaklaş buradan," diyordu bekçi. "Kapının önünde birikme yapma!" Erdal, "Ne kapısı?" diye düşündü, şaşırdı, etrafına bakındı. uzaktan gördüğü yapının önüne varmıştı, kendisini sürükleyen toplulukla beraber.

Kapıdan içeri daldı. Burası dışarıya göre daha rüzgârsızdı, ama daha az soğuk değildi. Erdal hayal kırıklığına uğradı ve az öncekinden daha büyük bir çaresizlik duygusu parmaklarının ucundan damlamaya başladı. Paltosunu almadığına pişmandı. Ama dönüp alamazdı; hem gücü kalmamıştı hem de Ersin'i hâlâ bulamamıştı, gidip dönerse belki hiç bulamayabilirdi.

Girdiği yer çok büyük bir balkon gibiydi. Aşağıda büyük bir kalabalık vardı. Kuşbakışı, bir haritanın taranmış bir bölgesini andırıyordu. Erdal, "Orası Woodstock," diye bir ses duydu hemen arkasında. Hızla döndü.

Arkasında Ersin duruyordu. Uzaklardan gelen müzik sesini de o sırada duydu Erdal. Ersin'e sarılmak için hamle etti, Ersin onu biraz uzakta tutarak ellerini yakaladı ve sıktı. Erdal Ersin'i bulabildiğine öyle sevinmişti ki, bunun üzerinde durmadı (ama çok sevindiği için bu olayı kafaya takmadığını fark etti). Heyecanla ve yüksek sesle konuştu:

- Neredeydin Ersin? Burası neresi? Sen burada ne arıyorsun? Gelmeyeceksin sandım.

Ersin cevap vermedi. Erdal'ı kolundan tutup bir odaya götürdü. Oturttu. Burada soğuk katlanılabilir ölçülerdeydi. Ersin, "Burada bekle," dedi, kayboldu. Erdal'ın 'dur'larının, 'bir dakika'larının yararı olmadı. Erdal çevresine bakınırken duvarda küçük bir çerçeve gördü, yanına gidip baktı, bu küçük bir pencereydi. Pencereden görünen, hepsi koca bir salona taşınmış çok sayıda lüks büronun toplu halde oluşturabileceği türden bir manzaraydı. Çoğu ceketlerini çıkarmış, kravatlı gömlekli adamlar koşuşturuyordu. Erdal Ersin'in kendisini oturttuğu köşeye döndü.

Zaman geçiyor, Ersin bir türlü gelmiyordu. Erdal dayanamayıp odadan çıktı, bir oraya bir buraya gidip gelerek Ersin'i aramaya başladı. İçinde bulunduğu yapıda pek az yerin üstü kapalıydı. Dev avlulardan oluşan garip bir yerdi burası. Üstü açık yerlere geldiğinde başını kaldırıp göğe bakınca acayip şeyler görüyordu. İnsanı andıran minik yaratıklar uçuşuyor, ellerindeki küçük kovalardan hışımla sular boşaltıyorlardı. Erdal'ı hedef alanlardan önemli bir bölümü isabet kaydetti, Erdal epeyce ıslandı. Zaten soğuktu... Su boşaltanların ardından plastik buz kovaları taşıyarak uçuşan, küçük kovalarının ya da kâselerinin içinden aldıkları buzları aşağıda gördüklerinin kafasına atanlar geliyordu. Erdal birkaçının arkasından seslendi: "Niçin uğraşıyorsunuz benimle, size ne yaptım?"

Ersin ortalarda yoktu. Erdal hâlâ gücünün tükenmeyişi-

ne, bir kenara yığılıp kalmayışına hayret ediyordu. Hava kararmaya başlamıştı. Erdal dikkatli bakınca, deminkilere benzeyen küçük yaratıkların kocaman bir gri perdeyi çekerek gökyüzünü örtmeye çabaladıklarını gördü. Bu sırada altlı üstlü oturduğu yaşlı komşularına rastladı. Fuarlarda, lunaparklarda bulunan minyatür trenlerin renkli, süslü püslü vagonları gibi bir garip aracın içinde tığla bir şeyler örerek, işleyerek, yanından geçtiler. Geçerken hatırını sordular, o da onlara gri perdeyi, bu perdeyi çekmeye çalışanları sordu. "Ne yapsınlar evladım," dedi kadınlardan biri. "Ancak bunu yaparlarsa uçmalarına müsaade ediliyor burada," diye tamamladı öteki.

Küçük trenimsi aracın arkasından bakakaldı Erdal. Yürümeye devam etti, dar bir koridora çıktı. Koridorun iki duvarında el ve ayak izleri vardı. Sanki yüzlerce, binlerce insan, dokundukları yerde iz bırakan, boya salgılayan bir tene sahipmişler ve buradan geçerken duvarları donatmışlar gibiydi. Kırmızı parmaklar, sarı eller, mor ayaklar, yeşil eller, mavi parmaklar... Koridorun sonuna doğru, karşılıklı asılmış iki resim gördü Erdal. Birinde Che Guevara vardı, altında "Hasta la victoria siempre" yazıyordu, lâcivert zemin üzerine ultraviyole ışıkta değişik renklere bürünerek parlayan boyalarla basılmış ötekinde kıvır kıvır saçlı bir zenci kadın oturmuş, kalın bir sigaradan nefes çekiyordu.

Erdal iki postere bakmak için durduğunda, koridorun açıldığı geniş alanda şakır şakır yağmur yağdığını fark etti. Gidip başını dışarı uzattı. Sıra sıra taksilerle çevrilmiş kocaman bir alanda sıra sıra insanlar, sağanak yağmurun altında duruyor ve ses çıkarmadan bekliyorlardı.

Erdal bir elini karnına bastırır, ötekini polo yakalı kazağının yakasından içeri sokup boynunu ensesini oğuştururken, imkânı yok dışarı çıkamayacağını düşündü. Geri döndü. Az kaldı, hemen arkasında duran Ersin'le çarpışıyordu.

- Ersin! diye haykırdı. Niçin beni bırakıp kayboluyorsun. Mahvoldum seni ararken...

- Niçin?

- Niçini var mı! Donuyorum. Üstelik sırılsıklam oldum, beni ıslattılar, dolu yağdırdılar üzerime.

- Evet. Herkese yaparlar burada.

- Bak, sen de sırılsıklamsın Ersin. Gel gidelim, bir çaresini bulup ısınalım, üstümüzü değiştirelim. Çay yapar içeriz. Haydi Ersin, gidelim buradan, ha?

- Ben üşümüyorum.

- Yapma Ersin, bak nasıl titriyorsun. Zangır zangır titriyorsun.

- Üşümüyorum dedim.

- Ne işin var burada Ersin? Niçin gitmiyoruz?

- Başka bir yerde bulunsam daha mı anlamlı olacak? Elimize birer kova alıp perde çekmeye mi yazılacağız?

- Saçmalama lütfen.

- Peki o zaman, söyle bakalım, nereye gideceğiz?

- Buraya... gelmeden... neredeydim ben? Unuttum, Ersin, unuttum! Geri dönemeyeceğim artık. Hayatımın sonuna kadar burada üşüyeceğim! Belki de donacağım. Ersin, lütfen, biliyorsan anlat, böyle mi olacak?

- Bilmiyorum, ama tahmin ediyorum; sanırım, belki de eminim, böyle olacak. Belki çok ender, dışardaki soğuğu hissetmeyebilirsin. Bana oluyor arasıra.

- Peki, biz niçin buraya geldik, Ersin? Niçin ısınabileceğimiz bir yerde değiliz?

- Yaklaş, bir sır açıklayacağım sana: Biz aslında sıvıyız, biliyor muydun?

- Ersin, ne olur, bırak saçmalamayı, bir an önce gidelim buradan.

- Dur, dinle beni. Biz sıvıyız. Ama normal sıcaklıkta varolamıyoruz. Gözümüz ya kaynama noktasında, ya sıfırın al-

tında. Kaynamaya çalışıyoruz, olmayınca donuyor, buz oluyoruz. Hep beraber koca bir buzul olduk. Sonra parçalandık, biz buzuldan koptuk, denize açıldık. Sıcak denizlere ilerledikçe erimeye başladık. Erimeyelim diye kendimizi o sıcaklığa alıştırmak istedik. Olmadı. Geri dönelim dedik, şimdi de üşüyoruz.

- Sıcağa alışmış olabileceğimizi sanmıyorum, Ersin.

- Her neyse, ne olduysa oldu, haydi vedalaşalım.

- Ne? Niçin? Niçin vedalaşıyoruz, Ersin!

- Beni artık göremeyeceksin.

- Nasıl göremeyeceğim... Delirdin mi sen!

- Göremeyeceksin Erdal. Daha doğrusu göremeyeceksiniz; Esra'yla sen. İkiniz, çünkü...

- Neler diyorsun Ersin! Korkuyorum. Lütfen böyle konuşma.

- Hem korkuyorsun, hem üşüyorsun, kötü durumdasın Erdal.

- Evet. Evet Ersin, kötü durumdayım. Sen gitarınla, müziğinle, esrarınla küçük kulübeler yapıp onlara başını sokabiliyorsun.

- Onlar beni ne kadar ısıtabilirdi ki... tahmin edemiyor musun?

- Evet, haklısın. Esra, sen ve ben asıl birbirimizden ısınırız.

- Isınırdık. Artık olmaz.

- Niçin olmaz, niçin böyle konuşuyorsun?

- Bak Erdal, Esra ile ben nasıl kaç zamandır 'ikimiz' değilsek, şimdi de o, sen ve ben artık 'üçümüz' değiliz. 'Üçümüz' devam etmedi. 'Üçümüz' donarak öldü.

- Sen çıldırmışsın Ersin! Bunlar doğru değil. Üstelik hiçbirimiz tek başımıza 'üçümüz'ün öldüğüne hükmedemeyiz.

- Daha fazla konuşmak istemiyorum, hoşçakal Erdal.

- Hayır Ersin, gidemezsin, beni burada donmak üzere bırakıp gitmezsin!

- Hayır, gideceğim.

- Nereye gideceksin peki?

- Söylemem.

- N'olur söyle, Ersin. N'olur çekip gitme. Sensiz ne yaparız? Ersin, ne olur! Ersin! Ersin!

Erdal uyandı. Sağ elinin parmak diplerinde acı hissetti. Ellerini masaya, başını ellerinin üzerine koyup sızmıştı. Omuzları, elleri, dizleri buz gibiydi. Kalkıp yatak odasına gitti, pantolonunu çıkarıp Esra'nın yanına uzandığı sırada uykusu tamamen açıldı. Gözleri bazen kapanarak, uzaktayken küçük bir top şeklinde görünen ve Erdal'ın yatak odasının penceresine yaklaştıkça rengi açılan, genişleyen, derinliğini kaybeden, cama yapışık bir plaka haline gelen aydınlığa karşı kısılarak, kasılarak, birkaç saat yattı. Bir ara uyudu, uyandı. Sonra tekrar uyudu, uyandı. Tekrar uyudu, uyandı.

22

Esra işe gitme vaktini geçirmişti. Telefon edip, 'hastayım' demek geldi aklına. Erdal yatakta yoktu. Esra seslendi. Cevap gelmedi. Esra kalktı. Salona giderken biraz başı döndü. Rakıya dayanıklıydı da kanyağın fazlası onu sersemletiyordu. Başı ağırlaşmıştı. Salona açılan kapıya dayandı, bir süre öyle kaldı. Fazla duramadı. Erdal'ın yakınında bulunduğundan emin olmak istiyordu. Bir kez daha seslenecekken iki adım daha atıp salona geçti ve gözü pencereye takıldı. Gidip perdeyi araladı, Erdal'ı köpeğini severken gördü. İçeri döndü, banyoya girdi. Aynaya bakarken ilk aklına gelen, Ersin'i aramaktı. Ama insanların hiç ses çıkaramadan karşılıklı durdukları telefonla konuşma girişimlerinden nefret ediyordu. Telefonla konuşmak, dublör kullanarak ilişki kurmaktı. Ses

çıkarılsa ne olacaktı? Gözler, dudaklar, eller yok, hareket yok, cisim, nesne, varlık yok, garip bir yapay dünya; sesler yaşıyor sadece, onlar egemen; üstelik ancak birtakım süzgeçlerden geçtikten sonra. Esra oldum olası telefondan nefret ederdi. Özellikle onun gibi, en iyimser deyişle fazla açıksözlü, hayli bodoslama bir insan için telefon, hareketlerini müthiş kısıtlayan bir fuzulî güçlüktü de. Üniversite ve "eylem" yıllarında telefona karşı beslenen derin güvensizliğin onun bu sevimsiz şehir uygarlığı cihazına karşı hissettiği düşmanlıkta ne ölçüde payı var, bilinemezdi, ama Esra'nın birileriyle telefon aracılığıyla dertleşir veya kavga ederken birden, "Dur bekle," deyip ahizeyi yerine, kendini evden dışarı fırlattığı, soluğu az önce kablolardan sesini ileterek sözümona ilişki kurduğu insanın yanında aldığı, sıkça görülmüş bir olaydı. Esra, banyodan çıkarken, çalıştığı işyerindeki şefini telefon edilmeye müstahak buldu.

İşyerine ilk 'hastayım gelemeyeceğim' telefonunu kısa süre önce etmişti. Birkaç gün önceydi. Ya da iki hafta?..

Esra, kendisi dahil kimsenin kestiremediği davranışlarından birini göstermiş, birlikte vakit geçirmesi çok daha anlaşılır olacak bir dizi insanın asla yakınına sokulmazken, -yine- olmadık bir adamın yemek teklifini kabul etmişti. Bu tip durumlarda pek az istisnayla görüldüğü gibi, henüz bu yemeğin sonuna bile gelinmeden Esra kendine orada o adamla ne aradığını sormaya başlamış, sıkıntısı dayanılmaz hale gelince önce karşısındakini küçük küçük ısırmaya girişmiş, sonra -yine- dönüp kabahati kendinde bularak içine kapanmış, bulunduğu yerden koşarak uzaklaşmamak için kendini zor tutar olmuştu.

Telefonun insanca bir amaca hizmet edebildiği ender durumlardan biri bu koşullarda oluşmuştu. Ersin'in telefonu cevap vermiyordu. Esra, Erdal'ı aramış, bulunduğu yeri bildirmiş, yemek biterken kendisini davet eden adamın şaşkın

bakışlarına aldırış etmeksizin "samimi bir arkadaşının" gelip kendisini alacağını açıklamış, nitekim az sonra Erdal lokantanın girişinde boy göstermişti.

Erdal mümkün olduğu kadar kibarca adamın elini sıkıp tanışır ve Esra'yı alıp giderken, Esra adamdan -gerçekten- samimi olarak özür dilemişti.

Yolda, Esra tek kelime konuşmamış, eve yaklaştıklarında taksiden inip yürümeyi önermişti. Yürürken Erdal'ın koluna girdi, başını onun omzuna yasladı ve hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Eve girdiklerinde Esra koltuğa, divana falan ulaşmaya dahi çabalamadı. Salonun girişinde, kendini yere, lâcivert halının üzerine bıraktı, kollarına, bacaklarına hâkim olamıyor gibiydi, bedeni parça parça olup etrafa saçılmış gibiydi, artık ağlamıyor da inliyor gibiydi.

Erdal gelip onun yanına oturdu, saçlarını okşamaya başladı. "Esra'cığım, n'olur böyle yapma," dedi. "Daha oraya giderken sonunda böyle kötü şeyler yaşayacağını biliyorsun veya kendini buna şartladığın için ister istemez bu hale giriyorsun. Kendini helâk ediyorsun." Esra sanki dudaklarını hiç oynatmıyor, yine de fısıldayabiliyordu:

- Ama... nasıl olmaz Erdal? Benim kafama göre bir gece geçirebileceğim bir herif yok mu?

- Vardır herhalde. Ama meselâ bu gece için konuşuyorsak, senin yanlış yerde aradığın belli değil miydi başından? Kimdi o herif Allahaşkına, olacak iş mi?

- Lütfen bırak şimdi.

- Peki, istersen konuşma, gel şu divana uzan, istersen içki vereyim sana, kahve yapayım istersen.

- Hayır. Hiçbir şey istemiyorum... Ama, çok kötü bu!

Esra yeniden ağlamanın eşiğine gelmişti. Bir-iki hıçkırdı, ağlamadı. Biraz doğruldu, toparlandı. Erdal'a sarıldı. Fısıldıyordu yine:

- Kabullenmek istemiyorum. Yıllar önce birçok insanın gözlerinde, en azından zaman zaman, kendiminkine, bizimkine benzer ışıltılar, karaltılar gördük biz. Öyle değil mi?

- Gördük canım. Tabiî gördük. Çok fazla değilse de...

- Hiç de az değildi ama...

- Şimdi aradığımız gölge oyunlarını aramaya başladığımızdan bu yana çok da ışık gördük sayılmaz.

- Yalnız sen ve Ersin... O kadar işte... Yok mu başka kimse?

- Bilmiyorum Esra. Senin şu tatlı yerine hüsranla sonuçlanan akşam yemeği sefalarının hepsinde bu geceki herif gibilerin ekildiğini de sanmıyorum. Hiç mi doğru dürüst adamla karşılaşmadın?

Erdal bir an susup, kendi sözünü sertçe kesmek ister gibi, sesini yükselterek hızlı hızlı konuşmaya başladı:

- Öte yandan, bu söylediklerim ne kadar hedef şaşırtıcı, onu da bilmiyorum. Senin 'kimimiz kimsemiz yok ve olmayacak' sözlerine itiraz edemez oldum artık. Sırf seninle buna benzer durumlarda kaçıncı keredir neredeyse aynı kelimelerle böyle konuşuyoruz. Bir de benim kafamın içinde seninle, Ersin'le ya da kendi kendime yaptığım yakınma âyinlerini ekle...

Esra susuyordu. Yavaş yavaş doğruldu, ayağa kalktı. Gitti, Erdal'ın çalışma masasının yanındaki konsolun üzerinde duran spotu yaktı. Dışardaki dünyanın bütün çiğ ışıkları odaya doldu. Esra süratle spotu duvara çevirdi, yanaştırdı, ışığı boğdu. Işığın gücü caddeden geçen arabaların kulak verilmeyince duyulmayan vınlamalarıyla aynı düzeye indi. Esra pikabın kapağını açtı, hareketleri ağırlaşmıştı. Setin power düğmesine basınca kolonlardan bozuk bir 'hazırız' sinyali duyuldu. Esra plâklar arasında hızla gezindi. Aradığını bulunca pikaba koydu. Müziğin başlamasını bekledi. Sonra odayı saran tınıların bazılarını üfleyip uçurarak, bazı-

larını avucuna alıp sağına soluna saçarak, bazılarının üzerlerinden atlayarak, bazılarını alıp saçlarına, yakasına takarak, döne döne dolaşmaya başladı.

Erdal başını çevirip Esra'yı izlemeye koyuldu. Az önceki bezmiş bıkmış, duygularını göz altlarındaki karartılarla ifade eden kadın, bu gece İstanbul'un pahalı lokantalarından birinde yüzüstü bırakılmış adam gibileriyle yemeğe çıkarken dünyaya karşı ne garip bir mücadeleye kalkışıyordu... (Erdal'ın köpeği ve Ersin'in kırmızı vosvosuyla doğrudan ilgili bir konuydu bu.) Dünyayı kendisine karşı mücadele etmediğine, onunla uzlaşmaya çabaladığına inandırmak istiyordu. Dünya kanmıyordu.

Esra, ayak bileklerine kadar inen ve hareketlerine engel olan dar eteğini çıkardı, yere bıraktı. Müziğin sesini yükseltti. "Rakı içelim mi Erdal?" diye sordu. Erdal'ın cevap vermek yerine doğrulup ayağa kalkmaya giriştiğini görünce dans ettiği yerden fırladı, soluğu mutfakta aldı. Oradan seslendi: "Sen otur, ben getireceğim." Parça arasında, müzik sustuğunda, mutfaktan Esra'nın sesi ikinci kez duyuldu: "Is there anybody out there?" Erdal, "Onun kasetini koyayım istersen," dedi Esra elinde bardaklarla kapıda belirdi. "Kararmak için artık Pink Floyd'a bile ihtiyacımızın kalmayışının şerefine," diyerek Erdal'a bardağını uzattı.

Gelip Erdal'ın yanına, yere oturdu, dizlerini hafifçe kırıp bacaklarını uzattı. Bacakları çok hoş görünüyordu böyle. İlk yudumlarını alırken birden kendilerini müthiş hafiflemiş hissettiler. Esra, "Yarın akşam da bizim muhasebe müdürüyle yemeğe gideyim bari," dedi, gülmeye başladı. Erdal, "Giit, sonra gelir seni alırım, buraya gelir biraz ağlaşırız, sonra soyunup dans edersin, sonra rakı içeriz, sonra sızarız, kim önce sızarsa öteki onun üzerine birşeyler örter, falan," dedi. Esra'nın gülümsemesi küçük bir tehlike atlattı ama hemen yeniden güçlendi ve gözleri, duvara bitiştirilip

hadım edilmiş spottan daha çok parlamaya başladı. "Erdal be, ne olur bu gece beni sen yemeğe götürmüş ol, haydi," dedi. Erdal ses çıkarmadan Esra'ya baktı, baktı, kalkıp yatak odasına gitti.

Esra Erdal'ı yatak odasının kapısından salona gelirken, kravatlı, ceketli, böyle giyindiği her zamanki gibi müthiş yakışıklı gördüğünde sevinçle, "Yaşaa," diye bağırdı. "İşte lokantalarda taksilerde bırakılıp gidilemeyecek bir adam!" Erdal, büyük ciddiyetle Esra'nın yanına gelip abartılı hareketlerle onun elini tuttu, oturduğu yerden kaldırdı, koltuğa doğru gelmesini sağlayıp yine pek kibarca koltuğun arkasına geçerek Esra'ya yer gösterdi. Esra geçip oturdu, bacak bacak üstüne attı. "On saniye ara," dedi. "Şuradan bir sigara lütfen."

Erdal gelip koltuğun dibine, yere oturdu, başını Esra'nın kucağına koydu: "Birkaç kadeh daha içelim de," dedi, "ne söyleyeceğim biliyor musun?" Esra, Erdal'ın saçlarını okşayarak, fısıltıyla, "Ne?" diye sordu. "Belki de," diye mırıldandı Erdal, "Çok yanlışız biz. Tersten bakıyoruz her şeye. Veya çok yanlış bir yerde duruyoruz. Sen kafana göre bir gece yaşayamıyorsun, ama kabahat gecelerde değil, kafanda belki." Esra, "Ne demek istiyorsun?" diye sordu. Erdal başını kaldırdı, Esra'nın gözlerinin içine dikti gözlerini: "Bu dediklerimi bırak şimdi. Başka bir yere atlıyoruz. Hooop: Onlara bu kadar ihtiyacımız var mı? Meselâ şimdi, şurada, neyimiz eksik bizim?" Esra oturduğu yerde doğruldu. Erdal'ın yanaklarına ellerini koydu, onu sevip okşadı, sarıldı ona, koltuktan aşağı kaydı, daha sıkı sarıldı. Onu öptü. Gülümseyerek, Erdal'ın sırtını, ensesini okşayarak, "İşte," dedi. "İşte sana bir eksiğimiz."

Salonun perdesi dış dünya tarafından aydınlatılmaya başlamıştı. Esra işyerine o ilk 'hastayım, gelemiyorum' telefonunu birkaç saat sonra edecekti.

23

Sabah uyandıklarında ikisinin de ilk hissettiği, şaşkınlıktı. Garip bir iç hafifliğiyle, rahatlıkla, gün başlıyor diye lanetler okumadan uyanmışlardı.

Bunu, üzerinde durdukları yüksekçe tepenin aşağıdaki her şeyle ilişkisini kesen bulutların biraz aralanması ve Erdal ile Esra'nın bu kez gerçekten ve gerçeğe doğru uyanması izledi.

Üçüncü aşama, ayaklarını yere bastıkları anda dağılıp bozulacak tılsımın varlığını iyice kavramalarıydı. Bu, hem o tılsım bir anda kaybolabilir hem de her şeye rağmen varolabilir, işte olabiliyor demekti.

Esra, çok alçak sesle, "İşe bak be," dedi. Erdal bir şey sormadı, Esra'nın uzun bir aralıktan sonra sözüne devam edeceğini kestirebiliyordu. Öyle oldu: "Bana ne kadar iyi geldi, bilemezsin Erdal." Erdal'ın yüzüne baktı. "Bilemez miyim acaba?" ifadesini görünce, "Tabiî, saçma, nasıl bilemezsinki," diye ekledi.

Erdal, kendi sordu, kendi cevap verdi: "Kalksak mı acaba? Ama niçin kalkacağız?"

Esra, "Dur şimdi, hemen kalkma, ben biraz konuşayım istiyorum. Beni dinlersin değil mi?" dedi. Erdal gözlerini kapatıp başını sallayarak, "Tabiî," dedi, "ama çok uzun sürecekse kaseti değiştireyim. Bu tarihi güne ilişkin söyleyeceklerin kayıtlara geçsin. Yarın öbürgün antropologlar ve sosyal tarihçiler insan türlerini sınıflarken, bizden de birtakım izler, belgeler bulabilsinler. Sadece *Tutunamayanlar*'la idare etmek zorunda kalacak adamlar, kızacaklar, bizim için 'böyle bir tür yoktu' deyiverecekler, tam mânâsıyla tarihin çöplüğüne atılacağız ve eski eserler müzesine, çıkrıkla tunç baltanın yanına bile koymayacaklar bizi."

"Saçmalama Erdal." Esra küçük kardeşini azarlar gibi ko-

nuştu. "Biz ne çöplüğe atılırız, ne müzeye konuruz. Zaten bunlardan herhangi biri beni çok da rahatsız etmez. Fikir olarak. Bize yaptıkları yapacakları en büyük kötülük, bizi yok saymak, bize bir kıçlık olsun yer açmamak değil mi?" Hâlâ neşesi kaçmamıştı. "Ayrıca senin o antropologlar için hiç üzülmüyorum, bunu da bil." Erdal Esra'nın sözünü keserek konuştu:

- Ben de o kadar üzülmüyorum, canım. Arada aklıma geldi, *Step Kurdu*'yla *Yalan Roman*'dan da faydalanabilirler.

- Ne halt ederlerse etsinler. Madem yarın öbürgün edeceklermiş. Sana da bazen şaşıyorum Erdal; bugünün bize kendini ne kadar güç sevdirebildiğini bilir ve bundan ötürü müthiş sıkılırken, senin de, benim de inkâr edemeyeceğimiz üzere, düpedüz sevdiğimiz bir dün geceyle karşılaştık, üstelik hiç de beklemiyorken; sen kalkmış, sadece sözlükte yeraldığı ve şu boktan dünyada varolduğu, kullanıldığı için unutmadığımız yarın, öbürgün gibi masal varlıklarından sözediyorsun.

- Bak, sen de söyledin, sevebileceğimiz bir bugün mümkün değil; onu sevdiğimizi fark edince, hemen dün oluveriyor ve bizi senin masal ortamına yakıştırdığın o karanlık mağarayla yüzyüze bırakıveriyor. Ne biçim masalsa, hiç peri kızı yok, altınlar dağıtan, iyiliksever hükümdarlar yok, Kaf dağlarından aşarak, yedi başlı ejderhalarla dövüşerek sevdiklerine kavuşabilmek için başka her şeyi hiçe sayanlar yok. Sadece lanet okuyarak uyanmak, gazete okuyarak bunalmak, sonra da kazara yine birilerine toslayıp insanın canına okunması var.

Erdal yatakta dönüp Esra'nın omuzunu tuttu. Gözlerinde titrek bir ışık, yüzünde Esra'nın çoğu kez aynada gördüğü ifade.

- Hoşluk, mutluluk, vesaire her neyse işte, bunlardan bir gıdım bile almamalı, hattâ koklamamalıyız belki de! Bunlar

bize yakıt oluyor, sağımızı solumuzu toplattırıp yeniden trafiğe çıkmaya hazır hale geliyoruz bunlar yüzünden. Yakıtımız bitse, hareketsiz kalsak belki de kurtulacağız.

- ... sırası mı şimdi?..

- ...Haklısın. Affedersin. Bir yandan da dondurmasını yeni bitirmiş çocuk gibiyim. Dilimi ona ilk uzatırken duyduğum coşkunun yerine, 'Bu bitti, ya bir daha almazlarsa' telâşı, geçti. Bilemiyorum...

Esra sokuldu ona:

- Haydi gel, işe falan gitmeyip çıkalım, bir yerde kahvaltı edelim, biraz gezelim.

Birden yerinden sıçradı:

- Akşama da sen beni yemeğe götür! Kravatını takıp, ceketini giyip. Ha? Ne dersin? Olur mu?

Erdal, "Dün gece salonda dans ettiğin kılığınla gelirsen kabul," dedi. Elini yorganın altına sokup Esra'nın dizini okşadı.

24

"Yahu, bir omlet yapar idare ederiz dedik ama," diye seslendi Erdal mutfaktan, "Yumurta kalmamış. Saat kaç?" Esra, "Bakkal kapanmıştır," diye cevap verdi. "Yumurta için öbür mahalledeki bakkala kadar gidilmez şimdi. Boşver." Erdal, "Ne yapalım o zaman?" diye sordu. "Makarna var. Su koyayım mı ateşe?" Esra, "Oluuur," dedi. "Zaten canım gene hiçbir şey yemek istemiyor."

Erdal mutfaktan, Esra'nın televizyonu açtığını farketti. "Haberler bitmiş mi?" diye seslendi. Esra duymadı. Erdal mutfak kapısından salona doğru tekrar seslendi:

- Haberler bitmiş mi?

- Ha? Evet. Biraz önce programı verdiğine göre...

- İyi. İsabet olmuş. Ruhumuz kararmadan yemeğimizi yiyebileceğiz demek ki.

- Sen de seyretme o zaman. Mecbur musun Haberler'i seyretmeye?

- Sen niçin seyrediyorsun? Üstelik ben hiç olmazsa yakınıp duruyorum, senin gibi televizyona bardak atmaya kalkmıyorum.

- Aman iyi ki bir kere kendimi tutamadım... Hoş onda da isabet ettiremedim, olan perdeye oldu ya...

- Aslında amma tipik olay değil mi?

- Nasıl?

- Adamın biri... ya da kadının biri, Haberler'i izlemeden yaşayamıyor. Her gün sabah ilk bültenden başlayıp radyo, televizyon, hepsini mutlaka izliyor, dinliyor, bir yandan da duyduğu her şeyden müthiş etkileniyor, sonra bir gün artık burasına kadar geliyor, âdice çarpıtılan bir vaziyet tasını attırıyor, o da kaldırıp elindeki kadehi...

- Benimki su bardağıydı, diye araya girdi Esra.

Erdal aldırmadı, devam etti:

- Canım her neyse, bardağı televizyona doğru fırlatıyor; ama ne yazık ki, sosyal kader ağlarını bir kez örmüş olduğundan, isabet ettiremiyor ve o yere dökülen sulara, kırılan bardağa üzülerek bakarken, televizyon oradan bangır bangır iç karartmaya devam ediyor.

- Yok, hattâ spiker de ekrandan kadına "nah" yapıyor olsun bari...

- Valla bence çok güzel bir kısa film olurdu böyle.

- Peki, bak, şöyle nasıl olur: Kadın... ya da adam, bardak atmak yerine kalkıp televizyonu kucakladığı gibi camdan dışarı savuruyor, Allahın belâsı sokağa düşüp güüüm diye patlıyor, kırılan cam sesleri, falan, ama bu sesler kesilince adam bütün öteki evlerden koro halinde yükselen televizyon gürültüsünü duymaya devam ediyor...

-... ve arkasından o da pencereden atlıyor, meselâ beşinci kattan. Öyle mi?

Esra irkildi:

- Ben bunu düşünmemiştim doğrusu.

- Neyse, Haberler geçti diye sevinirken biz gene ruh karartma faaliyetine giriştik dolu dizgin. Çok lâzımmış gibi.

Erdal mutfağa gitti. Su hâlâ kaynamamıştı. Salona döndü. Esra, "Erdal, mutfağın ışığını söndürür müsün lütfen," dedi. "Orada birisinin bulunduğu hissine kapılıyorum." Durakladı, ekledi: "Ya da belki 'umuduna' demeliyim..." Erdal gidip ışığı söndürdü, döndü.

Beş-on dakika susup oturdular. İki reklam kuşağı izlediler. Erdal sordu:

- Bu akşam doğru dürüst film falan bir şey var mıymış?

- Hayır, ama istersen dizi var.

- Aman saçmalama... Peki, hangisi?

- Valla unuttum. Baksana, nasıl olsa başını kıçını bilmediğimiz bir şeydir, seyredip, bu bölüme kadar olanları tahmine çalışalım, ben işyerindeki kızlara sorar, anlattırırım, hangimizin uyduracağı hikâyelerin daha doğru çıktığını buluruz. Var mısın? Bir şeyine iddiaya da girebiliriz.

- Bilmem. İçimden hiçbir şeye kafa yormak gelmiyor. Kendimi çok yorgun hissediyorum. Daha doğrusu.. yorgunluk değil de, sanki bir bekleme odasında oturuyorum, birazdan kalkmam gerekebilir, onun için herhangi bir işe başlamamalıyım, nasıl olsa yarım kalacak falan gibi hissediyorum. Yok. Galiba bu da değil. Binaltıyüzüncü defa anmak istemediğim mâlûm eksiklik...

- Geçen gece sofraya üç tabak koyuyordum az daha.

Esra sigarasını tablaya bastırmak için doğruldu, tekrar arkasına yaslandı; kendini bırakarak, kollarını iki yana açarak. Bütün soluğunu boşalttı birden; "Oooff!" dedi. "Arıyorum arıyorum, cevap vermiyor. Ya telefonu açmıyor ya da kalktı bir yerlere gitti." Erdal ayağa kalkıp pencereye yürüdü, perdeleri çekerken sokaktan bir arabanın geçtiğini gö-

rünce durup onu izledi. Araba Erdal'ın evinin önünden geçip gitti. Erdal bu yersiz umutlanışını gülünç veya acıklı ama pek safça buldu, umutlandığını kabul etmek istemedi, direndi, bunlardan ötürü kendini biraz daha yorgun hissederek, mutfağa yürüdü. "Sanmam," diye konuştu. "Nereye gidecek. Onca sene evinden anca yalvar yakar çıkardığımız adam."

Sofra kurmadan, tabaklarını ellerine alıp koltuklara geçmişlerdi. Pikapta bir *Doors* plâğı dönüyordu. Yaklaşık üç haftadır her gün çalınıyordu bu evde bu plâk. Jim Morrison vaktiyle Ersin'in has adamlarındandı.

Erdal, "Rakı içsek mi?" diye sordu. Esra, "Makarnayla mı?" dedi. "Şunları tıkınalım da sonra içelim bari." "Ben kendime koyacağım," dedi Erdal; kalktı. Yaklaşan, Erdal'ın evinin önünde bir süre sabit kalan ve susan motor sesi onu olduğu yere mıhladı. Esra elindeki tabağı sehpanın üzerine öyle süratli ve sertçe koydu ki tabak neredeyse kırılacaktı.

25

İkisi de kapıya doğru koştuklarını hissediyorlardı, ama gerçekte yerlerinden kıpırdayamamışlardı. Ayak sesleri sokak kapısına yaklaşıyordu. İnanılmaz bir şeydi bu!

... Ama Ersin, acaba sadece "geliyor" muydu, yoksa "üçümüz"ün ölüm fermanını mı getiriyordu?

Ayak sesleri kapının dibinde kesildi. Kapı çalınmadı.

Esra yerinden kalktı, fırladı, Erdal arkasından seğirtti, kapıyı açtılar. Ersin âdetâ onların içinden geçerek eve girdi, salona yöneldi.

Onu oldukları yerden izlediler. Kapı hâlâ açıktı.

Esra, "Ersin!" diye haykırdı, koşup, sırtına biner gibi, arkadan sarıldı Ersin'e. Erdal ağır adımlarla yanlarına geldi. Esra, "Ersin," diye mırıldanıyor, Ersin'in saçlarını okşuyor-

du. Ersin'in başı eğik, gözleri yere, ayaklarının dibine dikiliydi. Kıpırdamıyordu. Esra onu bırakmadan önüne geçti, yüzüne bakmaya çabalıyor, başaramıyordu. Erdal, Ersin'in yanıbaşında dikilmiş dururken, aklından lise zamanına ait bir sürü eşek şakasının geçişini hayretle izliyordu.

Sonunda Esra, Ersin'i bırakıp birkaç adım açıldı. Karşısına geçti. Ne yapacak diye beklemeye koyuldu. Biraz korkmaya başlamıştı. Erdal da Ersin'in yanından ayrılıp karşısına geçti.

Ersin, kendi usûlünce kafayı bulduğu zamanlara özgü kısık ve hırıltılı sesi, yavaş yavaş, hiç havalanmadan, uçuşmadan, dolana dolana sürünerek ilerleyen konuşmasıyla, "Böyle olmayacak," dedi.

Bir yıl ya da bin gün ya da beşyüz ay geçti. Ersin elini pardesüsünün yakasından iç cebine doğru uzattı. Tekrar dışarı çıkarırken, göğsündeki şişkinlik birden kayboldu. Esra soluğunu tutmuş, yumruklarını sıkmıştı.

Ersin, elindeki şarap şişesini Erdal'la Esra'ya uzatarak ve 'gülümseme' diye adlandırmanın hem doğru hem de çok yanlış olacağı bir mimikle, "Belki bu hazmettirir, diye düşündüm," dedi.

Esra Ersin'e sarıldı. Hiç ses çıkarmadan ağlamaya başladı. Erdal dizlerinin üzerine çöktü, yere yumruğunu indirdi, kalktı. Şarap şişesini Ersin'in elinden alıp, mutfağa yürüdü.

Ersin, Esra'nın omuzuna, 'Tamam tamam' der gibi, yumuşak yumuşak dokundu. Esra, Ersin'in boynuna doladığı kollarını çekti. Banyoya gitti.

Ersin dönüp sokak kapısına yöneldi.

İlk anlık korkuyu Erdal yaşadı. Elinde mantarı çıkarılmış şişe ve kadehlerle mutfak kapısından belirip salonu boş görünce olduğu yere çakıldı. Mutfağa girip elindekileri telâşla

bıraktı, sokak kapısına seğirtti.

Esra banyodan çıktı ve salonu bomboş gördü, korktu. "Ersin, Erdal," diye seslendi.

Erdal antrede, açık kalmış sokak kapısını kapayan ve ayakkabılarının altını silen Ersin'i bulmuş, onun kolunu yakalamış sıkıyordu. Esra seslenince ikisi de öteki cevap versin diye bekledi. Sonra Erdal, "Efendim," diye bağırdı.

Salona girdiler. Erdal, Ersin'e, "Karnın aç mı?" diye sordu. Ersin tok olduğunu, bir şey yemeyeceğini söyledi. Erdal mutfaktan şarap şişesini ve kadehleri getirdi. Esra ile Ersin ayakta duruyorlardı. Erdal, "Oturmayacak mıyız?" diye sordu. Ersin koltuklardan birine doğru yürüdü, ağır hareketlerle kendini koltuğa bıraktı. Esra da öteki koltuğa oturdu. Erdal şişeden kadehlere şarap doldurdu. Cam yüzeye çarpan ilk damlaları, bardağın içinde giderek saydamlaşan bordo sıvının uçurum dibi kayalıklarının çevresinde deliye dönmüş dalgaları andıran ânî yükseliş ve çalkanışlarını, şişe kadehe verebileceğini verdikten sonra geri çekilirken, son bir öpücük gibi, dipnot gibi, nokta gibi bıraktığı son damlaları, hepsini izlediler, hepsinin seslerini dinlediler. Şişenin ağzı bardaklardan birincisine ve üçüncüsüne usulcacık dokundu. İki kez o derinden gelen "çnnn" sesini duydular. Erdal şişeyi masaya bıraktı. Kadehlerden ikisini sağ eline, birini de sol eline aldı. Önce Esra'ya, sonra Ersin'e kadehlerini uzattı. Üçü de kadehlerini ellerinde tutarak beklediler. Esra, bir Ersin'e, bir Erdal'a bakıyordu. Erdal, Ersin'e ve Esra'ya bakıyordu. Ersin karşıya bakıyordu. Hiçbir yere bakmıyor gibiydi. Kadehini yavaş yavaş dudaklarına yaklaştırdı. Esra ve Erdal, onu izlerken kendilerinin aynı şeyi yaptığını fark ettiler. Kadehler dudaklara epey yaklaşmışken Erdal kadehini ortalık yere doğru uzattı, "Birşeyler demek istiyorum," diye konuştu, "ama... herhalde ne diyeceğimi bilemiyorum. Sağlığınıza, diyeyim en

azından." Şarabını dikti. Ersin ve Esra da birer yudum içtiler. Kadehlerini sehpanın üstüne koydular. Erdal getirip kadehini onlarınkilerin yanına koydu. Kalkıp pikaba uzandı. Ersin, "Demin çalanı..." dedi mırıldanarak, "onu koysana baştan."

Şarap bitmişti. *Doors*'un *Weird Scenes in the Gold Mine*'ının ikinci yüzünün konmasından önce uzun bir sessizlik olmuştu. Şimdi yine müzik ve arada geri çekilen, ileri uzatılan veya alta toplanan ayakların, bacakların, sigaralardan çekilen nefeslerin, üflenen dumanların zayıf eşlikçileri, minik, incecik sesler vardı. Yuvarlak, boğumlu, örgülü, kat kat, renkli hiçbir ses duyulmuyordu dakikalardır. Duyulanlar ya şerit gibi, ince ve dümdüz, ya minik borular gibi, içlerinde pek az şeyi taşıyabilecek seslerdi.

Erdal konuştu ama sessizlik bozulmadı.

- Arabanın anahtarını versene Ersin, gidip şarap arayayım.

Ersin elini cebine soktu. "Dışarıda," dedi. "Montumun cebinde herhalde." Erdal kalktı. Kapıya yürürken bir ara dönüp Esra'ya baktı. Onun, oturduğu koltukta birden ince bir duman haline gelip kaybolacağını sandı, korktu. Ersin de gözüne elle tutulur bir varlıktan çok, kendisinin hayalinde koltuğa oturttuğu bir yanılsama figürü gibi göründü. Döndü, "Rakı içsek ne olur sanki," dedi. "İkişer bardakçık şarabın üzerine de mi içilmez?" Esra, "Ben içerim, zaten şarabı içtim mi, içmedim mi anlayamadım bile," dedi. "Gitme şimdi," diyemedi. Ersin yerinden kalktı. Erdal birden, uykusundan uyanmış gibi, "Hayır," dedi. Neredeyse bağırmıştı. Bunu fark edince kendini çok tuhaf ve abes bir davranışta bulunmuş saydı. Zor duyulur bir sesle, "Hayır, sen gitme Ersin, istiyorsan ben alıp getiririm," dedi. Ersin, "Yok gitmeyeceğim zaten," diye cevap verdi, antreye doğru yürüdü. Montunun cebinde birşeyler aradı, aradıklarını buldu, aldı geldi.

Erdal rakıları koymuş getirmişti. Bardaklar sehpanın üzerindeydi. Bir kez daha mutfağa gidip döndü. Ersin, "Siz de ister misiniz birer nefes?" diye sordu. Kendisine sigara sarmıştı. Esra hemen uzandı, kalın sigarayı alıp bir nefes çekti. Soluğunu içinde tuttu, tuttu, dumanı yuttu, sigarayı Ersin'e geri verdi. Ersin yerinden doğrulmadan sigarayı öbür eline alıp Erdal'a uzattı. Erdal da alıp bir nefes çekti. Esra kadar itina göstermedi, dumanın bir kısmını dışarı üfledi.

Ersin'in sigarası bitmeden yeni bir plâk koydular. *Tangerine Dream*'in *Cyclone*'u yer yer ruhlarını çekip aldı, döndürdü, yükseltti, savurdu, geri getirdi. Erdal yere, halının üzerine sırtüstü uzandı. Öylece uyuyakalana kadar sadece birkaç defa, rakısından yudumlar almak için doğruldu.

Esra, ilk kez uyandığında boynunun tutulmuş olduğunu fark etti. Eli de buz gibiydi. Boynunu ovuşturamadı. İki büklüm olduğu koltuğun üzerinden, Erdal'ın bacaklarını, ayaklarını, Ersin'in saçlarını, bir elini, bir ayağını görebiliyordu. Ersin, koltuğun yanıbaşına kocaman bir kül düşürmüş, yarı açık elleri iki yanına sarkmış uyuyordu.

Esra ikinci defa uyandığında Ersin'in koltuğu boştu.

Telâşla yerinden fırladı. Tuvaletin ışığının yandığını görünce rahatladı. Olduğu yerde sinip kulak kabarttı. Tuvaletten sesler geliyordu: Sifon çekildi, musluk açıldı. Esra, yerine geçip uyur görünmekle Ersin'in çıkmasını beklemek arasında kararsızlık geçirdi. Telâşlandı. Kendini evden kaçmış ve sonra geri dönmüş çocuğunun üzerinden gözlerini bir an bile ayırmak istemeyen ama bunu ona belli etmek de istemeyen bir anne gibi hissetti. Açıklayamadığı bir rahatsızlık duydu, bu hissini çok meşru bulmasına rağmen. O sırada tuvaletin ışığı söndü, kapısı açıldı. Ersin çıktı. Esra'yı görünce o da olduğu yerde durdu. Esra boynunu tutarak, "Boynum tutulmuş koltukta," dedi. "Uyandım." Ersin, "Benim de belim çok kötü ağrımış," diye cevapladı. "Şu içeriki

odadaki yatağa geçiyorum ben." Erdal'ın yatak odasıyla karşılıklı küçük odaya yöneldi. Odaya girerken, arkasına bakmadan, "Sen de yatağa geçsene," dedi Esra'ya. Esra huzursuz oldu. "İyi uykular" türünden bir şey söylemek üzere olduğunu fark edip bunu tuhaf buldu ve sustu. "Geçerim," dedi. Tuvalete girdi.

Çıktığında, salondaki koltuğa yöneldi, ama yarı yolda durdu. Döndü. Erdal'ın yatak odasına gitti, üzerindekileri çıkarmadan kendini yatağın üzerine attı. Gözleri yaşsız, gözleri açık, gözlerini kırpmadan ağladı.

Erdal'ı üzerine birşeyler örtmeye çabalarken gördü. Uyandı. Gökyüzü ağarmıştı. Hava kapalıydı galiba. Erdal onun uyandığını görünce saçlarını okşadı. Gözleri kıpkırmızıydı. Avucunda bir kâğıt parçası vardı. Esra, "Gitmiş mi?" diye sordu. Erdal kâğıdı uzattı:

"Sizsiz yapamayacağım.
Ama galiba sizinle de yapamayacağım.
Olmuyor."

26

Distortion'lı bir elektrogitar tınılarını Ersin'in kafatasının içinde dolaştırırken, kesikli yürüyüşlerini birlikte sürdüren basla davul da onun sinir uçlarına dokunup dokunup çekiliyorlardı. Ersin elini midesinin üzerine koymuştu. Kulaklıklardan vücuduna aldığı müziğin titreşimlerini orada hissetmek hoşuna gidiyordu. Kapısının vurulduğunu ancak bir parça arasında duyabildi. Zili eve taşındıktan bir ay kadar sonra sökmüştü. Kapısına madenî bir küçük cisimle vuruluyordu.

Aklından, "Kapı vuruluyor", diye geçirdi. Şimdi bir başka parça başlayacaktı, o zaman tıktıkları duymayacaktı Ersin.

Parça başladı. Tıktıklar kesilmedi. Ersin onları unutamadı.

Kulaklığı çıkarıp kalktı. Kapının dibine kadar gitti ama açmadı. Kulak kabarttı. Dışardakiler ayak seslerinden onun kapıyı açmaya geldiğini anlamış olmalıydılar ki, artık kapıya vurmuyor, bekliyorlardı. "Siz misiniz?" dedi alçak sesle. Esra ve Erdal, aynı anda, "Evet", dediler, Esra devam etti: "Seni almaya geldik."

Ersin kapıyı araladı, dönüp içeri gitti.

Esra, Ersin'in salondaki yatağının dibine kadar geldi. "Lütfen gel bizimle," dedi. Ersin, "Nereye?" diye sordu. Erdal yaklaştı, "Hava çok güzel, gel haydi gezelim biraz," dedi. Ersin kendini köşeye sıkışmış ve bu durumdan hoşnut hissetti. Bir an. "Anahtarlar montumun cebinde," dedi. "Araba kullanmak istemiyorum." Erdal, "Tamam," dedi, "Ben kullanırım." Ersin'in montunu aramaya başladı. Koltuğun yanında, yerde buldu, cebinden anahtarları aldı, montu Ersin'e attı, "Tut," diye seslenip.

Kırmızı Volkswagen Beşiktaş'ta Boğaz trafiğine saplanıp, Yıldız Parkı'na kadarki kısacık yolu dura kalka katetme mücadelesine girişene kadar arabanın içine sadece TRT-III'ün pazar öğleden sonra programlarının sunucuları, şarkıcıları, toplulukları egemendi. Beşiktaş'ta Ersin, "Nereye gidiyoruz?" diye tekrar sordu. Arka koltukta oturan Esra atıldı: "Yıldız Parkı'ndaki o köşklerden birine gidip oturalım. Sonra biraz da dolaşırız. İstemez misin?" Ersin, "Bu kalabalıkta yer bulunmaz ki oralarda," dedi. Erdal, "İstersen Emirgân Korusu'na gidelim," diye araya girdi. Ersin, "Pijama altlarımız, atletlerimiz ve rakı içmek için çay bardaklarımız yok ki," dedi. Sustular. Otomobil bir elli-altmış metreyi geride bırakmayı başarmıştı.

Erdal, "Sol sinyal yakan bütün arabalar Yıldız Parkı'na girecekse vaziyet hakikaten umutsuz," diye konuştu. "Sabahtan hava kötüydü. Arabasızlar akın etmemiştir belki, Emir-

gân Korusu'nu denesek mi?" Esra, "Bilmem" dedi. "Ben aslında temiz bir yerde bir neskafe falan içmek isterdim."

Birkaç kez daha kalkıp ilerleyip durdular. Ersin, "Ben o Emirgân Korusu'ndaki herifi hâlâ kaşının tekinin ucundaki yanığa kadar hatırlıyorum," diye konuştu. Erdal, "Hangi herifi?" diye sordu. Esra, "Herhalde o karısını döveni söylüyor," dedi. Erdal, "Haa," dedi. "Ulan herif iki tokatla hayatımızın bir köşesine çöreklenmeyi başardı be!" Öndeki otomobilin ilerleyip boşalttığı yere vosvosu sürdü, ekledi: "Görüyorsunuz, birilerinin zihninde yer etmek için benzersiz bir iş yapmak gerekmiyor demek ki. Bu da bilinen şöhret tanımlarının önemli bir kısmının yanlışlığını gösterir." Esra konuştu: "Peki, anlaşıldı, Emirgân Korusu'na gitmeyelim. O zaman Sarıyer'e gidelim." Cevap gelmedi. Esra devam etti: "Ya da Belgrad Ormanı'na. Ha? Ne dersiniz?" Ersin, "Büyükdere'deki bakkallardan bira alalım," dedi.

Erdal uzun bir uğraştan sonra karşı yöne döndü, sağa sapıp Yıldız'a çıkan dik yokuşu tırmanmaya başladılar.

Büyükdere'de bakkalın önünde durduklarında Erdal indi, "Biradan başka bir şey alayım mı?" diye seslendi pencereden içeri. Esra tuzlu birşeyler istedi. Ersin, "Bana iki paket Samsun al," dedi. "Biraları da sıcaklarından sokuşturmasın adam." Erdal 'peki' deyip bakkala girdi.

Vosvosu yeşil bir Mercedes'in yanına park ettiler, bira kutuları ve cipslerle dolu poşeti Esra aldı, indiler. Tatlı bir serinlik vardı. Esra, "Üşümeyiz herhalde, değil mi?" diye sordu. Erdal, "Ben üşüyeceğimi sanmıyorum, üşürsen kazağımı alırsın," dedi. Ağaç gövdelerinden masaların, taburelerin üzerine gazetelerin serildiği, koparıla koparıla ufaltılamamış ekmek parçalarının yayıldığı, domates çekirdeklerinin saçıldığı, altın bilezikli, boyalı saçlı kadınların, değersiz taşlarla bezeli değersiz madenlerden yapılma iri yüzüklü adamların ızgaraları yellediği, çocukların düşüp üstlerini

başlarını çamura buladıkları ve dayak yedikleri, şenliksiz piknik alanına yürümeye başladılar. Ayaklarının altında naylonlar, kâğıt parçaları ve onların örttüğü çam iğneleri, yapraklar çıtırdıyordu.

Atatürk'ün orman üzerine sözlerinin kazıldığı ağaç levhaların önünden geçip piknik alanını katettiler ve yokuş yukarı uzanan yolda yürümeye başladılar. Otuz-kırk metre önlerinde yedi-sekiz gençten oluşan bir grup itişe kakışa yürüyordu. Gençlerden birinin omuzuna koyarak taşıdığı hayli büyükçe kasetçalardan bitmek tükenmek ve değişmek bilmeyen bir disko ritminin sivri sesleri etrafa yayılıyor ve insanlara çarpınca buz gibi soğuk su taneciklerine dönüşen, ince, geniz yakıcı bir buhar meydana getiriyorlardı. Ersin'in yokuşun başında açıp içmeye başladığı birasını sulandırıyor, tatsızlaştırıyor, Esra'nın kollarının ürpermesine yol açıyorlardı. Erdal, "Biraz yavaşlayalım mı?" diye sordu. Gözü Ersin'deydi. Ersin yolun kenarına gitti, kesilip yamaca yaslanmış, neredeyse dik duran kalın dallardan birkaçının oluşturduğu kümeye sırtını dayadı. Birasını dikip birkaç yudum içti. Esra, "Erdal," dedi, "Üşümeyeceksen kazağını ver lütfen. Belki yürürsek ısınırım ama birden çok üşüdüm." Erdal hırkasını çıkardı, Esra'ya verdi, kazağını çıkardı, onu da verdi, hırkasını geri alıp giydi. Avaz avaz kaset çalanlar uzaklaşmıştı. Ersin, "O iğrenç ritmi hâlâ duyuyorum, biliyor musunuz?" diye konuştu, alçak sesle. Erdal torbadan bir bira aldı, kutu bira psssp diye açılırken Erdal yüzünü az önce geldikleri yöne çevirdi, sonra bütünüyle oraya dönüp bira kutusunu uzattı, biraz yüksekten, büyük bölümünü görebildikleri piknik alanına doğru, "Sağlığınıza!" dedi. Sonra yine Esra ve Ersin'e döndü: "Buradan 'sağlığınıza' diye bağırsam, kadeh kaldırıp cevap veren olur mu sizce?" Esra yüzünü buruşturdu. Ersin, "Orası bir deniz," dedi. "Üstelik sâkin gibi görünüyor, ama tedbirsizce açılır-

san seni içine çekiverir." Erdal, bir defa daha piknik alanına doğru 'sağlığınıza' hareketi yaparak birasından bir yudum daha içti, çok ânî döndü, Ersin'in yanına âdetâ sıçradı, bira kutusunu fırlatıp attı ve iki eliyle Ersin'i omuzlarına yakın bir yerden, kollarından yakaladı, sarstı. "Bir de beni uyarmaya kalkıyorsun," diye bağırmaya başladı. "Asıl sen dikkatli bak etrafına. Bizden başka kiminle, kimlerle, nerede yaşayacaksın?" Esra yanlarına yanaştı, "Haydi gelin," dedi, "yürüyelim biraz. Bana da bir bira verin."

Yanlarından hızlı hızlı yürüyen dört genç adam geçti. Aralarından ikisi dönüp Esra'ya baktılar.

27

"Meğer canım pizza yemek istiyormuş," dedi Ersin, kapıdan girerlerken. "Ayrıca senin isteğin de yerine gelecek, Esra, çünkü evi daha geçen gün temizledim, dolayısıyla temiz bir yerde neskafe içebilirsin."

Esra hemen mutfağa daldı, onlara seslendi: "Siz de içecek misiniz?" Erdal istedi, Ersin istemedi. Oturdular.

Esra neskafesini almış gelirken, yatağına oturmuş Ersin'i izledi önce. Ersin, sırtını ve başını duvara yaslamış, belli ki bir şarkı mırıldanıyordu. Erdal gözlerini kapamış, başını koltuğun arkalığına yaslamış, ayaklarını oynatıyordu. Esra, ağır bir kütlenin tavanda birikmeye başladığını, aşağı doğru genleşeceğini, dayanamayacağı bir basıncın altında ezilebileceğini hissetti, korktu. Sessizlik korkusuydu bu. Neskafesini mutfağın girişine çok yakın duran yemek masasının üzerine koydu, masanın üstünde duran walkmenin radyosunu açtı. Bir hşşşş sesiyle karşılaştı. "O kadar geç oldu mu?" diye sordu. Erdal mırıldandı: "Saat biri geçmiş mi?" Esra, "Herhalde," dedi ve Ersin'e döndü: "Sen bu radyoyu başka bir istasyona falan ayarlamadın değil mi, sadece hışır-

tı geliyor." Ersin, "Geç oldu, bitmiştir," dedi. Esra bu kez müzik setinin önüne gitti, teybe bir kaset koydu, neskafesini aldı, gelip Ersin'in yatağının bir köşesine de o oturdu. Kolonlardan hiçbir ses gelmiyordu, sadece Erdal'ın oturduğu -yattığı demek daha doğru- koltuğun dibinden bir cızırtı duyuluyordu. Ersin yerinden kalktı, "Kulaklık takılı," dedi, gidip kulaklığın fişini çıkardı, müzik odada birden patladı. Ersin telâşla sesi kıstı. "Bir gün patlatacağım kolonları, volümü kulaklığa göre, çok fazla açıyorum, sonra unutuyorum," dedi. Gelip tekrar yerine oturdu.

Alt katta birden patlayan müzik sesi üst kattakileri uyandırdı. Üst kattakiler bu sesi sadece anlık bir gürültü olarak algıladılar, kocaman bir eşyanın devrildiğine hükmettiler. Adam, "Bu saatte ev mi yerleştiriyor, eşya mı çekiyor bu adam?" diye söylendi. "Saygısız herif!" Kadın uykulu uykulu mırıldandı: "Hadi boşver." Adam, "Gürültüye devam ederse dayanırım kapısına," derken sanki bunu Ersin'e duyurabiliyormuş gibi, tehditkâr bir tavır takındı. Kadın, "Hadi şimdi, gece vakti..." dedi.

Esra boş fincanı yatağın dibine, yere koyarken kararını verdi: "Haydi yatalım." Ersin kalktı, içeriki odaya gitti, çarşaflar, yastık kılıfları falan çıkardı. Esra arkasından seğirtti. Odanın kapısına gelince durdu. Alçak sesle, "Ne yapıyorsun?" diye sordu.Ersin, "..Siz..." diye mırıldandı, "burada yatın." Esra salona döndü. Erdal başını çevirmiş onu izliyordu ses çıkarmadan. Esra gözlerini kapatıp başını hafifçe yana eğdi. Ersin'in işini bitirmesini beklediler. Esra Erdal'a usulca, "Ne yaparsa yapsın, konuşacağım onunla," dedi. Erdal kalktı, tuvalete gitti.

O yatarken, Ersin yine az önceki yerinde oturuyordu. Esra pencerenin önünde, ayaktaydı. Erdal, "Haydi iyi geceler," dedi, yanıbaşındaki birinin ancak duyacağı tarzda. Ersin de çok alçak sesle, "İyi geceler," dedi. Esra'ya döndü,

"Sen yatmıyor musun?" diye soracak gibiydi, Esra Erdal'a. "iyi geceler," diye seslendi ve gelip Ersin'in yanına oturdu, alnını Ersin'in omuzuna koydu. "İstersen kulaklığını takıp müzik dinle," diye fısıldadı. "Ben burada oturacağım, yanında." Ersin belli belirsiz kıpırdandı. Esra başını kaldırıp elini Ersin'in yanağına koydu, onun güçsüz direnmesine rağmen yüzünü kendisine çevirebildi ve ekledi: "Senin gözlerini görebilene kadar. Senin gözlerinde hepimizi görebilene kadar."

Ersin ne zaman Esra'nın kucağına yattığını, ne zaman uyuyakaldığını hiç hatırlamayacaktı. Esra onun başının altına yastığı usulca yerleştirip kalkarken de uyanmadı. Esra içeriki odaya giderken müzik setinin minik mavi ve kırmızı lambalarının hâlâ yandığını gördü, düğmeye basıp onları söndürdü. Erdal'ın yattığı odanın kapısına geldiğinde bir fısıltı duydu: "Esra." Erdal uyanmıştı ya da hiç uyumamıştı. Esra, "Evet," dedi. Erdal yatakta doğrulup yine fısıltıyla konuştu:

- Sabah uyandığımızda yine gitmiş olmayacak, değil mi?

Esra, "Sanmıyorum," dedi. "Artık hiç gitmeyecek. Öyle hissediyorum."

Erdal kalktı. Esra'nın yanından geçerken onun sırtını sıvazladı. "Haydi, uyumaya çalış biraz," dedi, salona gidip uyuyan Ersin'i seyretti bir süre.

Odaya döndü. Esra elbisesiyle yatmış, üzerine bir şey örtmemişti. Battaniyeyi onun altından çekti, üzerine örttü. Esra derin uykudaydı. Birden dalmıştı o derinliğe. Erdal gardropta el yordamıyla arandı, ikinci battaniyeyi buldu, onu üzerine çekip yattı. Oda kapısı açıktı ama müzik seti ve koltuk, Erdal'ın yer yatağından Ersin'i görmesini engelliyordu. Erdal düşünürken uyuyakaldı.

Sabah uyandıklarında Ersin'i çay yapmış, kahvaltılık birşeyler almış, sofrayı kurmuş, onları beklerken buldular.

Kahvaltıda Ersin bir ara gülümsedi.

Sonra, tam Esra kapıdan çıkacağı sırada, "Dur bir dakika," diye seslendi. "Son takıntımı bilmiyorsunuz. Enzensberger'in şiirlerinden besteler yaptım birkaç tane. Birini size şimdi çalmak istiyorum."

Ersin gitarını alıp yatağının üzerine oturdu. Esra pardesüsüyle gelip bir koltuğun köşesine ilişti. Erdal o koltukta oturuyordu. Ersin çalıp söylemeye başladı:

"Bizim olan bu huzurla
ne yapacağız şimdi?
Bu sığ suyun yanında burada oturmak
Güzel ve hoş mu?
Hayır. Uzaklaşalım mı?
Hayır. Sürdürelim mi?
Sakın ha."

Dura dura giden, melodisi kesin çizgilerle belirlenmemiş, âdetâ üstüste yığılan çeşitli tınıların arasında uçuşan, ender anlarda belirgin bir ritme kavuşan, bu yönleriyle onu çalanın ayakları dibine çöküverecek gibi ağır, yoğun, bir yandan da salonun köşe bucak her yerine yayılıveren ve çalınıp bittikten sonra çeşitli tınıları oralarda asılı kalan, yavaş yavaş silinen, bu yönüyle enerji dolu bir parçaydı.

Esra, "Bunu eğer yine karamsarlığın yüceltilmesi amacıyla yaptıysan," dedi, "karamsarlığın bu kadar kuvvet dolu olabileceğine inanmıyorum. Kuvvet, içinde bulunulandan farklı bir durumu doğurabilme potansiyeli demektir. Karamsarlığın böyle bir potansiyeli yoktur." Erdal, "Korkarım yanılıyorsun," diye mırıldandı. "Ama bu parçanın insana yerinde durma, içindeki her türlü hareket ve hayatı iptal etme güdüleri aşılamadığı kesin." Esra, Ersin'e, "Kaydettin mi bunu?" diye sordu. Ersin, "Kaybedip etmeyeceğimi bil-

miyorum henüz," diye cevap verdi, elindeki gitarı tıngırdatarak, uzaklaşmak ile sürdürmek arasında gidip gelmeye başladı.

28

ERSİN'İN ESRA'YA VAKTİYLE YAZDIĞI AMA VERMEDİĞİ BİR MEKTUBU

Güle güle Esra,

İlişkimiz hakkında sarfettiğin bütün o ulvî laflara rağmen güle güle. Birbirimizin hayatındaki yerlerimiz üzerine uzun uzun anlattıklarına rağmen güle güle.

Güle güle, çünkü gidiyorsun. Sen nasıl adlandırırsan adlandır, gidiyorsun.

Benim hayatımdan çekiliyorsun.

Bir konuda haklısın: Buna çekilme denemez, sadece "ilişkimizi değiştiriyoruz." Ama bu, şöyle bir değiştirme: Veriyor, karşılığında bir şey almıyoruz. Affedersin, belki seni doğru dürüst dinlemediğimi düşünebilirsin, sen bana aylardır, ilişkimizi yok pahasına elden çıkarmadığımızı anlatmaya çabalıyorsun. Ama ben seni dinledim, inan, bütün dikkatimle dinledim. Ve gerçekten hiçbir şey anlamadım. Yani; anlamasına anladım tabiî, senin anlatmayı istediklerini değil, başka şeyleri anladım.

Sen benden sıkıldın, Esra. Olur, insanlar bir noktaya gelip birbirini belirli bir yakınlıkta istemez olabilirler. Ama o zaman bunun adını böyle koymak gerekir. Benim "doğrudan etkim altındaki bir hayat parçası dışında" varolmaya kalkışacak cesareti gösterdiğini ileri sürüyorsun, ama bu olaya doğru ismini vermeye cesaretin yok. o olayın muhtemel sonuçlarını tasarlamaya da niyetin yok.

Biliyorum, benim geleceğim seni fazlasıyla ilgilendiriyor.

"Aman canım bana ne," demezsin benim için hiçbir zaman. Tahminimce, yeni bir sevgilin olduğunda bunu ilk gelip haber vereceğin adam ben olacağım. Ve sen benden mâkûl, ağırbaşlı, medenî adam davranışları bekleyeceksin, ben bunları yapmazsam da kızacaksın.

Beni başlangıçta her gün, sonra haftada iki, sonra iki haftada bir vb. işyerinden telefonla arayacaksın. Eminim, bütün "telefonda konuşulmaz" tezlerine rağmen beni sık sık telefonla arayacaksın. Bu konuşmaların başında bana, biraz korkulu kaygılı bir ses tonuyla, "Nasılsın Ersin?" diye soracaksın. Böylelikle ben sana kırgın kırgın, "İyiyim, nasıl olayım," deme ve biraz naz yapma fırsatını bulmuş olacağım, sen de buna kızmayarak ve beni anlayışla karşılayarak vicdanını rahatlatacaksın. Bunları böyle söylediğim için bana kızma. Ben senin kötü, hesaplı bir insan olmadığını kesinlikle biliyorum. Ama bunlar kötülük ve hesaplılık değil, Esra, bunların tohumları, zeminleri, içimizde var. Herkeste var.

"İlişkimiz" diyerek bir tartışma konusu, bir konuşma nesnesi yaptığın şey, benim hayatım. Sen onun bir parçasını benden bu bölümü koparıyorsun; ya da beni oradan sürüp atıyorsun. Üstelik bütün iddialarına rağmen, onu alıp yanında da götüremiyorsun. Birlikte çıkıp onu boş bir araziye bırakmamızı, şehre geri dönmemizi ve el sıkışıp evlerimize gitmemizi istiyorsun.

Uçuyorum ve çok güç yazıyorum, Esra. Birlikte yaşamamızın ne kadar zorlaştığı, pek çok konuda birbirimize bir şey katmak şöyle dursun, karşılıklı engeller hale geldiğimiz ve başka bir dizi mantıklı konuda söylediğin mantıklı laflara benim de itirazım yok. Nasıl itiraz ederim, zaten, beraber yaşadığımız şeyler hepsi. Dışarı çıkıp hava almak istediğimiz zamanlar bile farklılaştı ve birimizin öteki pahasına zorla başardığı işlerden biri oldu. Benim sana anlatmaya çalıştığım şey şu: Bu böyle, ama biz yalnız başımıza hava almaya da alışma-

dık ki! Ben şimdi tek başına nasıl hava alınır bilmiyorum. Yanımda sen olmadığında belki de ben hiçbir zaman sokak kapısının dışına çıkmak istemeyeceğim, bilmiyorum ki. Ya da eve girmek istemeyeceğim, ne bileyim...

Birbirimizle sevişmenin, uğruna başka her olayı erteleyebildiğimiz, görmezden gelebildiğimiz, atlayabildiğimiz bir büyük heyecan olmaktan çıktığını, coşkumuzun kalmadığını (sanırım aynen bu sözlerle -unuttuğumu söyleme sakın) söyledin. Haklısın, evet, böyle bir şey oldu. Bunu, birkaç yıl öncesini düşündüğüm zaman ben de anlıyorum. Ama ben başka biriyle sevişmek için de yanıp tutuşmadım, tutuşmuyorum ki hiçbir zaman. Bunu pekâlâ biliyorsun. Ama bak, bu konuda sen benden farklısın. Senin böyle isteklerin olabildi ve olabiliyor. Sırf bu bile, aramızdaki farkı ortaya koymaz mı? Sen benimle tıkandığın yerde beni yalnız başına bırakıp yeni yollar aramaya çıkıyorsun, benimse, yol mol arayacak halim yok, sensiz ne yapacağımı bilmiyorum.

Bu mektubu niçin yazdığımı ve sana nasıl, ne zaman vereceğimi bilmiyorum.

29

ERSİN'İN ESRA'YA YİNE VAKTİYLE YAZDIĞI AMA VERMEDİĞİ BİR BAŞKA MEKTUBU

Sürekli seni düşünüyorum, çünkü senin yanımda olmayışının boşluğunu başka nasıl doldurabileceğim hakkında hiçbir fikrim yok. Bak, aklıma ne geldi, düşünürken: Sen bana aylar boyunca bir dolu şey anlattın ve sonunda biz ayrılmış olduk. Bütün o sürede ben acaba sana neler söyledim, ne yaptım, diye kendime sordum ve şu cevabı verdim: Ersin, sen hiçbir şey yapmadın yavrum, dişe dokunur tek laf etmedin.

Bak Esra, senin bağımsızlığını kazanma uğraşını dişinle tır-

nağınla zafere ulaştırışın karşısında, ne kadar pasif, etkisiz ve her türlü sonucu kabule hazır kaldığımı sonunda fark ettim işte. Bağırıp çağırmalarımı ve sinirden yarattığım kırma-dökme terörünü bu konuda hiç de karşı örnek kabul etmiyorum, çünkü onlar başlıbaşına birer çaresizlik anıtı.

Sana karşı çaresizim, senin benden kopup gitmene karşı çaresizim.

Şimdi sen bana geldiğinde ya da Erdal, sen ben beraber olduğumuzda bir an bana her şey eskisi gibiymiş gibi görünüyor. Belirli anları öyle yaşıyorum, arada belirsiz anlarda bugünün abuk sabuk gerçekliğine dönüyorum, sonra gene hayal âleminden katılıyorum aranıza, sonra gene öteki oluyor, böyle gidiyor. Zaten dengesiz herifin tekiydim, şimdi iyice dengesiz oldum. Hayalle gerçek arasında gidip gelmemin, meselâ senin ne olduğunu bile anlayamadığın bir anda dönüp sana sarılıvermem gibi sonuçları olabilir; ya da gece olup sen hâlâ yanıma gelmediğinde buna hâlâ şaşırabiliyorum. Seni merak edebiliyorum, nerede kaldı acaba, falan diyebiliyorum. Tuhaf değil mi? Çaresizlik kötü şey işte.

İşin garibi, sen o sırada çıkıp yanıma gelsen ne olacak, onu da bilmiyorum.

Esra, şu yukarda anlattığımı anladın mı? Açıklayabildim mi sana? Zihnimi kaplayan, senin bugünün değil ve seni benden kopup gitmiş halinle yanımda bulma arzusu değil; böyle olmadığını sanıyorum; kopuk kopuk, kesik kesik bir geçmişi, rastgele monte edilmiş halde, bugünümde yaşatıyor, canlandırıyorum, onun içine dalıp dalıp çıkıyorum.

Gelecek içinse hiçbir şey düşünemiyorum. Gelecek, benim zihnimde yok. Siyasî bakımdan gele gele sonunda, "No future generation"ın tohuma kaçmış bir mensubu olduk, ama yine de gelecekle ilgili bazı düşünce veya niyet nüveleri, kırıntıları kalmıştı hayatımızda. Ben şimdi onları da mı kaybettim?

Geleceğe baktığımda, karanlık bir perde dışında hiçbir şey

göremiyorum. Ama gelecek, basit bir perdeden ibaret olamaz, değil mi Esra? Bana geleceği göstermeyen bir şey var demek ki; bir engel, o perde. Ama ben göremedikten sonra onun ardında gelecek varmış yokmuş, ne fark eder? Benim için yok demektir. Bir şeyin varlığına inanmayı istemek, varolduğuna mantıken hükmetmek (genellikle birbiriyle çatışan bu iki düzeyde de inkâr edilmeyen, ikisinde birden kabul gören, böylece ne kadar kuvvetli bir şey...) ama onu görememek, tutamamak, zihninde canlandıramamak; bu cidden korkunç! Üstelik bu 'şey', gelecek gibi, toplu olarak bakıldığında insanın aslında uğruna yaşadığı hemen her şeyi içeren, bugünkü gibi bir dünyada insanın uğruna yaşayabileceği belki de tek... ne? Belki de tek ruh hali. Evet, gelecek, bir ruh halidir. Bunu bir uçuş anında ifade etmediğimi belirtmek istiyorum. Böyle düşünüyorum; evet, gelecek bir ruh halidir. Bunun dışında başka birşeyler de olabilir. Ama gelecek, bir ruh hali olmadığı zaman, bir hiçtir. Benim açımdan bir hiçtir. Benim açımdan hiç olduğunda, başkaları için ne olduğu beni ilgilendirmez (bencil veya kötü olduğum için değil, zorunlu olarak böyledir, ilgilendiremez, ben istesem de bana dokunamaz, bana etkisi olmaz), çünkü başkaları, bütün o gelecekleriyle falan birlikte, benim olsa olsa bugünüm içinde yeralabilirler, onları içine serpiştirip önüme uzatabileceğim, gelecek diye bir yol olmayınca, onlar da bugün adlı lanet olası meydanda toplanıp hıyar gibi bekleşirler ve beni ancak rahatsız ederek etkileyebilirler. Gelecek kavramı silinmiş insan, karşılaştığı durumlar ve yaşadığı olaylardan yarın için geliştirilebilecek özel iyi yanları seçip ayıklama yeteneğinden yoksundur, sıkıntının içinden ferahlatıcıları, serinleticileri bulup çıkaramaz. İyileşme, pasif bir konumdan gerçekleşemez. İyileşme, öznel çabayı varsayan bir harekettir. Bir imkânın ucundan tutup bir adım ileri sıçramak gibi bir şeydir. Sıçrama hareketini ancak gelecek düşüncesi sağlar. İnsanın 'durumdaki iyileşmeyi anlaması' diye bir şey olamaz. İyileş-

me, insana yapılan bir şey değil, insanın yapılmasına katıldığı bir şeydir. Oysa sıkıntı, bunalma, rahatsızlık, herhangi bir katılım ve çaba gerektirmez. Dolayısıyla, gelecek kavramı silinmiş insanın yaşadıkları onu ya ıska geçer ya da ancak rahatsız edebilir. Benim gelecek kavramımın silinişi, başkalarının gelecek kavramlarını hissetme imkânımı yok eder. Hissetmediğimde, gelecek geçmişten bile daha değersiz duruma düşer. Gelecek düşünülmez, istenir.

Esra, bu mektuba ikinci kez başlıyorum. Yukarıda yazdıklarımı hayal meyal hatırlıyorum. Ama onları okumamaya kararlıyım. Hatırladığım kadarıyla harıl harıl felsefe yapmakla meşgûldüm onları yazarken. Niye yaptım, çok mu lâzımdı, tabiî ki bilmiyorum.

Az önce bir şarkı sözü yazmaya oturdum. Olmadı. Bulduklarımı beğenmedim ve asıl önemlisi, yazmak istediğim şeyin şarkı sözü olamayacağını, belki, bir ihtimal, mektup olabileceğini düşündüm.

Benim kafamda eksik olan sadece kendi gelecek kavramım değil; senin geleceğin de benim için, bırak hissedilmeyi, tasarlanamaz, tahmin edilemez, düşünülemez bir şey. Meselâ, senin yeni sevgililerin olacak. İnan, ben seni başka bir adamla öpüşürken, ona sarılırken, benimle konuştuğun gibi konuşurken canlandıramıyorum gözümde. İnan, bunu yapamıyorum. Canlandırabildiğim, sadece, senin, sevgilin olduğunu benim sizi karşıdan görür görmez anlayacağım bir adamla bana doğru gelişin. Böyle bir karşılaşmayı kurabiliyorum kafamda. Ama sizi yalnız, asla düşünemiyorum.

Hezeyanlarımı bir yana bırak, şunu iyi biliyorum ki, sen, bütün o kararlılığınla, beni hayatının şurasına burasına katmak için elinden geleni yapacaksın. Zaman zaman seni heyecanlandıran birşeyler yaşarsan beni ihmal edebilecek ve sonra

yeniden hatırlayacak, ihmalini telâfi etmek için çabalar harcayacak, şirinlikler yapacaksın. Ben bunlara da direnemeyeceğim için, senin dikte ettiklerinden ya kaçacak ya da bunları yaşamak zorunda kalacağım.

Söyleyeceğim bu muydu?

Galiba senin yanında göreceğim ilk somut insan benim senin ardından kurmakta olduğum savunma ağırlıklı manevî yapıyı da yıkacak. Çünkü o zaman belki de seni onunla tasarlayabileceğim. Biliyorsun, zihnim ruh karartıcı mevzularda iki dakikada ne mucizeler yaratır.

Sen eğer hiç tanımadığım birileriyle, benim onlarla her türlü karşılaşmamı önleyerek yaşarsan, belki de bunlardan fazla etkilenmeyebilirim. Çünkü, dediğim gibi, seni, benimleyken gösterdiğin davranışlar ve sırf benim bildiğim, yaşadığım hallerinle başka birilerine sarılmış yatarken tasarlayamıyorum, tasarlayamam. Böyle durumlarda senin sesinin tonunun değişmesini, başka türlü öpüşüyor olmanı, onların yanında uyurken dizlerini karnına çekmemeni, onların boynunu öpmemeni falan istiyorum; ne tüyler ürpertici temenni!.. Yani, başka birileriyleyken senin de başka birisi olmanı istiyorum.

Ama eğer sen benim davranışlarını, alışkanlıklarını bildiğim, senin evinde bir eşya unuttuklarında görüp tanıyabileceğim, tablalarda izmaritleri kaldığında içtikleri sigaraların markasından, sigaralarını söndürüş tarzlarından kim olduğunu çıkarabileceğim, benim için somut birer varlık olan, zihnimde konuşturabileceğim, yürütebileceğim, oturtabileceğim, kaldırabileceğim sana baktırabileceğim, sana sarılmalarını, senin elini tutmalarını, seni öpmelerini canlandırabileceğim birileriyle, birlikte olursan, çok iyi biliyorum ki, kafamın içinde müthiş hüzünlü bir kukla tiyatrosu oynatmaya başlayacağım.

Üf!.. Bunlar söylenir mi hiç! Sana bunları söylesem ne büyük haksızlık olur...

Bu mektubu da okumayacaksın Esra. Sana içimi dökmeyi ne kadar istiyorsam, kötülük olacağı baştan belli haltlar edip sana hayatı zindan etmekten de o kadar çekiniyorum. Bir gün sana bunu ve yazdığım öteki mektupları gösterirsem, o zaman gönül rahatlığıyla beni ölmüş kabul edebilirsin ve hayatının geri kalanını bensiz yaşayabilirsin. Benim için üzülmeden. Çünkü bunu hak etmiş olurum.

Ürperdim, Esra. Senin beni hayatından bütünüyle sildiğin bir durumun sözünü bile etmek ürpertti beni. İşte, hayatından bütünüyle dışlanmamış olduğumu ancak böyle anlarda hissedebiliyorum. Ama bu da ne kadar korkunç değil mi? Uçurumun dibine bakıyor ve uçurum kenarında olduğum için seviniyorum, anlayacağın.

Yeni bir mektup yazmaktansa yine buna devam ediyorum. Bu mektupları niye yazıyorum bilmem ki. Sana vermeyeceğimden adım gibi eminim. İçimi dökmek istiyorum, ama içimi dökerken karşımda birisi olsun istemiyorum. Erdal bile olmasın. Erdal'la konuştuğumda, zaman zaman beni anlamadığı hissine kapılıyorum son günlerde. Yani, tam 'anlamadığı' da denmez... ama bir uyuşmazlık oluyor aramızda. Ben senin hayatımdan çıkıp gidişinin etkileri saydığım bir dolu şeyden bahsediyorum, o hepimizin sıkışıp kaldığına takmış, bana kendi felâketimi yaşama şansı tanımıyor. Üstelik, ona çeşitli zamanlarda benim ettiğim lafları önüme sürüyor. Şu buzdağı meselesini hiç yapmadıysa üç-dört kere hatırlattı son birkaç günde.

Ama eminim, benim şimdi şurada yaptığımı o da gidip köpeğiyle yapıyor. Ona içini döküyor. O hayvana bir şey olursa Erdal'ın feci bunalıma gireceği kesin. Onların beraberliği seninle benimki kadar eski değil, ama şimdiden Erdal'ı oturmuş, köpeğine asla vermeyeceği mektuplar yazarken gözümün önüne getirebiliyorum.

Kendimi iyi hissettiğim bir gün Erdal'ın köpeği için bir şarkı yapacağım. Henüz size bile çalmadığım parçalarım var benim, bunlardan birine söz yazsam pekâlâ Erdal'ın köpeğinin bir şarkısı oluverir. Ne yazık ki bunu ona öğretmek mümkün olmayacak.

Artık beni arayabilirsin Esra.

Ar-tık be-ni a-ra-ya-bi-lir-sin! Buraya yazdıklarımın bir kısmını okuyabildim ve -inanmayacaksın ama- yukarda bir parantezi açıp sonra kapamadığımı bile fark ettim. Kendi yaşantıma dışardan izleyici gibi bakabildim. Üstelik bunları okurken ne hissettim, biliyor musun: Şimdi buraya 'artık beni arayabilirsin' yazarsam sanki bunu sana yüksek sesle söylüyormuşum, sen de anında duyacakmışsın gibi olacak. Duydun mu Esra? Ara beni. Hayatının senin gösterdiğin parçasında, senin istediğin kadarında, senin tayin ettiğin biçimde varolmayı kabul ediyorum. Konuşmamdan anlarsın sen. Meselâ yarın ara beni. Öbür gün ne olacağını bilemiyorum.

30

Oraya niçin masaların getirilmiş, üzerlerine örtüler serilmiş, çevrelerine sandalyeler konmuş, şık garsonların çay ve pasta servisi yapıyor olmadığı, aynı kalabalığın toplu halde çıkardığı uğultuyu niçin bir lüks otelin çay salonunda çıkarmadığı, pek anlaşılabilir değildi. Yine siyahlar giyebilirler, yine kara camlı gözlükler ve şık, pahalı ama "sade" eşarplar takabilirler, yine kenarı dantelli zarif mendiller burunlara değdirilip değdirilip çekilebilir, yine ara sıra içlerinden birinin yanına yaklaşarak onu ne kadar anladıklarını ve ona ne kadar destek ve dayanak olacaklarını belirten yüz hareketleri yapabilirlerdi.

Büyük avluda da hayatın onlara göre düzenlenmesini, şe-

killenmesini (veya şeklinin bozulmasını) sağlamışlardı. Derhal. Bütün madenî çelenkleri, dışarda bıraktıkları arabalarını park edip anahtarları onlara koşturan alt tabakaları ve özel cenaze giyimleriyle ve bütün gösterişleriyle -hayır, gösterişlerinin özgül bir parçasıyla.

Mülk edinmeye alışmış olmak böyle bir şeydi işte. Avluya toplandıkları anda orasının kendi mülkleri olduğu izlenimini yaratabiliyorlardı. Orada onlar yokken sürekli bulunanlar veya şimdilik, onların yanısıra bulunanlar avlu üzerinde hiçbir haklarının olamayacağını zaten biliyorlar, üstüne üstlük halen ötekiler tarafından tereddüte yer bırakmayacak biçimde mülk edinildiğini görerek, bir defa daha, tuhaf bir biçimde, kendilerini sığıntı haline gelme tehdidiyle karşı karşıya buluyorlardı. Gerçekte bu önemli bir durum değildi, çünkü nasıl ötekiler ayak bastıkları, hattâ birazdan basacakları her yeri mülkleri kılmaya alışmışlarsa, onlar da bu tehdidin yabancısı değillerdi. Zaten belki de bir sığıntılık hissi denemezdi, onları kambur durmaya zorlayan şeye. Zengin akrabaları tarafından lüks lokantaya götürülmüş orta halli ailenin garsonlara, avizelere karşı kendini mahçup hissetmesi; bir daha asla adımını atamayacağı bu başka ve üstün âleme donuk bir özlemle bakışı; kendisine bir kerelik tanınmış haktan gönül rahatlığıyla yararlanamayışı; ama bir yandan da o an orada bulunuşunun bir koruyucu tarafından güvence altında tutulduğunu bilmenin yarattığı rehavet gibi... bunların biraradalığı gibiydi. Küçük mülklerin sahipleri, gösterişsiz ölülerini uğurlamaya gelmişlerdi, oysa en sağdaki musalla taşında Kesmetaş'ın Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı, Kantaş'ın Yönetim Kurulu Üyesi, Mantaş ve Santaş'da murahhas aza, bir yelken kulübünün yönetim kurulu başkanı, Sanayi Odası'nın 2. adamı Sadun Bey yatıyordu. Kolay değildi. Normal olarak bu sıfatların sadece biriyle dahi insan birkaç cami avlusunu ölerek işgal edebilirdi. Bu

yüzden, şimdi avluyu geçici mülkleri arasına katmış topluluk, dün sabahtan başlayarak, beş gazetenin neredeyse birer tam sayfasına da aynı muameleyi yapmıştı: Parayı bastırmış, o sayfaları kendinin yapmıştı. Yarımşar, birer santimlik kalın siyah çerçevelerle mülkünün sınırlarını belirlemişti.

İnsan vücutlarının üç aşağı, beş yukarı birbirine yakın boylarda olmasına rağmen, ölüler böyle değil. Ölülerin kaplayacağı yer hiç de bir insanın ceset haline gelmeden beş saniye önceki boyutlarına bakılarak saptanamıyor. Öyle ölüler var ki, kuytu bir köşede rastlayıp kafasına bir şey indirme rüyaları gören insanların kendileri için fabrika yemekhanelerinde saygı duruşu yapmalarını garanti altına alabilmiş oluyorlar. Onlardan biriyle otobüste, vapurda, karşımızdaki insan gazetesini açtığı anda yüzyüze gelebiliriz.

Tabiî ki Türk milleti asla öbür milletler gibi sınıflara bölünmüş değil ve tabiî ki Tanrı karşısında hiçbir kulun ayrıcalığı yok; yalnız bazı ölüler musalla taşına kalın siyah çerçevelerle yatırılıyor, onlar için cami avluları metal çelenklerle donatılıyor. Ve tabiî ki, bunlardan mümkün olduğu kadar fazlasını çalıştığı caminin avlusunda görmek isteyen imam, servet düşmanı veya komünist değil; sadece aylığıyla zor geçiniyor. Bunlar, hayatın ölülerle ilgili basit gerçekleri.

Bir başka basit gerçek, kalın siyah çerçeveli büyük ilânlı ölüm vakalarında dahi, birisini kaybetmenin başka herhangi bir acıya benzemeyen sızısını iliklerinde kemiklerinde hisseden birkaç kişinin bulunabileceği. Belki bir eş, bir torun, bir metres veya bir köpek...

Erdal'ın ölümünü gazetelerin hemen hepsinde çıkan haberlerden öğrenmiş iki-üç arkadaşı, zamanın yumuşak görü-

nüşlü, usul, ağır ağır çalışan fakat müthiş ustalıklı ve hoşgörüsüz cellatlarının eline düştüğü halde nasıl olduysa henüz can vermemiş bir dostluğun içinden çıkıp gelmişlerdi. Cami avlusuna girdiğinde, bunlardan biri, içine düştüğü kalabalığı Erdal'ın "çok zenginlerden birinin kızıyla" evlenmiş olduğuna hükmederek teşhise kalkmış, öteki ikisi, aynı sıralarda gelmenin kendilerine sağladığı imkânla, avlunun bir köşesine sıkışmış küçük topluluğa daha çabuk ulaşabilmişlerdi. Ulaşır ulaşmaz da avlunun çıkışına doğru bir duvar dibinde bekleşen sivil polisleri görmüşlerdi.

Buz gibi bir ifadeyle, gözlerini kimsenin anlayamadığı biryerlere dikmiş Esra ile ellerini cebine sokmuş, ayaklarının ucunda hafif hafif yükselip topuklarını yere vuran Erdinç yanyana duruyordu.

Hangi cemaatten olduğu ilk bakışta anlaşılamayan, beyazlaşmış saçlı, beyazlaşmış kalınca kaşlı, açık renk gözlü, orta boylu, beyaz pardesülü, kahverengi ütülü pantolonlu, boyalı ayakkabılı, topluca adam, ellerini cebine sokmuş, fazla kıpırdamadan bakışlarını çevresinde ve sık sık yerde dolaştırıyordu.

Esra'larla adamın arasında, onlardan daha geride, biri orta yaşı hayli geçmiş öbürü daha genç iki adam, gözlerini beyaz pardesülü emekli generalden ayırmıyor gibiydiler. Onun hakkında konuşuyorlardı ve tavırları, eğer onları izliyor olsalar, sivil polislerin dikkatini mutlaka çekerdi. Erdal'ın annesi ve üvey babasıyla birlikte oturduğu mahallede kırtasiyeci dükkânı olan orta yaşı geçmiş, zayıf, gri paltolu ve fötr şapkalı adam, hattâ bir ara, yanındaki tuhafiyeciye yine sert sert birşeyler söylerken emekli generale doğru elini uzatıp nefret ifadesi bir hareket yaptı.

Emekli generali Esra ile Erdinç de görür görmez tanımışlardı. Onun hakkında pek bir şey konuşmadılar. Başka herhangi bir konuşma da geçmedi aralarında. Erdinç can atı-

yordu, Esra'yla iki laf edebilmek için. Esra'nın tavrı onu durduruyordu. Erdinç, Esra'ya rahatsızlık vermemek için çaba harcıyordu, ama gözü her an onun üzerindeydi ve bu ister istemez belli oluyordu. Tek başına gezinip durduğu anlamsız koridorda birden bir kapı ortaya çıkıvermişti, ama Erdinç kapı koluna elini uzatamıyordu.

Esra, "Bir kere daha hoşçakal Erdinç", dedi. "Ben gidiyorum." Erdinç'in eli ayağına dolaştı. 'Ama', 'dur', 'nereye', 'olmaz, gidemezsin...' hepsini içeren bir inleme çıkabildi ağzından: "Esra..." Esra siyah çerçeveli veya çerçevesiz ölüleri taksilerden, sokak satıcılarından, hamburgercilerden ve saatlerden ayıran avlu kapısına doğru yürümeye başlamıştı bile. Erdinç kısa bir kararsızlık anından sonra arkasından yürüdü. Esra'nın avludan çıkmasına imkân tanıyan bir mesafe bıraktı onunla arasında, çıkar çıkmaz da koşup yetişti. Onu çok zor ikna etti. "Sana mutlaka göstermem gereken bir şey var," dedi. Esra, bütün o hakiki ve sahici umursamazlığının içinden biraz merak duyabilmiş olmalı ki, bu sözle ilgilendi.

31

Esra karar değiştirir, gider korkusuyla Erdinç yürürken ilk gördüğü 'cafe' tabelasının altında, "Girelim mi?" diye sordu. "Pek hoş bir yere benzemiyor ama zaten sen de çok oturmak istemeyeceksin yine herhalde." Esra ses çıkarmadan girdi. Erdinç de arkasından.

Kapıdan girer girmez duvardan insanın üzerine gelen bir palto pardesü mont salkımıyla karşılaştılar. Ona sürünerek geçip yuvarlak masaların, tonete benzetilmiş metal sandalyelerin bulunduğu salona açılan ikinci kapıya el uzattı Esra. Girdiler. Kırmızı siyah çizgili gömlekli ve siyah papyonlu, kalın bıyıklı bir garson, "Paltolarınızı vestiyere lütfen,"

dedi. Adamın 'lütfen'indeki inanılmaz zorlayıcılık, bütün yerleşikliğine, alışılmışlığına rağmen ikisini de etkiledi. Erdinç Esra'nın pardesüsünü de alıp kendininkiyle birlikte asmaya çabaladı. Epey uğraşması gerekti; Esra'nın tanıdığı süreyi bitirme korkusu yüzünden müthiş bir beceriksizlik girdabına sürüklenmişti. Az önceki değil, başka bir garson gelip pardesüleri Erdinç'in elinden sertçe aldı, vestiyer bankosu niyetine konmuş tuhaf şeyin üzerine bıraktı. Erdinç, Esra'nın oturduğu masaya doğru neredeyse uçtu. Ve oturduğu anda fark etti ki, karşısındaki engeller küstah garsonlardan, kibarlık kandırmacalarının teşhir edildiği salonlardan biri olan bu kafenin insanı camı çerçeveyi parçalayarak kendini dışarı atmaya zorlayan atmosferinden ve Esra'nın kapalılığından ibaret değil. Rezil bir müzik bangır bangır, Erdinç ve Esra dışında orada oturan başka insanlara ilişmeden nasıl Erdinç'in üzerine geliyor, vurup vurup geçiyordu. Erdinç derin bir umutsuzluk duygusuna kapıldı, bu sırada Esra'nın yüzüne bakmakta olduğunu gördü. Esra hayli yumuşak bir tonda konuşuyordu:

- Sen de oldukça yaşlanmışsın Erdinç. Geçen sefer fark etmemişim.

Erdinç mümkün olduğunca toparlanmaya çabalayarak, beklemediği bu yumuşaklığı kaçırmama kaygısıyla zorlanarak, "Evet, olgun adam sayılıyorum artık," dedi. Elbette şimdi de lafa nereden başlayacağını bilemiyordu. Ne konuşacağını da bilemiyordu ya.

Garson yanlarına gelip süslü püslü birer liste uzattı. Esra, listeye bakmadan, "Ben çay içmek istiyorum," dedi. "Yanında da, fazla ağır olmayan pasta ya da onun gibi kek, falan, tatlı bir şeyiniz var mı?" Garson nemrut bir ifadeyle, "Orada yazıyor," dedi. Erdinç bir an, çok çok kısa bir an, kendisini gündüzleri sokaklarda değil, işyerinde, geceleri parklarda değil evinde, genel olarak hapiste değil dışarıda, idam

sehpasında değil, hayatta tutan zincirlerin çatırdadığını hissetti. İnanılmaz bir sükûnet âleminden seslenir gibi, "Bak kardeşim," dedi, "buraya İtalyanca, İngilizce birtakım uyduruk isimler yazmışsınız, bunların ne olduğunu nasıl bileceğiz biz?" Garson sıkıntılı sıkıntılı soluğunu boşalttı, sonra tekrar derin bir soluk aldı ve listedekilerden "Mamma Mia" ile "Dolçe Vita"yı üstünkörü açıkladı. Esra, "Tamam, ben vazgeçtim, bana bir çay getirin sadece," dedi. Erdinç, "Bana da neskafe," dedi. Garson listeleri sertçe çekip aldı, gitti. Erdinç gözlerini devirerek birkaç defa soluk alıp verdi. Esra çantasından sigara çıkardı.

İşte, Erdinç'in Esra ile aynı safta yer aldığı bir çatışma, onunla paylaştığı bir yaşantı oluşmuştu bile!..

32

Esra, Erdinç'in uzattığı parlak kâğıdı alınca, "Bu ne?" diye sordu. Erdinç, "Fotodizgi kâğıdı," dedi. "Bu dizilmiş bir haber. Gazeteye girecekti." Esra'nın okumaya başladığını görüp sustu.

Siyasî değil aşk cinayeti

...deki evinde geçtiğimiz pazartesi günü tabancayla vurulmuş olarak bulunan eski THKD sanığı Erdal Cansun'un bir aşk cinayetine kurban gittiği ileri sürüldü...

Esra bağırmaya hazırlandığını son anda fark ederek kendine güçlükle hâkim olabildi:

- Erdinç, bu ne!

- Haber diye yazmışlardı, Esra. Gazeteye girecekti.

- Kim yazmış? Kimin bu müthiş fikir!

- Bizim polis muhabiri yazmıştı. Lütfen sâkin ol. Girmedi bu haber. Bu haliyle girmeyecek de.

- Bağıra bağıra küfür etmek istiyorum. Kim bu herifler? Hangi hakla...

- Esra, lütfen dur. Ben de gördüğüm zaman deliye döndüm. Ufak çaplı bir hadise çıkardım gazetede. Sanıyorum bugüne kadar kendimle ilgili hiçbir talebim olmadığı için pek hak vermeseler de haberin konmamasına razı oldular. Ama tabiî...

- Ama ne?..

- Öbür gazetelerde çıkabilir böyle şeyler. Bu polis muhabirleri birbirlerini atlatmaya çalışırlar ama hepsinin beslendiği kaynak aynı.

Yani polis mi böyle sunuyor olayı?

- Bilmiyorum. Olmayabilir de. Bunlar birkaç bilgi kırıntısından akıl yürütüp 'böyledir' deme eğiliminde olan insanlar. İç gıcıklayıcı veya sansasyonel birtakım unsurları, eğer olayın içinde bulamazlarsa kendileri yaratıp ortaya çıkarmaya çalışıyorlar. Bu muhteşem teşhise bizim muhabir nereden vardı, bilemiyorum. Polis resmen böyle sunmuyordur da, bizimkinin samimi olduğu bir polisin aklına bu ihtimal gelse, bizim genç dedektifin bunu pişirip haber diye önümüze sürmesi işten bile değil.

- Allah kahretsin. Kim kahrederse kahretsin. Ama kahrolsunlar.

- Esra...

- Ne alçak bunların hepsi, ne acımasızlar, ne saygısızlar...

- Esra... Lütfen benimle konuş biraz. Nedir bu olan biten, lütfen anlat. Erdal için artık bir şey yapamam, ama sana ve Ersin'e yardımcı olabilirim belki. Lütfen.

- Ben hiçbir yardım istemiyorum, Erdinç.

- O zaman sen bana yardım et, Esra. O günden beri midem yine yanmaya başladı, doğru dürüst uyku uyuyamıyorum. Gözlerimin önünde hep sizler. Şu Allah'ın cezası yıllar nasıl geçtiyse geçti, nasıl olduysa bu kadar uzak kaldık, ama bari şimdi beni uzak tutma ne olursun. Konuş benimle.

Masaya dank diye bir şekerlik bırakıldı. Ardından da iki fincan. Garson gitti.

Esra çok zor duyulabilen birkaç kelime mırıldandı:

- Sana veya başka herhangi bir kimseye yardım da edemem, Erdinç.

Çayına şeker attı, ağır ağır karıştırmaya başladı. Erdinç, kendini yünlere sarınıp bir hamama sokulmuş hissediyordu. "Esra," dedi tekrar. Esra başını eğmişti, kaldırmadı. Çayını karıştırmaya devam etti. Erdinç beklemesi gerektiğini anladı, neskafesine şeker attı, karıştırdı.

Esra birden başını kaldırdı, yüzünde az önceki öfkeli ifadenin çok daha yerleşmişi, derinleşmişi...

- Bana doğruyu söyle Erdinç, dedi hışımla. Sen de benden mi bilgi almaya çalışıyorsun?

Kafenin anacaddeye bakan penceresinden kocaman bir topuz uçarak içeri daldı ve Erdinç'i yere yıktı. Erdinç topuzun ağırlığı altında ezilirken garsonlar gelip ellerini, yüzünü çiğnemeye koyuldular. Erdinç midesinin alev alev yanarak, döne döne uçarak bedeninden ayrılıp, pencereden dışarı gidişini izledi. Üstünden topuzu kaldırdılar. Un ufak olmuştu. Bir daha birbirlerine yapıştırılması imkânsız görünen küçücük parçalara ayrılmıştı. Bazı parçalarının sivri sivri uçları ötekilere batıyor, tarifi imkânsız hale gelen acı, kalbini kemiriyordu. Erdinç'in parçalarını biraraya topladılar, topuzu üzerlerinden birkaç kez daha geçirerek onu toz haline getirdiler. Ayaklarıyla, eşeleyerek yaydılar biraz. Küçük bir kum havuzu gibi oldu Erdinç. Üzerine ağırlıklar at-

maya başladılar. Atılan her cisim bir yerine gömülüyor, çarptığı tanecikleri daha çok parçalıyordu.

Konuştu; sesi, alıştığı yükseklikte ve tek yerden çıkmıyordu, minik minik çeşitli parçalarından cılız sesler duyuluyordu: "Esra..."

Esra, elleriyle birlikte titreşen kâğıdı okuyordu:

> ...yine eski THKD sanıklarından olan katil zanlısı Ersin Düzkaya ile ilişkisi olan aynı dava sanıklarından Esra Sağıroğlu'nun daha sonra Erdal Cansun'la...

Esra kâğıdı masaya bıraktı. "Şunu ortadan kaldır lütfen," dedi. "Güvenemem ben. Güvensizlikle yatıp kalkıyorum. Sen... belki hâlâ istisnasındır. Ama bunu bilmiyorum. Ve artık öğrenemem. Yeni hiçbir şey öğrenemem. Bırak, o herifler de ne yazarsa yazsın. Zaten..."

Erdinç, Esra'nın sözüne devam etmeyeceğinden emin olduktan sonra kekeleyerek konuştu: "Zaten ne?"

"Boşver," dedi Esra. Çayına uzandı. Bir yudum sıcak çay, -Esra'nın yüzü bir yudum sıcak çay içmiş insanın yüzü oldu-. Erdinç kendini toplamayı yavaş yavaş başarıyordu; bu, hiçbir zaman tamamlanmayacak, eksiksizlik imkânını baştan kaybetmiş bir süreçti artık.

Kalkmadan önce, kısaca Erdal'ın cenazede gördükleri üvey babasından bahsettiler. Erdinç, emekli generalle ilgili, aklına takılan bir soruyu soracakken, Esra, "Haydi kalkalım," dediği için, Erdinç yeni laf açmaktan vazgeçti. Sokağa çıktıklarında Esra polisin çağırıp ifadesini aldığını söyledi, bir de izlenimini anlattı: Polisler Ersin'in katil olduğunda ısrarlı değillerdi, Esra'ya göre. Merakı az önceki yıkılmışlığının etkilerine üstün gelebilseydi, Erdinç'in zihninde yine sorular kıpırdanacaktı. Çünkü bu sabah cenazeye gelme-

den, gazetedeki polis muhabiri Salih de benzer bir laf gevelemişti ağzında. Yani "aşk cinayeti" haberini yazdıktan birkaç gün sonra...

Takside Esra, "Beni Karaköy"de bırakırsın," dedi Erdinç'e. "İşyerim orada." Erdinç yine Esra'yı nereden nasıl bulabileceğine ilişkin herhangi bir bilgi alamayacaktı, gözüken oydu ("Karaköy'de bir işyeri"nin bu bakımdan ne yararı vardı?). Herhangi bir soru sormaya teşebbüs etmekten dahi korkuyordu, yine de huzursuz kıpırtılarıyla zihninden geçenleri belli etti. O ağzını açamadan Esra, "N'olur bana durmadan sorular sorma, bana ilişme Erdinç," dedi. "Çok yorgunum. Hiç gücüm yok."

33

Sadık Paşa'nın oturduğu mahalledekilerle ilişkisi sınırlıydı. Bir-iki asker arkadaşı dışında görüştüğü kimse de pek yoktu zaten. Bricini bu arkadaşlarından birinin evinde hep aynı arkadaş grubuyla oynar, Tarabya Orduevi'ne çaya, bazen de Harbiye'ye akşam yemeğine giderdi. Alışverişini Orko'dan yaptığından, mahalle esnafına gerçek bir ihtiyacı yoktu. Kahveye de bir tek kere gitmişti.

Esnaf onu daha çok Macide Hanım'ın kocası olarak tanımıştı. Hâlâ da öyle tanır ve anarlardı, yalnız eskiye göre önemli bir fark vardı.

Macide Hanım, Erdal'ın annesi, Orko'dan ucuza alışveriş yaptığı halde, "mahalle esnafı" kavramına sadakatinden, gönül alma tutkunluğundan, Orko'da hep unutkanlık eder, alacağı bir-iki kalem malı eksik bırakır, bakkala, manava uğrama vesileleri yaratırdı kendine. İğne yapmayı bilirdi ve bu konudaki ehliyeti eczacı tarafından da alenen onaylandığından, başı sıkışanlara yardımcı olması gerekebiliyordu. Bakkal, o mahallede oturmadığı halde, bir keresinde gece

vakti ateşi yükselen küçük çocuğunu alıp Macide Hanım'a gelmişti.

Erdal'ın olaylı üniversite yılları, polislerin gelişi, evin basılışı, Macide Hanım'ın elinde bazen içeri ulaştıramadan geri getirdiği yiyeceklerle, giyeceklerle aylarca hapisanelere taşınması -ve bu arada Sadık Paşa'nın, haydi hafif tabiriyle "kayıtsız" diyelim, davranışı- mahallelinin bir bölümünü yakından meşgûl etmiş, daha küçük bir bölümünü üzmüş yaşantılardı. Macide Hanım'ın sık aralıklarla geçirdiği nöbetlerin ciddî bir kalp rahatsızlığından kaynaklandığını, tahmin edilebileceği gibi, mahallelinin bir kısmı daha öğrenmeden anlamıştı. Erdal'ın ilk kez uzunca süre tutuklu kalmasına yolaçan yargılanması sürerken, gazete haberlerinin de katkısıyla, hem evlerde hem dükkânlarda, yakından izlenen, gelişmelerini herkesin -fısıltıyla- birbirine aktardığı, hattâ kahvede muhtemel seyri konusunda tahminlerin yapıldığı bir "ortak dava" oluşmuştu. Mahalleli, bir de korkmasaydı, bu "dava"sında Macide Hanım'a destek bile olurdu.

Yine bütün mahalleyi birleştiren bir başka ortak dava, "Macide Hanım'ın öldüğü gün, Erdal'ı evden kovan" Sadık Paşa'yı defterden silmekti. Ev işlerini yapacak kadın bulmasına yardımcı olmamışlardı, meselâ. Zaten tek tük alışveriş ettiği esnaf onun yüzüne gülmez, dükkânların karşısındaki köşede akşamüstleri biriken delikanlılar bile, kendileri çok küçükken yaşanmış olay için arkasından bitirim bitirim konuşurlardı.

O gün Sadık Paşa otomobiliyle gelip marketin önünde durduğunda gene köşedeydiler, ama bu defa onu görmemişlerdi. Emekli general arabadan inip markete girdi. Marketten iki dükkân ötede kırtasiyeci vardı, köşeyi döndükten hemen sonra da tuhafiyeci. Kırtasiyeci dükkânının önünde, gri paltosu ve fötr şapkasıyla Erdal'ın cenazesine gidip Macide Hanım'ın oğluna karşı son vazifesini yerine getirmiş kırtasiyeci

-bu defa paltosuz ve şapkasız- duruyordu. Emekli generali markete girene kadar izledi. Sadık Paşa'yı gözden kaybedince kendi dükkânına daldı. Tezgâhın üzerinde duran gazeteyi açtı, "Erdal Cansun cinayeti"yle ilgili haberi bir defa daha (sabahtan beri kaçıncı defa?) okudu. Çırağına dükkâna bakmasını söyleyip paltosunu istedi. Giydi. Çıktı. Sadık Paşa alacağını almış, gitmişti, otomobil yerinde yoktu. Kırtasiyeci, köşeye yürüyüp tuhafiyecinin bulunduğu yöne saptı. Dükkânın önüne gelince içerdeki delikanlıyla, "Yok mu?" - "Yok, kahvede" diye işaretleştiler, bunun üzerine dönüp kahveye yürümeye başladı. Kendi kendine söyleniyor gibiydi.

Tuhafiyeciyi kahvede ellibir oynarken buldu. Oynanan elin dönmesini bekledi, sonra oyunu seyredenlerden birini onun yerine oturtmak için bin türlü organizasyona girişip tuhafiyeciyi masadan kaldırmayı, onunla birlikte cam kenarındaki masalardan birine geçmeyi başardı. "Sen ne dersen de, Osman Bey," diye konuştu, "Benim şüphem yok." Kırtasiyeci ne söylerse söylesin, tuhafiyeci başını sallıyordu. Sonunda, "Valla sen bilirsin Orhan Bey," dedi.

Orhan Bey kahveden çıkmış yürürken, "Yine de dükkândan telefon etmeyeyim, neme lâzım," diye düşündü, anacaddeye çıkan sokaklardan birine saptı. "Herif, 'gebertecceğim seni' diye elinde tabancayla kovalamıştı oğlanı yahu," diye mırıldandı. Haklılığından emin olma çabası içindeydi. Yapacağı doğruydu. Heyecanlanıyordu. Oysa şu anda yürüdüğü sokağın iki yanındaki evlerde bile birazdan yapacağı iş konusunda ziyadesiyle tecrübeli çok sayıda insan bulunuyordu muhtemelen. Ne vardı bu kadar büyütecek?..

34

Macide Hanım çarpıntı ilâcından en yüksek dozu o gün almıştı. "Bu ilâç bu kadar sık alınmaz Macide Hanım," uyarı-

larına giderek sertleşen yenilerinin eklenmemesi için Sadık Paşa'dan gizli, avucunda sakladığı küçük fincanla tuvalete gidiyor, ilâçtan fincandaki suya ve bu arada yere bol bol damlatmaya başlıyor, bir yandan dualar ediyor, bir yandan fincanı dikip bitiriyordu, yüzünü buruşturuyordu. Mahkeme kapısına gidip beklemeye başladıklarında bu şansı da kalmamıştı. Her yeri titriyordu. Sadık Paşa'nın koluna girmiş, hem Erdal için korkuyor hem de Sadık Paşa'nın şu ana kadar pek bir belirti göstermemiş olmasına rağmen, artık patlayıvereceğinden endişe duyuyordu.

Onları getirdiler. Bir polis aracının içinden o kadar kalabalık nasıl indi, Macide Hanım bir türlü anlayamadı. Aralarında Erdal'ı gördüğünde kalbi dizginlenemez bir tempoda hop hop hoplatıyordu Macide Hanım'ı. Erdal ve ötekiler hemen önlerinden geçtiler. Erdal annesine bakıp güldü. Macide Hanım renkleri ayırt edemiyor, siyah-beyaz görüyordu.

Basit bir kavgaydı. Şubede iki gün kalmışlar, mahkemeye çıkarılıyorlardı. Belli ki bırakılacaklardı. Erdal açısından durum buydu.

Nitekim bıraktılar. Macide Hanım oğluna sarılıp ağladı. Sadık Paşa, Erdal'a tek söz etmedi. "Bu işler" hakkında Erdal'ı "çekip" söyleyeceklerini tasarlamıştı bile. "Bak oğlum, delikanlısın," diye başlayacak, "şakası yoktur" diye devam edecekti; devlet tecrübesiyle.

Sadık Paşa'nın otomobilinde eve giderlerken, Erdal, şubedeki hücrede olmuş esprileri falan anlatıyor, sözümona annesini rahatlatmak istiyordu, oysa Macide Hanım'ı çarpıntılar içinde kıvrandırmak için hücre kelimesinin bir kez telaffuz edilmesi bile yetiyordu. Belki de oğlunu içinde tasarlayabileceği en kötü "hücre"nin bile fazla konforlu olduğunu seziyordu. "Devlet tecrübesi" Sadık Paşa'nın tekelinde değildi ki.

Eve girdiklerinde Macide Hanım'ın aklında bir tek şey vardı: Erdal'ı salıverecekleri umarak tavuk hazırlamış, fırına konmaya hazır, öylece bırakmıştı; bir an önce mutfağa gidip onu fırına sokmak, fırını yakmak istiyordu. Çok istiyordu. Ama salona girip güçlükle ulaşabildiği divandan kalkamıyordu. Çarpıntı, çarpıntı değildi artık. Kalbi genleşiyor, büyüyor büyüyor, göğüs kafesini zorluyor, sonra geri çekiliyor, büzülüyor, sonra tekrar büyümeye başlıyordu. Soluksuz kalıyordu Macide Hanım. Üstelik bir de göğsüne kocaman yastıklar koymuşlar, bastırıyorlardı. Erdal odasına gitmiş üstünü değiştirmişti. Geldi. "İyi değil misin, anne?" diye sordu. "Çok heyecanlandın tabiî. İlâcını aldın mı?" Macide Hanım ancak başını usulca sallayarak cevap verebildiğini hayretle fark etti. Ağzını açıp konuşamıyordu, çok zor geliyordu bu ona, çok yorulmuştu. Erdal salondan çıktı, ayakkabılarını giymiş olarak geldi. "Ben şimdi çıkıyorum, anne," dedi. Sadık Paşa salonun kapısına gelmiş, orada durmuştu. Yüzü giderek kızarıyor, kaşları usul usul oynuyordu. Macide Hanım güçlükle, "Yavrum gitme," diye hırıldadı. Erdal, "Olmaz anne, gitmem lâzım mutlaka. Akşam eve geleceğim, merak etme," dedi. Gelip Macide Hanım'ın omzunu okşadı, salondan çıktı.

Macide Hanım'ın anlaşılmaz hırıltılar çıkararak iki büklüm oluşunu Sadık Paşa da çok geç gördü. Çünkü Erdal'ın arkasından bakıyordu. Başını salona çevirince hemen Macide Hanım'ın yanına koştu. Göğsündeki düğmeleri çözmeye çabaladı. Erdal sokak kapısını açmıştı, "Eyvallah," diye seslendi. Sadık Paşa, korkunç bir ses tonuyla, "Gel buraya!" diye gürledi. Erdal çok şaşırdı. "Ee? Hayrola?" edasıyla salon kapısına geldiğinde -sokak kapısını açık bırakarak- annesinin artık en küçük bir kıpırtı için dahi gücü kalmamıştı. Sadık Paşa, inanmaz gözlerle Macide Hanım'ın yüzüne baktı, hemen nabzını tuttu. İnanmadı. Macide Hanım'ın boynunda

gezdirdi parmaklarını, bir hareket, bir kıpırtı, bir işaret aradı. Macide Hanım'ın solgun teni sanki son bir kez ılık, pembemsi bir dalga tarafından yalandı ya da Sadık Paşa'ya öyle göründü. Erdal'ın sesi çok kısık çıktı: "...Ne oldu?.."

Macide Hanım böyle öldü.

Sadık Paşa, Macide Hanım'ın kolunu bıraktı. Çöktüğü yerden kalktı. Erdal'ın üzerine saldırdı.

Bir anda sırılsıklam ter içinde kalmıştı Paşa. Yüzü kıpkırmızıydı, gözbebekleri de yok olmuştu, gözleri birer kırmızı oyuğa dönüşmüştü. "Öldürdün kadını!" diye bağırıyor, Erdal'ı tekme yumruk dövüyordu. Erdal küçük bir şok yaşıyordu, ilk anlarda hiç karşı koyamadı. Burnunun üzerine yediği bir yumruğun acısı onu, durumu biraz algılar hale getirdi. Birkaç adım geri çekildi. "Durun, durun," diyebildi. Sadık Paşa küçük ayaklı lambayı alıp Erdal'a doğru fırlattı. Erdal koluyla savuşturdu, ama kolu fena halde acıdı. Sadık Paşa, "Geberteceğim seni!" diye haykırıyordu. Bir ara yeniden Erdal'ın üzerine atıldı, Erdal kendini savununca yere düştü. Erdal onu öylece bırakıp salona daldı, annesinin ölmüş yattığı divanın önünde diz çöktü. Dışarda Sadık Paşa'nın yeniden ayağa kalktığını ve salona doğru geldiğini görünce salonun mutfağa açılan öbür kapısından kaçtı, bu sırada Sadık Paşa'dan ses gelmeyince, onun yatıştığını sanarak tekrar salona girdi. Emekli general elinde beylik tabancasıyla salon kapısında belirdi. Erdal yıldırım hızıyla küçük sehpaya uzandı, üzerinde ne var, ne yok demeden sehpayı alıp kapıya fırlattı ve yine mutfağa doğru kaçtı. Sadık Paşa, "Sen öldürdün bu kadını, geberteceğim seni!" diye, aynı sözü tekrarlayarak var kuvvetiyle bağırıyordu. Erdal duvara yaslanarak süründü, birden onun üzerine atladı, Paşa'yı yere yıkıp sokak kapısına koştu. Sokak kapısından koşarak dışarı çıktığında, her iki yandaki komşuların ve daha birilerinin kapının önünde toplanmış olduğunu gördü. Onlar Er-

dal'a birşeyler sorup onunla konuşabileceklerini sanırken, Erdal'ın aralarından hızla geçip uzaklaşmasından ötürü hayal kırıklığına uğradılar. Ardından, Sadık Paşa'nın gitgide yaklaşan haykırışlarının içeriğini öğrendiler. Paşa, elinde tabancayla kapıdan çıktı. Yürümeyle koşma arası garip bir pozisyondaydı. Belli ki gücünün sonuna geliyordu. Erdal elli-altmış metre kadar ötede, koşarak uzaklaşıyordu ve Sadık Paşa elinde tabancayla sokağın ortasına kadar çıkmıştı. Bir yandan kızarıyor, terliyor, burnu akıyordu, bir yandan haykırıyordu: "Geberteceğim onu! Kadını öldürdü!"

Paşa'nın yanına yaklaşabilen bir-iki kişiden, Macide Hanım'dan yıllarca sonra Erdal'ın cenazesine de gidecek olan bir tuhafiyeci, anlık bir cesaret gösterip Paşa'nın silahına hamle etti. Paşa zorluk çıkarmadan tabancasını almalarına razı oldu, olduğu yere çöktü. Paşa'ya tabancasını daha sonra geri verdiler.

Benzer bir kriz ve çöküntüyü, sadece tabancasız olarak, Macide Hanım'ın cenazesinden sonra da yaşadı. Erdal evden eşyasını almaya geleceği zaman, briç oynadığı arkadaşlarından ikisi onu iki gün önceden İstanbul dışına gitmeye ikna ettiler.

35

Ersin mutfaktan seslendi:

- Balıklar oluyor, altlık var mı masada? Tavayla getireceğim.

Erdal, "Var, var," dedi. Sonra Esra'ya döndü: "Şu televizyonu açsana, hem Haberler'e bir bakalım, hem de sonra balıktı, rakıydı derken maçı kaçırmayayım." Ersin tekrar seslendi:

- Esra, bu herif maç seyredecek, biz de kendimize bir iş bulmazsak, 'bakın gol oldu', 'bakın nasıl kaçırdı' falan diye

bütün gece bize de zorla maç seyrettirir.

Esra, "Valla ben de ona seyrettirmem," dedi. "Şurada balık ayıklamışım kırk saat, rakıylan falan keyif yapacağım, maç gürültüsü çekemem."

Erdal, "Canım tamam, sesini açmayacağız işte," diye sızlandı.

Ersin, "Hooop" diyerek elinde tavayla geldi, tavayı masaya koyduğu sırada Esra televizyonun düğmesine basmıştı.

> ...çeşitli soygun ve silahlı eylemlere karıştıkları belirlendi. Sanıklarla birlikte iki tabanca, çok sayıda mermi, bir teksir makinesi, yasak yayınlar ele geçirildi. 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı'nca...

Ersin'in eli tavanın sapında kaldı bir süre. "Hassittir, al işte gene mâlum terane," dedi. Erdal, "Kaç kişi?" diye mırıldandı, kendi kendine sorar gibi ve elleri önlerinde başları eğik sakalları uzamış yedi genç adamla, ufak tefek bir kıza bakarak. Esra, "Umarım bu bugünün sonuncu sıkıyönetim haberidir," dedi. "Bu iş çok sıkıntı verdi artık." Erdal, elinde rakı şişesinin kapağı, arkasına yaslandı, söylendi: "Gerçekten bir haltları var mı, yok mu kimbilir..." Ersin, az önceki enerjikliğiyle zıt bir atalet içinde, bir balığı tavadan alıp birinin tabağına koymakla bütün gece uğraşacakmış gibiydi. "Hem canı yanan bunlar mı yalnız? Sekiz kişi sadece şu ekranda, karşımızda. Evlerinde kimbilir kaç kişi var," dedi. Esra, "Evet," diye söze girdi, "anababaları hiçbir zaman ilk anda hatırımıza getirmiyoruz." Erdal da, "Evet, doğru ya," dedi, "şimdi işkencelerin arasında bir de tutuklu anababası olmak var." Sustular. Ersin balıkları tavanın içinde bırakıp oturdu. Erdal maşayı alıp balıkları tabaklara koymaya başladı. Esra konuştu:

- Ne tuhaf değil mi? Anababalarla durumumuz. Onlar bu işlere girilmesini engellemek için ellerinden geleni yapıyor-

lar. İtaat mümkün değil, onları üzmemek mümkün değil, onları bir yana itip yapıyorsun ne yapıyorsan. Ama sonra, başına bir iş gelince, hazır ve nâzır olan gene onlar. Biliyorsun, seni kollayacaklar, arkanı sağlam tutmaya çalışacaklar, onların elinde varsa, sen de aç açık kalmayacaksın. Ne tuhaf şey bu aile bağı yahu? Bazen, aile bağı bana daha sahici görünen ilişkilerden çok daha güçlü mü acaba diye soruyorum kendime. Uzlaşmazlığa baştan mahkûm; buna rağmen hep ayakta kalıyor. Başlıbaşına bir ayakbağı olabiliyor, en azından bir taraf onu bir süre sırf bu niteliğiyle yaşayabiliyor, bir dönem insanın başlıca amacı, hayatının anlamı ondan kurtulmak olabiliyor. Buna rağmen hep ayakta kalıyor.

Sustular. Erdal mırıldandı:

- ...Çünkü bir taraf açısından hiç değişmeyecek bir ilişki. Hattâ, hayatın en büyük gerçeği. Biz ilişkinin şurasını burasını değiştirebiliyoruz, ama varlığını inkâr etmek mümkün değil. Bir taraf bu ilişkinin varlığına yapışıyor, öbür taraf, nasıl kurulduğuyla ilgileniyor, onu sorun ediyor, filan. Anababalar, neyi bellemişlerse onu dayatmaya uğraşıyorlar, ama gerçekte korumaya çalıştıkları yapılar yıkılsa da, yerlerine yenisinin konabileceğine güvendikleri anda değişime razı oluyorlar. Tabiî razı olduklarını asla kabullenmeden.

Yine sustular. Esra kadeh kaldırdı:

- Bu konu açıldığında kapıldığım hislere vicdan azâbı dememek için özel gayret göstermem gerekiyor. Haydi gelin birer yudum içelim.

- Acaba, dediklerini dinlemeyecek olsak dahi onları -bizim de bizden sonrakilerin de yaptığımız gibi- neredeyse hiçe saymamanın, en azından onlara hiçe sayıldıkları hissini vermemenin bir yolu yok mu; diye sordu Erdal.

- Bizim için "tâlî mesele" oluveriyorlar, dedi Ersin. Tercihi onları üzmemekten yana yapmak mümkün olmuyor. Bu-

na rağmen onlara 'önemsenmiyorsunuz, bizim için pek de mühim değilsiniz' hissini vermek istemiyorsan, çok özel çabalar göstermek lazım.

- Ama, diye atıldı Esra, gerçekte, güncel olarak değilse de, çok derinlerde bir yerde hiç de önemsiz olmuyorlar ki.

Balığını yemeye ilk başlayan Erdal oldu. Ersin sigara yakmaya kalktı, Esra onu engelledi, "Ne yakıyorsun şimdi, balığını soğutup mu yiyeceksin?" diyerek. Bir süre sadece çatal bıçak sesleri duyuldu, sonra Erdal garip garip gülümseyerek söze başladı:

- Vaktiyle bizim emekli paşa beni haklasaydı, haksız sayılmazdı. Annemi gerçekten ben öldürdüm sayılır. Haydi öyle demesem de, benim yüzümden öldüğü söylenebilir veya en azından, o gün o şekilde ölmesi benim yüzümdendi.

- Aman Erdal, dedi Esra, bırak şimdi. Kendini suçlaman için hem artık çok geç, hem de bunun anlamı yok. O sırada mantığın ya da ahlâkın başka türlü davranasın diye seni serbest bırakacak mıydı sanki? Ayrıca, neyse ki herifin öfkesi dindi. Bir de ondan sakına sakına yaşamak zorunda kalacaktın.

- Canım, bir eksik, bir fazla ne fark eder; sakınılan binlerce şeyin yanında? Ayrıca herifin öfkesi mi dindi, artık çok yaşlandı, mecali mi yok, cesareti mi yok, belli değil, çünkü zaman zaman sapıtıp, 'o piçi gebertecektim, elimden aldılar' muhabbeti yapıyormuş.

36

- Süleyman Abi, hayırlı günler, dedi ekip şefi telefonda. Ya, gene bi yanına gelebilir miyim? Sağol, tamam abi. Peki, hürmetler abi.

Sorun artık sadece Erdal'ı öldüren merminin emekli general Sadık Kurtan'a ait ordu silahından çıkmış olması de-

ğildi. Sorun büyümüştü. Bir ihbar telefonu sorunu büyütmüştü ve Sadık Paşa'nın şu ya da bu şekilde rahatsız edilmesi gerekiyordu. Savcı, "İfade alacağız," demişti.

Sadık Paşa savcılığa ifade için çağrıldığında bunu pek normal buldu. Savcının Paşa'yla görüşmesi de çok normal geçti. Zaten Sadık Paşa yıllardır Erdal'ın ne yaptığını, nasıl yaşadığını, kimlerle ne gibi ilişkilerinin olduğunu, haliyle, bilmiyordu. Savcı, vaktiyle cereyan eden o müessif tabancayla tehdit hadisesini bildiğinden bahsetmedi Paşa'ya. Beylik tabancadan da bahsetmedi. Paşa'ya kendisini tekrar rahatsız etmek gerekebileceği, bu nedenle arandığında evde bulunursa kendisine müteşekkir kalınacağı söylendi. Devlete karşı mesuliyetin ne demek olduğunu bütün genç savcılardan ve ekip şeflerinden, haliyle daha iyi bilen Paşa için bunda da normal olmayan bir taraf yoktu.

Pek o kadar normal sayılmayacak tek olay, Paşa'nın, hiç de alâkası yokken, Erdal'ın kanunî varislerinin bulunmayışından, Erdal'ın babasının ailesinin parçalanmış oluşundan sözetmesi, Erdal'ın oturduğu evi, Macide Hanım'ı hatırlatıp kendisini üzdüğü için tasfiyeye niyetli olduğunu savcıya anlatmasıydı. Oysa, Sadık Paşa açısından bunda da bir gariplik yoktu, çünkü hernekadar kendisi gibi tecrübeli olmasa da, genççene olsa da, devletin bir savcısıydı karşısındaki ve Paşa sohbet ve dertleşme ortakları arayan bir yaşlı adamdı, öte yandan ve arkadaşları birer birer şu hayattan çekilip gidiyorlardı.

Paşa, savcının elini uzun uzun sıkıp ona bazı küçük öğütler verdikten sonra Adliye'den çıkıp gitti. Hiç göstermemişti, ama canı biraz sıkkındı. "Efendim, şayet tekrar rahatsız etmek mecburiyetinde kalırsak, soruşturmanın gidişatı içerisinde, sizi ikâmetgâhınızdan buluruz, değil mi?" gibi bir soru abes değil miydi? Ne yani? Sadık Paşa bütün gün -ve üstelik bir gün de değil, belirsiz- sürekli evde otu-

rup yeni yetme savcı beyin telefonunu mu bekleyecekti? Üstelik, kendisinin böyle bir olayla ve soruşturmayla ne kadar ilgisi vardı ki, usûlen bir sefer ifade almak dışında, -o da şüpheli bir vaka olduğu için- ona ne işleri düşecekti ki? O böyle düşünmüştü. Ama tabiî savcı da vazife icabı böyle söylemek durumundaydı. Neyse. Daha olmadı, yarın öbürgün kendi arar, savcıya, nasıl gidiyor falan diye sorar, bu işi kapatırdı. Bütün gün Adliye koridorlarını arşınlamaya hiç niyeti yoktu Paşa'nın. Bir telefon daha, tamam.

Böyle olmadı, çünkü hemen o akşam önce bir telefon geldi; 'efendim, sizi rahatsız edeceğiz' telefonu; sonra da ekip.

Sadık Paşa'ya kibarca birtakım bahaneler uydurup, beylik tabancasını görmek istediklerini söylediler. Ve Paşa tabancasını bulamadı! O komodinden tabancayı çıkarıp bakmayalı aylar olmuştu. Başka bir yere koyup unutmuş olması ihtimal dışıydı.

Sadık Paşa'nın boynu hafifçe kızarmış, elmacık kemiklerinin üzerini örten, kalınca olmasına rağmen damarları belli edecek kadar saydamlaşmış pembemsi tabakada ter damlacıkları belirmişti. Polislere, "Çocuklar," dedi, "bunda bir iş var." Polisler en küçük bir tepki göstermiyorlar, göz ucuyla ekip şefinin nasıl bir tutum takınacağını izliyorlardı. Alışık olmadıkları bir sahada, netâmeli bir rakiple karşı karşıyaydılar. Ekip şefi güç fark edilebilecek şekilde başını salladı. Sadık Paşa'ya kendini şaşırmış göstermeye çalıştı. Bir yandan da, Sadık Paşa'nın silahının yerinde bulunması halinde ne gibi ihtimaller doğardı diye düşünüp, şu anda böyle bir akıl yürütmeye yetecek zamanının bulunmadığını hatırladı. Sadık Paşa'nın "çocuklar"a hayli tepelerden bir yerden bakan halinden eser kalmamıştı. "Ama..." diyordu neredeyse kekeleyerek, "inanın bu yaşımdayım ama... unut-

kanlığım yok çok şükür. Bu silahı kurcalamam ki ben, bizim Sadettin gibi, Sami gibi bu yaştan sonra silahla oynamam ki. Nereye gider?"

Yoksa bu çocuklar vaktiyle bir ölüm vakasının şoku içerisinde cereyan etmiş ailevî hadiseyi mi büyütüyorlardı? Bu hadiseye binaen Sadık Paşa'nın üzerine mi geliyorlardı? Herhalde bu kadarına cüret ediliyor olamazdı... Ama tabanca neredeydi?

Ekip şefi sonunda bir hamle edip, mümkün olduğunca, doğrudan Paşa ile ilgili bir şüphelerinin bulunmadığını imâ edecek tarzda konuşmaya çabaladı, "Zaten siz savcı beyle görüşmüşsünüz, efendim, biz sizi haberdar ederiz, sizin şüphelendiğiniz kimse var mı?" türü laflar etti.

Polisler gitti.

Sadık Paşa kapağı açık komodinle karşı karşıya kaldı.

Erdal'ın kendi beylik tabancasıyla öldürülmüş olduğunu ona niçin açıkça söylememişlerdi? Paşa daha ona tabancayı sorduklarında birtakım garip ihtimallerin polisler ve savcı tarafından hesaba katıldığını anlamamış mıydı sanki? Bunu hemen anlaması, illâ şimdi karşılaştığı cinsten soruları beklediğine mi delâletti?

Paşa bu durumda cinayeti vaktiyle bu eve girip çıkmış, Erdal'ın eski samimi arkadaşlarından birinin işlemiş olması ihtimalinin nasıl kuvvetlendiğini savcıya anlatmalıydı; yarın sabah hemen savcıyı arayacak ve bunu söyleyecekti. Sonra da Erdal'ın evine bir gidip bakardı belki.

37

Paşa, polislerin iki arabayla gelip bir arabayla gittiklerini gözden kaçırmamıştı. Perdeyi açmadan, daracık bir aralıktan izlemişti onları. Onun oturduğu sokakta gözcü bırakmışlardı. Sersemler! Onu takip ediyorlar, gözetliyorlardı.

Böyle bir şey akla hayale sığar mıydı! Paşa, evin içinde sinirli sinirli dolaşmaya fazla dayanamayacağını kestirince banyo yapmaya karar verdi. Fazla sıcak olmayan bir duş onu kendine getirirdi. Temiz çamaşır ve bornozunu aldı, banyoya girdi. Ilık duş alışkanlığını bunca senedir nasıl koruduğunu gururla hatırladı. Çamaşırlarını ve bornozunu çamaşır makinesinin üzerinde bıraktı. Aynanın karşısına geçti.

Yılların fizik, biyolojik, fizyolojik ve muhtelif yıpratma faaliyeti sonucu insanın görüşünü ne kadar yaşlanıyordu. Bir de kuvveti, takati azalıyordu. Tabiî çevikliği de. Ama vaktiyle kendini iyi eğitmiş, ne şart altında olursa olsun kendine bakmış, sağlam bünyeli insanlar ruhen yaşlanmazdı. Sadece ruhen de değil. Meselâ Sadık Paşa'nın gözleri, bu yaşına rağmen, gençlerinkinden sağlamdı. Minicik harflerle dizilmiş yazıları nasıl da rahatça okuyabiliyordu. Hem bu yeteneği, hem de hafızası şimdiye kadar *Cumhuriyet*'in bulmacalarından kaç kitap kazandırmıştı ona. Tamam, Sadık Paşa bir vakitler yaptıklarının çoğunu artık yapamıyordu, ama onun yaşında olup da onun gibi olamayanlarla kıyaslandığında müthişti, kudretliydi. İşte, onu bir gün olsun sevmemiş o âsî oğlan, ondan önce ölüp gitmişti.

Gerçi Paşa insanların durup dururken, ortada uğruna ölmelerini mâkûl bulabileceği bir sebep yokken ölmelerinden hoşlanan, gaddar bir insan değildi. Ama bazen birinin ölümü, bir başkasının ömrünü uzatabiliyordu. Ona ölümü gündelik yaşantısının kaçınılmaz doğal uzantısı gibi gösteren ruh hali, başka birinin ölümüyle pekâlâ dağılabiliyordu. Hele bu başkası, yaş ve konum bakımından, çeşitli özellikleri bakımından ölüme Sadık Kurtan Paşa'dan daha uzak görünen biriyse.

Kim demişti ölüm Paşa'nın çevresinde az dolaşmıyor diye. Maşallah hiçbir ciddî hastalığı yoktu. Hastanede yatmak ne-

dir bilmemişti, ilâçları, her insanın belirli yaşlardan sonra kullandığı ilâçlardı. Onun sık sık ölümü düşünmesi için hiçbir sebep yoktu. Bir-iki arkadaşını kısa arayla kaybetmiş olmasından ötürü bir ara morali bozulmuştu. Bunun ötesinde bir çökmüşlüğü, ölümü bekler bir hali asla olmamıştı.

Erdal'ın ölümü, yıllar öncesinden kalmış bir hesabın kapanması sayılabilirdi. Eğer Sadık Paşa vaktiyle mahallelinin gözü önünde Erdal'ı vurmuş olsa -o kadar uzaktan muhtemelen ölümcül yara meydana gelmezdi, Erdal yaralanır, en fazla sakat kalırdı, ama ölmezdi- kimbilir ne işlerle uğraşmak zorunda kalacaktı. Oysa, şimdi çok gecikmiş olsa da, Macide Hanım'ın kalpten ölmesine sebebiyet vermiş bir serseri -babasını küçük yaşta kaybetmiş olması, annesinin yufka yürekliliği, otorite yoksunluğu, onun serseriliğine meşruiyet kazandırmazdı- yaşadığı hayata uygun olarak, serseriler gibi can vermişti.

Erdal'ın öldürülüşüyle ilgili haber gazetelerde çıktığı gün, Sadık Paşa bu olaydan ötürü böyle rahatsız edileceğine ihtimal vermemişti doğrusu. Tabiî ki ona birtakım sualler sorabilirlerdi, tahkikat bakımından, ama rahatsız edileceğini düşünmemişti. Oysa şimdi huzursuzdu. Hoşuna gitmeyen bir şeyler vardı ortada.

Yoksa yıllar Paşa'yı biraz ürkek ve kendine karşı şüpheci mi yapmıştı?

En iyisi, soyunup küvete girmekti. Ama evin içi neden serindi? Yok, sadece banyo serindi. Hayır, serin değil, düpedüz soğuktu. Dışardaki rüzgâr, Sadık Paşa'nın az önce terleyen ensesinde ürpertiler yaratabiliyordu, yani içeriye uzanabiliyordu, salonda, yatak odasında böyle bir vaziyet yoktu, banyoda vardı, yani? İşte; banyo penceresi, büyük bir vasistas biçimindeki pencere açıktı! Dışardan birisi açmış ve eve girmiş olmalıydı!

Sadık Paşa banyodan fırladı, telefona koşarken bir sehpa-

ya takılıp az daha düşüyordu. Polise tabancasının çalındığını gönül rahatlığıyla ispat edebilirdi artık.

İspat edebilmesi de şarttı, çünkü üzerinde şüpheler varken Erdal'ın evine gitmesinin, evde çeşitli değişiklikler yapıp yavaş yavaş eve elkoymasının fazlasıyla tehlikeli olabileceğini hissediyordu -bunca devlet tecrübesini boşuna mı edinmişti.

38

Savcı ve polisler Ersin'i tutuklanıp konduğu cezaevinden alarak Sadık Paşa'nın evine -Erdal'ın bir zamanlar oturduğu, Macide Hanım'ın salondaki divanın üzerinde can verdiği eve- tatbikat için getirdikleri gün, Erdinç bir süredir neredeyse günde beş kere aradığı avukata onunda ulaşabilmiş ve o derin şoku, umutsuzluk krizini yaşamıştı. Avukat, Erdinç'in çalıştığı gazeteyle bağlantılı, oldukça ünlü bir isimdi. Erdinç onunla yüzyüze geldiğinde, yardım edebilmek için çırpındığı insanın, bugünü hakkında neredeyse hiçbir şey bilmediğini, onları hiç tanımadığını dehşet içinde kalarak, sırılsıklam ter bulanmış bir şaşkınlık şokunun ortasında anladı. Avukat Erdinç'e, "Peki arkadaşınızın öbür arkadaşınızı öldürmediğini nereden biliyorsunuz?" diye sormuştu. Erdinç, içinde bulundukları durumda sorulması en doğal sorunun bu olduğunu ilk anda hiç düşünemedi ve avukata müthiş kızdı. Az kalsın, "Siz ne demek istiyorsunuz?" diye adamın üzerine yürüyecekti, kendini zor tuttu. Avukatla konuşmasının akışı içinde kendini giderek daha çaresiz, daha işlevsiz hissetti. Sanki karşısında Esra vardı ve Erdinç'in bütün ısrarlarına rağmen ona adresini, telefonunu vermiyordu.

Erdinç'in kendini soktuğu çıkışsız tünellere ve tırmanmaya kalkıp beceremeyerek düşüp başını yardığı duvarlara

avukatın tek bir tuğla bile koymadığı kesindi. Tersine. Erdinç, sorduğu hemen hiçbir soruya, tatmin edici olmak şöyle dursun, açıklayıcı karşılıklar verememesine rağmen avukatın Ersin'i cezaevinde görüp konuşmayı kabullenmesine çok şaştı. Ersin'in bunu muhtemelen istemeyeceğini ve konuşmamak için direnebileceğini de söylemişti üstelik adama. Ama avukat, "Bir deneyeceğim," demişti. Erdinç çıkarken, "Teşekkür ederim, beni anlayacağınızı biliyordum," türü laflar etti. Sonradan çok saçma buldu bunları. Adam niçin onu anlasın, anlaşılabilecek bir şey söylememişti ki. O aslında sadece bütün o mânâsız hareketleri için özür dilemek istemişti.

Ayrıca, adamın hiç de onu anlaması gerekmiyordu. Erdinç'in bütün bu süreci yaşadığı düzey, sahici bir düzey değildi; gerçekte yoktu. Aşırı hassaslaşmıştı Erdinç, vücudunun her yerinde duyargalar belirmişti ve trafik lambaları bile insanların halinden anlıyor, otomobiller birbirine kızabiliyor, yüksek binalar böbürleniyor, parketaş yollar hüzünlenebiliyordu; baksanıza, şöhretli avukatlar insanların suçsuzluğunu hissedebiliyor, yılların yoksunluğunu giderme arzusuyla arkadaşlarına kavuşmak ve yardım etmek için didinen bir Erdinç'in çırpınışlarına tepki veriyorlardı. Nişantaşı'nda muayenehane sahibi kalp profesörleri bile başlarında insan sevgisinden örülü halelerle başlarımızın üzerinden uçarak geçebilirlerdi, böyle bir duygular dünyasında.

Erdinç avukatın yanından ayrılırken başı dönüyordu. Sokağa çıkınca biraz yürüyüp ilerideki küçük parka girdi, bir bankın üzerine oturdu. Sigara çıkardı, elleri titriyordu. Çakmağını çıkardı, gözlerinde anlık kararmalar. Ayaklarını uzattı. Oturduğu yerde kaydı, başını bankın arkalığına yasladı. Gözlerini kapattı, sigarasından derin bir nefes çekti, dışarı savurduğu sigara dumanı, ciğerlerindeki bütün havayı da alıp götürdü, tüketti. Şakaklarında gerilmeler. Esra'yı bulma-

sı imkânsızdı. Karaköy'de sabahtan akşama kadar köşe bucak arayamazdı ki; Karaköy... koca bir âlem... Ersin'e ulaşmak daha kolaydı. Gerçekten! Ersin' e ulaşabilirdi belki. Ersin siyasî suçlu değildi ve belki konduğu cezaevinden bir yetkilinin insafa gelip Erdinç'i onunla görüştürmesi mümkün olabilirdi. Ya da insafa minsafa ihtiyaç kalmaz, gazete kanalları bu işi çözebilirdi. Erdinç hemen tekrar avukatın yanına gidip bunu ona sormak istedi. Ve birden çöktü.

Ne korkunçtu: Hatırlayamayacağı kadar fazla yaşantıyı paylaştığı insanlara ulaşabilmek, hattâ ulaşmak bir yana, onlar hakkında konuşabilmek için bile başvurabileceği sadece birkaç kişi, kişi değil merci vardı: Bir polis muhabiri, bir şöhretli avukat, bir -henüz bilinmeyen- cezaevi yetkilisi...

Erdinç kendini çok yalnız hissetti. Ne olursa olsun şu andan itibaren bir süre yalnız kalmak istemiyordu. Ama kimin yanına sığınabilirdi? Erdal, Ersin ve Esra ile ilgili hatıralarını veya bugünkü kaygılarını, onlara ulaşma çabasının açıklanamaz bir süreç içinde tutkuya dönüşmesini -kendisi henüz bu teşhisi koyamamıştı- bütün bunları kime anlatabilirdi?

Ayaklarının duruşunu değiştirdi ve bir patırtı koptu. Birkaç güvercin, kıpırtısız durduğu sırada yanına fazlaca sokulmuşlardı, onu yok saymışlar, onun kısacık bir süre şu hayattan çıkıp gittiğini, dışarda bir yerde durup soluk aldığını fark etmişlerdi; sonra onun çaresizliğine aldırmadılar, onu yine de tehlikeli saydılar ve ondan kaçtılar. Erdinç telâşla çırpılan kanatların gürültüsüyle başını kaldırdığında, karşısındaki banka oturan kadının eteklerini çekiştirdiğini gördü. Birden toparlandı. Neredeyse pek ayıp şeyler yaptığına inanacaktı ki, kendine geldi. Bir şey yapmamıştı, sadece bankta kaykılmış oturuyordu. Güvercinlerin rahatça yanına sokulabileceği, yarı cansız bir varlıkken bu kadın ondan rahatsız olmamıştı; ama Erdinç bütün karşılıksız soru-

ları ve şu anda hem içinde varolduğunu hissettiği, hem de kendini içinde hissettiği o garip boşlukla birlikte yeryüzüne döndüğünde, kadın eteklerini toplamıştı. Ne demek istiyordu Erdinç'e?

Onunla uğraşamayacaktı. Kalktı. Parktan çıktı.

Erdinç'i asıl çöküntüye sürükleyen, zihninde canlandırdığı 'cezaevinde Ersin'le karşılaşma' sahnesiydi. Esra'yla karşılaşmaları, konuşmaları, böyle bir muhtemel sahne için yeterince ipucu veriyordu. Ersin'i saçları kesilmiş, yüzü asık, omuzları çökük halde karşısına getirecekler, herhangi bir cezaevi ziyaretinde ziyaretçinin zaten hissettiği tuhaf ayrıcalık, haksız üstünlük ve karşısındaki için bir şey yapamama ezikliklerinin katmerlisini duyacaktı Erdinç. Üstelik... üstelik Ersin'e ne diyecekti: "Merhaba Ersin, beni tanıdın mı?" O da, "Evet tanıdım," diye cevap verecekti. "Sen Erdinç'sin." Belki, en iyi ihtimalle, şunu ekleyebilirdi: "Hay Allah. Kaç sene geçti, değil mi..." Erdinç "evet evet" diye başını sallayacaktı. Ee? Cezaevinde Ersin'e Erdal'ın ölümünü, Esra'nın kendisinden kaçışını falan mı sorabilirdi yoksa geçen yılların değerlendirmesini mi yapabilirdi? Hiçbiri olmazdı. Yapabileceği bir tek şey vardı, Ersin'e varlığını duyurmak. Ama varlığının onlar için pek önemi olmadığını Esra'yla yaşadıkları ona yeterince anlatmamış mıydı?

Onlar... Niçin sürekli üçünü birarada, tek kişiymiş gibi düşünüyordu? Ölümüne bizzat tanık olduğu Erdal'ı dahi ayırt etmeden...

İşte avukata da bunu anlatmaya çabalamıştı. Boşuna?

Avukat, Ersin'in dosyasına göz atmayı, onunla cezaevinde görüşmeyi ve bunlardan edineceği izlenime göre, gerekirse Ersin'in savunmasını üstlenmeyi "prensip olarak" kabul etmişti. (Böyle demişti: "Prensip olarak".) Erdinç avukatın kaç gün içinde kendisini arayacağını soramamıştı, adama karşı zaten yeterince saçmaladığını düşündüğünden. Avu-

kattan telefon gelene kadar geçecek zaman nasıl yaşanacaktı? Bir dolu hap alıp uyusa? İşten izin alsa? Üç-beş gün bir yere gitse? Olur mu yahu, ya adam ararsa?

Kulağının dibinde haykıran klakson onu olduğu yerde sıçrattı. Nereye kaçması gerektiğini bilemedi. Sağına dönerken, eli bir adım ötesinde güç belâ duran otomobilin kaputuna çarptı. Döndüğünde, kapıyı açmış dışarı uzanmış küfürler yağdıran bir şoförle karşılaştı. Adamın dediklerini duymuyordu. Ona, "Kusura bakma," dedi. Adam daha beter sinirlendi, kendi otomobilini yumruklayarak dövünmeye, bağırmaya başladı. Erdinç kaldırıma geçti. Ne zaman inmişti yola?

Müthiş bir klakson uğultusu her yanı sardı. Erdinç dönüp bakmadı. Bu sefer ne olduğunu biliyordu. Ona çarpacakken son anda kurtarmış şoför hâlâ otomobiliyle yolu tıkadığından geride birikenlerin hücumuna uğruyordu. Erdinç mırıldandı: "Boşuna yürek tüketecek adam. Anlamazlar ki onu." Kedi ile fare karışımı minicik bir köpeği tasmasından tutmuş gezdiren bir kadın geliyordu karşıdan. Erdinç, Erdal'ın evinin bahçesindeki boş köpek kulübesini hatırladı. Yeni terk edilmiş kulübeyi. Acaba Erdal'ın köpeğine ne olmuştu? Herhalde kısa süre önce ölmüş olmalıydı. Ya da Erdal onu birilerine vermişti. Herhangi bir sebeple. Ama vermemiştir, vermez. Çünkü Erdal'ın eşyasına bağlanma tarzı bile onlardan herhangi bir sebeple kolayca vazgeçmesine izin vermez. Canlı bir varlıktan Erdal asla durup dururken vazgeçmez. Ama hangi Erdal? Bilmemkaç sene önceki mi?

Ulaşamadığı, konuşamadığı, herhangi birine hiçbir zaman ulaşamayacağı, konuşamayacağı insanların gelip zihnine yerleşmesine, muhayyilesinde Erdinç'e herhangi bir biçimde danışmaksızın, soru, cevap, söz, müdahale hakkı vermeksizin istedikleri gibi at oynatmalarına Erdinç galiba

razıydı. Artık başka bir seçeneği olmadığını mı kavrıyordu yoksa? Hem o, hem o.

Birden aklına, Erdal'ın evine gitme fikri geldi. Ne yapacaktı gidip? Bir şey yapmayacaktı. Bakacaktı. Evi anca rüyasında gördüğü gibi nesneyi hatırlar gibi hatırlıyordu: Buğular sisler, puslar arasından, bir sürü ayrıntısı eksik, buna karşılık lüzumsuz birçok ayrıntısı net; bahçe kapısı, kırılmış sokak kapısı, alçak balkon, köpek kulübesi (yine köpek kulübesi), üst kattaki yaşlı kadınlar, bir dizi hayal...

Yaşlı kadınlar? Onlarla konuşamaz mıydı?

Erdal'ın evine girip, eğer hâlâ duruyorlarsa, onun yazdığı yazılardan, çizdiği resimlerden, sayfa kenarlarına notlar düştüğü kitaplardan alabildiği kadarını almak, onları kendi evine getirip onların içine gömülmek istediğini kendine çabuk itiraf etti. Hemen ardından, evde gizlice girilerek yaratılacak birtakım değişikliklerin şu anda cinayet zanlısı olarak tutuklanmış Ersin'in zararına olabileceğini düşündü. Erdal'la aralarında aşılmaz bir âlem farkı, Ersin'le de soruşturma, mahkeme, polis, devlet, resmiyet vardı. Esra'yla? Bir garip uzaklık... Şimdilik. Ürperdi.

Birisi koluna dokundu. Erdinç muhtemelen birkaç kez dokunulduktan sonra algıladı bunu. Durdu. Şaşkın şaşkın bakınırken, açıkça kendisine bir şeyler söylendi. Anlamadı. Birden karşısındaki görüntü netleşti: Etrafı Japonlar tarafından çevrilmişti! Erdinç çok şaşırdı, bir kez daha ürperdi. Her yer Japon doluydu. Ona gülerek bakıyorlardı. Onu anlayamazlardı. Hiçbiri. Ona hiç yardımları dokunamazdı. Burnuna doğru uzatılan bir şehir planını görünce kendine geldi. Japonlara Kapalıçarşı'nın yerini tarif etti, hepsinin ayrı ayrı teşekkürlerine baş sallayarak karşılık verdi, arkalarından onları izledi.

39

Sadık Paşa tatbikat sırasında zor anlar yaşadı. Polisleri güleç bir yüzle karşılamış, zaten kendisinden asla en küçük şüphe duyulmadığını varsayan, olgun bir tavırla onlara banyoyu, dışardan açılmış büyük vasistası göstermiş, onları binanın arka tarafına geçirmiş, arada da Ersin'e kesik kesik bakmış, onu bir türlü hatırlayamadığı için kendine kızdıkça bunu belli etmemeye çabalarken, daha büyük güçlüklerle karşılaşmıştı. Polisler de, Paşa'nın zaman zaman bitmek bilmeyen açıklamalarını karşılarındaki bir Paşa olduğu için kesememişler, yan binadan, arka taraftaki binalardan bir sürü insan pencerelere çıktığı için Ersin'e hayli nâzik davranmak zorunda kalmışlardı; onlar da sıkılıyorlardı.

Ama şüphesiz Paşa için de, polisler için de en kötü an, bütün zorlamalarına rağmen Ersin'in pencereye tırmanıp içeri girmeyi beceremediğini kabul ettikleri andı. Helc vasistasın tutamaklarını içerden tekrar yerine taktıklarında, Ersin'in bunları dışardan açmasının imkânsızlığı açıkça ortaya çıkmıştı. Demek ki Paşa'nın komodininden silahı Ersin'in çaldığını iddia etmek mümkün olmayacaktı. Savcı bu kanısını apaçık belli etmişti. Ekip şefinin aklına hemen, Süleyman Abi'sinin "işbirlikli intihar" üzerine söyledikleri geldi. Bunu savcıya iletti. Bu durumda tabancayı oradan bizzat Erdal almış olabilirdi.

İyi de, bu Paşa niye bu kadar huzursuzlanıyordu? Ersin'in banyo penceresini dışardan açıp giremeyeceğini polisler ve savcının kabul ettiğini anlayınca, Paşa'nın hali tavrı değişmişti. Bu, sadece Paşa da olsa, yaşlı bir adamın kaldıramayacağı bir gerilimin içine düşmüş olmasının sonucu muydu? Paşa, eğer kendini 'Paşa da olsa, yaşlı bir adam' sayabilse, belki tedirginliği azalır, yanaklarının, boynunun bu birden kızarmaları, alnındaki, şakaklarındaki bu anî kırış-

malar, ellerini koyacak yer bulamamalar biterdi.

Ersin'in sözkonusu cambazlığı yapamayacağına hükmedip yeniden binanın ön tarafına geçmeye hamle eden ve arabalarına binip gitmeye hazırlanan polislere Paşa'nın birden Ersin'i hatırladığını söylemesi de ilginçti. Paşa son anda, Ersin'in "eğer yanılmıyorsa" evlerine birkaç sefer geldiğini, o vakitler saz çaldığını, Erdal'ın odasında saz çalıp türküler falan söylediklerini anlatmıştı. Şimdi hatırlayabilmişti, ne yapsın. Baştan hatırlasa, baştan söylerdi.

Ekip şefi, Paşa'ya giderek kızmaya başlamıştı. Doğru dürüst sorgulanması imkânsız, tuhaf bir varlıktı. Ona karşı elleri kolları bağlı gibiydi. Gibiydi değil, bağlıydı resmen. Otopsi raporlarından ve Ersin'in cesedin başında, evde bulunuşu dışında başka her türlü bulgudan hareket edilecek olursa, Ersin'in kısa süre sonra mahkemece suçsuz bulunma ihtimali güçleniyordu. Bugünkü tatbikat, bu süreci tersine çevirecek yerde hızlandırabilirdi. Ekip şefi savcının böyle düşündüğü izlenimindeydi. Bir yanda da bu Paşa vardı. Sürekli birtakım çamlar devirerek hiç yoktan kendini şüpheli hale getiriyordu. Vasistası açıp, eve dışardan girildi havası yaratmaya çalışmış olması pekâlâ mümkündü. Ama sırf bilmemkaç sene önce Erdal'ı tabancayla kovaladı diye adamı bugün, bu yaşında cinayet zanlısı saymak da olmazdı. Üstelik adam, herhangi bir 'adam' değil, Paşa'ydı. Ayrıca epey yaşlıydı. Erdal'ın evine gidip tabancayı onun başına dayayarak ateş etmiş olabilir miydi? Çok zor. İmkânsız denecek kadar zor. Ayrıca niçin? Paşa Erdal'ı sadece yıllar önce ahdettiği için bu saatten sonra öldürmüş olabilir mi? Yok. Olacak iş değil. Başka bir sebep? Ne olabilir ki... O zaman yine bu Ersin...

Ersin arabaya götürülürken bir ara durdu. Yanıbaşındaki polis onu kolundan şöyle bir çekti, Ersin kıpırdamadı. Birden dönüp, Paşa'ya, "Sizde Macide Teyze'nin hiç fotoğrafı

var mı?" diye sordu. Paşa bembeyaz oldu, Ersin'i kolundan çeken ve bir adım gerisinden gelen iki polis onu susturmak için hamle ettiler, bu sırada geride kalmış olan savcı ve ekip şefi Ersin'in sözlerini duymadılar. Duyan polislerden biri hemen geri dönüp ekip şefine ve savcıya olayı aktardı. İkisi de adımlarını hızlandırıp Ersin'in yanına geldiler. Savcı, "Ne istiyormuşsun sen?" diye sordu. Ersin, "Macide Teyze'nin fotoğrafı varsa bana verebilir mi acaba?" dedi savcıya, "Şu ateşinizi rica edeyim," der gibi. Ekip şefi, Ersin'e, "Ne yapacaksın fotoğrafı?" diye sordu. Ersin, savcıya, "En azından bir gösterebilir mi?" dedi. Hep kendileri sormaya alışmış resmî görevlilerin geçirdikleri kısa şaşkınlık, Paşa'nın yüzünün rengi onlar tarafından fark edildiğinde etkisini yitirdi. Paşa içinden, "Alçak" diye birkaç defa tekrarladı. İki polis, ekip şefinin kaş göz işareti üzerine Ersin'i arabaya doğru sürüklemeye başladılar. Ersin, iki kolundan tutulmuş götürülürken geriye dönüp, savcıya bakarak, "Gösterecek mi, izin veriyor musunuz?" diye sordu. Savcı, Paşa'yı o haliyle bırakmayı tercih etti, yine de "Sizi tekrar rahatsız etmemiz gerekebilir, korkarım," dedi, Paşa'nın herhangi bir cevap vermesine fırsat bırakmadan gidip arabaya bindi.

Bu sırada Ersin, içinde birden uyanan, Paşa'ya küçük bir kötülük etme isteğinin meşruluğunu kafasında tartışıyordu. Bir yandan da, Macide Hanım'ın yüzünü ve Erdal'ın bu evdeki eski odasına uzanan koridorun duvarında asılı gençlik resminin dekorunu hatırlamaya çalışıyordu. "Macide Teyze bizim hepimizin trajedisi," diye geçirdi içinden. "Sadece basit bir farkla: O bir tek insana bağlanmıştı."

Polisler sonradan savcıya Ersin'in arabada onlara belli etmemeye çalışarak ağladığını anlattılar. Sessizce hıçkırıyormuş ama gözlerinden yaş akmıyormuş, onun için belki numara da yapıyor olabilirmiş, öyle dediler. Ersin'in gözlerinden yaş akmadığını biliyorlardı, çünkü onun ağladığından

şüphelenince, "Kaldır lan kafanı, karı gibi ağlıyor musun, bakalım," deyip, saçlarından çekerek yüzünü kaldırmaya zorlamışlar, bakmışlardı.

Odasına döndüğünde, savcı, belki de sırf meraktan, Emanet'ten soruşturma dosyasını alıp karıştırdı. Erdal'ın evinde bulunmuş birtakım fotoğrafların arasından Macide Hanım'ınkileri ayırdı. Zor olmadı bu. Hemen ayırt edilebiliyorlardı. Çerçevelenmiş ve sonradan çerçevesinden çıkarıldığı için kenarlarında izler kalmış, büyükçe bir fotoğrafta Macide Hanım güllü bir kameriyenin altında otururken görülüyordu. Bir stüdyo fotoğrafıydı bu ve Macide Hanım'ın yüzünden, böyle bir şatafattan utanan insanın gizli sıkıntısı okunabiliyordu.

Savcı bu fotoğrafın, Macide Hanım'ın daha küçük başka iki fotoğrafıyla birlikte Erdal'ın yatak odasında, yatağın üzerinde bulunuşunu pek doğal saymamıştı. Bir duvarda asılı olmaları, bir albümde bulunmaları halinde bu fotoğraflarla özel olarak ilgilenilmesi gerekmezdi. Ama bu durumda fotoğrafların silahla birlikte, Paşa'nın evinden Erdal'ın evine getirilmiş olma ihtimali beliriyordu.

Peki, kimin tarafından?

40

Erdinç kıvranıyordu. İlkokuldan beri, ateşlenme belirtileri gösterdiğinde esrarlı bir sevinç duyardı içinde; bu iş hayatında da devam etmiş bir huyuydu. Bu sefer tam tersini yaşıyordu. Vücudunu kaplamış yakıcı tabakayı delmek, ayağa kalkar kalkmaz kırılıp onu yerine çakan dizlerini kocaman çivilerle sabitleştirerek ayakta durabilmek, ne yapıp edip evden çıkmak için yanıp tutuşuyordu. İki gün boyunca, bazen bayılma raddelerine gelip bazen mutfağa kadar sürünerek ağzına iki lokma atacak gücü bulup, bazen sayıklayıp,

bazen sinirden çarşafları yırtmaya çalışıp, başaramayıp, kıvrandı.

Üçüncü gün, şiddetli üşüme ve titreme nöbetleri azaldı, vücudundan ne kadar ter boşandığını o da bilemedi. Halsizliği, kalkıp çamaşır değiştirmesine izin vermedi uzun süre. Bunu bir defa başardığında, iki saat sonra yeniden sırılsıklam olduğunu gördü. Akşama doğru çamaşırlarını yeniden değiştirmeyi başardı, ama yarı uyuklayarak geçirdiği üçüncü günün gecesinde de hiç gözünü kapatamadı. Yarı aralık kalan gözleri, zaman zaman buğulanan bir pencereden, ona odasının bütün ayrıntılarını deforme ederek gösterdiler, bu uçuk, gerçeküstücü filmin karelerine zaman zaman Esra'nın (şimdiki), Erdal'ın (yıllarca önceki) yüzleri, avukatın büyük masası, "Mamma Mia'lı, "Dolçe Vita'lı kafenin garsonları girdiler.

Güneş doğdu, apaydınlık bir gün başladı, Erdinç midesinin açlıktan kazındığını hissedip biraz sevindi, bunu iyileşme belirtisi saydı. Ama kalkıp birşeyler yemek için kuvvet toplamaya başladığı sırada, uykusuz geçirdiği gecenin bedelini ödemek üzere uykuya daldı. Uyandığında hava kararmak üzereydi ve Erdinç sanki bir bataklıkta yatıyordu. Islanmış, kırışıp buruşmuş, vücudunun çeşitli yerlerini acıtmış çarşaftan iğrendi, ondan uzaklaşmak için doğruldu, kalktı. Birden çok üşüdü, ama kuvvetini epey toplamış olduğunu fark etti. Sevindi. Gidip üstünü değiştirdi.

Telâşla perdeyi açtığında, akşamın yaklaştığını anladı. Çıkıp telefon edebilir miydi acaba? Ne olursa olsun deneyecekti.

Apartman kapısından çıkınca uzun zamandır bu şehirde yaşamıyormuş hissine kapıldı. Karşıya geçti. Dizleri hâlâ onu taşımak istemiyor, her an kalleşlik etmeye hazır olduklarını, hizmeti kabul etmiş oluşlarının geçiciliğini sık sık duyuruyorlardı. Erdinç videocuya girdi. Buradan bir defa tele-

fon etmişti, parasını verip. Elini cebine attı, yanında tek kuruş para olmadığını fark etti. Çok hasta olduğunu, karşı apartmanda oturduğunu, yanına para almayı unuttuğunu ve üç katı tekrar çıkıp inebilecek halde olmadığını, yarın sabah işe giderken parasını bırakmak üzere telefon etmek istediğini anlattı. Zor duyulur bir sesle, zorlukla konuştu. Videocu genç adam önce durakladı, sonra delikanlılığına sığdıramadığından, "E, buyrun edin bakalım," dedi. Erdinç telefona bir dostunun eline sarılır gibi atladı, gazetenin numarasını çevirdi. Kendini dükkândaki adama gülümsemek zorunda hissetti, beceremedi. Adam ters ters yüzüne baktı. Bu sırada karşıdan telefon açıldı. Erdinç karşılıklı çalıştığı iş arkadaşını isteyip ona durumunu anlatmadan, kendisini arayan kimse olup olmadığını sordu. Karşısındaki, buna cevap vermeden, Erdinç'in üç gündür nerede olduğunu öğrenmek istedi. Erdinç öyle bir, "Hastayım," dedi ki, karşısındakinin gözünde herhangi bir ıslak çarşaf, kırılan dizler, tutmayan eller, erimiş, yumuşacık olmuş parmaklar, titreme nöbetleri canlanmadı. Soğuk bir "Haa öyle mi?" duydu Erdinç. Ve avukat Münir Bey'in kendisini aradığını öğrendi. Konuştuğu adama avukatın numarasını sordu, o da birine sormak için zaman istedi. Bu sırada videocu Erdinç'e, "Yalnız kardeşim, üç dakikayı geçmeyin," dedi. Erdinç, bir yandan dizlerinin ihaneti, öbür yandan güçlükle edinebildiği iletişim imkânını kaçırma tehlikesi karşısında köşeye sıkışıyordu. Gazetedeki arkadaşı avukatın numarasını söylerken, "Ama şimdi arayacaksan, Münir Bey yokmuş, iki günlüğüne İzmir'e gitmiş," dedi. Erdinç o sırada sendeledi. Videocu, "Saralı mıdır, nedir," diye geçirdi içinden. "Derisi sapsarı herifin."

Erdinç eve girerken, hastalanıp yatmasının nelere malolduğunu kestiremiyordu. Ama o yapış yapış çarşaflarla boğuşurken dünyada onu yakından ilgilendiren birşeylerin geçtiğini sezebiliyordu. Nitekim bundan birkaç gün sonra,

avukattan, o sırada Ersin'in ilk duruşmasının yapıldığını, ortadaki delillerin en azından Ersin'in aleyhine olmadığını, Ersin'i ikinci duruşmada veya hattâ belki daha önce serbest bıraktırmanın küçük de olsa ihtimal sayılması gerektiğini öğrendi. Peki, avukat Ersin'i savunacak mıydı? Evet. Savunacaktı. İlk duruşmadan sonra aldığı bilgiler ve edindiği izlenim olumluydu. Hapisaneye gidip Ersin'le görüşecekti. Nedense ilgilenmişti bu vakayla. Erdinç'e, "Sizin haliniz," dedi, "çok ilgimi çekti. Bunca yıl sonra..."

Avukat ayrıca Erdinç'e, Ersin'in yattığı cezaevi, koğuşu, cezaevinden kime ulaşılırsa onunla görüşebileceği hakkında bazı bilgiler verdi.

Erdinç telefonu kapatırken kendini o akşam Esra, Erdal ve Ersin'le birlikte yemeğe çıkacak ve sabaha kadar onlarla sohbet edecekmiş gibi hissetti. Tabiî bu, ertesi sabah ya da iki-üç gün sonra Ersin'e gittiğinde onunla iletişim kuramayacağından bu sefer daha da fazla korkmaya başlamasını engellemedi.

41

Ersin kimbilir kaç zamandır ilk defa bu kadar beklenmedik bir olay yaşamıştı. Adını çeşitli gazete haberlerinden bildiği, hiçbir tanışıklığı bulunmayan bir ünlü avukat durup dururken kendisini aramış, görüşmek istemiş, savunmasını üstlenmeyi düşündüğünü bildirmişti ona. Adamın Ersin'le karşılaşması sırasındaki soğukkanlılığı, kibarlığı, Ersin'in gerçekten cinayet işleyip işlemediğini hiç merak etmez görünüşü ve on-onbeş dakikalık donuk bir sohbetten sonra, eğer Ersin hemen karar verirse bir saat içinde -bu civarda işi olduğundan- noterle birlikte yeniden cezaevine gelip vekâletname işini kolayca halledivereceğini söylemesi, ilk anda Ersin'e hiç sevmediği soğuk işgörme üslûbunu çağrıştırmıştı.

Modern anlamda işini bilen adamların kendinden eminliğinde Ersin'e ters gelen bir taraf hep olmuştu. Bunu bir ustanın şefkat ve hatıralara bağlılık içeren kanıksamışlığından daima ayırt etmişti. Ersin, "işini bilen" adamların en belirgin özelliklerini şöyle anlatırdı:

Hiçbirinin yüzünden, gözlerinden, kılık kıyafetinden ne iş yaptıkları belli olmaz. Yanyana durduklarında hepsini aynı işi yapıyor sanabilirsiniz. Dışavurdukları bir tek şey vardır: Her ne iş yapıyorlarsa bunda başarılı oldukları ya da başarılı sayıldıkları. Onların "halledeceği" sizin işiniz olsa bile sizi belli bir mesafede tutmayı başarırlar. Parolalarından biri, nasıl yaptıklarını göstermemektir. Onları iş yaparken göremezsiniz, izleyemezsiniz. Ya bir büyük masanın arkasındadırlar ya telefonla konuşuyorlardır ya ellerinde çantalarıyla hızlı hızlı yürüyorlar ya da bir taksiden iniyor, bir otomobile biniyorlardır. Veya amaçlı randevulu bir akşam yemeğindedirler. Onlar bizim karşımıza hep ya işlerini yapmaya başlamadan önce ya da yaptıktan sonra çıkarlar. Oysa bir usta hem iş başında izlenebilir, elle tutulur, gözle görülür hem de en azından üstü başı ne iş yaptığını açığa vurur. Yaptığı iş de somuttur. Görülebilir, tutulabilir. Başarısı somuttur.

Avukatın "iş bilen adam" hali daha sonra Ersin'i birden rahatlattı. Ersin, adamın onunla ilgili bir işi onun hayatına karışmadan, ona değmeden, dışardan yapabileceğini hissetti. Kendini bu adama bırakabilirdi, çünkü bu adamın ona yaklaşmak istediği falan yoktu. Tehlikesizdi.

Ama hiç beklemediği bir durumda karşısına çıkan sadece bu avukat olsaydı nispeten kolay verebileceği bir kararı, "Birkaç gün düşünmem mümkün mü?" diyerek ertelemesine yolaçan ciddî bir sebep vardı: Avukat, Erdinç'in başvurusu üzerine gelip Ersin'i bulmuştu. Şimdi Ersin'in hayatının yakınında bir yerde, henüz bu hayata dokunamamış, girememiş ama her an temas edebilir durumda, üstelik girmeye

kalktığında kendisine karşı çok güçlü engeller kurulamayacak olan Erdinç dolanıyordu. Oysa Ersin herhangi bir insanî bağın sorumluluğunu almak istemiyordu, kendini hiçbir dostluğun yükümlülükleri altına sokamazdı.

Avukat, Ersin'i birkaç gün sonra arayacağını söyleyip giderken, Erdinç'in de ayarlayabilirse onu görmeye geleceğini bildirmişti. Ersin önce, "Umarım gelmez," dedi içinden. Avukat gittikten sonra, düşünürken de, 'Ne olur, gelmesin, ne olur' diye yalvardı âdetâ. Kime? Bilmiyordu. Erdinç'i çok severdi ve geçmiş yıllar boyunca, karanlığa doğru yolculuk ederken, yoksunluğunu hissettiği insanların başında Erdinç geliyordu. Erdinç'in varlığına direnmek zor olabilirdi. Ersin geçici bir sarsıntı yaşadı.

Sarsıntısının şiddetini arttıran, Erdinç'in çok değişmiş olabileceği gibi bir ihtimali nasıl da baştan yok sayabildiğini düşünmesiydi. Erdinç'i karşısında o bildiği, sevdiği haliyle bulacağından -böyle bir durumda ne kadar olunabilirse o kadar- emindi. Aslında böyle bir konu bile yoktu tabiî; en yakın arkadaşını öldürmekle suçlanan cinayet zanlısını kurtarmak için uğraşan bir Erdinç vardı şu anda ortada. Eski özelliklerine ek olarak bu özelliğiyle. Yani, eski özellikleriyle. Ona direnmek çok zor olacaktı.

Öte yandan, poliste susmak, mahkemede susmak, hakkında söyleneceklere, verilecek karara karşı çıkmamak, kendini savunmamak, savunulmasına izin vermemek, kalabileceği kadar pasif kalmak, Ersin'e ne sağlayacaktı? Gerçekte bu soru yanlıştı, çünkü bütün bunlar onun bir tercihinin sonuçları değil, hayata dair en küçük bir kıpırtı göstermek istemeyişinin muhtemel sonuçlarıydı. Kendi hayatını genel olarak hayat denen ve herkesin çeşitli roller alarak şurasından burasından katıldığı akışın dışına çıkarmak istiyordu, ayırmak istiyordu. Kendi dışındaki o milyonlarca iplik ve düğümden ayrılmak, yumağın dışında kalmak, her-

hangi bir şeyin örülmesine katılmamak. Bunlar, gerekirse uğrunda çaba da harcayabileceği biricik hedefi oluşturuyordu. Ama hapisanede daha tuhaf bağlar ve bağcıklarla ilişkiyi riyorlardı adamı hayata. Yaşatmıyorlardı ama onun kendi kararıyla yaşamamasına ve yaşamama tarzını seçmesine izin vermiyorlardı. Öldürmüyorlardı, hadım ediyorlardı. Yere yıkmıyorlardı, ayağa kalkmasına meydan vermiyorlardı. Bir garip sallantı hali...

Ayrıca, bir başka güçlü sebep daha vardı, Ersin'i bu günleri hapisanede geçirmekten alıkoyan...

Bütün bunlar elbette avukatı veya noteri ilgilendirmiyordu, ilgilendirmeyecekti. Avukata bu konuda güvenmişti Ersin. Avukat onu sıkboğaz etmeyecek, eğer Ersin "prensip olarak" kabul ederse, ona mümkün olduğunca az ilişerek işini görecekti; adamın her hali her tavrı onunla böyle bir ilişkiyi vaat ediyordu. Ersin böyle bir ilişkisizliğe razı olabilirdi. Hattâ sadece buna razı olabilirdi. Erdinç, muhtemelen bilmeden, çok doğru bir seçim yapmıştı o avukata gitmekle.

Erdinç... Hapisaneye görüşmeye gelecek miydi? Ersin düşüncesini değiştirdi: Erdinç görüşmeye gelirse belki daha iyi olacaktı. Hele Erdal'ın ölümü de araya girdikten sonra, muhtemelen doğru dürüst iki laf konuşamayacaklar ve bunca zaman sonra aralarında yeniden bir ilişki kurulmasının imkânsızlığını Erdinç de kavrayacak ve Ersin'i hayatının bir parçası yapmaktan vazgeçecekti.

Ya? Öyle mi? Ersin yine karamsarlaştı. Erdinç böyle bir durumda, "Tamam, ne yapalım, ilişki kuramıyorsak haydi eyvallah," deyip gitmezdi ki. Bunu Ersin dahi isteyemezdi.

Ersin ne olduğunu pekâlâ anladığı ama kavramamaya çalıştığı bir özlem duydu. Onu kovmaya çalıştı.

Avukat, "Size iyi günler dileyeyim, ben gidiyorum," dedi. Ersin bütün düşünme süresi içinde avukatın görüşme odasından çıkmaya hazır, elinde çantasıyla, hiç ses çıkarmadan

beklediğini görerek hayrete düştü. Şaşkınlıkla, "Güle güle, teşekkür ederim," dedi. Bu avukat... ilginç bir adamdı.

Birkaç gün sonra avukat aradı. Ersin vekâlet vermeyi kabul etti. Avukat ertesi gün noterle geldi, Ersin'e dava dosyasını inceleyeceğini ve gelip ona bazı şeyler soracağını söyledi. Ersin, "Bana ne yapacaksanız razıyım; siz veya Erdinç," dedi. "Ama lütfen beni bu işe mümkün olduğunca az karıştırın." Avukat, "Ne demek istediğinizi anlamam güç," dedi. "Ama galiba buradan çıkmayı istiyorsunuz. En azından bunu varsayabilirim, değil mi?" Ersin biraz düşündü, ne diyeceğini bilemedi. "Evet," diye konuştu, "yalnız bana mahkemede, devletin karşısında 'Erdal intihar etti' dedirtmeyin."

42

Erdinç cezaevine, Ersin'le görüşmeye gitme isteğinden yakasını zor kurtardı. Esra'yla sokaklarda yaşadığı zorlu mücadeleyi gardiyanların, inzibatların gözetiminde Ersin'le yaşayamazdı. Karşılaşmalarının onuncu saniyesinden itibaren birbirlerine sokulmalarını önleyen bir buz tabakasına çekiç vurmaya başlaması gerekeceğini biliyordu. Üstelik Ersin'in aynı sırada tabakayı karşı taraftan oymaya girişmeyeceğini tahmin edebiliyordu. Parmakları donmuş, tırnakları kalkmış, avuç içleri morarmış halde Ersin'e ulaşmaya çabalarken o -Esra gibi-, kendisini bundan vazgeçirmeye çabalayacak, hattâ, eğer yıllar Ersin'i fazla değiştirmemişse, bütün gözeneklerinden fışkıran o kayıtsız haliyle izleyecekti. Zaten en çok duygulandığı anda bile Ersin'in ruh halini dışardan kestirebilmek çok zordu. Sevindiği anları dudaklarının kıvrımındaki küçük değişimlerden, gözlerinin belli belirsiz parlayışından, seke seke yürümeye başlamasından, ayırt etmek, sinirlendiğini parmak uçlarını avuç içlerine sürtmesinden anlamak gerekiyordu.

Ersin, insanlarla ne kadar zor yakınlaşırsa, bir defa yakınına sokulabilmiş insanları kendinden uzaklaştırmamak için o kadar şiddetli ve ısrarlı, tutsak edici bir kıskançlık gösterirdi. Onun kıskançlığı aslında hiç de saldırgan değildi. Yabancı bir topluluğun ortasında yaşamak zorundaydı sanki; bildiği ve telaffuz edebildiği üç-beş kelime vardı, onları da ancak belirli birkaç insan anlayabiliyordu ve bunlardan biri yanından uzaklaştığı zaman Ersin derdini anlatamaz hale gelecekti. Onun kıskançlığı, bir bebeğin 'beni yalnız bırakmayın' çırpınışıydı. Ve o, cami avlusuna bırakılma veya yuvada bakılma şansı olmayan bir bebekti. Onun acıktığını belli edişi, uyuyamadığı zamanlardaki huysuzlukları veya sevincini ifade edişi, başka bebeklerinkine benzemeyen sinyallerle ancak belirli insanlara iletilebiliyordu. İlişki kurabilme ve ilişkilerini koruyabilme güdüsüyle sürekli göstermek zorunda olduğu çabalar Ersin'i her zaman aşırı yormuş, sık sık halsiz düşürmüştü. Onu öylesine tanımış birçok insan tarafından da başlıca karakteristiği olarak bilinen "içine kapanıklığı", aslında yıllar geçtikçe yoğunlaşan yorgunluğunun Dışardan Bakanlar lisânına tercüme edilmiş ifadesiydi.

Erdinç, şimdi içinde bulundukları karmaşık durumda, Ersin'in vereceği birtakım yeni sinyalleri yakalayabilecek miydi? Bunların anlamlarını bulup çıkarıp Ersin'in çevresindeki içiçe tabakaları saydamlaştırabilecek miydi? Hele Esra ile yaşadığı deneyden sonra, bir hapisane ziyaretinden mucize beklemesi, çocukça olmaz mıydı?

Öbür yandan, mucize yaratmanın alternatifi çaresizlikse ne yapmalıydı?

Erdinç bir türlü karar veremedi. Avukatı aramak istediği her an, elini telefondan çekmek için türlü bahaneler uydurdu. Arada, dayanamayıp aradığı zamanlarda, sonradan -hattâ bizzat o sırada- çok boş ve saçma bulduğu birtakım soru-

lar sorup adamın her söylediğine birkaç defa teşekkür ederek telefonu bir an önce kapatmaya çalıştı.

Bu avukat anlayışlı bir adam mıydı acaba? Erdinç'e, bir defa lafı edilmiş olmasına rağmen, Ersin'i ziyarete gitmek isteyip istemediğini hiç sormuyordu. Erdinç'in bu konuda birtakım sıkıntılarının olduğunu sezmiş miydi? Saçma! Adam ne bilsin Erdinç'in tereddütünün, kararsızlığının kaynaklarını.

Erdinç'in kâbuslar görerek, kendi kendine konuşarak, onunla ilgilenen iş arkadaşlarını kaygılandırarak, yediği içtiği hiçbir şeyin tadını algılayamayarak yaşadığı bu günler ona yine de düşünme-tartma süresi tanıdıklarından, içinden çıkamadığı bir işi ertesi güne erteleme şansı bulunan insanların alttan alta kendini duyuran güvencelerini tattırdıklarından, aşırı boğucu değillerdi. Öğrencilerin cumartesisi gibiydiler. Pazartesi sabahı en belâlı dersler bile olsa arada pazar yeralıyordu.

Ama sonra Erdinç kendini birden pazar gecesinde buldu. Mahkeme Ersin'in salıverilmesini kararlaştırmıştı.

II.

Hâlâ yalnız küçük bir kısmı gözüküyor!

Ve bu belli oluyor. Gözükenin yalnızca onu başka bir şey sanmana yolaçacak kadar küçük bir kısmı olduğunu anlamanı istiyor sanki. Gerisini bulmaya, tasarlamaya veya görmeye çağırıyor. Belki de... tersine... Saklayamadığı için görebildiğin bir parçası bu ve belki de bu yüzden o daha da huzursuz.

43

Ersin salıverilişini bizzat çok ilginç bulduğu bir ruh haliyle yaşadı. Hiç tereddüt etmeden söyleyebilirdi ki, hissettiği bir ferahlamaydı. Bu teşhisi koyunca gülümsedi, içinden, "Eskisi gibi," diye geçirdi, "eskiden salıverilme bu demekti. Böyle bir alışkanlık türü veya şartlı refleks biçimi olduğuna yaşamasam inanmazdım."

Ona bir zarf içinde kimliğini, arabasının, evinin anahtarlarını ve "ele geçirildiğinde" üstünden çıkan paraları verdiler, evinden alınan zarfların, fotoğrafların bazılarını da iade ettiler. Elinde bunlarla sokağa çıktı, yürümeye başladı. Elindeki torba, rahatça taşıyabileceği büyüklükte ve ağırlıktaydı. Onu eve bırakmadan da dolaşabilirdi. Esra'yı arasa mıydı? Hemen mi?

Bir taksiye bindi. Yanına koyduğu torbanın içinden sesler duyduğunu sandı. Esra'nın, Erdal'ın çeşitli pozlarda göründükleri fotoğraflardan, "Nereye?" diye bir ses geliyordu sanki. "Nereye gideceğiz?" diye soruyorlardı ona. "Biliyor-

sunuz ya," dedi.

Şoför, "Nereden bileyim, söylemedin ki," dedi. Ersin dikiz aynasından şoförün yüzünü gördü. Tepesinde saçları dökülmüş, kalın bıyıklı, iki günlük sakallı, balıkçı kazaklı bir adamdı. Ersin, ona bir yer söylemesi gerektiğini düşündü. "Devam et," dedi, "daha çok gideceğiz." Şoför, "Söyle kardeşim," diye konuştu sertçe, "sonra olmadık yerlere götürme beni." Ersin arabayı durdurdu, para verip indi. İnerken arkasından şoförün küfür ettiğini duydu. Hışımla döndü, otomobil cayır cayır sesler çıkararak hızla kalkıp uzaklaştı. Ersin yerden bir taş alıp savurdu, otomobil çoktan onun taşı ulaştırabileceği uzaklığın ötelerindeydi.

Ersin biraz yürüyüp başka bir taksiye bindi. "Fındıklı'ya," dedi. Şoför ses çıkarmadan başını salladı.

Fındıklı'da Ersin inip parka girdi. Parkta sadece iki kişi vardı. Buna sevindi. Deniz kenarına doğru ilerleyip çimenlerin üzerine oturmak istedi. Çimenler ıslaktı. Zarfları torbadan çıkardı, poşeti serip üzerine oturdu. Bir zarfa elini sokup bir tomar fotoğraf çıkardı. Ve Erdal'ı karalamış olduğu fotoğraflardan birinin de kendisine geri verilenler arasında bulunduğunu hayretle gördü. Birden ayağa fırladı. Müthiş telâşlıydı. Sağa sola bakınmaya başladı. Zarfları poşetin üstüne bırakarak, elinde sadece o fotoğrafla parkta hızlı hızlı dolaştı, sonunda aradığını buldu.

Musluğu görmüştü, ama muslukta bir hortum takılıydı ve hortumun ağzındaki madenî mekanizma musluğa öyle bir vidalanmıştı ki, çıkarmak mümkün değildi. Bunun üzerine Ersin hortumun ucunu aramaya başladı. Çimenlerin üzerinde hortumu izliyor, bir yeşillik kümesinin ardında hortumun ucunu bulabileceğini sanıyor, oraya vardığında hortumun döne döne bir başka yöne uzandığını görüyordu. Sonunda buldu. Bir oh çekti. Az önce, hortumun bir ucunun varolmadığı ve burada günlerce onu arayıp helâk olacağı gibi bir fikre

saplanmış, uçsuz bir hortumun ucunu ararken hortumun onu sarıp sıkmaya başladığı, boğulacak hale getirdiği bir kâbusu oracıkta, parkta, çimenlerin üzerinde telâşla gidip gelirken, ayrıntılarıyla anlatabileceği netlikte görmüştü.

Hortumun ucunu bulunca geri dönüp musluğu açması gerektiği aklına geldi. Hortumu yakaladı, ama musluğa kadar onu kendisiyle birlikte sürüklemesi mümkün değildi. Hortum boyuna birşeylere takılıyordu. Ersin onu bıraktı, koşa koşa gidip musluğu açtı. Hortumun ucunun bulunduğunu yere döndüğünde su henüz akmaya başlamamıştı. Sonra, nihayet, suya ulaştı.

Fotoğrafı suyun altına tuttu. Su tazyikli gelmeye başlamıştı. Avucunu açtı, fotoğrafı üzerine koydu, soğuk su elini dondurana kadar öyle tuttu. Sonra öbür eline aldı, devam etti. Bir yandan da tükenmez kalem izlerini silmeye çabalıyordu. Hortumdan Esra'nın, Ersin'in ve Erdal'ın üzerine boşalan su, onları cıvıl cıvıl, saydam bir âlemin içine çekerken, tükenmez mürekkebinin mavisiyle renklenmiş cılız bir akıntı, fotoğrafın bir köşesinden boşluğa uzanıyordu. Erdal'ın yüzü ortaya çıktı.

Ersin kalkıp tekrar musluğa yürüdü, onu kapattı, zarflarının, poşetinin yanına geldi. Poşeti yerden alıp bir zarfın içindeki fotoğrafları ona boşalttı, ıslak fotoğrafı bir zarftan yırttığı iki parçanın arasına koyup onu da poşete attı.

Parktan çıkıp bir taksiye bindi. Takside o fotoğrafı çıkarıp tekrar baktı, tekrar aynı şekilde poşete yerleştirdi.

Evine girdiğinde, üzerindekileri çıkarmadan banyoya gitti, fotoğrafı tekrar yıkayıp zarf kâğıdından fotoğrafın yüzeyine bulaşmış kırpıntıları uzaklaştırdı, fotoğrafı fayansa yapıştırıp eliyle sıvazlayarak suyunu aldı, suyu daha fazla süzülsün diye öylece bıraktı.

Ersin banyonun ışığını söndürüp salona geçtiğinde, fotoğrafın yüzeyi incecik bir su tabakasıyla kaplıydı. Bu taba-

ka, fayansın üzerine eğik yapıştırılmış duran fotoğraf kartının en altta kalmış köşesine doğru şişerek Erdal, Esra ve Ersin'in üzerinden çekilmeye başladı. Su zerrecikleri onları kartın üstünde yalnız bırakıyor, kendilerini fayansa atıp oradan banyo küvetine süzülüyorlardı. Fotoğraftaki üç kişi bu süreci kıpırtısız izliyordu. Bir günbatımı vardı onlarla birlikte, bir akşam ışığı, kırmızımsıdır hani ve bir deniz parçası, kumsaldan bir ayrıntı, bir de. Kartın en üstte kalmış köşesi yavaşça fayanstan ayrıldı, havaya kalktı. Az önce kartın üstündeki tabakayı oluşturan zerrecciklerin çoğu gözden kaybolmuştu. Geride kalanlar birkaç damla halinde giderek küçülmeyi, yassılmayı, yayıla yayıla, sonunda sadece küçücük lekelere dönüşmeyi bekliyorlardı. Küçük halkalar haline geleceklerdi. Ama bu halleriyle üç kişinin yanısıra fotoğraf kartının üzerinde sonsuza kadar kalacaklarının hiçbir garantisi yoktu, çünkü Ersin zamanında gelip fotoğrafı fayanstan almazsa, kart kendisini fayansa yapışık tutan son su zerreciklerinin de kendisini terk etmesi yüzünden küvetin içine düşecek ve başından beri üzerinden akıp akıp giden bu zerrecciklerle yeniden buluşacaktı. Ama sırf aynı yerde biraraya gelecekti. Yoksa, bu bir buluşma olmayacaktı. Çünkü damlacıklar çoktan küvetin tabanına yayılmış birikintinin içinde kaybolmuşlar, bağımsız varlıklarını yitirmişlerdi. Yok olmuşlardı. Kütle onları yutmuştu. Belki bir kısmını yeniden kartın üstüne bulaştıracaktı, ama onlar az önce kartı terk etmiş damlacıklar olmayacaktı artık. O zaman kartın yeniden yıkanması gerekecekti. Bu durumda yeniden, şimdiki gibi bir terk ediliş süreci yaşayacaktı. Ve yine şimdiki gibi, tekrarlanma ihtimalini kesinlikle en az şimdiki kadar barındıran bir süreç olacaktı bu.

Fayansların birbirini eşit aralıklarla dik kesen düzgün çizgileri arasında, eğik yapıştırılmış bir fotoğraf kartının kaderi işte... Eğik yapıştırılmadığında da kuruyunca fayansa

yapışık kalır. Oradan ayırmak için mutlaka bir yerini zedeler insan, köşesinden kaldırayım derken. O kadar zedelenebilir ki, işe yaramaz hale bile gelebilir.

44

Erdal ile Esra'nın, Ersin'i kaybetme tehdidi altında birbirlerine uzun süre sokulması mümkün olmamıştı. Ersin'in -hernekadar sabah erkenden, onlara haber vermeden, sadece kısa bir not bırakarak kaçmasıyla sonuçlansa da- bir defa onlara gelmiş olmasından cesaret alarak atağa kalktılar. Kolay olmadı, ama bir süre sonra, birlikte olmak üzere çeşitli tertipler hazırlamalarına gerek kalmamaya başladı. O zaman da 'üçümüz'ün ortasında bir 'ikimiz'e yer açmanın imkânsızlığını anladılar. "Belki de bu bir ihtiyaçtan doğmuştu," dedi Esra. "Neden doğduğunu bilmiyorum ve hiç merak etmiyorum," dedi Erdal. "Acaba hep beraber yeni bir bağımlılık türü mü icat ettik?" diye sordu Esra. "Aşağıdan yukarı sarmal gelişim," dedi Erdal. "Bunalımların da diyalektiği böyle." Esra, "Saçmalama ve dalga geçme," dedi. Erdal, "Buna eğer vaktinde 'saçma' demiş olsaydın..." diye başladı. Esra, "Gene başlama, ne alâkası var şimdi!" dedi. Erdal, "İşte, gördün mü," dedi, "hiçbir şeye başlayamıyoruz. Hep bitiriyoruz. Bitire bitire, sonunda bitirilecek bir şey kalmayacak." Esra, "Kalır," dedi. "Her zaman bitirilebilecek bir şey daha vardır." Erdal'ın yüz ifadesi birden değişti. Yumuşadı. Yalpalayan bir ses tonuyla, "Esra", dedi. "Ersin niçin böyle bir tepki gösterdi dersin? Açıklayabiliyor musun bunu?" Esra, "Ya sen?" diye sordu. Erdal, "Ben, açıklayamam," diye konuştu. "Ama anlayamadığımı da söyleyemem." Sürdürdü: "Şu anda kendimi nasıl hissediyorum, biliyor musun: Nasıl anlatsam... Hah! Buldum! Senin hüsranla sonuçlanan yenilik arayışlarının ertesindeki haline

yakınım galiba." Esra, "Umarım, tatsız bir hatırlatmayla beni üzmek için söylemiyorsun bunu," dedi. "Ama sanırım hakikaten benziyor bu durum. Bir iç denizde gündelik tarifeli çalıştırılan transatlantiğin ruh hali. Ya da kendini transatlantik sanan tarifeli vapurun ruh hali." Esra saatine baktı. "Onikiyi yirmi geçiyor. Haydi kalk," dedi. Kalktılar.

Bir saat kadar sonra, Ersin'in arabasında, bulutların yavaş yavaş dağılışını, güneşin en azından birkaç saat işbaşında kalacağını şişine şişine bildirişini izliyorlar ve Esra'nın bir gazetenin pazar ekindeki testten okuduğu soruları cevaplıyorlardı. Esra üçü için ayrı işaretler koyarak cevapları tamamladı, sonra hepsinin kişiliklerine ilişkin olarak test sonucunda ortaya çıkan bilgileri okudu. Verdikleri cevaplara göre Ersin'le Erdal aynı grupta, yani "mantıklı, iş bitirici, zeki, gösteriş seven, kültürlü, değişimden yana insanlar"dan çıktılar. Esra, "zekâ, kültür ve değişim isteyip istememe" bakımından onlarla aynı grupta, öteki özellikleri bakımından farklı gruplara dahil gözüküyordu. Erdal, "Hiç değilse üzerinde kavga edilebilir, çok farklı şeyler çıksaydı da biraz itişip, vakit geçirseydik" dedi. Ersin cevap vermedi. Esra, "Testlere ne gerek var, canım, biz istedik mi itişecek şeyleri hiç yoktan yaratabiliyoruz pekâlâ," dedi sertçe. Ersin, "Esra, kes lutfen," diye konuştu.

Kilyos'ta, kimsenin bulunmadığı o koca kumsalda yürüme fikri tabiî hoştu, hoşlarına gitti. Akşamüstüne doğru, kırmızılara iltimas yapan güneşin kışkırtmasıyla, Esra 'fotoğraf çekelim' diye tutturdu. 'Kimi kimi çekecek' dediler. Ersin fotoğraf makinesini aldı, bir-iki adım uzaklaşırken durakladı. Erdal'la Esra yanyana durmuşlar, sarılıp poz vereceklerken Erdal birden usulca, "Hay Allah kahretsin," dedi. Esra, "Ne oldu?" diye sorduğu sırada ona cevap vermeden yerinden fırlayıp Ersin'in elindeki fotoğraf makinesine yapıştı. "Sen geç, önce ben sizi çekeyim," dedi. Ersin maki-

neyi vermek istemedi, "Geç, tamam," dedi. Esra, ellerini beline koymuş, sıkıntılı sıkıntılı konuştu: "Lütfen yetsin artık. Bu kadarı fazla olmuyor mu?"

Ersin'in saçları hafif rüzgârda uçuşuyordu. "Her şey çok saçma," diye mırıldandı. "Saçma veya değil, hayatımızı karartıyor ya," diye cevapladı Erdal. O sırada Esra yanlarına gelip makineyi kaptığı gibi birkaç adım öteye gitti, "Ben sizi çekiyorum, haydi bakalım, ister somurtun, ister ağlayın," diye bağırdı. Ve deklanşöre bastı. Makineyi kurarak yanlarına gelirken Ersin yüzünü yere eğip başını iki yana salladı, "Birileri gelip benim içimde ihtilâl yapmalı," dedi. Erdal, "Bu saatten sonra mı?" diye sordu ve yüksek sesle fısıldadı: "Ayrıca, sonra bir de devlet kurarlar, görürsün!" Esra, Erdal'ı âdetâ azarladı: "Sen karamsarlık üretmekten başka bir şey bilmiyor musun artık yahu! Kafanı çevir de şu denize, güneşe, bomboş kumsala bak!" Sesini alçalttı: "Tamam, bunlarla idare et diyen yok sana, ama bırak da arada bir nefes alabilelim be!" Mırıldandı: "Şu makineyi karşıya koyalım, üçümüz de olalım fotoğrafta."

Makineyi kurup karşıya koydular. Tzzzzt sesini beklediler. Sonra deklanşör çıtırtısı duyuldu. Bir süre kıpırdamadılar. Erdal koşup gitti, makineyi yeniden kurup geldi, Ersin'le Esra'nın ortasına geçti, ikisine de sarıldı. Perde bir kez daha açılıp kapandı. Erdal yine koştu, makineyi kurup geldi. Aynı pozu verdi, yalnız perde düşeceği sırada ikisini de koltuk altlarından gıdıkladı. Erdal'ın hınzırca bir ifadeyle, öteki ikisinin ağızları açık çıktığı bu fotoğrafı sonra Esra aldı.

Fotoğraflar çekildikten sonra bir süre kumsalda yürüdüler. Pek konuşmadılar. Güneş alçaldı, hava serinledi. Kendilerini bir objektifin seyretmesine izin verdikleri dakikalar boyunca esen ılık rüzgâr çekilmiş, yok olmuştu.

45

Salıverilirken Ersin'i nereden bırakılacaksa gidip oradan almak... İstiyorsa evine götürmek, istiyorsa başka bir yere... Meyhaneye meselâ... Ya da Erdinç'in onu kendi evine getirmesi... Pek bir şey konuşulamaması, ama arada yeterince iletişimin varolması... Yeniden başlayan bir dostluğun yaşlı bir yıldız gibi parlaması... Erdal'ın yokluğunu birlikte hissetmek...

Erdinç neredeyse hiç doğru dürüst uyuyamaz olmuştu. Güçlü bir önsezi, salıverildiği ilk günlerde Ersin'e ilişmemesini ona fısıldıyordu. Bir de, o bir türlü yok edilemeyen tutku, bir türlü hapsedilemeyen âsî; bir küçük umut kırıntısı... Avukatı Erdinç'in ayarladığını Ersin öğrenmişti. Avukat, Ersin'e bunu anlatmıştı. Ersin, Erdinç'in adını duyunca, "Erdinç mi?" demişti şaşırarak. "Nereden çıktı bunca zaman sonra? Hay Allah." Erdinç, adının geçtiği anı, Ersin'in o andaki davranışını, tepkisini tasvir etmesi için avukatı epey sıkıştırmıştı. Adama o kadar çok soru sormuş, o kadar ısrar etmişti ki, avukat durumun fazlasıyla nâzik olduğunu anlamış ve Erdinç'in bu manasız zorlamalarını mâkûl karşılıklarla yatıştırıp tesirsiz hale getirmişti. Gerçekte Erdinç, Ersin gibi bir muammaya avukatın nüfuz etmiş olmasını beklemiyordu tabiî. Ama onu sıkıştırmak dışında yapabileceği bir şey yoktu. Artık unsurları ve koşulları asla hesaba gelmeyecek duygular, ruhsal durumlar olan taarruz planları peşindeki çılgın bir komutan gibiydi. Esra onu korkutmuştu, yoksa Ersin'in salıverilme ihtimali belirdiğinden beri her gün hapisane kapısında bekleyebilirdi.

Şimdi Ersin dışarıdaydı. Evinde miydi? Belki. Ama şu anda değilse bile bir ara evinde olacaktı. Erdinç isterse onu bulabilirdi. Çünkü onun adresini biliyordu. Öğrenmişti.

Belki Ersin çıkar çıkmaz Esra'yı aramıştı, şimdi birlikteydiler. İkisi de birbirine Erdinç'ten bahsedebilirdi. O zaman

belki onu aramak akıllarına gelebilirdi, onu aramayı isteyebilirlerdi. Ha? Belki?

Erdinç uzun süredir pek de fazla barutunun kalmadığını hissederdi. Erdal'ın ölüsüyle karşılaşmak onu garip bir şekilde harekete geçirmişti. Esra'ya doğru atılmıştı, kollarını açıp; ama duvara, ağaca, birşeylere çarpmış, yere kapaklanmıştı. Şimdi kalkabilirdi, kalkacak kuvveti yok değildi. Ama ancak bir sefer daha sıçrayabileceğini kestiriyordu. Bundan emin değildi gerçi. Ama ya böyleyse?

Son sıçrama hakkını Ersin'le biraraya gelmek için kullanabilirdi. Bunu çok büyük bir istekle yapacağından kuşkusu yoktu. Ama yanlış bir adım atarak baştan kaybetmeyi istemiyordu. Hiç istemiyordu. "Hayatta yeterince kaybettim" hissine yabancı değildi ve bu hissi sevmiyordu.

Bu yüzden, dışarı fırlayıp Ersin'in evine koşma ve onun boynuna atlama arzusu midesini yakar, göğsünü lime lime ederken, o burada, bu masada, önünde beyaz peynir, salata, börek ve fayayla oturuyor, bir duble daha rakı ısmarlıyordu. Yarın Ersin onu arar mıydı acaba? Yarın aramayabilir, peki. Üç gün sonra? Ya da beş gün sonra? Ama o kadar sonra arayacaksa, şimdiden, hiç değilse arayacağına ilişkin bir işaret çaksaydı.

Bir ara, "Ne olursa olsun, kalkıp gideyim ona," diye düşündü. "İçimden geleni yapayım. Düşüncelilik edeceğim derken, belki de onun yine bu olay olmadan önceki gündelik döngüsünü kurmasına meydan vereceğim ve beni unutacak." Bu düşüncesinden de rahatsız oldu. "Gündelik döngüsü" içinde ona yer bulunmuyorsa, Ersin ona böyle bir yer açmayacaksa, onu bulması ne işe yarayacaktı? Çok sıkılıyordu Erdinç. Midesi dayanmayacaktı bu gidişle. Sokak ortasında, meyhanede kriz geçirmek istemiyordu. Ismarladığı rakıyı iptal edip hesap istedi, ödedi, kalktı.

Yürüyordu. Peki, nereye gidiyordu? Şşşşt!.. Bu sorunun cevabı asla telaffuz edilmeyecekti. Tamam, Ersin'i sıkboğaz etmeyecekti, tamam; ama öbür düşündüğünü de yapacaktı. Nasıl olsa Ersin salıverilmişti artık. O eve girip birşeyler alırsa Ersin'in üzerindeki şüpheler falan artacak değildi. Bir taksiye el etti. Son günlerde ne kadar çok taksiye bindiğini düşününce, birden, cebinde ne kadar parası olduğuna bakma ihtiyacı hissetti. Komikti bu. Biraz da çılgınca. Daha birkaç gün önce maaş almıştı.

Taksiden anacaddede indi, sokağa yürüyerek girdi. Evlerin pek çoğunda ışıklar sönmüştü. Hayır, sönmemişti. Hepsi televizyonlu odalarına sığınmışlardı. Televizyon onları yıkayıp paklıyor, yeni güne hazırlıyordu. Erdinç yürüdükçe sağında solunda oynaşan renkli ışıklardan duyduğu rahatsızlık arttı. Pencerelere vuran ışıkların rengi sürekli değişiyor, oynuyor, açılıyor koyulaşıyordu; Erdinç, kendisine apaçık cephe almış bir dinamizmin orta yerinde, her an onun tarafından ezilip öğütülme tehdidi altında olduğunu hissetti. Işıklar oynaşıyordu. Ayrı ayrı evlerde, farklı farklı pencere camlarına, perdelere aynı ışıklar aynı anda, aynı renklerle vuruyor, hepsi birden değişiyor, hepsi kırmızımsı ya da hepsi morumsu oluyor, hepsi birden beyaza dönüşüyordu. Erdinç bir sigara çıkarırken, "Onun herkesi değil de, herkesin Big Brother'ı seyretmesi kaderin garip bir tecellisi olmalı," dedi içinden. Bu sırada Erdal'ın evine çok yaklaşmış bulunduğunu fark etti ve sigarasını yakmaktan vazgeçti. Polislerin sokak kapısını kırdığını hatırlıyordu. Acaba tahtalar çakıp mı kapamışlardı orayı? Yoksa kapı onarılmış mıydı? Nasıl girecekti içeri? Bilmiyordu. Şu anda bilmiyordu, en azından. Ama mutlaka bir gidip bakacaktı. Sonra belki başka bir gece, sokaktaki evlere yine o ışıkların hükmettiği saatlerde, yeniden gelecekti.

Evin karşısına geldiğinde Erdinç çok şaşırdı. Evde ışık ya-

nıyordu ve salon perdesine zaman zaman belli belirsiz vuran gölgelerden, içerde en azından bir kişinin dolaştığı anlaşılıyordu. Erdinç, telaşla etrafına bakındı; polis arabasına benzer bir araç yoktu. Kimdi içerdeki? Erdinç adımlarını iyice ağırlaştırarak evi geçti, yürümeye devam etti. Hayli ileride, ışıkları yanan bir dükkânı seçer gibi oldu. Arasıra dönüp Erdal'ın evinden yana bakarak, yürümeyi sürdürdü. Doğru görmüştü; açık bir bakkal vardı ilerde. Bakkala doğru ilerledi. Önce, bakkala girip gözükmesinin sakıncalı olabileceğini düşündü, sonra orada birkaç dakika geçirebileceğini gözönüne alarak dükkâna girdi. İçerde kimse yoktu. "Kimse yok mu?" diye seslendi, sesini fazla yükseltmeden. Cevap gelmedi. Sanki ancak böylesi uygunmuş gibi, hızla dışarı çıktı. Tekrar geldiği yöne dönüp yürüdü. Evde hâlâ ışık vardı. Erdinç etrafa iyice baktı. Burada bir kenara oturur beklerse pek kimsenin dikkatini çekmeyeceğine ve görülmeyeceğine karar verdi, bir ağacı siper ederek kaldırım kenarına oturdu.

Neyse ki çok fazla beklemesi gerekmedi. Erdal'ın evinin sokak kapısının açıldığını duydu. Ayağa kalkıp ağacın arkasına iyice saklandı. Evden Erdal'ın üvey babası emekli general çıktı, sokak kapısını kilitledi, anahtarların şangırtısı duyuldu, adamın bir tomar anahtarı olmalıydı, bahçe kapısına doğru geliyordu, sonra kaldırımın kenarına park ettiği arabasına bindi, arabayı çalıştırdı, uzaklaştı. Erdinç saklandığı yerden çıktı ve üst kat penceresinde iki yaşlı kadını gördü. Paşa'nın arabasının ardından bakıyorlardı.

Erdinç usul usul saklandığı yere çekildi, arasıra başını uzatarak, kadınların pencereden uzaklaştığını saptayınca tekrar yola çıktı ve anacaddeye doğru yürümeye başladı. Bahçe kapısının hizasındayken, bir göz atıp, Erdal'ın evinin sokak kapısının tamir ettirildiğinden emin oldu.

Evine giderken, iki sokak ötede inecek ve telefon kulübesinden müdürünü arayacaktı. Evinden. Evet. Bu saatte. Ya-

rın gelmeyeceğini bildirecekti. Sonra buralarda şüphe çekmeden oyalanabilmesini sağlayacak bir yol bulmalıydı. Paşa'nın gelmesini bekleyecekti. Eve girmenin en emin yolu buydu. O içerdeyken girmek. Ayrıca, ne arıyordu o herif içerde? Erdal'ın öldüğünden emin olmak mı istiyordu? Onun için gelip kontrol mu ediyordu evi, içinde Erdal'dan birşeyler kalmış mı diye? Erdinç, "Sâkin ol," dedi kendine, "sen bu öfkeyle yarın adamın üzerine yürürsün."

Laf! Sanki adamın yarın oraya geleceği kesindi de...

Erdinç anacaddeye varmıştı. Aslında deminden beri zihninde dolanan umutsuzluğu o sırada kuvvetle hissetti: "Bütün gün burada ne yapsam oyalanamam. Soygun filmlerindeki gibi, telefon tamiratı veya kanalizasyon yapımı diye tabelalar koyup tulumlar giyerek evin karşısında kamp mı kuracağım? Olacak iş değil ki..."

Evde, yatarken, birden yüzü aydınlandı. Ertesi sabah Erdal'ın üst katında oturan yaşlı kadınlara gidecek, gazeteci kimliğinin avantajını kullanarak, Erdal'ın üvey babasını bir görüşme için bulmak istediğini, bu eve zaman zaman geldiğini öğrendiğini, eğer gelirse ona bir şey demeden lütfen hemen kendisini aramalarını söyleyecekti. Peki, ya adama haber verirlerse? Lütfen kendisine söylemeyin, çünkü belki görüşmek istemeyebilir, oysa benim onu mutlaka bulmam lâzım, ona söyleyeceklerimden sonra benimle görüşeceğinden eminim, eğer her şeye rağmen istemezse zaten görüşmez, ama siz kendisine söylerseniz, eminim, baştan reddedecektir. Lütfen bana bu iyiliği yapın...

46

İşte şimdi Ersin'e gidebilirdi Erdinç. Çünkü ona bildirmesi gereken bir önemli durum vardı: Erdal'ın üvey babası, yasal bakımdan hakkı olmadığı halde Erdal'ın evinin üstüne yatı-

yor, evi sahiplenip kiraya vermeye kalkıyordu. Haydi, bütün bunlardan bize ne denebilirdi de, Erdal'ın eşyasını da satacaktı. Paşa bunları bugün Erdinç'e öfkeli bir tonda anlatmıştı. Erdinç'i tanımamıştı. Bunda hem Erdinç'in saçlarının kırlaşmış, yüzünün epey yaşlanmış oluşunun payı vardı hem de Erdal'ın arkadaşları arasında zamanında Paşa'yla pek karşılaşmamaya en çok özen gösterenin Erdinç oluşunun. Erdinç, Paşa'ya gazeteci olduğunu, Erdal Cansun cinayetiyle ilgili çalıştığını, bu trajik olayın ardındaki gizi açığa çıkarmaya kararlı olduğunu, ayrıca bu konuda kendisine vazife verildiğini falan anlatmış, Paşa ona gazeteciliğin zorlukları ve haysiyetli gazeteciliğin nasıl yapılması gerektiği konusunda bazı prensipleri ve düşüncelerini aktarmış, bir süre karşılıklı konuşmuşlardı. Erdinç arada, "Ne kadar iyi bir tesadüf oldu, bu eve şimdi gelmem, böylelikle sizi buldum," demeyi ihmal etmemişti.

Daha sonra Paşa, Erdal'ın kötü hatıralarını yaşatmanın anlamı olmadığını, onun eşyasını satacağını, evi de kiraya vereceğini söylemişti. Paşa'ya göre, bazı mutfak dolaplarının tamiri ve sıkı bir badana gerekiyordu. Erdinç kendini tutamayıp, "Ama siz onun üvey babası değil misiniz?" diye sormuştu. "Vasiyeti mi vardı, evin size geçmesi için?" Paşa bu soru karşısında Erdinç'in beklediği üzre afallamış ve telâşa kapılmış, Erdal'ın Amerika'daki dayısından yıllardır haber alınamadığını, kendisinin bildiği başka bir akrabasının bulunmadığını söylemişti. Bu durumda koca ev ortada mı kalsındı? Ayrıca, bu evde üvey müvey onun oğlu ölmüştü.

Paşa, konuşmanın bu bölümünden sonra Erdinç'in karşısında sarf ettiği sözlere daha fazla dikkat gösterdi, çünkü geçenlerde polislerin onun evini gözetlemek için sokağında bir ekip arabası ve içinde kimbilir kaç polis bıraktıklarını unutmamıştı.

Erdinç Paşa'ya, "Çok affedersiniz," dedi, "tatsız bir istek,

ama eğer uygun görürseniz, bu evden birkaç fotoğraf çekilmesini istiyordum. Foto muhabiri arkadaşla da öğleden sonra buluşabileceğiz, başka bir iş için. Madem siz de eşyaları satacakmışsınız, ev tahliye olmadan birkaç kare çeksek. Ne dersiniz? Bakın siz aydın bir insansınız, bizim doğru çalışıp doğru haber yazmamız için bize yardımcı olursunuz herhalde."

Paşa, karşısındakinin kimliği konusunda tereddüt içinde olduğundan, nasıl davranması gerektiğini kestiremiyordu. O sırada karşısındakini güçlü ve ne yaptığını bilen bir hasım, kendisini de bir tuzakla karşılaşma tehdidi altında, güçsüz görüyordu. Yani avantaj düşmandaydı, şartlar ondan yanaydı. En akıllıcası, rahat davranmaktı. "Tabiî," dedi. "Ama bugün burada kalıp sizi bekleyemem. Yarına bir saat vereyim, o zaman gelin." Sabah 10.30 diye anlaştılar. Erdinç, teşekkür edip dışarı fırladı, elini cebine atıp Ersin'in adresini yazdığı küçük kâğıtlardan birini çıkardığında bahçe kapısına varmamıştı bile.

Kaldırımdan sokağa inerken birden durdu. Döndü, üst katın perdeleri çekilmiş penceresine doğru el salladı. Perdenin aralandığını ve kendisine el sallandığını gördü. "Onlara güveneceğim," diye geçirdi içinden. "Onlara yaptığım gazeteci numarasını yemediler ve benim Erdal'ın arkadaşı olduğumu anladıkları için Paşa'nın gelişini bildirme konusunda benimle işbirliği yaptılar." Böyle olsun istiyordu Erdinç. Birilerine güven duymak istiyordu. Buna ihtiyacı vardı. Ayrıca, yanılmıyordu da.

47

Şimdi de kapıyı vurup vurmamak arasında tereddüt. Korku. Ne korkusu? Ersin kapıyı açıp onu görünce suratına kapamayacak herhalde. Ee, o zaman? Ama o da Esra gibi

davranmasın. Lütfen! Boşluğa yakarmayı bırak, Erdinç, vur kapıya!

Kapı bir türlü açılmıyordu. Erdinç vazgeçip dışarı çıktı. Birden kırmızı vosvosu hatırladı. Ersin evdeyse araba buralarda bir yerde olmalıydı. İki tarafına karşılıklı otomobillerin park edilmiş olduğu sokakta bir ileri, bir geri yürüdü, vosvos yoktu. Erdinç'in saati durmuştu, ama herhalde beşe geliyordu. İşte bu tam bir saçmalıktı, çünkü ne alâkası vardı saatle? Ersin belirli bir saatte gelecekti de Erdinç de bunu biliyor muydu?

Ne kadar beklemenin anlamı olabilirdi? Ersin, alıp başını bir tatil yerine falan gitmiş de olabilirdi. Bu mevsimde mi? Neden olmasın, adam başını dinleyecek belki. Hapisten çıktı...

Akıl yürütmeyle elde edilebilecek bir sonuç yoktu. Acaba bir not yazıp kapının altından atsa mıydı? Maazallah. Bu, kendini bugüne kadarkinden daha korkunç bir bekleyişe bile bile mahkûm etmek olmayacak mıydı? Kesinlikle böyle olacaktı. Daha buradan ayrıldığı anda Ersin'i notu görmüş sayacak ve kendisini aramasını bekleyecekti. Ersin aramadıkça kendini yiyip bitirecekti. Zaten, nota ne yazacaktı? "Ersin, ben Erdinç, sana mühim bir şey söylemem lâzım. Mutlaka beni ara" mı meselâ? Olmaz. Olmaz! En iyisi oyalanıp birkaç defa daha şans denemek.

İki saat kadar sonra, Ersin'in mahallesinde birkaç tur atmış, yakındaki bir kahveyi keşfetmiş, iki çay içmiş, sonra yeniden dolaşmış olarak sokağa girdiğinde, gözlerine inanamadı. Sanki Ersin'le kucaklaşmış, korktuğu hiçbir şey olmamıştı.

Şimdilik sadece kırmızı vosvosu görmüştü.

Koşarak apartmandan içeri daldı, Ersin'in kapısını vurmaya başladı. Şimdi de Ersin içerdeydi ve açmıyordu. Kapıda zil yoktu ve Erdinç bir madenî parayla tıklatıyordu kapıyı.

Apartman içinde fazla gürültü olmasın diye çok da güçlü vuramıyor, ter döküyordu. Kapı açılmıyordu. Acınacak halde olduğunu düşündü. Vurmayı bıraktı. Ya kapının dibine çöküp Ersin herhangi bir sebeple çıkana kadar beklemeliydi ya da çekip gitmeli. Bir umut, birkaç kez daha tıklattı kapıyı. Ve içerden, kapıya yaklaşan ayak seslerini duydu. Kapı açıldı.

Ersin gözlerini kırpıştırdı, yüzünde belirsiz bir gülümsemeyle, "Erdinç," dedi. Erdinç sanki kapı bir anda kapanacak ve bir daha açılmayacak korkusuyla içeri kendini attı âdetâ; Ersin'in boynuna sarıldı. Ve ayakta duracak gücünün kalmadığını hissetti. Üstelik, kendini o kadar kaybetmişti ki, günlerdir kafasını kurcalayan aslî sorunun cevabını aramakla ilgilendiği yoktu. Ersin'le sanki dün ya da bilemedin evvelsi gün görüşmüşler ve birbirlerine birtakım gelişmeleri aktarmak üzere sözleşmişlerdi de, başka herhangi bir şey söylemeden Erdal'ın evinden bahsetmeye koyuldu Erdinç. Paşa'nın Erdal'ın eşyasını satacağını söyledi. Yaşlı kadınları, yaptığı gazeteci numarasını, Paşa'nın kendisini yarın sabah beklediğini anlattı. Ersin bir ara, "Ama sen gerçekten gazetede çalışmıyor musun?" diye sordu. Erdinç şaşırarak, "Evet, ama..." diyebildi. "Ne ilgisi var?" diye soracaktı az kalsın.

Ersin, "Bir şey içer misin?" diye sordu. Erdinç ona çıkıp birlikte birşeyler yemeyi, içmeyi teklif etti. Ersin istemedi. Ayrıca, yalnız kalmak istediğini belirtti. Ersin'in onu uğurlarken, "Sakın bana kızma, şimdi yalnız kalmak isteyişimden ötürü," demesi ve ertesi sabah için saptadıkları buluşma yine de Erdinç'i biraz yatıştırdı. Ersin, "Tamam," demişti, Erdinç'in Paşa ile ilgili anlattıklarını dinleyince, "Birlikte gidelim. Ben gösteririm, o herife leş kargalığının bedelini. Neyi kime satıyormuş görelim."

Erdinç sokağa çıkınca kırmızı vosvosun yanına gitti. Eğilip camdan içeri baktı. Çocukluğunu geçirdiği evi seyreden bir yaşlı adamın ruh haliyle.

48

Erdinç, Ersin'i uyandırıp birlikte kahvaltı etmeye kalkışsın mı, yoksa 10.30'dan biraz önce gidip onu alsın ve çıksın mı tercih yapamadığından, kaçta kalkması gerektiğine bir türlü karar veremedi. Elinde çalar saat, saatin kaçta çalacağını gösteren ibreyi bir ileri bir geri alarak epey vakit geçirdi. Sonunda mümkün olduğunca erken kalkıp Ersin'e gitmeye, giderken kahvaltılık birşeyler götürmeye karar verdi. Işığı söndürdü. Uyuması çok uzun sürmedi.

Rüyasında kendini, üstünde parça parça olmuş bir paltoyla müthiş kalabalık, yabancı bir caddede yürümeye çabalarken gördü. Otomobillerle insanlar içiçeydi, üstüsteydi, kaldırım var mıydı, belli değildi; herkes ve her şey yerinde duruyor, yerinden kıpırdayamıyor, çırpınıyor gibiydi, bazen bir otomobil biraz ilerliyor, bazen yayalar arabaların üzerine tırmanıyor, yollarına ancak bu şekilde devam edebiliyorlardı. Arabalarla dükkânların arasında, yayaların sıkıştığı bölgelerde bir sürü de seyyar satıcı tezgâhı vardı. Kimse ağzını açmıyordu, ama herkes birden bağırıyor gibiydi. Korkunç bir kaos yaratılmıştı. Erdinç'in parçalanmış paltosu onun yürümesini epey güçleştiriyordu. Üstelik, o anda nereye gittiğini bilmiyordu ama -rüyalar bazen sadece ve sadece gerekliliklerin soyutlamaları olduğundan- bir yere yetişmesi gerekliydi. Karşısına çıkan yüzlerce insan ona birtakım sorular soruyormuş gibi görünüyordu. Erdinç sürekli, "eyvah gene soracaklar" tedirginliğiyle mücadele ediyordu. Çünkü, Erdinç'in bütün bu sorulara cevap vermesi mutlaka gerekliydi. Baştan belirlenmişti bu gereklilik de. Bütün bu sorular, birtakım adreslere falan ilişkindi. Erdinç bir yandan, "Ben burada yabancıyım, neden beni seçtiler?" diye sıkılıyor, bunalıyor, bir yandan herkese cevap yetiştirmeye çabalıyordu. O müthiş uğultunun orta yerinde, sesini du-

yurabilmek için büyük gayret sarf etmesi gerekiyordu. Sonunda, ilerde gözüken köşeye ulaştı. Köşeyi döner dönmez gece oldu. Ve kalabalıktan eser kalmadı. Erdinç ufukta, caddenin iki yanındaki binaların gözden kaybolduğu çizginin biraz üzerinde, koskocaman, turuncu, ekseni etrafında ağır ağır dönen bir küre gördü. Yine her nedense, "Bu ay olmalı," diye geçirdi aklından. "Buralarda böyle oluyor demek." O sırada, tam arkasından çok tiz birkaç sesin aynı anda "La Luna! La Luna" diye bağrıştığını duydu. Döndüğünde, *Kaos* filminden hatırladığı, sepete konmuş bebekten üç tane birden gördü. Sepetlerinin içinde gülümsüyor, kıkırdıyorlardı. Erdinç onlara doğru bir adım atınca kayboldular. Erdinç tekrar geri çekilince karşısında belirip, "La Luna!" diye kıkırdadılar.

Sabah rüyasını hatırladı Erdinç. Özel bir anlam çıkarılamayan, biraraya gelmeleri gayet abes unsurlardan oluşan saçma rüyalardan biri, diye düşündü, rüya üstüne kafa yormadı. Daha çok, bugünlerde ne müthiş kâbuslar görebileceğini aklına getirip ürperdi ve böyle, tasnife sığmayan, fazla ürkütücü somut çağrışımlar barındırmayan bir rüya gördüğüne memnun bile kaldı.

Ayrıca, rüya onu uyandığı ilk anlarda biraz oyaladığı ve başlayacağı günün korkularını bir süre kapıda beklettiği için ona ferahlık bile verdi.

Giyinirken gömleğinin yakasındaki kiri fark etti. Öyle her gün gömlek değiştiren biri değildi Erdinç. Zaten böyle yapmaya kalksa başa çıkamazdı. Gerçi otomatik çamaşır makinesi almayı becermişti ve bu, çamaşır derdini büyük ölçüde halletmişti, ama o kadar çok gömleği de yoktu. Temiz bir gömlek bulabildi, onu giyerken pencereye yürüyüp perdeyi araladı, dışarda yağmur yağmadığını gördü, sokaktaki insanların neler giymiş olduklarına baktı. "Kendini kandırmak da bu tarz, garip bir İstanbul alışkanlığı galiba,"

diye geçirdi içinden. "Sanki iki saat sonra havanın nasıl olacağı konusunda garanti veren var da..."

Gömleğinin üzerine bir de kazak giyip mutfağa daldı. Buzdolabında pek bir şey yoktu. "Yine bir Migros seferi yapmam lâzım," diye düşündü. "Son defasında 17 bin lira tutmuştu, bakalım şimdi 20 bin sınırını geçecek miyim?"

Erdinç kendini tam bir süpermarket kurbanı gibi görüyordu. Belirli birkaç şeyi almaya girdiği her sefer, ıvır zıvır bir dolu malla telli sepeti dolduruyor, hesapladığının çok üzerinde paralar ödeyerek dışarı çıkıyordu. Migros'taki haliyle kendini pek saf buluyor, reklamlarda her gördüğüne inanan, bilboardlar, TV spotları ve süpermarket projeleri tarafından her an aldatılmaya hazır, "sokaktaki adam" olarak tanımlıyordu. Aynı tuzağa her seferinde düşmesi Erdinç'e, "Bu olay bir çeşit baştan çıkarılma olduğuna göre," diye düşündürmüştü, "baştan çıkarılmada da mutlaka bir baştan çıkma isteği bulunduğuna göre, ben acaba hangi güdülerle sepetimi dolduruyorum?" Sonradan bu sorunun muhtemel cevabını "akıntıya kapılma isteği"ne bağlı olarak vermişti: Bakın ben de kakaolu pudding alıyor ve yapıyorum. Ben de kahvaltıda Sarelle yiyorum. Ben de baharat kullanıyorum. Bakın, hem Labne hem de Çerkez peyniri alıyorum. Benim evimde de yemekler tencerelerde pişiyor, ekmek dilimler halinde kesilip yeniyor, bazen üzerinde peynir eritiliyor, elektrikli ızgarada. Yeni siz neler yiyorsanız, ben de onlarla besleniyorum, aşağı yukarı. Hattâ çay ve bazı başka konularda, siz: iki hevenk muz alan kareli eşarplı hanım veya siz: dondurulmuş tavuk bonfileler ve balık köftelerinin birini bırakıp ötekini alıp bir türlü karar veremeyen hanımefendi veya siz: ikili Selpak kâğıt peçetelerden dört çift alıp, telli kafesli arabasında daha alacağı bir dolu mala yer bırakmamış bayan veya siz: etten anladığını kasap reyonundaki işçilere belli etmek için devamlı konuşan şapkalı beyefendi veya siz: kasa-

daki kıza 'Viski var mı?' diye soran bay veya sizin gibi öbürleri, siz, sizler, onlar ve başkaları, ötekiler ve benzerlerinin önemli bir bölümünden daha ince usuller biliyorum; Calve'nin Barbecue sosunu belki hepinizden önce kullandım, Avrupa hardalı pahalı mahalı bakmadan alıyorum, çünkü hardal seviyorum, tamam, belki size karşı önemsenecek bir üstünlük değil, ama bir omletin bile içine neler koyuyor, onu neredeyse başlıbaşına bir yemek haline getiriyorum, oysa siz, 'aman canım, omlet işte' der geçersiniz...

"Knulp" dedi içinden. "Ne kadar tuhaf tınlayan bir kelime. Ve ne kadar yabancı, yani ne kadar uygun... İnsanın birden karşısına çıkan kocaman bir gerçekliği bir lokmada yutmaya çalışırsa çıkaracağı ses böyle bir şey olabilir meselâ. *Knulp!* Hesse'nin *Knulp*'u... kendini, şurada burada, tanıdık, dost ve sırdaş olarak bir yerde devamlı şekilde oturan şerefli insanların hayatına bağlayan zayıf ve acayip bağdan sevinç duyuyordu. Onun gibi gezgin değilim ben. Ama niçin yerleşemiyorum, hep konaklıyor gibiyim?" Kendini sertçe cevaplayıp susturdu: "Niçini var mı canım!.. Ayrıca bu nasıl konaklama böyle, yıllarca..."

Erdinç tereyağ, peynir ve dolma yeşil zeytinle bir kavanoz Saralle alıp süpermarketten çıktığında, kendini -henüz- Ersin'le, Ersin ve Esra'yla ilgili karamsarlığa ve umutsuzluğa kaptırmamış, müstakbel yoksunluk ve tatminsizlik duygularının habercileriyle boğuşmaya başlamamıştı. Ersin'in oturduğu eve yakın bir fırın ya da bakkal olup olmadığını, ekmeği oradan mı alsa daha iyi olacağını düşündü, böyle karar verdi, bir taksiye binmek için yolun kenarında durup, kötü kötü bakarak veya yüzüne bile bakmadan geçen taksi şoförlerinin boş arabalarıyla daha ne kadar dolaşacaklarını merak etti. Buradan taksiye binemeyecekti belli ki. Yol kenarındaki insanları aşağılayan şoförlerin kullandığı boş taksileri kafasında bir bilimkurgu felâket filmine yakıştırdı. Meselâ, kar

yağıyor, hava sıfırın altında 30 derece, yol kenarlarına birikmiş insanlar birer birer donup yere yığılıyorlar, henüz sağ olanlar, donmak üzere olanların orasını burasını ovuşturarak onları hayata döndürmeye çabalıyor, bir yandan da, birbirlerini ite kaka, dövüşerek, öldürerek, hızla geçen boş taksilerin önünü kesmeye çalışıyorlar. Taksiler onların üzerlerine hızla geliyor ve arada bazılarını eziyor. Erdinç giderek fena halde sinirlendiğini fark etti. Oysa Ersin'e giderken son derece sâkin olmayı, zihninde herhangi bir başka yaşantının, düşüncenin, kaygının, duygunun yer kaplamamasını, bütün duyargalarının Ersin'e çevrilmiş ve açık olmasını, Ersin'den gelecek en küçük sinyali bile kaçırmamayı istiyordu.

İlerideki kavşağa kadar yürürse, hem şimdi bulunduğu caddeden gelen taksiler üzerinde şansını denemesi, hem de bu caddeye dik öteki yoldan gelenlere binmeye çalışması mümkündü. Yürüdü. Beş-on dakika beklediktcn sonra bir taksi bulabildi.

Ersin'in evine yaklaşırken, bir bakkalın vitrininde ekmek dolu bir bölme gözüne ilişti. Taksiyi telaşla durdurdu. Şoför şaşırdı ve Erdinç'in sırf ekmek almak için bunca telaş ettiğine inanmadı. Erdinç şoföre parasını verip indi, bakkala girdi, ekmek ve sigaranın yanısıra yumurta da aldı.

Bakkaldan çıktı. Daha fazla oyalanmasının bir yararı olmayacağını, sonunda nasıl olsa Ersin'e gideceğini o sırada son kez düşündü, daha birkaç market ve bakkal dolaşıp bir dolu malzeme almasının da olacakları herhangi bir biçimde etkilemeyeceğini öngörüp hızlı adımlarla Ersin'in evine doğru yürüdü.

Kapıyı tıklatmadan önce yine bir süre bekledi. İçeriye kulak kabarttı. Ersin'in haberi olmadan onun hakkında birşeyler öğrenmeye çalıştığı hissine kapıldı. Hem rahatsız oldu, hem de bunu biraz sürdürdü. Kapıyı tıklattı. Kapı bu sefer hemen açıldı.

Ersin, "Merhaba," dedi. "Seninle dün saat saptamamıştık, ama ben erken geleceğini tahmin ettim." Erdinç ona sarılıp öptü. "Merhaba" dedi. "Sabah evimden çıkıp sana geliyor olmak öyle garip bir his ki." Ersin cevap vermedi. Erdinç elindekileri uzatarak, "Kahvaltı ederiz diye düşündüm," dedi. Ersin, "A, sağol," dedi. "Ben hemen çıkarız diye düşünüyordum, ama... Neyse o zaman çay mı koyayım?" Erdinç, "Sen istersen otur," dedi, "bana çaydanlığı falan ver, tabak mabak nerede söyle, sana kahvaltı hazırlayayım." Ersin'in yüzünde herhangi bir anlam taşımayan, kıpırtısız, ayrıntısız ne uzak ne sıcak, öyle bir ifade... Erdinç devam etti: "İçeriden yeni çıktın. Biraz hizmet edilsin sana, istemez misin?" Ersin, "Bilmem," dedi, çok alçak sesle. Sonra yine normal tondan konuştu: "Neyse işte, gel beraber hazırlayalım."

Kahvaltı ederken Erdinç, beklediği gibi, zor anlar yaşamaya başladı. O konuşmayınca Ersin pek konuşmuyor, Erdinç, onu rahatsız etmeyeyim, sıkıştırmayayım diye fazla laf açamıyor, ama o da susunca, is kokulu, göz yakan, soluk almayı güçleştiren bir garip kütlenin üzerlerine çöktüğünü hissediyordu. Ersin'e, "Pencereyi açalım mı biraz?" diye sordu. Ersin, "Ha, evet, çok sigara içtim, hiç havalandırmadım burayı, ben tabiî fark etmiyorum, odanın havası epey ağırlaşmıştır," diye cevap verdi ve kalkıp pencereyi açtı. Erdinç, Ersin'in şimdiye kadar sarf ettiği en kalabalık sözün bu olduğunu tesbit ederek bundan çıkarabileceği anlamlara kafa yoruyordu ki, kendini engelledi. "Benim kendisine yaklaşmamı istemiyor diye bozuluyorum ama benim davranışlarım da hayli garip görünüyordur herhalde, bu tuhaf gerilimim ve telâşım içerisinde," diye geçirdi aklından. Sonra birden, kahvaltı biter, evden çıkarlar, birlikte kırmızı vosvosa biner ve Erdal'ın evine giderlerse çok şeyin değişebileceğine inanmak istedi. Gerçekten, ikisinin de içinde yeralacağı bir hareketlilik, başka bir ortam, başka koşullar de-

mekti. Üstelik, belki de Erdal'ın üvey babasına karşı aynı safta mücadele etmeleri sözkonusu olacaktı.

Ama evden çıktıklarında Erdinç hayal kırıklığına uğradı. Geçmişi canlandırmanın temel mekânı ve aracından yoksun kalıyorlardı; yani, Erdinç yoksun kalıyordu. Volkswagen'in bir lastiği sönmüştü ve Ersin'e göre muhtemelen patlaktı. Yedek lastik de patlaktı, gidip lastiği yaptırmak, gelip yerine takmak uzun sürecekti, oysa sokak kapısından çıkar çıkmaz Ersin'in hareketleri hızlanmış, Erdal'ın evine bir an önce gitmek istediği her halinden anlaşılır olmuştu. Erdinç önce lastiği yaptırıp getirmeyi teklif edecekken, inisiyatifi Ersin'e bırakmaya karar verdi, "Ne diyorsun," dedi, "lastiği yaptıralım mı, hemen gidelim mi?" Ersin kısa bir süre düşündü, cevap vermedi. Başını kaldırdı. "Sahi, taksiyle gidebiliriz, değil mi?" gibi garip bir soru sordu. Erdinç bir saat önceki taksi macerasını gözünün önüne getirdiği için hemen 'evet' diyemedi, ama sonra, Kitlesel Ulu İşe Gitme Saatini geçtiklerini, taksilerin müşteri almaya başlamış olacağını varsaydı, ayrıca yakınlarında bir taksi durağı bulunabileceğine güvendi. "Taksi durağı var mı sizin mahallede?" diye sordu. Ersin, "Galiba... var, evet, var var," dedi. "Bazen Esra telefonla çağırıyordu."

Esra...

Erdinç, "İçeri girip arayalım o zaman," dedi. Ersin, "Numarasını bilmiyorum ki, acaba biryerlerde yazıyor mu?" diye yüksek sesle düşündü. Erdinç onu kolundan çekti, "Haydi gel, caddeye kadar yürüyelim," dedi, "buluruz herhalde bir araba."

Yanyana yürürlerken, Erdinç Ersin'in evinden aklında kalan ayrıntıları sıralamaya çalışıyordu. Ama sadece kahvaltı ettikleri masayı, masanın dibinde, yerde duran televizyon ve telefonu, salondaki yatağı, (bir koltuk mu vardı, iki mi?), pencereye yakın biryerlerdeki birkaç saksıyı ve onların yakınında sayılamayacak kadar fazla kasetin bulundu-

ğunu hatırlayabildi. Demek Ersin'in müziğe ilgisi sürüyordu. "Müzikle uğraşıyor musun?" dedi. Ortak geçmişten hareket eden, Ersin'i yeniden tanımaya yönelik oldukları belli soruların yaratabileceği rahatsızlıkları düşünerek kaygılanmayı sürdürdükçe bir adım bile ileri gidemeyecekti. Böyle bir şeyi sorabilmeye de hakkı vardı artık.

Ersin, "Evet," dedi, "gitarla birşeyler yapıyorum."

Erdinç, biraz daha cesaret bularak, "Belki bir gün dinlemek kısmet olur, ha? Ne dersin?" diye sordu. Ersin, biraz yavaşlayıp Erdinç'in yüzüne baktı. Erdinç de ona baktı ve bundan böyle her gece yatağına uzandığında tam karşısında biryerlerde belirecek, boşluğa asılmış bir gizemli posteri incelediğini sandı. Ersin bir söze başlayacak gibiydi ama vazgeçti. Erdinç, "Ee?" diye ısrar etti. Ersin usulca, "Bilmem," dedi. "Vakit olursa... yani herhalde..." Erdinç, "Çok mu meşgûlsün genellikle?" diye sordu. Ersin, "Yoo, ondan değil..." diye başladı, devamını getirecek gibiydi, sonra başka söz etmeden sustu. Erdinç, "Vakit olursa dedin de..." diye çekine çekine üsteledi. Ersin, "Yok, yani ağzımdan öyle çıktı, olur herhalde, ne bileyim," diye kesik kesik konuştu.

Az sonra Ersin birden heyecanlı heyecanlı anlatmaya koyuldu. Erdinç önce o kendisine birşeyler anlatıyor diye sevindi, ama sonra Ersin'in her şeyi boşluğa anlattığını fark etti. Ya da, kendi kendisiyle konuşuyordu. Ya da, Erdinç çok sınırlı bilgileriyle zihninin çevresine öyle bir korku ağı örmüştü ki, Esra ve Ersin'le ilgili her şey bu ağa takılıyordu, Erdinç bütün olan biteni tek ölçüye vurduğundan, giderek güçlenen gecikmiş özlemi bağrına pençelerini batırıyor, bir canavar haline geliyordu, sürekli bir yerini acıtıyordu... Ersin'e kulak vermeye çalıştı:

-... kimse öğretmemişti sazı bana. Elime alıp çalmaya başladım. Gitardaki gibi akor falan basıyordum. Kendime göre birtakım icatlar yapıyordum, usûller geliştiriyorum sanıyor-

dum. Ne bileyim, gönlüm razı gelmiyordu, dambır dumbur, basit basit şeylerden ibaret türkülerin ötesine geçilemeyişine. Hattâ bir ara, ODTÜ'den bir oğlan bestelemiş diye bir marş çaldılar bana, çok güzeldi, melodisi güzeldi, sözleri de çok banal değildi. Ben de cesaretlendim, o zaman ben de bestelerim, dedim. Yaptım da bir-iki şey...

Ersin sanki bir yabancıya anlatırmış gibi sürdürüyordu. Erdinç usulca, "Ben bilmiyor muyum bunları, Ersin?" diye sordu. Ersin galiba soruyu duymadı. Aynı tarzda devam etti:

- Sonra bir gün bana ne dediler, biliyor musun?

Erdinç, "Biliyorum," dedi, "Şunu gitar gibi çalıyorsun, arkadaşların çoğu sevmiyor," dediler.

Ersin, "Ne dediler, biliyor musun?" diye bir kez daha sordu ve ekledi: "Sazı olması gerektiği gibi çalmıyormuşum, arkadaşların hoşuna gitmiyormuş, öyle dediler."

Erdinç, "Ama sen yine çalmaya devam ettin," dedi. Ersin bu defa onu duydu. El kol hareketleriyle konuşmasına eşlik etmeyi bıraktı, ellerini cebine sokup montunun göğsünü yarım yamalak kavuşturdu. "Aman canım," dedi, "şimdi ne önemi var bütün bunların..."

Erdinç onu izleyebilme umudunu tüketmeye başladı. Ersin yine susmuştu ve suskunluğu uzun süreceğe benziyordu. Nasıl ortadan kaldırılacağı bilinmeyen bir durum, kötü bir durumsa, hep uzun süreceğe benzer.

Nitekim öyle oldu. Taksiye binip Erdal'ın evinin önünde inene ve içeri girene kadar Ersin tek söz etmedi. İçeri girdikten sonra da Erdinç, ne olduğunu anlayamadan, kendini bir kavganın ortasında buldu.

49

Paşa'yla 10.30'da randevulaşmışlardı ve gecikmişlerdi. Saat 11.00'e geliyordu. Erdal'ın evinin önünde bir kamyonet du-

ruyordu. Kapısı aralıktı. Bahçe duvarının üzerine oturmu gazete okuyan adam kamyonetin şoförü olmalıydı. Ara'ıa-dan müzik sesi geliyordu: O bildik elektrosazlar, kemanlar, elektrogitarlar, darbukalar, elektronik davullar filan. Müziğin feryat figân yapay coşkusu da, sözlerin ucuz lavanta kolonyalı hüznü de, bahçe duvarının üzerinde kıpırtısız gazete okuyan adamın görüntüsüne eşlik etmiyorlardı. Onun yanında varoluyorlardı. Hiç de, biri olmazsa öteki olmaz gibi durmuyorlardı, birbirlerini bütünlüyor gibi algılanmaları zorunlu gözükmüyordu. Ama aralarında sahici bir bağın bulunduğu da inkâr edilemezdi. Bu belki, adamın okuduğu gazetedeki renkli fotoğraf sayısıyla ilişkiliydi.

Ersin bir telâş kamyonetin arkasına dolanıp içine baktı. Erdinç de arkasından seğirtti; kamyonetin arkası boştu. Erdinç dönüp Ersin'e, "Henüz herhangi bir eşya yüklenmemiş," diyecekti, ama Ersin bahçe kapısından girmiş, eve doğru koşar adım yürümeye başlamıştı bile.

Erdinç içeri girdiğinde, Ersin'i salon kapısında durmuş, ellerini beline koymuş gördü. Karşısında emekli generalle hamal olmaları muhtemel iki adam duruyordu. Ya da belki biri, Erdal'ın eşyasını satın alan veya almak üzere olan adamdı. Erdinç, emekli generale söylediği yalanla ilgili hesap vermesi gerekebileceğini ilk defa o anda düşündü. Umursamadı. Zaten artık çok geçti. Birden Ersin'in haykırdığını duydu:

- Ne yapıyorsunuz burada!

Emekli general, tabiî çok şaşırmıştı. Elinde bir vazoyla, açık bir kolinin yanıbaşında duruyordu. Ersin'i bir yerden gözü ısırıyor ve çıkaramıyor gibiydi, ama aslında görür görmez hatırladığına şüphe yoktu. "Sen..." diye kekeledi.

Ersin bir daha bağırdı: "Ne yapıyorsunuz burada!" Sadık Paşa'nın yanındaki adamlar epeyce şaşırmıştı. Yerde kitap yığınları vardı. Herhalde kitaplığı boşaltmışlar, kitapları ko-

lilere dolduruyorlardı. Paşa kitaplığı satıyor olmalıydı. Kitapları da mı satıyordu? Başka neleri satıyordu?

Erdinç, bu evin, içindeki eşyayı kaybettiğinde artık kendisinin bir sabah, gazetedeki gece nöbeti biterken gelen bir cinayet haberi üzerine girdiği ve oradan başka bir âleme geçtiği esrarlı mekân olmaktan çıkacağını hissetti. Hayatının altüst oluşunun bu somut zemini de elle tutulur gözle görülür olmaktan çıkarsa boşlukta yuvarlanmaya sonsuza kadar mahkûm kalacağından korktu.

Ersin için bu mekân ve içindekilerin taşıdığı anlam konusundaysa Erdinç'in yanılmasına pek ihtimal yoktu. Neyin niçin ne kadar önemli olduğunu bilmesi gerekmiyordu. Ersin'le, hiç adını anmaksızın bir somut hedefte birleşmiş, ortak bir yaşantıyı paylaşır durumdaydı.

İşin hâlâ basitçe çözülebileceği gibi naif bir fikre kapıldı, Ersin'in önüne geçip, Sadık Paşa'ya, "Bakın," dedi, "Siz Erdal'ın yasal varisi değilsiniz ve onun eşyasını satamazsınız."

Paşa şimdi kimin adına çalıştığı belirsiz bir hilebaz saydığı Erdinç'i karşısında görünce, kandırılmışlığın bazen sınır tanımayan öfkesine kapılmış, bunu dışavurmamak için gayret sarfediyordu. Erdinç'in cüretkâr konuşması onun tepesini iyice attırdı. Hele bu sırada Ersin bir defa daha, "Ne yaptığınızı sordum size!" diye bağırınca, Paşa kontrolu kaybetti.

Kıpkırmızı olmuş yüzü yanında duran iki adamın ürkmesine yolaçmıştı. Paşa, "Biriniz katil, biriniz hilebaz," diye bağırdı. "Demek gözünüz bu evdeymiş. Aşağılık herifler!"

Bundan sonra birkaç dakika içinde meydana gelen tek değişiklik, Erdal'ın bir kısım eşyasını dışardaki kamyonete götürmeye hazırlanan adamların usul usul kapıya yaklaşmaları ve dışarıya çıkıp, meydana gelebilecek herhangi bir vukuattan kendilerini sıyırmaya çalışmaları oldu. Ersin'in -eğer değişmediyse- pek ender böylesine kabaran ve pek ender dışavurulan çılgınca öfkesinin nasıl, önüne çıkan her

şeyi kırıp geçireceğini, üstelik onun inadıyla asla başedilemeyeceğini geçmişten bilen ama olayın kontrolundan çıkmış oluşundan ötürü ne yapabileceğini bilmeyen Erdinç, beceriksiz bir yatıştırıcı rolü oynamaya uğraşıyordu.

Ersin bir ara, "Buradaki bir tek kâğıt parçasını bile satamazsınız, bu evdeki hiçbir şeyi, bu evden dışarı çıkaramazsınız, anlıyor musunuz?" diye bağırıp salonun hemen girişinde durduğu yerden içerilere yürümeye başladı. Sadık Paşa, "Buraya, bana bir adım daha yaklaşırsan fena olur, kal olduğun yerde, yaklaşma!" diye haykırdı. Elinde tuttuğu nesneyi -vazo muydu, büyükçe bir cam tabak mı?- kaldırdı, fırlatmaya hazırlandı. Ersin ya onu görmüyordu ya da ona aldırmıyordu. Erdinç'in durumu algılaması biraz uzun sürdü. Başı dönmeye başlamıştı. Yaşadıklarına inanamıyordu. Onu, müthiş bir şangırtı kendine getirdi. Sadık Paşa vazoyu Ersin'e doğru fırlatmış, Ersin son anda biraz yana eğilip vazonun (yoksa büyükçe bir cam tabak mıydı?) başının sol tarafından uçup gitmesini sağlamıştı. Cam nesne duvarda patladı. Bu sırada dışardaki adamlar, orada beklemekle sorumluluktan kurtulamayacaklarını düşünmüş olmalılar ki, koşarak salon kapısına kadar geldiler, ama orada yerlerine çakıldılar. Ersin de durmuştu. Erdinç onun yanına yaklaştığında gözlerinin kapalı olduğunu gördü. Ersin başını eğdi. Sonra kaldırıp Paşa'ya baktı. Paşa, vazoyu fırlattığı anda belki ya da duvardan lâcivert halının üzerine uçuşan cam parçacıklarının yarattığı küçük esintilerle, kendini fazlaca tehlikede hissetmiş, olduğu yerde hareketsiz kalmıştı. Derin derin soluk alıp veriyordu. Ersin onun yüzüne baktığında hiç de büyük bir kin duymadı.

Erdinç cam nesnenin Ersin'in başını sıyırdığını sanmıştı. Yanına sokulup baktı. Ersin'in başının sol yanında bir tutam saç garip bir şekilde havaya dikilmiş gibi göründü Erdinç'e.

Ersin, az önceki haykırışlarından çok farklı, heyecansız, soğuk, hattâ donuk, tuhaf bir ses tonuyla, "Peki öyleyse" dedi. "Ben de sizin suratınıza para fırlatacağım. Madem Erdal'ın eşyasını satıyorsunuz, ben alacağım."

Kapıdaki adamlardan biri, "Ama biz beyefendiylen..." diye lafa karışacak oldu. Erdinç öyle bir döndü ve adamın yakasına yapışmaya hazırlandı ki, adam ürkerek bir-iki adım geri kaçtı. O sırada biraz toparlanmış olan Paşa, "Zorba mısınız, eşkiya mısınız, nesiniz yahu?" diye bağırdı. Ama Ersin onu hemen susturdu: "Madem satıyorsunuz, ben alacağım dedim!" Bu sırada Paşa gerekli muhasebeyi yapmakla meşgûldü: Eşya almaya gelmiş kamyonetli adamları savmak şüphesiz çok daha kolaydı: bu eşkiya ile başetmek içinse işe polisi falan karıştırmak gerekebilirdi. Hem polis girince Adliye de girecekti işin içine. Erdal'ın, Paşa'nın geçmişini bilen, katil zanlısı olarak tatbikata getirildiğinde kendisinden Macide Hanım'ın fotoğrafını -üstelik polislerin ve savcının yanında- isteyecek kadar ileri gitmiş bu it ve yanındaki, ne idüğü belirsiz dalaveracıyla kavgayı şiddetlendirmek, yani 'işi" büyütmek, her bakımdan zararlı sonuçlar doğurabilirdi. Ama şu anda, "Peki o zaman sen satın al eşyayı, kaç para veriyorsun?" falan demek de pek haysiyetsizce, şerefsizce olurdu. Neyse ki Ersin onu herhangi bir cevap verme zorunluluğundan kurtardı; "Ben para getirmeye gidiyorum, geldiğimde sizi burada bulamazsam, inanın peşinize düşerim ve hayattaki tek amacım sizin tepenize binmek olur," diyerek.

Paşa, şimdi sokak kapısının dışında bekleyen iki adamı savmak istiyordu. Ersin'e, "Çekil yolumdan, adamlarla konuşacağım," dedi. Ersin, "Sanki kılına dokunan var, geç git konuş," demedi. Paşa'nın ürkmeden geçebileceği kadar uzağa çekildi. Paşa çıkıp sokak kapısına yaklaşan adamlardan birini kolundan tuttu, ikisini de beraberinde alıp bahçeye yürüdü. Paşa içeri gelirken, kalkıp uzaklaşan kamyo-

netin sesi duyuldu. Emekli general, adamlara, "bu iki zorbadan birinin" yeğeni olduğunu, "ruhî dengesinin bozukluğundan dolayı" bir ara Bakırköy'de tedavi gördüğünü, kendisinin onu yatıştırıp evden göndermeyi becerebileceğini, "buna benzer durumların daha önce de olduğunu" falan anlattı. Adamlar, eşyayı kolayca ucuza kapatamayacaklarını zaten anlamışlardı, muhtemel bir belaya bulaşmamak için de anlatılacaklara inanmaya hazırdılar. Gittiler.

Paşa içeri döndü. Ersin'e, "ne alacaksan al, çek git buradan," dedi. Her şeye rağmen Erdinç'i konuşulabilir bir adam olarak görüyordu ki, ona dönüp, "Ne alacaksa alsın, gitsin," diye tekrarladı. O da Erdinç'i taraflardan biri olmaktan çıkarıp, bir tür aracı mı yapmıştı? Erdinç yine bir şekilde olayın dışında mı kalmıştı?

Bu kez gereksiz bir dışlanma hissine kapılmıştı Erdinç. Paşa'nın onu aracı konumuna sokmasının sebebi sadece, emekli generalin düşünce dünyasında yalnız bir tek aslî fail ya da elebaşına yer bulunmasındandı. Yoksa, Paşa, bugün burada Ersin gibi küstahça ve zorbaca davranmamış olsa da, Erdinç'e daha az kızmıyordu. Onu kandırmıştı Erdinç. Şerefiyle oynamıştı. Ayrıca korkutuyordu da...

Ersin hızla evden çıktı. Erdinç de çıkıp ona yetişti. "Ne yapacaksın?" diye sordu. Ersin cevap vermedi, yürümeye devam etti. Erdinç'in zihni işlemeye başlamıştı. "İstersen ben burada kalayım," dedi, "her ihtimale karşı." Ersin durdu, "Kal istersen," dedi. Erdinç, "Peki para bulabilecek misin gerçekten?" diye sordu ve ekledi: "Benim şu anda biraz param var, yeni maaş aldım. Gidip alayım mı evden?" Ersin, "Hayır," dedi, "böyle bir şey yapma." Erdinç üsteleyecekken onun sözünü kesti: "Ve lütfen şu anda beni hemen bırak, gideyim, bir an önce döneyim." Erdinç, "Ama," dedi, "herifin kaç para istediğini bile bilmiyorsun." Ersin, "Ne bulabilirsem getirip suratına çarpacağım. Hele bir de pazarlık yap-

maya kalksın..." diye konuştu, yürüdü. Erdinç seslendi: "Peki, ben de gidersem, herif de polise haber verirse?.." Ersin dönüp, "Veremez," dedi. "Hem sen... istersen git. Bulaşma bu işe." Erdinç artık kanıksamıştı. İtiraza yeltenmedi. Sadece "Gitmeyeceğim," dedi. "Buralarda dolaşacağım. Sen aşağı yukarı ne zaman dönersin?" Ersin, "Bilmiyorum," deyip omuz silkti. Erdinç, "Kusura bakma," diye konuştu, "ama anlamıyorum. Madem herif polise de haber veremez, o halde alalım eşyayı gidelim. Bu para işi acayip görünmüyor mu sana?" Ersin, "O herifle uğraşmak istemiyorum," dedi. "Biz eşyayı alırken yine kafama bir şey atmaya kalkışırsa boğarım onu." Durdu, ekledi: "Anlıyor musun, herife bir şey yapmaktan korkuyorum. İğreniyorum ondan." Birkaç adım attı, tekrar döndü: "İşte tam da bu sebeple suratına paralar çarpıp küçülteceğim onu. Bit kadar kalacak." Sağ elinin iki parmağıyla gösterdi: "Bit kadar..." Sonra bir süre düşündü. Yüz çizgileri yumuşadı. Erdinç'in yanına yaklaştı geri dönüp. Erdinç'i kolundan tuttu. "Erdinç, lütfen buradan git," diye konuştu. "İstersen daha sonra beni ara. Şu anda... ne yapacağıma tam karar vermiş değilim. Belki şu ileriki köşeden dönüp Erdal'ın evine dalacak ve o leş kargasını tepeledikten sonra eşyayı yüklenip evime götüreceğim. Belki gidip para alıp geleceğim, hakikaten herifin yüzüne paraları çarpacağım. Belki gideceğim ve bir daha buraya dönmeyeceğim, Erdal'dan geriye kalanları bir daha görmemeyi tercih edeceğim. Sen karşımda vicdanım gibi durmazsan daha rahat karar vereceğim. Senin burada beklediğini bilirsem bundan etkileneceğim. Haydi, lütfen buradan git, buradan gideceğini söyle de içim rahat olsun." Ersin sesini iyice alçaltmıştı. Gözleri yere dikili, utanır gibiydi. Son olarak, "Yoksa... seni kırmak zorunda kalacağım," dedi.

Bunları söyledi ve kıpırtısız kaldı. Yürümüyor, gitmiyor, bir şey demiyordu, Erdinç konuşursa onu dinleyeceği, söy-

leyeceklerini duyacağı şüpheliydi. Bu kez Erdinç elini onun omuzuna koydu. "Peki Ersin," dedi. "Ama istersen seni şimdi gideceğin yere bırakayım. Nasıl olsa bir arabaya atlayıp gideceğim." Ersin, yine çok alçak sesle, "Beni evime bırak lütfen," dedi.

50

Erdinç'in uzaklaşırken arka camından bakıp el salladığı taksiyi bir süre izledi Ersin. Sonra arabasına yürüdü. Cebinden anahtarları çıkardı, bagajı açtı. Eski püskü bir kriko çıkardı. Patlak lastiği söktü, arabayı öylece, krikoyla kaldırılmış halde bıraktı, lastiği kaldırdı, onu koltuğunun altında taşıyarak yürümeye başladı. Üstü başı berbat oluyordu ama o farkında değildi. Bir taksi bulana kadar yürüdü. Lastiği bagaja yerleştirip arabaya binerken şoföre, "Yakınlarda lastik tamircisi var mı?" diye sordu. Vardı. Şoför, 'var' dedikten hemen sonra ekledi: "Yalnız, abi, lastiğin tamirini falan bekleyemem ben." Ersin'in gözünün önünde birtakım şimşekler çaktı. Son derece sâkin ama dehşet filmlerinin soğukkanlı katillerini andıran bir tonda konuştu: "Sana bekle diyen oldu mu?" Şoför, "Ya, ne bileyim, iki dakikada tamir ettirip döneceğim falan dersin, ağaç oluruz orada..." diye lafa başlamıştı ki, Ersin avazı çıktığı kadar bağırdı: "Sana bekle dedim mi ben! Senden bir şey isteyen oldu mu! Senden ya da kimseden bir şey istedim mi ben şimdi? Ha?" Şoför şaşırıp pısmıştı. Alttan alarak Ersin'i susturmaya çabaladı. Ersin hâlâ, "Senden bir şey istemedim, anlıyor musun!" diye bağırıyordu. Şoför, muhtemelen, yarı deli bir adamla karşı karşıya olduğuna hükmedip, belâdan bir an önce kurtulma amacıyla gaza bastı. Eğri büğrü harflerle yazılmış, "Lastik tamiri yapılır" tabelasının karşısında durdu. Ersin taksimetreye hızla bakıp cebinden para çıkardı, boşalttığı

koltuğun üzerine bıraktı, indi, bagajdan lastiği aldı ve caddenin karşı tarafına hızla yürüdü. Şoför utanmış gibiydi. Arabadan inmişti. Ağır hareketlerle arabasına bindi, Ersin'in lastiği yaptırmasını bekledi.

Ersin evinin sokağına döndüğünde arabasının başında orta yaşlı, orta halli bir adam gördü. Adam ona, "Oğlum böyle bırakılır mı araba bu devirde?" dedi. Ersin, ona şöyle bir bakıp lastiği yerine takmaya koyuldu. Adam sanki durmaksızın söylenmek için uzun süredir Ersin'i beklemiş ve şimdi nihayet aradığı nutuk atma fırsatını bulmuş gibiydi. Ersin'e insanların niçin ne ölçüde güvenilmez olduğunu, arabasını öte berisini böyle başıboş bırakanların uğradıkları zararları falan örnekleriyle anlatmaya çalışıyor, Ersin'in başının az üstünde ve gerisinde, onun çevresindeki havayı azaltan, soluk almasını güçleştiren bir aspiratör gibi vınlıyordu. Ersin elindeki anahtarı bıraktı, bu uğultuyu kesmek dışında hiçbir istek duymuyordu birkaç saniyedir. Ayağa kalktı, geri döndü. Adamla neredeyse burun burunaydılar. Ona nasıl bakmış olmalıydı ki, adam, "Tamam kardeşim," dedi. "Hem kendin aranıyorsun başına iş getirmek için hem de doğru sözden anlamıyorsun." Ersin, "Başımdan gider misiniz!" dedi usulca. Adam, uzaklaşırken, hâlâ söyleniyordu.

Ersin işini bitirip arabaya bindi. Motoru çalıştırdı, birkaç kere gaza bastı sonuna kadar, sonra yola koyuldu. Krikoyu dışarda unutmuştu. Az önce kendisine nasihat eden adam, onu gözlediği yerden çıktı, gelip krikoyu aldı, yakındaki bir çöp bidonundan gazete parçaları bulup krikoyu sardı, koltuğunun altına kıstırıp uzaklaştı.

51

Ersin, Atatürk Kültür Merkezi'nin otoparkına arabayı bırakıp İstiklâl Caddesi girişine doğru yürümeye başladı. Tak-

sim Parkı'na çıkan merdivenlerin önünde ayaklarının dibinde birden bir top belirdi. Kendisine seslenildiğini işitti. Merdivenlerin hemen başındaki düzlükte maç yapan çocuklu büyüklü gruptan birkaç kişi topu atmasını istiyorlardı galiba. Ama o bunu algılayana kadar top caddeye doğru yuvarlandı. Basamakları yıldırım hızıyla inen ve topun peşinden giden iki çocuktan biri önünden geçerken Ersin'e okkalı bir küfür etti. Ersin duraklayarak bir-iki adım attı, sonra kararlı bir şekilde yürümeye devam etti.

Otobüs duraklarının bulunduğu adacıktan heykelli adaya, oradan Sular İdaresi'nin önündeki kaldırıma geçti, Beyoğlu'na yöneldi. Yanından geçenlerin bazıları ona sağdan soldan çarptılar. Bir örnek giyinmiş iki genç adam gördü. İkisi de taze taranmış kremli saçları ve kareli desenli şalvar pantolonlarıyla yağlı, cıvık cıvıktılar. Ersin Saray Muhallebicisi'nin önünden geçerken vitrinde burma kadayıf sıralarını gördü. Eskiden ne çok severdi burma kadayıfı. Ama alçak herifler birkaç yıldır doğru dürüst yapmıyorlardı. Birbirine yapışmış kadayıf telleri, bayat fıstıklarıyla şu iç bayıltıcı, ağır, burma kadayıf mukalliti acayip nesne, Ersin'e ulaşılamayacak bir geçmişi hatırlatıyordu artık. Buradan ne zaman geçse aynı hislere kapılıyordu. Küçük dükkândan dörtlü fındıklı çukulata aldı. Çabucak yeyip bitiriverdi. Sapacağı sokağa gelmişti bu sırada. Sağa, biraz yürüdükten sonra sola, sonra tekrar sağa saptı, son köşeyi döndükten sonra adımlarını bir hayli ağırlaştırdı, cebinden sigara çıkarıp yaktı. Sigarasını yakarken durdu, gözlerini az ilerideki kahveye dikti. Kahvenin önünden çok ağır geçti, içeride birini arıyor gibiydi, ama oraya dikkatlice baktığını belli etmemeye çalışıyordu. Biraz yürüdü, ilerideki bir köşeyi döndü, durdu. Geri döndü, kahvenin önünden bir defa daha geçti, sonra adımlarını hızlandırarak İstiklâl Caddesi'ne çıktı. Galatasaray'a doğru biraz yürüyüp karşıya geçti, bu

sefer oradaki sokaklardan birine dalıp caddeden ayrıldı. Sağlı sollu zigzaglar çizerek çeşitli sokaklara girip çıktı, bazen geçtiği yerlerden birkaç defa daha geçti, sonunda tekrar caddeye çıktı. İlk rastladığı adama saati sordu. Öğrenince düşündü. Kararlı adımlarla tekrar aynı sokağa girdi.

Bir köşede durdu, sağ koldaki ikinci veya üçüncü kapıya dikti gözlerini, sonra yavaş yavaş yukarı kaydırdı, dördüncü kat penceresini izlemeye başladı.

52

Şimdi beş-on dakika içinde kaç defa gidip geldiği, bu köşeyle anacadde arasını bir keresinde kendisine bütün bir gece gibi görünen, çook uzun bir zamanda katetmişti. Önünü güçlükle görebiliyor, attığı her adımda boşluğa düştüğünü sanıp sendeliyor, yalpalayarak sağa sola savruluyordu. Etrafında pek çok insan olmalıydı, niçin kimse ona yardım veya müdahale etmiyordu; bunu düşünebilmişti arada, gayet iyi hatırlıyordu. Sokağın köşesinde, İstiklâl Caddesi kaldırımında her zaman duran ekip arabası, polisler, bekçiler, o akşamüstü yok muydu, yoksa onlar da Ersin'i görmüş ama müdahale etmemişler miydi, bilmiyordu. Galiba ekip arabası yoktu. İstiklâl Caddesi'ne çıktığında kendini bir an toplayabilmiş, bir taksiye binip evinin bulunduğu semti söylemişti. Güçlükle yürüyen, gözleri kaymış bir adamı bu duruma getiren sebepleri taksi şoförü elbette merak edebilirdi; eğer Ersin'i başka bir semtte arabasına almış olsaydı. Ama Beyoğlu'ndan böyle feleğini şaşırmış tiplerin dökülmesinde gariplik yoktu. Şoför bir ara, "Kardeş kafan iyi maşallah," demişti. Ersin yarım yamalak duyduğu söze, "Ha? Sağol. Şimdi biraz daha iyi," diye cevap vermişti. Şoför, "Oh, oh, Allah versin," tavrıyla gülümsedi ve Ersin'i bıraktıktan sonra biracıya gitmeyi kafasına koydu.

Ersin'in eve girmek için kapıyı açması, kapıyı açmak için anahtarı bulması gerekiyordu ve daha yeni, taksiye para vermek için cebini karıştırmıştı, takati kalmamıştı. Kapısının önüne çöktü. O sırada apartmana girenler oldu. Kimlerdi, Ersin ayırt edemedi. Beş numarada oturanlardı. Adamla oğlu. Adam Ersin'i kapının önünde yere çökmüş görünce mümkün olduğu kadar uzağından geçmeye özen göstermiş, oğlunu da kolundan çekmişti. Basamakları çıktıkça onu gözden kaybedip biraz rahatlamışlardı. Adamın evinde daha sonra, "Alt kattaki oğlanı efendi bir şey sanmıştık, ama sarhoş gelip kapı önlerine yatmanın neresi efendilik," diye konuşuldu. Adamın karısı olayı apartmandaki öbür kadınlara da anlattı. İçlerinden biri, "Aman canım, genç adam, bir rahatsızlık vermedi bugüne kadar, büyütmeyin, erkek adam, içer, arada sarhoş da olur," filan dedi. Ötekiler, bu olayın belki de yavaş yavaş apartmanı saracak ve hepsi için büyük tehlikeler yaratacak bir felâketler zincirinin ilk halkası olabileceğine işaret ettiler. "Zaten hiçbirimize ne selam verir, ne bişey," dediler. Ayrıca, Ersin'i mazur görmeyi öneren kadına, evde genç kızı olduğu hatırlatıldı ve 'maazallah' dendi. Böylece Ersin'in kapı önünde bayılma suçundan yargılandığı duruşmalarda onu savunacak kimse kalmadı.

Ersin'in bütün bunlardan haberi olmadı. O akşam, kapı önünde bir süre öylece kaldıktan sonra, bir gayret kapıyı açabilmiş, kendini yatağa atabilmişti. Neyse ki gece Erdal gelmişti. Ersin'in başının arkasındaki şişliğe buz koydu Erdal. Telefon edip Esra'yı da çağırdı. Ersin'e portakal suları sıktılar. Ersin'in gözlerini doğru dürüst açamayışından, açtığında da gözbebeklerinin sürekli yana veya yukarı kaymasından Esra tedirgin oldu ve işyerinden bir arkadaşının doktor kocasına başvurabileceklerini düşündü. Ama telefon numarasını nereden bulacaktı? İşyerini aradı, her ihtimale

karşı, diyerek. Fazla mesaiye kalmış iki mühendisten biri açtı telefonu. Esra ondan santrala gidip telefon defterine bakmasını istedi, adam kızın numarasını bulup Esra'ya söyledi. Bu arada Esra'ya ısrarla numarayı ne için istediğini sordu. Esra onu tersleyemediği için, bir arkadaşının rahatsız olduğunu söyledi. Mühendis bu defa geçmiş olsun faslına başladı. Esra telefonu nihayet kapatabildi ve kocası doktor olan kadını aradı. Kadın tabiî kendisiyle hiçbir samimiyeti bulunmayan Esra'nın evine telefon etmesine şaşırdı. "Ay şimdi kapıdan çıkıyorduk," dedi. Esra kadına kısaca Ersin'in durumunu anlattı, kadın içerde giyinen kocasına Esra'nın söylediklerini aktardı. Doktor odadan seslenerek birtakım şeyler sordu, kadın bunları Esra'ya aktardı, Esra arada Ersin'e de sorular sorup bazılarına cevap alamayarak kadına birşeyler söyledi, o bunları kocasına aktardı, adam içeriden şöyle şöyle yapsınlar türü birtakım laflar etti, Esra bunları yarım yamalak duyabiliyordu ve kadının kendisine bunları aktarırken biraz özet yaptığına inandı. Sonunda "mümkünse" adamı telefona istedi. Adam bu işten pek memnun olmadığını kibarca belli ederek konuştu ve birkaç saate kadar şunlar şunlar olursa, şöyle yapın, merak etmeyin, eğer şöyle olursa mutlaka bir doktora başvurun, dedi. Esra, "Peki, siz doktor değil misiniz, işte size soruyorum," demek istedi. Sonunda dedi ve telefonu kapattı. Erdal, Esra'nın telefondaki konuşmalarını izlemiş ve ahizeyi yerine koyuşunu görmüştü. Onun yanına sokulup, "Lütfen ikinci bir mesele çıkmasın," dedi. Esra Erdal'a da kızdı.

Her şeyi kurtaran, Ersin'in yavaş yavaş kendine gelmesi oldu. Ersin yatakta doğruldu ve "Tamam," dedi, "başım dönmüyor artık." Gözlerini açmıştı, yüzünde herhangi bir sağlıksızlık belirtisi yoktu, olağan belirtiler dışında.

Yalnız bu sefer de Erdal'ın bastıra bastıra Ersin'i başından geçenleri tam olarak anlatmaya zorlamasından sonraki fela-

kete sıra geldi. Erdal Ersin'i azarlamaya başladı. "Tamam, şu bok yiyenden vazgeç diyen yok sana," diye bağırdı. "Ama bunu almak için bu kadar tehlikeye atılman abes değil mi? Ya başka yerden bul, ya da o pezevenklere gideceğin zaman söyle de birlikte gidelim. Herhalde iki kişi olsak bu kadar kolay halledemezlerdi bizi." Ersin biraz pısmıştı. "İki kişi olsaydık," dedi, "yani.. sen olsaydın, o herifleri dövebilirdin belki. O zaman da silah milah çekerlerdi, daha beter olurdu." Bunun üzerine Erdal daha çok kızdı.

Esra bir köşede oturuyor, lafa karışmıyordu. Bu, onun birazdan, ikisinden de daha çok bağırarak ortaya atlayacağının belirtisiydi ve Ersin bunu fark etti. Zaten arkadaşlarına karşı garip bir suçluluk duygusu içinde olduğundan, ayaklara fırlayıp, "Haydi size içki getireyim, haydi size gitar çalayım," diye onları yatıştırma manevralarına girdi.

Ersin'in okşayıcı atakları işe yaradı. Hiç değilse bağırış çağırış ihtimali ortadan kalktı. Omuzları çökük de olsa yerlerinde kaykılıp üzerlerine yavaş yavaş çöken rehavete direnmemeyi tercih ettiler ve bu onlara iyi geldi.

Ersin o gece onlara bir sürü şarkı çaldı. Bazılarını da beraber söylediler. Geceyarısına doğru Esra ışıkları söndürmek istedi. Ersin, "Söndür," dedi. "Yeni şarkılarım var. İki tane. Onları çalacağım." İlkini çaldı. "Buna henüz söz uyduramadım," dedi. "Ama adapte etmeyi düşündüğüm bir şey var, bakayım ayarlayabilirsem fena olmayacak." İkinci şarkıyı bir şiirin üzerine bestelemişti. Şarkıda şiirin bazı bölümleri geçiyordu. Ersin önce onlara şiirin tamamını okudu:

Buzdağı kaçınılmaz biçimde
üzerimize doğru geliyor.

Bak işte, buzulun tepesinden
buzulun ayaklarından

çözülüyor.
Evet, beyaz rengi,
hareket ediyor, evet, her şeyden
daha büyük, denizde.
havada
ya da karada hareket eden her şeyden.

Ölümlü düşlerde
buzdağları kervanları
geçiyor:
"Su yüzeyinin dokuzyüz metre
üzerinde,
yeni kırılmış bölümleri
renkler, bırakıyor,
öylesine güzel ve
saydam renkler ki."
"İnsan güneş ışınlarının
yüzlerce sarayın camında
yansıdığını sanır."
Buzdağının ağırlığını
düşünmek
iyi bir şey değil.

Kim rastlamıştır ki ona,
güç unutacaktır
görünümünü,
uzun yıllar yaşasa da.

"Bu oyun
fanteziyi artırıyor,
ama yüreği
de kaçınılmaz bir ürperti ile dolduruyor."

Buzdağının geleceği yok.
Kendini sürükletir.
Bizim buzdağına gereksinimimiz
yoktur.
O kuşku götürmez.

Değersizdir.
Güçlü yanı
rahatlığı değildir.
Bizden büyüktür.
Biz hep
uç kısmını görürüz.

Geçicidir.
Bunu düşünmez.
İlerleme göstermez,
"ama
beyaz, çok büyük,
mavi gölgelerle
damarlı mermer bir masaya benzeyen şeye
düşer ve devrilirse,
deniz ayağa kalkar."
Bizi ilgilendirmez o,
yavaşça sürüklenir,
hiçbir gereksinimi yoktur,
üremez,
erir.
Geriye bir iz bırakmaz.
Bütünüyle yok olur.
Evet, böyle söylenmesi gerek:
Bütünüyle.

Ersin şiiri okuduktan sonra şarkısını da bitirince Erdal, reklam spotu okur gibi, öyle bir tonlamayla, "Üremez, erir.

İz bırakmaz. Bütünüyle yok olur," dedi. Esra, "Hiç de değil," diye karşı çıktı. "Bütünüyle yok olmak diye bir şey yoktur. Bütünüyle imkânsızdır." Sinirli sinirli, başını iki yana salladı: "Bu artık karamsarlık falan değil, hayatın inkârı." Ersin gitarını gelişigüzel tıngırdatmaya devam ederken konuştu: "Bu haliyle hayat da birçok şeyin inkârı." Esra, "Saçmalama," dedi. Ersin aldırmayıp sürdürdü: "Yanılıyorsun Esra. Bütünüyle yok olmak vardır, bütünüyle yok olunur, meselâ buzdağı bütünüyle yok olur, eridi mi yok olmuştur, artık buzdağı değildir. Onun, içinde eridiği su kütlesine katılmış, onu çoğaltmış olması falan hikâyedir; o artık buzdağı değildir, erimiştir, yok olmuştur, buzdağı niteliğini kaybetmiştir, su damlacıklarına dönüşmüş buzdağı diye bir şey yoktur, su vardır artık. Suyu da 'Bu kısmı eskiden buzdu' diye ayrıştıramazsın... Daha sayıp dökeyim mi?" Esra, "Böyle bir düşünce tarzı..." diye kekeledi, "insanı nerelere götürüyor..." Ersin'in mantığına bürünmüş, onun kılavuzluğunda ilerliyor ve ilerledikçe geçtiği, gördüğü yerlerden korkuyor gibiydi. Bu sırada Ersin, "Ayrıca," diye üsteledi, "buzdağının, yok olmadığı iddia edilirken, kendini çevresindeki yığına terk etmiş, ona dönüşmüş olması, yok olmanın da ötesinde..." Erdal atıldı: "..fevkalâde ayıptır." Ersin, "Hah!" dedi, "Aynen! Gerçekten ayıptır. İhanettir. Karşı saflara geçmek veya kendi benliğini yığının içinde eritmektir." Erdal ayağa kalkıp, "Ey küçük adam," diye gürledi, "dinle! Dinle küçük adam!" Sonra ses tonunu değiştirerek, "Gayet açıklıkla ifade ediyorum ki," dedi, "sapkınlık sapıklıktır." Ersin'e döndü: "Artık çalmayacaksan kaset maset koyalım." Esra, Ersin'e, "Başın ağrımıyor ya, iyisin gerçekten, değil mi?" diye sordu.

Ersin'in başına arkadan, fena vurmuşlardı. Arasıra gidip esrar aldığı heriflerle ağız dalaşına girerken, işin itiş kakış raddesine geleceğini öngörememişti Ersin. Tehditler, senden korkmamlar, paraydı, şu kadardı, söz verdindi, verirsin vermezsindi derken heriflerden biri Ersin'e çok ağrına giden bir laf etmişti. Ersin'in gözü döndü. Herifin boğazına sarıldı. Öbür adam Ersin'i kolundan çekmeye çalışınca ona da dirsek attı.

Kuvvetli ve dövüşken değildi Ersin. Gerçekte hiçbir zaman da olmamıştı. Ama üniversite yıllarında her kavganın ortayerine atlamış, en önde saldırmıştı. 'Onca kavga tecrübesi olan adam' sınıfından sayıldığı sırada, hâlâ, karşısına çıkacak güçlü ve çevik bir adamın kendisini eşek sudan gelene kadar dövebileceğine inanırdı, çünkü kendisinin doğru dürüst yumruk atabildiğinden bile emin değildi. Yalnız, gözü döndüğünde vücudundan çevresine fışkıran enerjiden etkilenmemek imkânsızdı; bunu belki de en az algılayabilen, kendisiydi.

Ersin'in "siyasî kavga" geçmişinde, onu sonradan çok sarsan bir küçük olay vardı, ne zaman kavga konusu geçse, Ersin onu hatırlardı: Ersin'in okulundan, Artvinli "kapı gibi" diye tasvir edilen cinsten, herhalde en az 1.90'lık, son derece cesur, aynı zamanda zekî ve kafası işleyen, Ersin'in de çok sevdiği bir oğlan vardı. Kavgalarda bu oğlanın varlığı başlıbaşına pek çok şeyi değiştiren bir etken oluyordu. Ersin, her seferinde iki-üç kişide "hasar bırakmadan" kavga alanından ayrılmayan bu adama bazen gıpta etmişti. Kaba kuvvete hayranlık duyduğundan değil, asla değil, Ersin hiçbir zaman böyle bir hayranlık duymamış, bütün kavgalara mecbur olduğu için, mecbur oldukları için girdiğini düşünmüştü. Ersin'in o oğlanda hoş bulduğu, adamın kavgalar

dışında son derece yumuşak, öteki insanlara değer veren, sevinmeyi üzülmeyi bilen biri olması, iş kavgaya geldiğinde de, bundan herhangi bir zevk alıyor gözükmeksizin karşısına her çıkanı haklamasıydı. Ersin bu oğlanda "insanca bir kavga mecburiyeti bilinci"nin yanısıra, bunun "gereklerinin" de yerine getirilişini izlediğini düşünüyordu. Ayrıca, insanın canının sözkonusu olduğu her durumda yaşadığı gibi, birilerine güvenmek istiyordu ve sonuna kadar güvenebileceği bir insan olarak o oğlanla omuz omuza dövüşmek Ersin'e cesaret veriyordu. Ersin, tam gizli örgüt ve "daha üst düzeyde eylemler" evresine geçileceği günlerde, okuldaki sıradan kavgalardan ötürü sık sık Şube'ye götürülmekten tedirgindi. Bir süre okuldan uzak kalıp polisin gözünün önünden kaybolmasının uygun olacağını kararlaştırdılar. Ersin de okulda birlikte kavgalara girdiği birkaç insana, "bir süre okula gelmeyeceğini" bildirmek istedi. (Örgüt meselesini konuştuğu yakın arkadaşlarına göre böyle bir şeyi asla yapmamalıydı.) Kendini okuldakilere hesap vermekle yükümlü hissediyordu. Benzer bir durumda, meselâ o Artvinli oğlan haber vermeksizin ortadan kaybolsa kendisinin ne kadar tedirgin olacağını düşünüyordu.

İşte sonradan kendisini altüst edecek olayı bu sırada yaşadı. Artvinli oğlanı kenara çekip, "Ben bir süre yokum," dedi. "Öyle gerekiyor." Ortamı biraz yumuşatmak ve ona verdiği değeri hissettirmek için de ekledi: "Zaten benim kırk yılda bir vuracağım iki tane cılız yumruğa mı kaldınız?" Ve bir anda karşısındaki oğlanın yüzünün nasıl karıştığını gördü? Oğlan kekeleyerek konuşuyordu: "Nasıl yani? Sen olmayacak mısın? Peki biz kimin arkasından gireceğiz kavgaya?" Ersin anlamamıştı onun ne demek istediğini. Kavramamıştı. Şaka saydı, güldü, esprili bir şeyler söyledi, yürüdü gitti.

Yıllar sonra, o gün o oğlanın söylediği bu sözle daha ön-

ceki bir dizi minik ayrıntıyı birleştirince, kendisinin "arkasından" kavgaya giriliyor olması, artık ona bir şaka gibi görünmemeye başladı. Günün birinde, Erdal'a, "En güçlü oldukları alanda bile benim gibi birisinin arkasından gelmeye ihtiyaç duyan bu insanlar," dedi, "kaderlerini nasıl ellerine alabilirler? Üstelik bir de herkesin kaderini kendi eline alması için hayatlarını ortaya koyuyorlar güya!.." Hem okuyan yazan, ağzı laf yapan hem sporculuğundan gelen çevikliği, kuvveti sayesinde, Ersin'in aksine, her türlü kavgada gerçek bir koz sıfatı taşıyan hem de, üstüne üstlük, silah külah işlerini beceren Erdal, girdiği her ortamda derhal itiliverdiği önderlik makamından fazlasıyla rahatsız olmuştu; şimdi Ersin'in sorduğu sorunun benzerlerini defalarca o sormuştu. Kendi bunaldığı konuda Ersin'i teskin edemedi haliyle. Sadece, "Bazen öyle bir an geliyor ki," dedi, "senin bütün sigortalarının attığı ve artık seni hiç bir şeyin durduramayacağı hissediliyor. Bunu sen nasıl ve ne kadar hissediyorsun, bilemem, ama yanındaki hissediyor, inan, böyle bir enerjiden güç almaya insan bir defa alıştı mı, bundan yoksun kalma fikrine kendini alıştırması zor. Bahsettiğin çocuk belki de sadece bunu ifade etti sana." Olay bundan ibaret değildi tabiî. Ama ikisi de susmuşlardı.

54

Ersin'in delice enerjisini Beyoğlu'nun bir ara sokağında kapıştığı iki uyuşturucu satıcısının algılamaması mümkün müydü? Kesinlikle değildi, çünkü o adamlar da hayatta kalmanın ancak bu gibi şeyleri belki bir, belki iki saniye önceden fark etmeye, hissetmeye bağlı olduğu garip bir cemiyetin mensuplarıydılar ve tabiî, çabuk davranmışlardı ve tabiî, çabuk davranınca Ersin'in karın boşluğuna bir yumruk atıp, iki büklüm olmasını, sonra alnına bir diz vurup dağıl-

masını sağlamışlardı. Biri, hemen Ersin'in kollarını arkadan tutup kıvırmış, onu kıskıvrak yakalamış, öteki, cebinden çıkardığı enjektörü Ersin'in gırtlağına dayayıp dayayıp çekmişti. Enjektörün iğnesini arasıra Ersin'in boynuna batıracak gibi bastıran herif, "İstersen sana kısa yoldan cenneti gösteriveririm," demişti. "Dumandan toza geçeceksin nasıl olsa. Böylece toz diye sürünmekten de kurtulursun, daha yeni tadını almışken öbür tarafa göçer kurtulursun. Ha? İster misin? Hıyarlık etmeye devam edecek misin, ha?" Ersin adama tekme atmaya çalışmış ama enjektörün boynuna saplanmasının ne kadar kolay olduğunu bir an farkedip hareketsiz kalmıştı. Arkadan kendisini tutan adamın kollarını gevşettiğini fark edince birden karşısındakinin üzerine atıldı, ama tam o sırada başına şiddetle vuruldu ve gözleri kardı, yere düştü. Adamların kaçtığını bile fark edemedi. Ayağa kalkabildiğinde adamlar yoktu. O da onları düşünmüyordu zaten. Sağa sola savrula savrula İstiklâl Caddesi'ne çıkıp bir taksiye binmeye çabalamıştı.

Bütün bunlar, şimdi durduğu yerden beş-on metre uzakta olmuştu. Bunları hatırladı, ama bir daha benzer bir olay yaşayacağına ilişkin en küçük bir önsezi, bir kötü his, uğursuzluk habercisi bir kara bulut, ürperme, korku, bunların hiçbirini duymadı, görmedi. Zaten o kavgalı günden sonra birkaç defa gelmişti buraya. Sokağa girdi, az önce uzun süre seyrettiği kapıya doğru yürüdü. Kapının önüne geldiğinde çevresine bakındı. Üstten ikinci zili iki defa kısa kısa çaldı. Bekledi. Tekrar çaldı. Biraz daha bekledi. Sürekli bastı zilin düğmesine. Sonra geri çekilip kapıdan biraz uzaklaştı, dördüncü kat penceresine bakmaya başladı. Pencerede bir adam belirdi. Ersin'e baktı, baktı, nihayet onu tanıdı. 'Dur geliyorum' gibisinden bir işaret yaptı. Az sonra apartman kapısı aralandı, Ersin içeri girdi.

Çıktığında, yanında az önce pencereden bakıp sonra ona

kapıyı açan adam vardı. Adam ona, "Bana bak, bir keleği yok di mi o meretin?" diye sordu. Ersin, "Yok işte, yok dedim ya," diye cevap verdi. Adam apartmandan birkaç metre açıldıkları sırada durdu, "Bak, en iyisi şöyle yapalım," dedi. "Ben sana malı işten anlayan biriyle iletirim, bakar o, bir kelek yoksa sana paranı verir, üstünü, dediğin gibi, mallan verir, tamam mı?" Ersin, "Ya, gel kendin bak işte şimdi," dedi, "Para bana şimdi lâzım." Adam, "Parayı bulsam bile," diye düşüne düşüne konuştu, "mal şimdi yok. Onu anca yarın, öbürgün alırsın." Ersin, "Şu işi boşuna uzatıyorsun," dedi. "Parayı al yanına, benimle gel, bak, kabul edersen ver parayı, malı da sonra yolla. Sana adresimi vereyim. Adresimi verirsem de hâlâ güvenmeyecek misin?" Adam düşünüyordu. Yere bakarak. Ersin ekledi: "Yahu anlamıyor musun, sen bana borçlu kalıyorsun, benim sana kelek atmam sözkonusu olabilir mi?" Adam, "O değil," dedi, kaşlarını kaldırarak. "Senin evine adamım gelecek, kiminle karşılaşacak belli mi?" Ersin parladı: "E, insaf be! Bende polislik edecek hal mi var ulan!" Adam, "Dünya hali," diyerek sırıttı, "belli mi olur?" Ersin cebinden küçük bir kâğıt parçası çıkardı. Arkasına adresini yazdı. "Bak şimdi, tarif de edeyim," dedi, evi tarif etti, kâğıdı adamın eline tutuşturdu, öfkeli öfkeli konuştu: "Senin adamın da karakol kurulmuş yerin kokusunu almıyorsa, bu işi yapmasın be!"

Adamla birlikte yürüdüler, İstiklâl Caddesi'ne çıktılar, karşıya geçip bir ara sokaktaki kahvehanenin az ötesinde ayrıldılar. Adam, "Kahvenin önünden bir kere geçerim ha," dedi. "Gözün sokakta olsun." Ersin kahveye girdi, oturdu, sigara yakıp, çay söyledi.

Üçüncü çayını içerken adam kahvenin önünden geçti. Ersin çayını yarım bırakıp kalktı, para ödeyip telâşsızca çıktı. Biraz ötede adama yetişti. "Buldun mu para?" diye sordu, alaycı bir ses tonuyla. Adam, "Hele dur bakalım," dedi.

Taksim'e doğru yürüyorlardı. Ersin adama, "Dönüşte bana bir kamyonet bulacaksın, sizin oralardan," dedi.

55

Emekli general, Erdal'ın çalışma masasının dibine yığılı dosyalar, kâğıtlar, zarfları göstererek, "Haydi, ne alacaksan al da git," diye hırladı. Ersin, "Sadece onları alacağımı sanıyorsunuz değil mi?" diye dişlerini göstererek konuştu. Paşa, "Sabrımı taşırma, her şeyin bir sınırı var," dedi iç geçirerek. Ersin, Erdal'ın çalışma masasına yaklaştı, oradaki yığından bazı şeyler alıp baktı, tekrar yere koydu. Başını kaldırmadan, alçak sesle konuştu:

- İstediğim her şeyi alacağım buradan, anlıyor musunuz?

Paşa çok tedirgindi, kaşları kıpır kıpırdı, dudakları hafif hafif titriyordu.

- Bak, sana ihtar ediyorum, dedi, fazla ileri gitme!

- Siz kenarda durup, isterseniz bakacaksınız, dedi Ersin, ben de nereye ne kadar gideceksem gideceğim.

Paşa tedirgin, kararsızdı; cesaretini toplayınca sordu:

- O kamyonet ne? Kamyonet getirmişsin.

- Buradan ne istersem alacağım, diye tekrarladı Ersin. İstediğiniz paraysa onu da vereceğim. Şimdi kesin sesinizi.

- Sabrımı taşırma, diye tekrarladı Paşa.

Ersin kalktı, kapıdan çıkıp yanında kamyonet şoförüyle geldi. Adama, "Fazla bir şey yok," diyordu salon kapısından girerken. "Bir masa, bir konsol, bir kitaplık, birkaç da çanta, bavul falan..." Erdal'ın yatak odasına girdi. Gardrobun üst bölmesinden iki valiz çıkardı, getirip çalışma masasının yanına, yere koydu, oradaki dosyaları, zarfları valizlere doldurmaya başladı. Paşa ona doğru bir adım atacakken vazgeçti, "Kitaplığı falan götürebileceğini sanma," dedi. Ersin birden ayağa fırladı, cebinden bir para tomarı

çıkardı, Paşa'ya doğru fırlattı. Paşa'nın dehşet dolu bakışları altında, "Böyle bir şeyi ilk defa yapıyorum hayatımda," diye bağırdı. "Ama eminim, olabilecek en doğru zamanda, yapılması en doğru adama karşı yapıyorum." Paşa fena içerlemişti. Ayaklarının dibinde, yerde paralar, sağa sola saçılmış duruyordu. "Terbiyesiz herif!" diye bağırdı. "Geberteceğim seni!"

Ersin, sadece Paşa'yı değil, kamyonet şoförünü de hayret ve dehşete düşüren bir tavırla, gülümseyerek ve son derece yumuşak bir ses tonuyla, "Erdal'ın yanına mı göndereceksiniz?" diye sordu. Biraz bekledi, tekrarladı: "Erdal'ın yanına göndereceksiniz, öyle mi? Söyleyin! Ha öyle mi?" Paşa dondu kaldı. Ersin yine valiz doldurma işine döndü. Bir yandan söyleniyordu. Paşa son olarak şu sözleri duydu: "O şerefi kimseye vermeyeceğim. Hiç heveslenmeyin."

Ersin, kamyonet şoförüyle birlikte bazı eşyayı kamyonete taşırken, Paşa yerinden hiç kıpırdamadı. Hattâ onlar çıktıktan sonra da bir süre öylece durdu. Kamyonetin uzaklaştığını hem görmüş, hem duymuştu. Bir süre bekledi. Yerdeki paraları toplamadan az önce, hiç beklemediği ve yaşadığı âna uymayan bir ferahlık hissetti: Ersin'le bir daha karşılaşmayacak, artık kimse kendisini bu evle ilgili olarak rahatsız, huzursuz etmeyecekti. Kendini gazeteci diye tanıtan o ne idüğü belirsiz herif, acaba bir daha karşısına çıkar mıydı? Önsezileri, Paşa'ya ondan da kurtulduğunu müjdeliyorlardı. Adaletin pençesinden nasıl olduysa kurtulmuş bir katil zanlısı ile son derece şüpheli, karanlık bir tipin kendisinden özel olarak istedikleri bir şey yoktu aslında. Paşa sonunda buna hükmetmişti. Onların Erdal'la, belki Erdal'ın ölümüyle bir dertleri vardı ve istedikleri her ne ise alıp defolmuşlar, gitmişlerdi. Evet evet, onları bir daha görmeyecekti. Bu uğursuz parayı da hemen bankaya falan yatıracak, gözünün önünden uzaklaştıracaktı. Unutabilirdi bu olanla-

rı. Evin odalarını bir kez daha dolaşıp, etrafa alıcı gözüyle baktı, tamirat ve badana gerektiren yerleri saptadı.

Yatışmıştı neyse. Yoksa yere saçılmış paraları toplarken duyduğu sıkıntı ve aşağılanmışlık hissi çok güçlenecekti. Ne de olsa tatsız bir andı bu.

56

Ersin, adım atacak yer kalmamış salonunda dolaşıyordu. Alacakaranlıkta, barındırdıkları gizleri bildiği, karşısına çıkaracakları sürprizlere şaşmaya hazır olduğu kütlelerin arasında geziniyordu. Dışarıdan, karşıdan tek tük yakılmış ampullerin ışığı vuruyordu dipdibe, yanyana duran koltukların, yatağın, çalışma masasının, konsolun, valizlerin, müzik setinin, saksıların, yemek masasının üzerine. Cılız ışık dilimlerini olduklarından daha güçlü algılıyordu Ersin.

"Bu sehpa olmazsa o koca ayaklarını nereye uzatacaksın, Erdal," diye mırıldandı. Üstüste içtiği sigaraların dumanı göz hizasında tabakalaşmış, Ersin'in hareketleriyle dağılıp savruluyordu. "Hele şu pembe dosyayı unutup gitmiş olmana aklım ermiyor." Sonra kendini koltuklardan birinin üzerine bıraktı. Yakınında tabla arandı, bulamadı, sigarasını yere atıp ayağıyla bastırarak söndürdü. Yeni bir sigara yaktı.

Yüzü pencereye dönüktü, perdeleri açıktı, karşıdaki apartmanın birkaç dairesinden çeşitli odaları görebiliyordu. Ayağa kalktı, pencereye iyice yanaştı, alnını cama dayadı, ellerini pervaza. "Perdelerimi kapamıyorum işte," dedi. "Saklanmayacağım sizden. İstediğiniz gibi bakın." O sırada karşıdaki dairelerden birinde perdeler çekildi. Ersin heyecanlı heyecanlı soluk alıp vererek bekledi. Öteki dairenin de perdeleri çekildiğinde başını öne eğdi. "Ben yaparım, ama siz yapamazsınız ki," dedi hayli yüksek sesle. "Saklan-

madan yaşayamazsınız ki. Kristal avizelerinizin ışığından bir miktarı dışarı kaçarsa dokularınız yeterince beslenmez." Sesini iyice yükseltti: "Ulan her gece saklanıyorsunuz böyle, bari gerçekten gizlenecek bir iş yapın be!" Pencerenin önünden ayrıldı. Eşya yığınının arasında biraz dolaşıp gene aynı pozisyonuna döndü. "Nedir yaaaani..." dedi kelimeleri yaya yaya. "Terlikleriniz ve pijamalarınızla oturuyor, televizyon seyrediyor ve uyukluyorsunuz; ben görsem n'olur, görmesem n'olur..." Yutkundu. Boğazı biraz acıyordu. Devam etti: "Aman efendim, özür dilerim, anca terlik ve pijama diyebildim, pek klâsik oldu, ama ne yapayım, sizi daha iyi nasıl anlatabilirim... veya anlayabilirim..." Sanki o sırada birisi kendisine itiraz etmiş gibi diklendi: "Yine de kapamayacağım perdeyi!"

Pencerenin önünden ayrıldı. Birden yatağına doğru hamle edip gitarını kaptı. Tekrar pencerenin önüne geldi. Ayağını pervaza dayayıp gitar çalmaya başladı. Bir yandan söyleniyordu: "Bakın, dinleyin, biraz gitar çalayım size. Vallahi tıpkı televizyon gibi. Tıpkı televizyondaki gibi yapacağım. Çok eğleneceksiniz. Arada reklam bile gösteririm isterseniz." Gitarı pencere pervazına dayadı, gidip yemek masasının dibinde, yerde duran televizyonu aldı geldi, müzik setinin fişini çıkarıp TV'nin fişini prize taktı, ekranı pencereden dışarı çevirdi, TV'yi açtı. "Peki, tamam," dedi. "Gitarımı dinlemediniz. Ben de televizyon gösteriyorum, alın işte, seyredin. onu da istemiyor musunuz? İlle sizinki mi olacak?" Eğilip ekrana baktı. Upuzun bacaklı bir manken, yaldızlı pırıltılı birtakım nesnelerin arasında geziniyordu. "Bak, bak," diye heyecanlı heyecanlı konuştu Ersin, karşısında duran birine seslenir gibiydi, "baksana herif, hazır karın mutfaktayken baksana, al işte sana bacak!"

Sonunda pes etti. TV'yi kapattı, gitarını yeniden yatağının üzerine koydu, artık iyiden iyiye karanlık hale gelmiş

salonunda, eşya yığınının oluşturduğu labirentin içinde kaybolurken, "Kutluyorum sizi," diye mırıldandı, "sizden istikrarlısı, tutarlısı yok. Helâl olsun size!"

57

Erdal içeri girdiğinde Ersin, Esra'ya bir şiir okuyordu. Erdal 'merhaba' deyip sustu ve ayakkabılarını çıkarmadan Ersin'in yatağının kenarına oturdu, dinlemeye başladı:

Kapın sizden kaptıklarını,
alın artık size ait olanı, diye bağırdı,
üşüyerek, ceketi küçük geliyordu ona,
saçı dolanıyordu vinçlere,
bağırdı, ben sizden biriyim,
ne bekliyorsunuz daha? Şimdi
zamanı işte, yıkın parmaklıkları,
atın bu sülük takımını suya, bavulları, köpekleri, uşakları,
karıları ve hattâ çocukları ile,
zorla, bıçakla, ellerinizle!
Ve onlara bıçağı gösterdi,
onlara ellerini gösterdi.

Ama ara güvertedekiler,
Göçmenlerdi bunlar, öylece
karanlıkta durup, yavaşça kasketlerini çıkarıp, dinlediler onu.

Şimdi kıpırdamazsanız
ne zaman alacaksınız öcünüzü?
Yoksa kendi kanınız ve
çocuklarınızın kanı dışında kan görmeye
dayanamıyor musunuz?
Ve yüzünü tırmaladı,

ellerini kesti
gösterdi onlara kendi kanını.

Ama ara güvertedekiler
onu dinleyip sustular.
Litvanyaca konuşmadığı için değil
(Litvanyaca bilmiyordu)
sarhoş oldukları için değil
(kaba bezlere sarıp
getirdikleri eski tip şişeleri
çoktan boşaltmışlardı);
aç oldukları için değil
(acıkmışlardı da):

Ama bunların hiçbiri yüzünden değil. O
kadar kolay değil açıklaması.
Onun neler söylediğini anlamıyor değillerdi.,
ama onu anlamamışlardı.
Onun sözleri kendi sözlerine benzemiyordu.
Onlar, onun bilmediği başka korkularla
ve başka umutlarla yenip bitmişlerdi.
Sabırla durdular orada,
dağarcıkları, tesbihleri,
raşitik çocukları ile
parmaklıkların önünde,
saygıyla dinlediler onu, yer açtılar ona
ve beklediler, batıncaya kadar.

Şiir bitince Esra ayağa fırladı, "Bak, Ersin," dedi, "hem o haberi, hem de bu şiiri bir an önce unutmak istiyorum şimdi. Lütfen derhal başka bir konu bul; bir şey yap, bugün çok tuhaf hislere kapılıyorum arasıra." Ersin cevap vermedi, Erdal konuştu:

- Oldukça talihsiz bir durum, çünkü ben de bir gazete haberinden ötürü acayip bozuldum, onu gösterecektim size, belki görmemişsinizdir diye.

Ersin başını kaldırıp gözlerini Erdal'a dikti, "Yoksa?" diye şüpheyle sorar gibi. Erdal cebindeki sekize katlanmış gazete sayfasını çıkarıp açtı, haberi buldu, gösterdi: İzmir'de işsiz bir adam, karısı ve dört çocuğuna, "Beni affedin," diye bir mektup bırakarak kendini kalorifer borusuna asmıştı.

- İşte bu kadar olur, dedi Esra. Sen geldiğinde Ersin o şiiri niçin okuyordu sanıyorsun?

- Anladım zaten, dedi Erdal.

Esra sürdürdü:

- Ne korkunç, değil mi Erdal? Hem olayın kendisi korkunç, hem de şu korkunç ki, ben adamın ruh halini bir miktar anlayabildiğimi sanıyorum.

Erdal, "Ben de," dedi. "İçimdeki haykırma isteğini de zor bastırıyorum. Kenarda köşede sürekli böyle birtakım şeyler oluyor. Sanki etrafımızda insanların kurşunlanarak, kafaları uçurularak sapır sapır devrildiği, kitleler halinde katledildiği bir vahşet sokağında, bunlara aldırmama cezasına çarptırılmış olarak dolanıyormuşuz gibi hissediyorum."

Ersin söze katıldı:

- Ben bu sabah haberi okuyunca aklımdan ilk geçen şu oldu: Çok güçlü bir korsan radyo vericimiz olsaydı, meselâ bu gece televizyon yayınının ortasına dalıp sürekli bu haberi tekrarlasaydık.

Erdal, "E, demin kendin okuyordun şiiri," dedi. "Sana ne diyeceklerdi biliyor musun?"

Esra, "Hemen her şeyin önünü tıkama, Erdal" dedi. "İnsanlar hiç mi etkilenmiyor böyle olaylardan?"

Erdal, omuz silkti:

- Bilmem...

Ersin, "Açıkçası ben de bilmiyorum," dedi.

Esra saatine baktı, gidip televizyonu açtı. Haber öncesi reklamlarda, daha çabuk ve anî şekilde boyun kıran ilmekleriyle orta kalınlıkta ithal sicimler, kalorifer borularına ipleri daha sağlam ve garantili şekilde tutturmak için özel düğümlü ek parçalar, küçük bir kıpırtıda ayak altından uzaklaşan portatif tabureler, babaları ortadan kalkınca kendiliklerinden yok olan işsiz çocukları gibi şeyler tanıtılıyordu.

Ersin, "Ne kadar cesursun, Esra," dedi usulca. Esra, "Niçin?" diye sordu. Ersin, "Bir de Haberler'i mi seyredeceksin bunun üstüne?" dedi. Erdal da, Ersin'den yana çıktı:

- Kapat Allahaşkına. Şimdi çıkacak gene, 'Sevgili bilmemnereli hemşehrilerim, bu anarşistleri beslemek zorunda mıyız?' filan diyerek...

Esra biraz kuvvet toplamıştı, itiraz etti:

- Size birkaç yıl önceki bir geceyi hatırlatırım. O sıralarda yine 'kimseye laf anlatamıyoruz' krizindeydik, özellikle sen, Erdal. Canımızdan bezmiş otururken ben televizyonu açtım, Haberler yaklaşıyordu, siz bana yine benzer gerekçelerle 'kapat' falan dediniz. Ben direttim. Sonra ne oldu?

İkisi de Esra'nın yüzüne merakla baktılar. Esra devam etti:

- Somoza'nın nihayet Nikaragua'dan kaçtığı haberini verdiler.

İkisinin asık yüzlerinde bir değişiklik olmadığını görünce, kendini daha bir kararlı konuşmak zorunda hissetti:

- İnkâra yeltenmeyin, o zaman hiç de şimdiki gibi somurtmamıştınız, öyle değil mi?

Erdal yatağın kenarından kalktı, sokak kapısına yürüdü, ayakkabılarını çıkarıp duvar dibine iterken, "Şimdi karşımıza böyle bir haber çıkarsa, sana ne istersen alırım, Esra," dedi. "Ayrıca, bana artık, Somoza'nın kaçması falan da yetmez."

Ersin, "Ne çok şey istiyoruz, değil mi?" dedi Erdal'a. "Okyanusötesi şeyler istiyoruz."

Erdal mutfağa girdi, oradan seslendi:

- Açıkçası, gelirken benim kafamda bir tek şey vardı: Kendini asan o adam. Daha doğrusu, adamın 'Beni affedin' diye mektup bırakmış oluşu. Ve adamın kendini astığı andaki halinden çok, buna karar verdiği günlerdeki halini düşündükçe mahvoldum.

Esra, Erdal'ın bu konuyu kapatmasını isteyecek gibiydi, kem küm bir şeyler demeye çabalarken, Erdal onların yanına geldi ve konuşmaya devam etti:

- Diyorum ki, madem bu devlet günde kaç defa sıçacağımıza bile karışmazsa rahat edemiyor, bu işi de ayarlasın, hem nadiren insanca bir iş yapmış olur. İstihbarat ya da şehirlerarası gibi bir servis kursunlar, 'artık dayanamayacağım kardeşim, burama kadar geldi' diyenler orayı arayıp intihar ettirilmeyi isteyebilsinler.

Esra, "Ya, Erdal, kes artık," dedi sonunda. "Biraraya geldiğimizde mutlaka iki lokmayı boğazımıza dizmek zorunda mıyız?" Sinirli sinirli mutfağa doğru yürüdü. Durup döndü, "Hem..." diye söze başladı ve söyleyeceklerinden korkmuş gibi sustu, kelimelerin ağzından çıkmaması için dudaklarını ısırdı, banyoya koştu.

Ersin, sanki son birkaç dakikadır konuşulanları duymamış gibiydi. "Sahi biz bir ara nasıl da sanki Nikaragua'da yaşıyor gibiydik, değil mi?" dedi Erdal'a. Erdal başını salladı. Bir yandan masaya tabaklar çatal bıçaklar diziyordu. Ersin devam etti:

- Neden dersin? Neden Sandinistlere bu kadar yakın hissettik kendimizi? Sadece bunca zaman sonra şimdilik bozulma kokuşma belirtisi göstermeyen bir haltlar oluyor diye mi? Ha? Sadece bundan mı?

Erdal önce, "Bilmiyorum," dedi, biraz düşündü. Esra yüzünü yıkayıp yeniden salona dönerken, o da aklına gelenleri sıralamaya başlamıştı:

- Hayır. Sırf bundan değil. Bence daha bireysel, yani daha özel sebepleri vardı, bu kıtalarötesi ahbaplık duygusunun. Birbirini vurmayan farklı örgütler, yıllarca dağlarda mağlarda savaşmış gerillalarla düpedüz burjuva adamların üçüncü birilerinin siyasî hegemonyasını kabul edişleri, halkın edebiyatta veya birilerinin hayalinde değil hakikatte, hakikaten sokaklara dökülüp tencere tavalarla tanklara, uçaklara karşı koymaya çalışması, Amerika'nın bile Somoza'yı sahiplenemeyeceği şartları yaratmış uluslararası anlayış ve sempati... ne bileyim, bunların hepsi çook... ne demek lâzım, tam bulamıyorum, hah, çok sıcak şeylerdi. Ve biz, 'sıcak' deyince sadece silahlı işlerin anlaşıldığı bir ortamdaydık ve çevremize de sıcaklık yayabileceğimize, bununla birilerine yararlı olabileceğimize inanmaktan yorgun düşmüştük, elimizi uzattığımız hiç kimse de ılık hava bile üflemiyordu bize ve...

Esra araya girdi:

- Ne sorduğunu duydum içerden, Ersin. Bence biz Nikaragua'yla şahsî ilişkiler kurduk.

Erdal yakın geçmişten olumlu izler arama uğraşını sürdürme niyetlisi değildi. "Acaba bizim hareketimizde cezası ne kadardır?" diye sordu. Ersin ve Esra şaşırdılar: "Neyin cezası?" Erdal, Esra'yı göstererek, "Şimdi kızacak yine," dedi ve ekledi: "Bir devrimle şahsî ilişki kurmanın." Esra, "Amaaan," dedi.

Ve televizyondan Haberler'in kapıya dayandığını haber veren meşum müzik duyuldu. Sustular. 12 Eylül haberleri birbirlerinin üstünden atlayarak odaya doluştu. Ersin birden yerinden fırladı, televizyonun kablosunun izin verdiği kadar pencere tarafına çekti onu, ekranını camdan dışarı çevirdi, perdeyi araladı, karşıdaki birilerine seslenir gibi bağırmaya başladı: "Alın bakalım, siz seyredin, yağma yok, sizin de ruhunuz kararsın!" Esra, "Saçma," dedi. "senin ruhunu karar-

tan şeyler belki de adamların içini açıyordur." Ersin susup gözlerini karşı apartmana dikti, bir süre öyle kaldı.

58

Ersin labirentte dolaşmaktan, karşı apartmandakilere sövüp saymaktan yorgun düşmüş, yatağına uzanmıştı. Sigarasının filtresini içmekte olduğunu içine çektiği kötü kokulu duman sayesinde anlayıp kalktı, gözü karanlığa alışmıştı, mutfağa kadar ışığı yakmadan gidebildi, bir tablayı çöpe döküp temizledi, aldı, geldi, tekrar yatağının üzerine oturmadan ışığı yakmaya karar verdi. Işığı yakınca hemen gelip yatağa oturmadı. Labirent gezisi sırasında ayağının takıldığı valizlerden birini açtı, dosyalar, kâğıtlar arasından bir tomarını kavradı. Yatağına doğru yürürken, Erdal'ın yazılarından birini okumaya başlamıştı bile:

İKTİDAR İLLETİ

There are so many different worlds
and so many different suns
and we have just one world
but we live in different ones

Baştan, açıkça söylemek istiyorum, bu yazı, insanların başına ne geliyorsa iktidar yüzünden geldiğini anlatmak için yazıldı. Ve her şeye rağmen, geri planında 'öteki insanlar da böyle düşünse ve hissetse' diye bir istek ve niyet var. Çünkü insanlığın hayatına hükmeden değerler ve geçerli ilişkiler bakımından rezalet bir dünyada yaşıyoruz ama bir kısmımız buna razı değiliz; bu bir. İkincisi, insanların hayatı doğru dürüst bir hale gelsin diye yola çıkıp gözler yaşartıcı işler başaranların sonunda dönüp dolaşıp eski değerleri ve ilişkileri ya da onlar

kadar berbat şeyleri üretir-korur-kollar duruma düşmesinden, benim gibi birçok insanın da hem muzdarip, hem de bıkmış olduğuna inanıyorum.

İnsanların başına ne geliyorsa iktidar yüzünden geliyor. Evet...

Ersin daha şimdiden anlamıştı, ama emin olmak için yazının ilerki bölümlerine de şöyle bir göz attı: İnanılmaz bir durumdu, Erdal bir gün birileriyle tartışırken söylediklerini daha sonra neredeyse harfiyen yazı haline getirmişti. Ersin, Erdal'ın sözlerini okudukça daha net hatırlıyordu.

Oysa üstünden kimbilir kaç yıl geçmişti bu tartışmanın. Kendilerinden sonraki kuşaktan insanlarla birarada bulunabildikleri ortamlardan henüz kopmamışlardı, üniversitenin mezunlar derneği lokali mi neydi, bir yere takılıyorlardı. Öğrenci kızlar, oğlanlar da geliyordu. Erdal, Ersin ve onların yaşıtlarıyla gerekli hürmet ve nezaket sınırları içinde, kendi aralarındaysa avaz avaza tartışıyorlardı.

Ersin, kendi yaşıtlarıyla zaten asgarî ilişki içinde yaşarken, bir-iki denemeden sonra gençlerle iletişim kurma çabalarından da vazgeçmiş, artık neredeyse alışkanlıktan gelir gider olmuştu lokale.

Son demlerini yaşayan bir alışkanlık...

Erdal daha uzun süre direnmişti. Sık sık, etrafına toplanmış gençlerin ortasında saatlerce konuşurken görülebiliyordu. Bu sürelerde Ersin sesini çıkarmadan oturur, Erdal'ın karşısındakilerin kafasına birtakım soruları sokmak için nasıl kendini parçaladığını hiç tepki vermeden izler, Erdal'ın sonunda çaresizliğini gizleyemez duruma düşmesiyle birlikte o da aynı çaresizliği yaşardı.

Çaresizliklerinin kendini bu derece belli etmesi belki onlar için iyi bile olmuştu, çünkü bu ezik ruh hali içinde ba-

şarısızlıklarını bir süre sadece bazı belirli insanlarla iletişim kuramama sorununun sınırları içine hapsedebilmişlerdi.

Daha sonra, "doğru tahlil", "doğru strateji" gibi, gençlerin asıl konuşulmasını ve üzerinde kapışılmasını istedikleri konuları "sahte sorunlar" ilân eden Erdal'ın çevresinde ona sorular soran, onu dinleyen kimse kalmamaya başlayınca, olayı "iletişim kuramama" düzeyinde yaşamanın faydasını gördü Ersin ve Erdal. Çünkü aksi halde, daha sonra yapacakları gibi, bütün olanı biteni, "insanlar tarafından terk edilme" diye algılar ve yaşarlardı. Bu çok daha ağır olacaktı haliyle. İletişim kuramamanın yükünü, başlangıçta bu durumu biraz da anlayışla karşılayarak, daha kolay sırtlamışlardı. Öteki daha... öteki çok feciydi. Ötekine sıra sonra gelecekti.

Ersin arasıra göz ucuyla Erdal'ın yazısına bakıyor, gözüne çarpan kelimeler ona başka kelimeleri, Erdal'ın konuştuğu oğlanlardan birinin yüzünü, bir başkasının sürekli burnunu çekişini, kızlardan birinin parlak kızıl saçlarını, birinin konuşma boyunca farkında olmaksızın çay kaşığını eğip büküşünü hatırlatıyordu.

"Bakın, arkadaşlar, 'iktidarı almak' deyip duruyoruz, ama inanın, insanların başına ne geliyorsa, iktidar yüzünden geliyor," diye girişmişti Erdal:

- Herhangi bir durumu, ilişkiyi, ilişkiler bütününü, yaşama-davranma ilkesini, değerleri vesaire, düzeltmek, değiştirmek, istediğimiz hale getirmek için herhangi bir iktidardan yararlanma imkânını görebiliyorsak, gözümüz bundan gayrı pek az şeyi görüyor. Zamanla, zorluklar, engeller, baskılar, "cephe gerisinden" ağlaşmalar, sızlanmalar, köstek olmalar başgösterdikçe, o iktidarla bağlantılı araçlara tanıdığımız önem mutlaka artıyor. Belki de sonunda kendimizi sadece ona dayanarak iş yaparken buluyoruz.

Masadakiler Erdal'ın sözlerine herhangi bir tepki göstermiyorlardı. Ersin, suskunluğun 'sadece iktidara dayanarak iş

yapmak'la Erdal'ın ne kasdettiğini kimsenin anlamayışından veya önemsemeyişinden kaynaklandığını düşünüyordu. Muhtemelen Erdal da derdini anlatamadığı hissine kapılmış, "Bakın, iktidarın kendisi kötü. İktidarın varlığı kötü. O bizzat varlığıyla her şeyi bozuyor," diye sürdürüyordu:

- İktidar sadece toplum üzerindeki bir yönetimin kudret fonksiyonlarından ibaret değil ki. Bakın, irice bir masaya oturmakla, hattâ bazen insanların önünde kuyruk oluşturduğu kirli bir bankonun ardında bulunmakla, "hocam" diye anılmakla, sadece erkek olmakla veya kadın-erkek fark etmez, bir insanın cinselliğini gasp etmekle de o merete sahip olunabiliyor. Birkaç yıllık fazla iş tecrübesi, bir-iki yıl önce doğmuş olma, ay sonunda herkes borç ararken cebinde para bulunması; ille de elle tutulur bir şeylerin sözkonusu olması da gerekmiyor; bir insanın çevresinde dönen birtakım ilişkiler ve olaylar hakkında onda bulunmayan bilgilere sahip olmak, bir insanın belli bir durumda nasıl davranacağını önceden kestirebilme yetenek ve imkânı... bütün bunlar birilerini başka birilerine karşı iktidar sahibi yapıyor işte.

Ersin, elinde arada sırada göz attığı yazıyla ayakta durduğunu fark etti, gidip yatağına oturdu. "Masadakiler," diye geçirdi içinden, "Erdal Abi ne zaman sadede gelecek diye bekliyorlardı herhalde."

"Sadede" daha vardı. Erdal tam gaz konuşuyordu:

- İktidar, insan ilişkilerinde açıklığın reddi. İktidar, sınırsız sorumsuz sevginin reddi. İktidar, art niyetlerin, hesaplılığın, arkadan dolanıp puan alma zihniyetinin vasîsi, hâmîsi. İktidarla ilişkili yapılabilecek tek insanca eylem, onu dışarda bırakmak, takmamak. İktidarla uğraşmanın tehlikesi büyük. Biz onu bir alanda yenebiliyoruz belki. Ama böylelikle sadece bir iktidarı yenmiş oluyoruz, bu sırada başka bir ya da birkaç tanesini tesis edip etmediğimizle ilgilenmiyoruz haliyle. O da gelip başka bir kanaldan içimize girive-

riyor. Ya da bizi içine alıveriyor. Tanrı, eğer kendi konumu da tartışmalı hale gelecek olmasa, şeytan yerine iktidar diye bir varlığı sürerdi ortaya. İnsanların durup dururken ikna olmadıkları, bir türlü kabul etmedikleri makûl ve insanca ne varsa, hepsinin kâtili yine biryerlerde bir iktidarı kaybetmeme güdüsüdür, inanın. Herkes, bütün o iktidarcıklarıyla, sonradan uygulayacak olsa bile astının önerdiklerine değer vermez gözüken bir âmirdir aslında.

Erdal'ın bu sözlerini üzerine alınabilecekler vardı lokalde. Ersin göz ucuyla onlardan yana bakmıştı. Onlar Erdal'la ilgilenmiyordu. Onlar için kıymeti harbiyesi olan bir siyasî rakip değildi artık Erdal. Geçmişten gelen prestijinden ötürü, böyle uluorta saçmalamasına göz yumuluyordu.

Erdal yumulan gözlere rağmen devam ediyordu:

- İktidarlar, herkesin içindeki iktidarcıklar, kayıtsız sevgiyi yok ettiği gibi, eşitlik duygusunun yeşermesine de izin vermiyor. Oysa bu bizim için ne kadar önemli. Biz eşitliğe dayalı bir toplum hayatı istemiyor muyuz?

Masadakiler tepkisizdi ama ilgisiz değildi. Bunu Ersin bugün bile iddia edebilirdi. O sırada Erdal'ın o kadar da boşa konuşmadığı izlenimini uyandıran, buydu. Masa çevresindeki hava...

Ersin, "Zaten bizi bu güzel havalar mahvetti," diye geçirdi içinden. Hemen ardından, "Ne abartma!" dedi. "Ne insanı mahvedebilecek kadar güzeldiler ne de fazla sık karşılaştık onlarla." O günü, o tartışmayı, Erdal'ın heyecanlı konuşmasını daha fazla hatırlamak istemedi. Ortasından bir yerinden dalıp yazıyı okumaya koyuldu:

Bütün bunların sadece "insanlar daha dürüst ve birbirlerine karşı anlayışlı olsalar" gibi bir temenninin dolambaçlı yoldan ifade edilişi sayılmayacağını umuyor ve iktidar kavramını en

çok görmeye alıştığımız, yakıştırdığımız yere adım atıyorum: Siyaset konusuna. Sanırım daha sonra "ihanetimin belgesi" sayılacak satırlar şimdi söyleyeceklerim olacak. Çünkü insan ilişkilerinden iktidar olgusunu söküp atalım dediniz mi en fazla "zıpçıktı", "aşırılık düşkünü" ya da bizim Ersin'e dedikleri gibi "hippi" filan olursunuz; ama insanlığın kurtuluşunun kendilerinin **iktidarı alıp** *her şeye çeki düzen vermesine bağlı olduğunu düşünenler, siyasetteki iktidar hakkında uluorta konuşmanızı fena halde kınayarak sizi "tehlikeli yılgınlar" listesine yazabilirler.*

Siyasî mücadelede tanımlanmış amaç nedir: Bir kısım insanı, belli amaçlar etrafında birleşme cesaretini ve girişim gücünü gösterdikleri için biraraya toplayıp iktidar sahibi kılmak. Bu insanlar kendi içlerinde iktidarları, iktidarcıkları üzerlerinden silkeleyip süpürüyor, çöpe atabiliyorlarsa, neden olmasın?

Olmaz. Tam da bu nedenle olmaz. Her şeyi iktidar ilişkilerine bağlı olarak yaşayan, hattâ birçok şeyi yaşayabilmenin önkoşulunu birtakım iktidarlar, iktidarcıklar elde etmekte gören insanlar bunu nasıl yapabilir?

Böyle bir "hizmete" talip kitlenin henüz pek azının bu zorunluluğu kavramış oluşunu haydi bir yana bırakalım. Bu "davanın takipçileri"yseniz, karşınızda "siyasî İKTİDAR" diye bir azman dururken, böyle bir süreci nasıl yürüteceksiniz?

Başarmanız imkânsız olmayabilir, iktidarlardan arınma seferberliğini yürütmeye insanlarınızı ikna edebilirsiniz belki, ama bu durumda da işlem bir eksiğiyle gerçekleşecek: Sizin iktidarınız bâkî kalacak. İster yol gösterici, ister yön verici, ister işaret levhası, ister el feneri; ona bir göz atılmadan hareket edilemeyen bir şey kalacak ortada.

Ve tabiî güller yapraklarını döküp dikenlerini uzatmaya başladıklarında, belki önce insanlarınızın elleri kanamasın diye, sonra ellerini kanatarak ulusal ekonomiyi sabote edenler-

den koru(n)mak için, dikenlere ne zaman ve hangi koşullarda el uzatılabileceğini yazıp asacaksınız ortalık yere. Gerisi zaten gelecektir.

İnsanlara daha iyi, ya da dahası mahası yok, "iyi" yaşamanın yolunu gösterecek, ama ilk ileri uzandığı anda bütün dokularına bulaşacak iktidar mikroplarına karşı bağışık bir işaret parmağı nereden bulunacak? Dezenfektanla oğuşturulup sıvanmış steril eldivenler mi gerekecek? Peki, çıplak elli insanlar karşısında eldivenli olmanın getireceği üstünlük ne olacak? İktidar tohumları saçmayacak mı? Ne yapacaksınız? Herkese eldiven mi dağıtacaksınız? Nasıl dağıtacaksınız? Önce sıraya mı sokacaksınız herkesi? Eldivenini alana kâğıt mı imzalatacaksınız? Kâğıtlar sonra kimde kalacak? Eldiven takmak istemeyen olursa nasıl davranacaksınız? Zorla mı giydireceksiniz? Hoşgörü mü göstereceksiniz? Canınıza tak ettiği anda ortadan kaldırabileceğiniz bir hoşgörü?..

Tamam. Münafıklığı ileri aşamalara vardırıp işi çözümsüzlüğe sürüklediğimin farkındayım. Ama samimiyetle inanıyorum ki, bu çözümsüzlük, karşıdan bakıldığında su birikintisi gibi gözüken koskoca bir okyanus olarak ortalıkta duruyordu ve ben artık üzerinden atlayamazdım. Şöyle bir gerilip bir kuvvet sıçrarsam aşarım sananların da üstü başı su içinde, onlar farkında değil. Zaten böyle olmasa, ben atlayamadım, olay bundan ibaret, belki de iktidarsızlıktandır deyip geçeceğim.

Şunu sormak istiyorum: Neden azınlıkların vaziyeti, hakları, hayat garantisi, demokrasinin en temel ölçüsü sayılıyor? İktidar nasıl olsa çoğunluktadır, bakalım ne kadar hoşgörü gösteriyorlar, ne kadar demokratikler, falan diye mi? Her iktidar alana yanında ücretsiz olarak verilen silahların azınlığa karşı kullanılmayışı, bir yere kadar, iktidardan feragat anlamı taşıdığı için olmasın... İnsanın, karşısındakinin istediğini yerine getirmesi bile, pek çok durumda ve pek çok konuda, iktidarından feragat etmesiyle özdeştir. Dolayısıyla, düşünülebilecek

en geniş (ya da düşünülemeyecek kadar geniş) bir demokrasi, artık ona demokrasi mi denir, ne denir bilemiyorum, iktidarın reddi sayılabilir. Bir şeyi reddetmeye, onu niteleyen başlıca özelliğini didik didik ederek başlanabilir; meselâ, iktidarı parça parça edip her parçasını birilerine vererek...

İnsan ilişkilerinde, gündelik hayatta da demokratik olan her davranış, biryerlerde bir iktidarı şu ya da bu ölçüde reddetmektir. Çoğu zaman, iktidarları koruma-kollama kaygıları yüzünden, bırakın çıkarları, sevgiler bile çatışabiliyor. Çiftin tarafları, karşı tarafı kendi iktidar bahçelerinde sergileyemeyecek olduktan sonra, uyum çabalarının, anlayış ve özverinin gereksiz olduğuna inanıyor. İlişkilerde demokratiklik, yani farklı olanı, başkasını, ötekini kabul etmek, onun üzerindeki iktidardan vazgeçmek anlamını taşıyor; ama egemen değerler, insanları, birey olarak davranma fırsatını buldukları anda iktidar arayışlarına yöneltiyor. Oysa özgür ve açık bireyler, iktidar illetinin bulunabilecek en etkili panzehiri. Ama tabiî ondan da etkilisi, bu bireylerin iktidardan arındırılmış bir hayat için özgür topluluklar halinde iradelerini birleştirmeleri.

Varolan toplum düzeninin en hayatî başarıyı gösterdiği konu, işte bu panzehirlerin üretimine meydan vermemek. Bu düzen nasıl başarıyor bu kadarını, pes: Kendisine karşı var gücüyle mücadele edenler bu panzehirlerin gerekliliğinin bile farkında değil.

İnsanların (diyelim özgür iradeleriyle) biraraya geldiği kitlesel örgütlenmeler, bizzat iktidar kavramını, iktidarlı ilişkileri ve hayatı yeniden üreten seralar gibi. Bunlar kurumlaştıkça bu nitelikleri pekişiyor. Kurumlaşma da bireyin ve özgür iradelerin düşmanı. Öyle olmasa, dünyanın her yerindeki düzen koruyucuları istikrar kavramını bu kadar severler miydi? İstikrarla iktidar arasındaki akrabalık zaten ziyadesiyle yakın. İstikrar, her iktidarın ilk ihtiyaçlarından. Peki, istikrarın, bir sürü iğrençlik olurken insanların susup oturması anlamına

gelmesi kaçınılmaz bir kader mi? Galiba. Her biri "Benim neyim eksik?" diyebilecek özgüvene sahip, kendine tanıdığı hakları başkasına tanımamayı aklından geçirmeyen, etrafındakileri 'benden üsttekiler' - 'benden alttakiler' diye ayırıp ona göre davranmayan bireylerin eşit olarak yüzyüze geldiği ve uyum içinde yaşadığı bir ortamı güç belâ düşleyebilenlerin böyle bir tabloyu hiçbir zaman "istikrar"la nitelemediğine bakılırsa...

İstikrarı falan boşverin de, böyle bir tabloyu siz düşleyebiliyor musunuz? Kimsenin kimseyi "hür demokratik düzene nifak soktun" veya "tarihin tekerine çomak soktun" diye asıp kesemediği, kimsenin kimseyi öğretmene şikâyet edemediği, kimsenin başka biri karşısında önünü iliklemek zorunda kalmadığı ve "sevmek"ten kimsenin başkası üzerinde iktidar kurmayı anlamadığı bir hayat; olabilir mi sizce?

İktidara bağlanmak, ne pahasına olursa olsun kendi iktidarlarını kurmak-korumak-pekiştirmek amacı taşıyanlar için zaten hayatın anlamıdır. Ama kimsenin hiçbir şekilde iktidar altında yaşamak zorunda kalmamasını isteyenlerin iktidara bağlanması affedilemez...

Ersin, "Ulan Erdal sen de yani," diye mırıldandı. "Kim, biz mi affetmeyeceğiz?"

...Üstelik bu sadece ahlâkî bir mesele de değildir; iktidara bağlanmak, iktidara karşı olanları iktidarsızlaştırır.

Namusum ve vicdanım beni şunları buraya eklemeye zorluyor:

Bu durumda benim gibilerin de iktidarsız olmadığı söylenemez. İktidardan uzak durmayı seçmek de tek başına yapıldığında anlamlı olmuyor ki; "Bana ne, bütün iktidarların biraz altında, biraz da onların belirlediği alanın dışında yaşar giderim işte," demek gibi oluyor.

Bana iktidarlarla iktidar edinmeksizin nasıl mücadele edebileceğimizi gösterin!

Ersin, "Evet, buralardan da geçtik, doğru ya," dedi içinden. Yazıyı yatağın yanına, yere bıraktı, başka birtakım kâğıtlar aldı eline.

59

Ersin, Erdal'ın yazılarını notlarını okur, çizdiği çeşitli resimlere bakarken uyuyakalmıştı. Üşüyerek uyandı. Uyuyakalmaktan memnun olmuştu. Yatağının üzerindeki kâğıtları yere koydu, pantolonunu çıkarıp yorganın altına girdi, yüzünü duvara döndü. Kıpırtısız, bir süre yattıktan sonra kalkıp ışığı söndürdü, tekrar yattı. Sigara içti. Kalktı, perdeleri kapattı. Dışarda hiçbir apartmanda, evde hayat belirtisi kalmamıştı. Gelip yattı. Az sonra kalkıp tekrar ışığı yaktı, yatağın yanına koyduğu kâğıtlardan bir kısmını alıp okumayı sürdürdü.

Bir ara mutfağa gidip ocağın üzerine su koydu. Yatağına dönüp okuduklarına dalınca çaydanlıkta su bitti. Ersin bunu fark etti, kalkıp çaydanlığı fayansın üzerine soğumaya bıraktı, demliği boşaltıp temizledi, çalkaladı, içine su koyup ocağın üzerine yerleştirdi. Yatağına döndü, yorganı beline kadar çekerek okumaya devam etti.

Yine kalktı. Müzik setini açtı, *Genesis*'in *The Lamb lies down on Broadway*'ini pikaba yerleştirip kulaklığının fişini soktu, kulaklığı taktı, yatağına uzandı. İkili albümün ilk plağının iki yüzünü de dinledikten sonra bir süre, kulaklık kulağında, herhangi bir şey dinlemeden yattı, sonra ikinci plağa geçti.

Ocağın üzerindeki suyu bu defa unutmamış, arada kalkıp

bir fincana poşet çay koymuştu.

Yatak odasındaki gardroptan kazak aldı, giydi. Hırkasını da giydi. Yatağına doğru gelirken, gözü mermerin üzerindeki saksılara takıldı. Dört saksıdan üçünde artık herhangi bir canlı yaşamıyordu. Ersin cezaevindeyken sessizce bu dünyadan ayrılmış çiçeklerin geride bıraktığı şekilsiz totemler, her gün biraz daha eciş bücüş oluyor ama bir türlü "bütünüyle yok olmuyor"lardı. Dördüncü saksıda her şeye rağmen hayatın tuttuğu ucunu bırakmamış bir kaktüs, kollarını saksının kenarından aşağı uzatmıştı. Ersin mutfağa gidip bir çay bardağına su koydu, kaktüse su verdi. Damla damla. Çay bardağını saksıların yanına, mermer levhanın üstüne bıraktı.

Tekrar yattığında, sabah ezanı okunuyordu. Ersin bu sabah müezzinleri kıskanmadı. Başka zamanlarda onları çok kıskanmıştı; herkes uyurken yüksek bir yere çıkıp ampliyi sonuna kadar açıp hoparlörlerden bangır bangır bağırmak müthiş bir ayrıcalıktı. Bir keresinde, namaz saatleri kesin belirlenmemiş olsa, dindarların kulağı sürekli müezzin sesinde olsa, müezzinler de gıcıklık yapıp millete günde sekiz-on kere namaz kıldırsa diye kurmuştu. Aslında sabah saatlerine kadar ayakta kaldığı her gün ardarda üç ayrı ezan dinleyen biri olarak bunları düşünmesi fazla fantezi sayılmazdı. Hiçbir zaman anlayamamıştı aynı namaz vaktinde üç ayrı ezanın varlık sebebini. Bir kere, iki kere geç kalınmış olabilir, saat ileridir, geridir, yanlışlık yapılabilir, ama her gün -muhtemelen her gün, çünkü sadece onun o saatte uyanık kaldığı günlere denk gelemezdi böyle bir durum- üç müezzinin aynı sırayla ezan okumasına yolaçacak bir yerleşik, kurumsal zamanlama kayması, pek inanılır gibi değildi. Ersin, "Herhalde böyle ufak eylemlerle devlete 'her yerde senin borun ötüyorsa sabahın köründe memleketin her tarafında da bizim hoparlörlerimiz ötüyor' demek istiyorlar," diye düşünmüştü. Bir keresinde, pazar günü Ortaköy'de fi-

yakalı, ayçörekli, pastalı bir öğle kahvaltısı yaparlarken cami hoparlörleri bitmek bilmeyen bir yayına başlamış, bu sırada Ersin, "ezan altında yaşamak" diye bir tâbir uydurmuştu.

Şimdi bütün bunlar aklına gelmiyordu. Sadece yüksek bir yerden herkese inat bas bas bağırmanın ne büyük bir keyif ve kuvvet, ne etkili bir ayrıcalık olduğunu düşünüyordu. Müezzinlere, "Size de helâl olsun," dedi içinden.

Şafak söküyordu; uykuya daldı.

60

Onu uykusundan kapısına vurulan yumruklar uyandırdı. Ersin çok geç uyuduğu için gürültüleri bir süre algılayamadı. Bu sürede kapıda bekleyenler daha da insafsızca dövmeye başladılar ahşap plâkayı. Ersin gözlerini açtı, insanların kişiliklerini en bariz biçimde ortaya koydukları durumlardan birinin, başkalarını uyandırışları olduğunu düşündü. Bir insanın kendine, başkalarıyla ilişkilerine ve kendinden veya ilişkisinden bağımsız olarak başkalarına verdiği saf değer nasıl da anlaşılır böyle durumlarda. İnsanlar, başkalarını uyandırırken kendilerini ne kolay eleverirler. Birini uyandırma zorunluluğunu, zorlanmasalar yapmayacakları, acı verici, kötü bir iktidar kullanma olayı gibi yaşayanların yüz ifadeleri, dokunuşları, uyandırmak için çıkardıkları sesler, ses tonları, tarzları nasıl ayırt edilir. Birini uyandırırken soğukkanlı olabilmek tehlikeli bir iş bilincinin, göstergesi değilse bile, en azından habercisi sayılabilir. Bir insanın, bir başka insanı uyandırışına bakarak, onun, işlek caddeye fırlamış bir küçük çocuk gördüğünde, kazaya uğramış, yerde yatan bir adama rastladığında muhtemelen nasıl davranacağını çıkarsayamaz mısınız? Uyuyor olma ihtimali bulunan bir insanın kapısını güm güm yumruklayan şu

adamlar, meselâ, nasıl bir durumla karşılaşmalıdırlar ki, "güne başlama" diye bir kritik durumun ve sorunun varlığını öğrenebilsinler? Bu hemen hemen imkânsızdır. Güne başlama, gerçekte ne kadar çok şeyi etkiler... Bazen müthiş sıradan bir gün, sırf başlangıcından ötürü olağanüstüleşebilir, sona erene kadar nasıl başladığıyla hatırlanır, onun belirlediği renkler ve seslerle yaşanır. Bazen de tersine, insan, karşısına ardarda çıkan gülümseme fırsatlarının önemli bölümünü, güne başlarken, perde açılırken kaybettiği moral ve enerjiyi anca yerine koyabilmek için harcamak zorunda kalır.

İnat değil mi; onlar kapıyı kıracak gibi dövdükçe, Ersin bütün bunları düşünüyor ve yatakta doğrulduğu halde kalkıp giderek kapıyı açmıyordu. Sonunda ses sinirine dokundu ve kalktı. Son derece kılıksız iki herifle karşılaştı kapıyı açınca. Neredeyse Ersin'i iterek eve daldılar. Biri, cebinden bir küçük paket çıkardı, Ersin'e uzattı. Ersin pakedi açtı, içinden çıkan şeye baktı, paketi kendisine veren adama, "Bu konuştuğumuz kadar değil ki," dedi.

Adamla Ersin arasında sert bir tartışma geçti. Az kaldı itiş kakış bile olacaktı. Sonunda Ersin, yorulmuş veya bıkmış olmalıydı, "Tamam, haydi tamam," diyerek adamlardan birine bir şey uzattı. Adamlar kapıdan çıktılar. Ersin arkalarından kapıyı kapamadı. Apartman kapısından çıkarlarken, adamlardan biri, "Ne sanıyor lan kendini bu herif?" dedi. Olduğu yerde durup ötekinin yüzüne baktı. İkisi de geri dönüp Ersin'in daire kapısının aralığından apartmanın zemin kat sahanlığına vuran ışığa baktılar.

61

Erdinç dün geceyi yine kâbuslar, krizler içinde geçirmiş, yavaş yavaş Esra ve Ersin'e kızmaya bile başlamıştı. Neden-

di bu kayıtsızlık? Tamam, Erdinç'in onlarla birlikte geçirmediği yıllarda kötü şeyler yaşamış olabilirlerdi. Ama her şey gösteriyordu ki, bu yıllar boyunca, zaman zaman nahoş durumlar yaşasalar da, birlikte olmuşlar, birbirlerinden güç alabilmişler, Erdinç'inki gibi bir mutlak yalnızlığa düşmemişlerdi. Evet, gerçi Erdinç'in bir tercihi olmuştu yalnızlık; hayatla olan aslî uyuşmazlıklarını bir yalnızlık bunalımı çerçevesinde toplama çabası, onun yaşantısını biçimlendirmişti; Erdinç, kalabalık içinde yalnızlığı seçerek, olduğu gibi olmasını önlemeye çalışan kuvvetlerden gizlenmeyi ummuştu. Bu yüzden, hayatının önemli önemsiz bütün ayrıntılarını kırpmış, her şeyi bir kişilik ve ahlâkî ilkelilik sandığına kaldırmıştı. Aklı sıra, böylelikle hem bunalımıyla başkalarını bunaltmamayı becerecek hem de başkalarının bunalımlarını üstlenmekten korunabilecekti. Şunu öyle güçlü, öyle somut hissetmişti ki: Omuzlarına kendine ait yüklerden başka bir gramlık daha ek ağırlık binerse gündelik hayatını dahi taşıyamaz hale gelecekti.

Erdal'ın ölümüyle karşılaştığı gün, yıllardır sürdürdüğü yaşantıyı derhal bir kenara atmaya hazır olduğunu yanlış anlama ihtimali barındırmayan bir biçimde hissetmişti. Peki, neden?

Esra'yla konuşabilmek, yakınlaşabilmek, Ersin'le görüşebilmek, onun artık kendisini varsaymasını istemek, Erdinç için neden ve nasıl bu kadar kolayca, tutku haline gelmişti? Onlarsız yaşamaya pekâlâ alışmıştı. Bu böyle sürüp gidebilir gözüküyordu. En azından, bunca zaman, kendisini onları bulmaya, onlarla yeniden biraraya gelmeye sürükleyen güçlü akıntılarla boğuşmak zorunda kalmamıştı.

Acaba Erdal'ın varlığından, Erdinç'in yaşantısının da içinde yeraldığı hayatın biryerlerinde, bir Erdal'ın, yani o Erdal'ın bulunduğundan haberdar oluşuyla, Erdal'ın artık yok oluşunun eşzamanlılığı mı Erdinç'i altüst etmiş, davranışla-

rını kontrol edemez duruma sokmuştu? Başka bir durumda Esra'yla karşılaşsa, onunla iletişim kuramayışını böyle, bir felâket psikolojisiyle yaşar mıydı? Onu kendilerine yaklaştırmamak için çaba harcayan Esra'yı ve Ersin'i, başka bir durumda, şimdi yaptığı gibi ihanete benzer şeylerle mi suçlardı, yoksa onlara sadece bozulur muydu?

Bir ara, "Ne yapıyorum ben?" diye düşündü telâşla. Ve suçluluğun yarı-saydam, açık gri - yeşil ruh haliyle. "Onlar için kaygılanma, üzülme halinden onlara kızma, hesap sorma vaziyetine ne zaman geçtim? Üstelik, ne hakla?" Sonra kendini yatıştırdı: "Hah, tabiî, zaten bu sitemkârlık doğrudan doğruya sahiplenmenin çehrelerinden biri değil mi? Ben bir anneyim, çocuklarım yıllarca önce evden çekip gitmiş, Amerika'da okuyacağız falan diye, beni hiç aramamışlar, ben de onları aramamışım, onlarsız bir hayatı kendime göre biçimlendirip üstüme uydurmuşum, sonra bir gün sokakta onlardan birine rastlıyorum, falan işte..."

Belki de Erdal'ın ölümü, hep birlikte inişe geçtiğimizi gösterdi bana. Artık bundan sonrasında hayatımıza fazlaca yeni unsurlar katılmayacak, görmediğimiz, bilmediğimiz, yaşamadığımız şeylerle, yeni şeylerle karşılaşma ihtimalimiz giderek küçülecek, küçülecek, nokta kadar kalacak, birer birer yok olacağız... bunları düşünüp bir tür kaybolma, silinme psikolojisine girdim. Esra ile Ersin ile aramızdaki çelik levhalara bakarak ve Erdal'ın yok oluşunu düşünerek, kendimi kelaynaklar, balinalar, bizonlar gibi hissettim.

Acaba balinalar ve bizonlar mı daha kötü bir durumu yaşıyorlar, kelaynaklar mı? İlk ikisi, kendilerinin varlığına kastedenleri karşılarında ete kemiğe bürünmüş olarak hep görebildiler. Nesli tükenenlerin hepsi aynı konumda değil, dolayısıyla bu süreci aynı ruh halleriyle yaşamıyorlar. Ben de pek kimseyi

suçlayamıyorum. Varsayıyorum ki, bir kertenkeleyim ve kanım dışardaki sıcaklığa kendini uyduruyor. Birileri üstüme soğuk hava püskürtseydi, onları tanırdım, düşmanlarımı bilirdim, onları suçlayabilirdim. Ama çevremdeki herkes sıfırın altındaki sıcaklıklarda yaşamak istiyor ya da 150 derecede kendilerini rahat hissediyorlar. Her iki durumda da beni yok saymış, "O yaşamasın," demiş oluyorlar; ya donuyorum ya buharlaşan kanımı kaybederek kuruyorum...

İşte bunun için makûl sıcaklıkta bir yer bulup, sığındım. Ne başımı çıkarıyorum dışarı, ne kuyruğumu. Çok küçük bir yer de sayılmaz, dolaşabiliyorum, neſes alabiliyorum, rakı içebiliyor, sinemaya gidebiliyorum, kitap okuyabiliyorum. Tabiî kertenkelelerin yaptığı ſilmler, onların yazdığı kitaplar beni heyecanlandırabiliyor sadece. Hiç olmazsa başka biryerlerde başka kertenkelelerin de yaşadığından böylece haberdar oluyorum. Ama şu ikileme bakın ki, bu da ömrümü uzatıyor. Ömrümün uzaması, insanların bir kısmının seſaletini başka bir kısmının erdeminin sınavı haline getirme çabalarına girişmem anlamına geliyor; -sınav sonuçlarının ſelâket olacağını bile bile; sonra, insanlara dert anlatmak için dertlerimi çoğaltmam anlamına geliyor; yine arasıra kaynama tehlikesiyle karşılaşmam, donacakken son anda kurtulmam/kurtarılmam, kurtulduğuma sevinmekle sevinmemek arasında ürpertici yolculuklar yapmam anlamına geliyor. Yine de, ne olursa olsun, yaşamış oluyorum.

Uſ! Ersin'e, Esra'ya, ve Erdal'ın ölümünün aydınlatılmasına bir yararım dokunacaksa, bütün bunlarla birlikte kendimi biraz kenara itmem, tamamen onlarla ilgilenmem gerekiyor. Ama bırakmıyorlar ki!.. Halleri tavırları ne kadar garip. Çok çok garip. Üstelik, bütün bu acayipliğe rağmen, bana hiç de değişmiş, bambaşka insanlar olmuşlar gibi görünmüyor.

Bugün ne yapıp edip konuşacağım Ersin'le. Bu kadar derin ve dallı budaklı düşüncelerle boğuşmak zorunda bırakmaya-

cağım onu; kendini benim yerime koymasını isteyeceğim. Hakkında ne düşündüğümü, düşüneceğimi umursamazlık edeceğine inanmıyorum; buna her şeye rağmen inanmıyorum.

62

Erdinç yine kahvaltılık birşeyler almıştı. Bu kez pastaneden. Ersin'le kahvaltı edip biraz oturacak, işe de geç gidecekti; tasarısı buydu. Ersin'den gazeteye bir telefon eder sorardı, gerekirse, acil bir şey var mı diye, alacağı cevaba göre, ya kalkar işe gider ya Ersin'i kandırırsa alır dışarı çıkar, dolaşırdı onunla ya da, eğer Ersin Erdal'ın eşyası meselesini hallettiyse, görmek için can attığı bir dolu yazı, resim, not vardı, (herhalde Ersin onları Erdinç'den gizlemek istemezdi) onlara bakardı. Belki Ersin'i akşam için razı edebilir, onunla bir meyhaneye falan gitmek üzere sözleşirdi.

Ersin'in oturduğu apartmana yaklaşırken, kaldırım kenarına park etmiş arabalardan birinin yola doğru burnunu çıkarmaya başladığını gördü. Bu, Ersin'in vosvosuydu. Nereye gidiyordu Ersin sabah sabah? Eşya işini halledememişti herhalde. Erdinç adımlarını hızlandırdı, bu sırada araba manevrasını tamamlamış ve yola çıkıp ilerlemeye başlamıştı, Erdinç'in önünden geçti geçecekti. Erdinç yola doğru atıldı, elini kaldırdı, ama... arabanın içinde iki adam vardı, Ersin yoktu. Adamların suratı Erdinç'i tedirgin etti: bir şekilde yabancıydılar. Nasıl, nasıl 'yabancı'ydılar; Erdinç Ersin'in çevresindeki insanları tanıyor muydu sanki, onlar Ersin'in arkadaşları olamaz mıydı? Hayır. Olamazlardı, bunu hissediyordu Erdinç. Eli havada, yüzünde o şaşkınlık ifadesi, arabaya doğru 'durun' işareti yaparken adamlar da ona baktılar. Üstelik, Erdinç adamların kendisinden huylandığını fark etti. Belki de kuruyor, uyduruyordu bunları, ama ne olursa olsun, onu ve kendilerine yaptığı 'durun' işaretini

gördüklerinde adamlardan biri ötekine telâşlı telâşlı bir şeyler söylemiş, direksiyondaki gaza basıp süratle uzaklaşmayı tercih etmişti. Erdinç, sokağın caddeyle birleştiği köşede bu sokaktan çıkan arabaların genellikle bir süre beklemek zorunda kaldığını hatırladı ve arabanın arkasından koşsa yetişip yetişemeyeceğini düşündü. Mesafe çok fazla değildi gerçi, ama arabayı yakalaması ihtimali de yok gibiydi. Birden olduğu yerde sıçradı. Ersin! Bu adamlar Ersin'in arabasını çalıyor olabilirlerdi, ama daha kötüsü de olabilirdi, daha kötü bir ihtimal de vardı: Ersin emekli generale tehditler savurarak -ve eğer dediğini yaptıysa suratına paralar çarpıp onu aşağılayarak- Erdal'ın eşyasını alıp götürmüş, Paşa da intikam almak için birtakım serserilere Ersin'i dövdürmek istemiş falan olabilirdi. Ayrıca arabasını...

Erdinç, sokakta bulunduğu yerden Ersin'in daire kapısına kadar olan otuz metrelik mesafeyi neredeyse birkaç adımda katedip kapıya dayandı ve her şeye rağmen gereksiz telaş ediyor olma ihtimalini, Ersin'in hâlâ uyuyor olabileceğini bir an düşünüp kapıya tık tık parmağıyla vurdu. Kapı açılmadı. Erdinç bu kez biraz daha sert vurdu. İçerden ses yok, hareket yok. Erdinç usul usul, "Ersin," diye seslendi. Kapıya biraz daha güçlü vurdu. Sonunda dayanamayıp kapıyı yumruklamaya başladı. Ve daha ikinci yumruğu vururken, kapının açılmaya başladığını gördü. O anda fark etti: Kapı deminden beri aralık duruyordu aslında. Şimdi açılmıştı. Erdinç ürkek ürkek girdi içeri. "Ersin?" dedi. Bir-iki adım daha attı ve Ersin'in evindeki eşya kalabalığını fark etti. İşte, Erdal'ın çalışma masasını, koltuklarından birini, kitaplığını almış getirmişti Ersin. Nasıl becermişti bunu acaba? Erdinç bir daha, "Ersin?" dedi. Ses yok.

Salona girdi. Erdal'ın kitaplığı Ersin'in yatağını görmesini engelliyordu. Kitaplıkla duvar arasında kalmış açıklıktan geçmesi gerekiyordu. Açıklığa yaklaştıkça Ersin'in boş yata-

ğını görebilmeye başladı ve sonunda yatağın yanında, yerde Ersin'in bacaklarını gördü. O anda durduğu yerden Ersin'in yanına fırlamak istedi, ayağı kitaplığın köşesinin kaldırdığı halıya takıldı, yüzükoyun kapaklanıyordu az kaldı, yatağın köşesine tutunarak düşmekten kurtuldu, başını kaldırdı; gözlerini birden, acıtacak kadar sıkı yumdu, alt dudağını ısırdı, inlemeyle hırıltı arası bir ses çıkardı. İlk aklına gelen, sokağa çıkmak, bir taksi tutup kırmızı vosvosun peşine düşmek oldu, ama onu yakalaması mümkün değildi. "Polisi mi aramalıyım?" diye düşündü, karar veremedi. Sonra birden, "Yaşıyordur belki," diye umutlandı, Ersin'in yana açılmış kolunu tuttu, bileğini kavradı, nabzına bakmak istiyordu, bulamıyordu, hiç beceremezdi bunu zaten, en iyisi boynundaki damardan bakmaktı, ama onu da bulamıyordu, boncuk boncuk terlemişti Ersin, teni sıcaklığını kaybetmemişti. "Laf, neden kaybetsin ki, ölü değil o, nabzı atıyor, ben bulamıyorum, hemen doktor çağırmalıyım." Telefona ulaşmak için eşya yığınının arasında biraz cambazlık yaptı, gidip yemek masasının dibinde duran telefonu aldı, ahizeyi kaldırdı ve kaldırdığı gibi yerine koydu, çarparak, küt diye. "Oooffff!" diye bağırdı. Dönüp Ersin'in yanına geldi. Çünkü çok iyi biliyordu ki Ersin yaşamıyordu. Az önce ölmüştü. Erdinç eve girdiğinde belki henüz yaşıyordu ama Erdinç umutsuzca onun nabzını tutmaya, kalp atışını, hayat sinyallerini hissetmeye çabaladığı sırada ölmüştü.

Başı, karyolanın demir ayağının hemen yanında, duvara hafifçe yaslanmıştı, biraz eğik duruyordu bu yüzden. Hem başında kan vardı Ersin'in hem boynunda. Erdinç bir türlü akmayan gözyaşlarının gözlerine dolduğu ve görmesini, hatta bakmasını güçleştirdiği hissine kapıldı. Karyola ayağına sürünmüş kanı yine de görebildi. Ersin'in başı, sert bir cisimle vurulmuş ve yarılmış gibi kanamıştı. Ya da başını bir yere çarpmıştı. Başını tutup sonra elini boynuna mı sür-

müştü Ersin? Boynundaki kan nereden?.. Erdinç dikkatli baktı: Ersin'in boynundaki kan izi, herhangi bir yerden bulaşmışa benzemiyordu. Bir şey batırılmıştı boynuna; damarına. Oradan, minicik bir delikten süzülmüştü kan dışarı.

Erdinç ayağa kalktı. Ellerini yüzüne kapadı. Açtığında Ersin'e bir daha güç bakabileceğini biliyordu. Yatağın üzerine baktı. Çarşaf, yatağın ortalarına doğru bir yerinden çok güçlü çekilmiş, o bölgesi üçgen biçimini alarak yataktan sarkmıştı. Çarşafta kan izi görünmüyordu. Yastık, Ersin çoğunlukla yatağında oturmayı sevdiği için, duvara dayalı dururdu, şimdi de öyle duruyordu. Gitar yine yatağın ayak ucunda, duvara yaslanmıştı. Yatağın ayak ucunda! Orada bir kâğıt vardı. Üzerinde elyazısı bir metin... Erdinç, bilmeden Erdal'ın evinde bulunduğu ilk dakikalarda hissettiği rahatsızlıkları ve başka birisinin özel hayatına hakkı olmaksızın karışma tedirginliğini hiç duymadı. Şu anda içinde bulunduğu ve uğraştığı, boğuştuğu durum, doğrudan kendi meselesiydi artık. Bunu Esra bile değiştiremezdi. Esra? Ona haber vermeli. Telefonla mı? Böyle bir şey telefonda nasıl söylenir? Söylenmez. Bir dakika; önce şu mektup. Bir şiir! Erdinç alıp okudu.

63

Erdinç Esra'ya nasıl ulaşacağını düşünüyordu. Bir yandan da ilk olarak ne yapması gerektiğini. Esra'dan önce polise haber vermeye razı olamıyordu. Gözlerini kapattı. Belli belirsiz bir ışık görür gibi oldu: Avukatı arayıp akıl danışabilirdi. Avukatın numarası hatırında mıydı? Bir numara hatırladı, ama emin değildi; ilk numara tamamdı da, gerisi 93 34 mü, 33 94 mü hatırlayamıyordu. Gazeteyi arayıp oradakilerden alabilirdi numarayı. Hah! Gazete! Ara çözüm buydu işte. Gazeteyi arayabilir, haber müdürüne olayı anlatabilir-

di. Bir an, "Aman sen orada dur, fotoğrafçı gönderelim," diyeceklerinden korktu. Ahizeyi yerine koydu. İçinde tekrar Ersin'in nabzını bulmaya çalışmak için dayanılması güç bir istek duydu. Şu anda kendine hâkim olması gerektiğini hissediyordu. Kendine hâkim olmayı, Erdal ve Ersin için birşeyler yapabilmeyi, etkili bir şey yapabilmeyi, bir sonuç alabilmeyi çok istiyordu ve bunun için aklını başına toplaması gerekliydi.

Ersin'e bakmamaya, onu görmemeye çalışarak salonda şöyle bir dolandı. Ersin'in düştüğü yerin hemen yanında bir sandık vardı, onu açtı. Sandıkta birtakım küçüklü büyüklü zarflar ve birkaç dosya vardı. Onları kaldırıp en altta birkaç defter bulunduğunu gördü. Defterlerden birini çekip aldı. Eski bir defterdi bu. Bazı sayfalarına gelişigüzel portreler çizilip notalar yazılmış, nota defterinden kopartılmış sayfalar katlanıp aralara konmuştu, bazı sayfalarında da İngilizce şarkı sözleri vardı. Sonra boş sayfalar geliyor, bunların yazıları ters... hayır, defter, ters çevrilerek bir de sonundan kullanılmıştı. Orada da İngilizce şarkı sözleri, altlarında grup veya şarkıcı isimleri vardı. Defterin yaprakları sararmıştı, yazılar, tükenmez kalem mürekkebinin yayılarak, matlaşarak gösterdiği yaşlanma belirtilerinden ötürü deftere bir çeşit eski belge havası veriyorlardı. Defterin tersinden tutulmuş bölümünün sonunda, görece yakın zamanda yazılmış birkaç sayfaya rastladı Erdinç. Bunlardan birinde, Ersin'in yatağında bulduğu kâğıda da yazılmış olan, gördüğü bir rüyayı hatırlatan bir şiir yeralıyordu:

bana Zaman ver La Luna
her şey gitti bak
her şey ağlayarak gitti
sular soğudu

bir Kurban düşüyor şimdi aramıza La Luna
üçümüzden bir kurban
serin bir çizgi çekiliyor gökyüzüne
çok geç çok geç artık

terkedip gidiyor beni teker teker bütün güneşlerim
bir daha hiç dönmeyecekler mi yaşamıma
alnımdan fırlayan bir Kartal yarıp
geçiyor göğü
görünmez bir Çarkın çıldırtıcı gürültüsü
duyuluyor bir yerlerden

uzak anılar
yengeçler gibi
çıkıyorlar bir gün batımına

son güneşler de düşüyor
bak
tüm metal dairelerinle sen çıkıyorsun yaşamıma

görünmez güçlerle
karanlık ve anlaşılmaz acılarla, uyandırdığın,
tıpkı kendin gibi,
korkutucu gözüküyorsun
sende hiç İnsanî bir şey yok mu La Luna

Şiirin defterdeki versiyonu daha uzundu. Ersin'in cesedinin yakınındaki kâğıttaysa şiirin altına aynı elyazısıyla bir not düşülmüştü:

Varsa da bana görünmüyor,
ben göremiyorum, bulamıyorum artık

Erdinç şiiri bir defa daha okuduktan sonra kalktı, telefona gitti. Avukatı aradı.

Avukatın dosyadan Esra'nın işyeri adresini ve telefonunu alıp not etmiş olduğunu öğrenince hem sevindi hem de tedirginlik duydu. Öyle ya, Esra'ya ulaşabilecekti şimdi, ama ona rağmen, onun arkasından dolanarak edinilmiş bağlantı halkasından. Ayrıca, Ersin'in ölümünü Esra'ya telefonda imkânı yok söylemezdi. Bu kadar kısa süre içinde hem Erdal'ı, hem Ersin'i kaybeden Esra'nın ne hale geleceğini kimse bilemezdi ki.

Sonunda Esra'yı aradı. Esra'nın telefondaki sesi, konuşması, Erdinç'in izini bulup kendisine ulaşmış olmasından duyduğu tedirginliği belli etmiyordu, yine de donuktu, kapalıydı, gerçi telefonda renkler belli olmazdı ama parlak renklerde değildi.

Erdinç'in durumu umutsuzdu tabiî. Çünkü kendisiyle herhangi bir ilişki, bırak ilişkiyi, iletişim kurmayı reddeden Esra'ya, Ersin'in ölümünü bildirebilmek için Esra'nın kendisiyle görüşmesini sağlamak zorundaydı. "N'olur," dedi, "Hemen buluşalım seninle. Veya adresini ver, oraya gcleyim." Konuşmanın bir aşamasında, Erdinç, Esra'ya, Ersin'in yargılandığı davadaki tanıklardan biri olarak dosyaya adresinin yazılmış olduğunu, bunu oradan da öğrenebileceğini, ama bizzat Esra söylemedikçe öğrenmemeyi tercih ettiğini anlattı. Esra, "Beni zorlama, Erdinç," dedi. "Peki, tamam akşam evime gelebilirsin ve sözünü ettiğin çok mühim şey her ne ise, anlatırsın." Erdinç kararsızlık geçirdi. Akşama kadar bekleyebilecek miydi? "...Peki," dedi, "aslında seni hemen şimdi görmem gerekir ama..."

Telefonu güçlükle kapattı. Çömelip konuştuğu yerden Ersin'in cesedi görünmüyordu. Görünseydi bu konuşmayı böyle kesemezdi Erdinç. Zaten birkaç dakikadır, cesedin en çok üç-dört metre uzağında bulunduğu halde onu görme-

meyi başarıyordu.

Yemek masasının yanında, yere çömelmiş halde kaç dakika durduğunu bilemedi. Belki de çok zaman geçmişti. Ersin'in daire kapısı hâlâ aralık duruyordu. Kalktı, kapıya kilidin bulunduğu bölüme baktı, kapıda hiçbir zorlama izi yoktu. Demek kendisini öldürenlere kapıyı Ersin açmıştı. Zorla girmemişlerdi. Katiller, kurbanın tanıdığı birileri olmalıydı. Ama o arabadaki suratsız herifleri Ersin nereden tanıyor olabilirdi?

Erdinç, hafiyelik mi yapıyorum kaygısıyla zihnini durdurmaya çabaladı. Artık pek hâkim olamıyordu. Erdal ve Ersin'le aynı hayat çemberi içine yeniden girmek diye bir sorunu olamazdı artık, bu durumda hiç değilse ikisinin de oldukça şüpheli ve karanlık ölümlerini kendisi için muamma olmaktan çıkarmalıydı. Son birkaç yılı eksik bir dostluğa ağıt yakmak, kabullenemeyeceği kadar pasif bir tutumdu, buna razı olmayacağını biliyordu. Gerçekte, orada çömelmiş, "Şimdi ne yapacağım ben?.." diye kendini yeyip bitirirken, gayet ciddî birtakım kararlar almaktaydı, üstelik bunun farkındaydı...

Ersin'in cesediyle karşılaşması Erdinç için dünyayı, hayatı kökten değiştirmişti, buna şüphe yoktu.

Ama bir yandan, böyle bir değişimin başlangıç noktası Erdal'ın evine adım attığı günde yatıyordu, şimdi yaşadığı, anî bir deprem değil, bir sürecin tepe noktasıydı; sarsıntı başlamış, zaman zaman şiddetini artırarak, zaman zaman kaybolduğu yanılsamasını yaratarak, Ersin hapiste bulunduğu sürece devam etmiş, şimdi her şeyi çok güçlü bir şekilde son defa silkeleyerek yıkacağını yıkmış, geride bırakacağını bırakmıştı.

Öbür yandan, Erdinç bir süredir Ersin ve Esra ile ne pahasına olursa olsun biraraya gelmek dışında, herhangi bir hedef tanımaksızın yaşıyordu ve bu hedefi Erdal'sız tanım-

lamak zaten yeterince zordu, şimdi Ersin de ancak yokluğuyla varolabilecekti böyle bir hedefin içinde. Erdal'ın ve Ersin'in ölümleri, Erdinç'in izlemiş olduğu, bildiği, tanıdığı olaylar haline gelmeliydi. Onlarla paylaşabileceği hakiki hiçbir şey olamazdı artık, onlar açısından olamazdı; ama Erdinç'in verebileceği birşeyler olabilmeliydi. Hayatının gerikalanından bir bölümü onların hiç değilse ölümüne yaklaşma çabasıyla geçirmesi bir paylaşma sayılır mıydı, bunu bilemezdi, bunu düşünecek halde değildi, düşünse de buna bir cevap bulabileceğine inanmıyordu.

Peki bu paylaşma, yakınlaşma çabasına niçin giriyordu? Şu anda ikisi ölmüş bulunan o üç insanın, Erdinç'in hayatını birden kaplayıvermesi, varoluşuna atfettiği veya etmediği anlamları değiştirmesi -belki de pekiştirmesi; olamaz mı?- nasıl açıklanabilirdi?

Ya da açıklanmalı mı?

Evet, belki de bu hiç mi hiç gerekmiyor. Ve belki zaten mümkün değil. Ama o sırada Erdinç'in emin olduğu tek şey vardı: Erdal ve Ersin'in nasıl öldüğünü anlamaya çalışmaktan vazgeçmeyecekti. Bu, terk edemeyeceği bir amaç haline gelmişti.

Çabasını ölümün derinliklerine doğru bir keşif seyahati gibi mi görüyordu? Ölüme karşı mücadelenin bir yolu olarak mı? Kararsızdı, bilemiyordu.

Hedefi yalnız bir yönüyle apaçıktı: Erdal ve Ersin'in ölmeden önceki günlerinden halkalar yakalamak ve onların, hilekârca ve gaddarca 'sonsuzluk' diye adlandırılan, oysa 'son' kavramının en berrak, en net, en katıksız ifadesi olan mutlak hareketsizliğe doğru nasıl itilip düşürüldüklerini öğrenebilmek.

Sözkonusu insanlarla yeniden bir ortak hayat zemini üstünde, biraraya gelme isteğinin Erdinç'in davranışlarını gerçekte ne kadar yönlendirebileceğini kestirmek de çok zordu.

Yakınlaşma girişimlerine ve herhangi bir deneye izin vermeyen tavırlarıyla Esra kalmıştı sadece, onunla aynı dünya üzerinde. Erdinç'in iki eski arkadaşının ölümleriyle ilgili gerçekleri meydana çıkarmaya veya en azından öğrenmeye çalışarak geçireceği mücadele sürecinde -evet, mücadele... böyle demek yanlış olmaz- "elinde kalan" son eski dostuyla, Esra'yla sıkı bir iletişim kurmasına ihtimal var mıydı? Bu da, Erdinç'in birtakım olgulara, verilere dayanarak, akıl yürütmelerle cevabına ulaşabileceği bir soru değildi. Buna ancak, "Umuyorum," cevabını verebilirdi.

Tabiî, Esra'yı, bugünkü istekleri, eğilimleri, duygulanma kanalları, ilgi alanları vb. ile somut bir Esra olarak mı, bildiği eski alışkanlıkları, üslûbu, heyecanları ve umutlarıyla yanlış bir Esra olarak mı, yoksa Erdinç'in kendi tarihinden ve bugününden yonttuğu bir soyut figür olarak mı zihninde canlandırdığı hiç belli değildi. Bu ihtimallerden hangisi sözkonusuysa ne gibi sonuçlar doğuracaktı? Erdinç'in tavırlarında ve hissiyatında hangi değişikliklere yolaçacaktı? Bu sorularsa, henüz yanlarına bile yaklaşılamayacak kadar uzaktaydılar.

İnsanı hareketsiz kılmaya aday bu karmakarışık hisler ve düşünceler yığınının tepesine çıkıp oturmayı başardı Erdinç. Nasıl, bilmiyordu. Ama şu anda kendini, soğukkanlı değilse de, atmaya mecbur olduğu adımları bilen, bunlardan korkmayan, belki korksa da atacağı için umursamayan, böyle bir bilinçlilikle dikkatini istediği noktada yoğunlaştırabilecek, dolayısıyla kesin kararlı davranabilecek bir adam gibi hissetti.

Şimdi iş, neleri hangi sırayla nasıl yapması gerektiğini akıl edebilmekteydi. Çünkü, kendi ruh hali, Esra'yla konuşabilmesi, Ersin'i anlaması, Erdal'dan kalan birşeylere uzanabilmesi, Erdinç'in yarattığı ve kendini de içine taşıdığı dünyanın asıl sorunlarıydı, ama cinayet haberlerinin, kanlı

birinci sayfa fotoğraflarının, polis muhabirlerinin, ayrıca polislerin, savcıların, soruşturmaların dünyasından bir sürü el, çok geçmeden bu odaya uzanacak, Erdinç'in ilişki kurmaya çalıştığı ruhu 'maktûlün cesedi', anıları 'deliller' haline getirecekti. Erdinç bu elkoyma eylemini olsa olsa kısa bir süre, birkaç saat, belki bir gün? geciktirebilirdi. Hafiye değildi, hafiyelikte becerikli değildi, ölme-öldürme olaylarına suya atılmış birtakım cisimlerin hareketlerini izler, hangisi ne kadar güçle ötekine çarparsa ne olur hesabı yapar gibi bakacak bir insan değildi, böyle bir tutumun denemesini yapmaya kalkacak olsa bile -ki buna asla niyeti yoktu- bunun için mümkün en elverişsiz durumla karşı karşıyaydı.

Ersin'in cesedini inceleyemezdi. Kapıya bakmış, içeri zorla girilmediğini saptamıştı ya; hafiyelik yapmıştı işte. Kendine acıdı. Çaresizdi. İstediğine kavuşması olaydan uzaklaşabilmesine, hem ayrıntıları seçip ayıklayabilen, sınıflandırabilen, aralarındaki bağlantıları kurup bunlardan yeni ayrıntılar edinebilen hem de tepeden, her şeyi kapsayabilen bir zihin çabasına bağlıydı. Duyularını gerektiğinde hedef ayrıntılara yaklaşıp nüfuz edebilen, gerektiğinde açılıp panoramik perspektiflere ulaşabilen objektifler gibi kullanmak zorunda olduğunu sezebiliyordu. Aynı zamanda, Erdal ve Ersin'in ölümleri ile kendisinin ilişkisi gibi, hayatın içinde mi, dışında mı olduğu konusunda kesin konuşulamayacak bir alana bu kadar fazla teknoloji sokamayacağını bal gibi biliyordu. Yapmak istediği, kendini aşıyordu. Veya çok aşağıdaydı; ona ulaşabilmek için o kadar eğilirse bir daha kalkamayabilirdi.

Ve Esra'ya mümkün olduğunca az umut bağlamak istiyordu. Zihnindeki fırtına garip bir şekilde ansızın duruyor, bulutların aralandığı her çizgide Esra beliriyordu. Ve Erdinç biliyordu ki, Esra asla oturup ona Erdal'ı, Ersin'i veya ikisi-

nin ölümlerini aydınlatabilecek birtakım olguları anlatmayacaktı.

Bu sadece umutsuzluk muydu, yoksa artık güvenilebilir kanıtlara dayanan bir çıkarsama mı?

Erdinç birden, Erdal'ın ve Ersin'in ölümlerini hep kafasında biraraya getirdiğini, aksinin mümkün olup olmadığını düşündü. Bu kadar tesadüf, elbette ilk bakışta olacak iş değildi. Bu kadar kısa arayla iki cinayet, birbirine bu kadar yakın iki insanın ustaca öldürülmeleri?..

Erdinç dizlerinin, baldırlarının uyuştuğunu fark etti. Hâlâ çömelmiş duruyordu yemek masasının yanında. Arada kalkıp daire kapısına bakmamış mıydı? Peki, ne zaman gelip tekrar buraya, telefonun yanına çömelmişti? Her neyse... Güçlükle kalktı, tam doğrulamadı. Bir-iki adım atıp, Erdal'ın evinden gelmiş kitaplığa sırtını dayadı, yere oturdu, bacaklarını uzattı. Ersin'in dairesinin aralık duran kapısı karşısında, Ersin'in cesedi tam arkasındaydı. Ceset orada öyle durdukça, kendini birşeyler yapması gerekirken yapmıyormuş hissediyordu Erdinç. Fena oluyordu. Başı dönüyordu. Kulakları hiç bu kadar hassaslaşmamıştı. Arkasından küçük küçük tıkırtılar duyduğunu sanıyordu. Ersin'in mırıldanarak ondan yardım isteyebileceğini bile düşündü arada. Aslında ölmemişti Ersin ve Erdinç'e seslenip, meselâ, "Şu çekmecede ilâcım var, ver de kendime geleyim," filan diyecekti.

Erdinç ellerini yumruk yapıp gözlerine bastırdı.

Bacaklarındaki uyuşma geçtiğinde kalktı, gidip daire kapısını kapadı ve tekrar dönüp kitaplığın dibine oturdu. Bir sigara çıkarıp dudaklarının arasına koydu, çakmağını arandı, ilk anda bulamayınca kalkıp kibrit veya çakmak aramak için evde dolaşması gerekeceğini düşünüp korktu (az önce, banyodan bir tıkırtı duyduğunu sandığı sırada da benzer bir korkuya kapılmıştı, gidip bakması gerekecek diye kork-

muştu, Ersin'in cesedinin civarında gezinmek istemiyordu), neyse, sonra kendi çakmağını buldu. "Birşeyler yapacaksam yapmalıyım," dedi kendine. "Ersin'in ölümü de devleti ilgilendiren bir mesele haline geldiği anda, şimdi sahip olduğum imkânları yitireceğim." Ürke ürke, gözlerini çevresinde gezdirdi. Erdal'ın ve Ersin'in eşyası birarada, karmakarışık, yanyana, içiçe... aralarında bir yerde Erdinç oturuyor... "Her şeyi göze alabilirim." Bunu yüksek sesle tekrarladı, emin olmak için: "Her şeyi göze alabilirim." Sonra, "Yeter artık," dedi.

Hemen yanında Ersin'in solmakta olan yüzünün, pıhtılaşmış kanlı başının, kan sızan boynunun bulunduğu sandıktan telaşla birtakım dosyaları, zarfları çıkarırken, ölüye son defa baktı, kendini çok yaşlı hissetti.

Sandıktan aldıklarını götürüp kapının dibine bıraktı. Tekrar telefonun bulunduğu yere gitti. Yere çömeldi. Ahizeyi kaldırıp gazetenin numarasını çevirmeye başladı. Santral açınca haber müdürünü istedi. Ona, her şeyi biraz kırparak anlattı, içeri girip cesedi görünce hemen dışarı fırladığını, vakit geçirmemek için bir dükkândan telefon ettiğini söyledi. Tahmin ettiği gibi, "Orada dur, bekleyeceğin yeri söyle, hemen adam yolluyorum," dedi haber müdürü. Erdinç bir an kararsızlık geçirdi, sonra Erdal'ın evinde polisler varken ne kadar rahat hareket edebildiğini düşündü. Birden, Ersin'in arabasıyla giden iki adamı hatırladı, haber müdürüne onlardan söz etti. Müdür, "Bunu polise anlatman gerekecek," dedi. Sonra Erdinç'i irkilten garip bir söz sarfetti: "Aslında bizim böyle olaylara bu kadar karışmamız doğru değil ama..." Erdinç bunu kafaya takmadı, çünkü o sırada kendini polise adam tarif ederken tasarlamaya çabalıyordu, beceremedi. (Zaten sonra da bunu yapması için haber müdürü, istihbarat şefi, polis muhabiri ve yazılışlerinden birinin onu epey uğraşarak ikna etmeleri gerekecekti.) "Ben burada da-

ha fazla duramayacağım," dedi. "Gazeteye geliyorum. Adresi tarif edeyim, evi bulmak zor değil." Öyle kesin konuştu ki, müdür ısrar edemedi.

Telefonu kapattıktan sonra dosyalar, zarflar tomarını alıp, daire kapısını bulduğu gibi aralık bırakarak dışarı çıktı. Apartmandan çıkarken kimseyle karşılaşmadı. Sokakta biraz yürüdükten sonra yanından geçen bir boş taksiye el etti. Araba durdu. Erdinç arka koltuğa geçip oturdu, evinin bulunduğu semti söyledi. Elindekileri bıraktıktan sonra gidecekti gazeteye.

64

Erdinç inanamıyordu. Şu anda çıktığı merdiven onu Esra'nın özel âlemine götürüyordu. Beş-on basamak sonra Esra'nın oturduğu dairenin kapısı önünde duracak, zili çalacaktı. Bu sırada aklına gelenler hiç hoşuna gitmedi. Onları kovmaya çalıştı ve düşünmemiş olmayı istedi. "Eh, üç insandan hiç değilse biri kaldı," gibi bir şeyler geçiyordu aklından. Hiç beğenmedi bunu. Erdal ve Ersin'in ölümleri üzerine, parmaklarıyla 'şu gitti, şu kaldı' diye hesap yapar gibi hissetti kendini. Çok içerledi. Kime? Kendi zihnine? Belki. (Zihinler... İkinci kişiliklerin pusuya yattığı kovuklar... İkinci kişilikler niçin insanı hep utandırmaya çalışırlar?)

Bir anlık, dalmıştı. Gördü ama algılamadı. Yaklaşması gerekti. Evet, işte, evet. 13 numaranın önündeydi. Ama bir şey, zili çalmasını engelliyordu. Kapının üzerine seloteyplenmiş. Beyaz. Üzerinde biraraya geldiklerinde anlamlar oluşturan çizgicikler, bunların meydana getirdiği şekilcikler var. Beyaz. Üzerinde mavi çizg... yazılar. Yazılar! Yazı, bir not! Yazı! O yazı!

Erdinç, gözlerinin kararmakta olduğunu hissettiği sırada yazıyı bir

solukta okumuştu bile. En başa kendi adı yazılıydı. Not, "Erdinç," diye başlıyordu.

Umutsuzca zile bastı; birkaç defa. Kapı açılmadı, beklediği gibi. Hareketsiz durup, apartmandaki dairelerden gelen seslere kulak verdi. Kapının tokmağına asılıp kapıyı sarstı. Bir daha. Bir daha.

Kapıya çekinerek omuz attı. Gerilip iyice yüklendi. Kilidin civarından çatırtılar duydu. İyice güç toplayıp bir daha yüklendi, kapı kırıldı. Bir süre kıpırtısız durup kulak kesildi.

Nasıl oluyordu böyle bir şey? Hiç de geç olmayan bir saatte, dairelerden birinin kapısını yüklenip kırıyorlar ve apartmanda hiç kimse gürültüyü duymuyordu. Üstelik yalnız yaşayan bir kadının kapısıydı kırılan.

Ama belki de böyle bir kapı yoktu. Evet, yoktu. Esra'nın oturduğu daire diye bir mekân da yoktu. Bu apartman sahici değildi, en azından Erdinç şu anda burada değildi. Esra yoktu belki de. Erdinç ona hiç rastlamamıştı. Ersin, Erdal, yıllar önce bir başka âlemin insanları olmuşlar ve Erdinç'in de ayağını bastığı dünyada yaşamamaya başlamışlardı. Hayatlarında Erdinç yoktu, Erdinç için onların hayatları yoktu. Dolayısıyla ölümleri de olamazdı. Bir hayaller ve yanılsamalar galerisinde, yerden birkaç metre yükseklikle uçuyordu Erdinç belki de?..

Hayır. Belki onun için Esra sahiciydi, Esra'nın dairesi, kırılan kapı, hepsi sahiciydi, ama başkaları için, meselâ apartmanın öbür sâkinleri için bunlar yoktu. Olsaydı, hiç değilse alt kattakiler, üst kattakiler, birileri çıkıp bakardı, ne bu gürültü diye.

Apartmandakiler için Esra'nın varolup olmadığına karar veremeden, Erdinç kapıyı aralarken buldu kendini. Girer girmez, birşeylere takılıp tökezledi. Esra'nın ayakkabılarıydı bunlar. Girişteki küçük ayakkabılığın yanına gelişigüzel atılmışlardı. Evine aceleyle dalan ve ayakkabılarını ayağın-

dan fırlatarak içeri koşan birinin izleriydi bunlar. Ayakkabılığın çiçekli basmadan büzgülü perdesinin bir kanadı açılmış, ayakkabılığın üstüne atılmıştı. İçinde birtakım faturalar ve üzerine kapıcı, bakkal, vb. için notlar yazılmış kâğıtların, birkaç anahtar ve anahtarlığın bulunduğu cam kâse, bir ayakkabı çekeceği, bir de pastane paketi, perdenin altında kalmıştı. Erdinç, Esra'nın ayakkabılarını seyretmeye başladı. Bu arada, az önce ayağına takılan ayakkabı çiftini alıp ayakkabılığın raflarından birine yerleştirdiğini fark etti. Ayakkabılığın perdesini kapadı; ayakkabılığın üzerindekileri bu sırada gördü; eğilmişti, doğruldu. Girişten içeriye buzlu camlı bir kapıyı açarak geçebilecekti. Buzlu cama pek az ışık vuruyordu, içerde perdeler kapalı olmalıydı. Çekine çekine kapıyı açtı.

Büyük bir salon değildi, girdiği yer; küçük bir oturma odası da değildi. İki divan vardı, basma örtülü. Kenarlarına büzgüler, süsler yapılmış bir sürü yastık vardı, küçüklü büyüklü. Bir duvara kocaman bir ayna yaslanmıştı. Bu aynaya, ortadaki sehpaya, iri yapraklı iki büyük çiçekten birinin tavana ihtirasla uzandığı ötekinin yere ulaşmaya çalıştığı iki saksının üzerlerinde durdukları iki ahşap saksılığa, duvardaki resimlerden birinin çerçevesine ve köşedeki küçük konsola bakılırsa, Esra eskici dolaşmaya epey meraklıydı. Erdinç perdelerin kapalı oluşundan açıklayamadığı bir rahatlık duyduğunu fark etti. Loşluktan memnundu. İki duvarda aynı köşeye doğru birbirlerine yaklaşmış duran birer apliği yine de gördü. Renkli camlı apliklerdi, güzel bir ışık veriyor olmalıydılar. Erdinç yakıp görmek istedi, vazgeçti. Salonun ortasına doğru adım atacakken durakladı, ayakkabılarının altına baktı, sırayla kaldırıp. Yerde serili tüylü Siirt battaniyesini çamurlamak istemedi. Girişe döndü, oradaki paspasımsı örtüye ayakkabılarını sildi. Yerde çok fazla çamur olduğunu gördü. Kendi ayakkabılarından bulaşmış

olamazdı bütün bunlar. Hem apartmanın önüne kadar taksiyle gelmiş hem apartman girişinde ayakkabılarını silmişti. Çamuru Esra'nın ayakkabıları getirmiş olmalıydı. Demek Esra girişteki ayakkabılarla evin içinde dolaşmış, onları çıkarken oraya bırakmış, ayakkabısını değiştirmişti; bu da bir telâş halinin göstergesi değil miydi? Yağmur öğleden sonra yağdığına göre, Esra, Erdinç'le konuştuktan sonra eve gelmiş ve çıkmıştı. Ne zaman karar vermişti gitmeye? Erdinç'i çağırıp onunla konuşmayı kabul ettikten sonra yine kaçmaya mı karar vermişti? Yoksa, Erdinç'le telefonda konuşurken, onu evine çağırırken, o geldiğinde orada bulunmayacağını zaten biliyor muydu?

Erdinç tekrar salona girdi. Bu defa doğrudan, girince sağ tarafta kalan öteki kapıya yöneldi. O da buzlu camlıydı. Açtı. Koridor-hol arası küçük bir yerdeydi şimdi. Sağında mutfak kapısı, karşısında banyo kapısı vardı, ikisi de açıktı. Erdinç mutfağa girdi. Buzdolabını açtı. Bir tencere, cam kaplar içinde beyaz peynir ve tereyağ, iki reçel kavanozu, bir bezelye konservesi, meyveler, sebze gözünde pırasa ve yeşil salata vardı. Ayrıca... açılmamış bir yağlı kâğıtlı paket ve yufka. Yufka tazeydi. Yağlı kâğıtlı pakette de sosis vardı. Erdinç buzdolabını kapatıp mutfaktan çıktı. Banyoya girdi. Tüylü pembe banyo terliklerini görünce soğukkanlılığını biraz kaybetti. Birkaç dakikadır ne kadar soğukkanlı olduğunu böylece anladı. Lavabonun üzerindeki aynanın çerçevesinin uzantısı olan rafta boş bir diş fırçası kabı, üzerine saç telleri takılmış, dolanmış bir iri dişli tarak, iki küçük kolonya şişesi, bir krem kutusu vardı. Lavabonun yanında büyük ve derin bir kapaklı sepet duruyordu. İçinde kirli çamaşırlar vardı. Sepet dolmuştu.

Erdinç banyodan da çıktı. Şimdi önündeki kapıyı açması daha zordu. Başka oda olmadığına göre, burası yatak odasıydı. Erdinç girdi. Esra'nın bu kadar büyük bir pirinç kar-

yolası olmasına niçin böyle şaşırdı, bilemedi. Gardrop çok güzeldi. O da eskiydi ama sıkı bir revizyondan geçirilmişti belli ki. Gardrobun kapağı aralık, kapağın altındaki üç çekmeceden biri açıktı. Çekmecede kazaklar, şimdi gelişigüzel karıştırılıp buruşmuş bir işlemeli bohçanın içinde duruyorlardı. Yatak öylesine toplanmıştı, üzerine birtakım giysiler atılmıştı. Yatağın ayak ucuna oturdu Erdinç. Gardroba bakıyordu. Solunda, yerde, açık bir küçük valiz gördü. Kalkıp ona yaklaştı. Valizin içinde bir naylon torba içinde diş fırçası ve sıkıla sıkıla epey ufalmış bir diş macunu tüpü ile şampuan vardı. Bir de bikini mayo.

Erdinç valizi kapattı, onu alıp yatak odasından çıktı. Salona geçti, valizi divanın üzerine koydu, gidip ayakkabılıktan kendisinin rafa yerleştirdiği, Esra'nın muhtemelen birkaç saat önce ayaklarını silkeleyerek çıkarıp attığı ayakkabıları aldı, mutfakta bir köşede eski gazeteler gözünc çarpmıştı, tekrar mutfağa geçip gazete yığınından en üsttekini çekti. Ayakkabıyı sararken içi burkuldu. Esra'yı kovalıyor ama ancak onun terk ettiği ayakkabıları çalıştığı gazetenin dünkü sayısına sararak onunla bağlantı kurabiliyordu. Üstünkörü yaptığı paketi getirip valizin içine koydu. Valizi aldı. Son bir kez etrafına baktı. Valizi bırakmadan, duvarlardan birine yaklaştı, asılı küçük çerçeveyi yerinden çıkardı. Resme uzun uzun baktı, valizi yere koydu, açtı, bu sırada duvarda çerçevenin boşalttığı yerin ne kadar belirgin biçimde gözüktüğünü fark etti; çerçevenin kenarlarına birikmiş tozlar duvara bir dikdörtgen çizmişti. Alt kenarı iyice güçlü, yere dik inen kontürleri alt kenara yaklaştıkça kalınlaşan, siyahlaşan, üst kenarı belli belirsiz, yumuşak kontürlü, alt kısmı hafif havaya kalkmış da bu nedenle gölgesi yayvanlaşmış gibi duran, hiçbir şey anlatmayan ama hiçbir şey anlatmadığı asla kabullenilemeyecek bir garip iz. Erdinç çerçeveyi yerine taktı. Valizi alıp salondan çıktı. Ayakkabılı-

ğın üzerindeki pastane paketi yeniden gözüne çarptı. Onu da alıp valize koydu.

Kapıyı omuzladığında, kilidin pervaza takılı kısmı yerinden oynamıştı. Onun yere düşmüş bir vidasını buldu, öteki vida zaten üzerindeydi. parçayı pervaza bastırıp vidaları yuvalarına itti. Dışarı çıkıp kapıyı çekti. Kilidin dili eğreti duran parçaya bir çıt sesiyle girip takılana kadar kapıyla hafif hafif oynadı. Başardı. Kapının zorla açıldığı pek belli olmuyordu. Zaten böyle bir kapının, gerisindekilerin ve onlarla yaşayan insanın bu apartmandakiler için varolup olmadığı bile belli değilken, kim dikkatle inceleyecekti bunu? Dikkatle inceleyecek olan birileri de kapının zorla açıldığını zaten ilk anda anlardı.

Erdinç apartman kapısından çıktığında hemen yandaki bakkalın hâlâ açık olduğunu gördü. Akıllıcası, şu anda kimseye görünmeden buradan gitmekti, ama Erdinç bakkala girmemek için kendini zor tutuyordu. Biraz düşünmeye ihtiyacı vardı. Atacağı adımları çok dikkatli atması gerekiyordu, bundan emindi. Ersin'in otomobiliyle uzaklaşan ne idüğü belirsiz herifler, Ersin'in cesedi, Erdal'ın karanlıkta kalan ölümü, cinayetlerin ardarda gelişi, Esra'nın tuhaf halleri, ansızın ortadan kayboluşu... bütün bunlar Erdinç'in kolayca kavrayamayacağı kadar geniş bir halkaya dizilen olaylardı ve kavrayıp kavrayamayacağından bağımsız olarak şüphesiz bu halkaya da el atacak, onu pençelerinin arasına alacak çok güçlü bir rakibi vardı: Devlet. Erdinç, devletin işe elkoymasıyla kendisinin en azından saha kenarına sürüleceğini, hattâ belki bu kadar tedbirsizce her aklına eseni yaparsa hareketlerinin çok daha fazla kısıtlanabileceğini biliyordu. Mesela Esra'nın evine zorla girdiği ortaya çıkarsa ne diyecekti? "Niçin yaptım bilmiyorum" mu? Esra'nın âdetâ kaçar gibi evden fırlamadan önce ortada bıraktığı çamurlu ayakkabıları, hazırlarken vazgeçip, kaldırmaya gerek

görmediği valizi alıp götürdüğü tesbit edilirse, "Ne yapayım, her ihtimale karşı onu korurum belki diye götürdüm bunları," gibi bir açıklama yapabilir miydi?

Korumak mı?.. Ürperdi.

Erdinç bakkalın önünden geçip yürüdü. Girip bakkalla konuşmamaya razı etmişti kendini. Tabiî şu şartla: Sâlim kafayla düşünecek, başka bir gün -meselâ yarın- gelip bakkalla konuşacaktı.

Köşeye kadar yürüdü. Taksi durağındaki taksilerden birine binmemesinin daha doğru olacağını düşündü. Yürümeye devam etti. Tam otobüs durağının yakınlarındayken bir otobüs yaklaştı. Erdinç elindeki valizin küçüklüğüne güvenip otobüse atladı. Otobüs boştu, oturdu. Cebinden Esra'nın kendisine bıraktığı notu çıkardı, okudu:

"Erdinç! Kusura bakma. Bana söyleyeceğin her ne ise eminim çok önemlidir. Ama ben hiçbir şey dinleyecek durumda değilim. Yalnız kalmak için biryerlere gidiyorum. Hoşçakal. Esra."

III.

Ancak sonuna yetişmişsin meğer...

Birazdan garip bir leke, bir hareket ve bir boşluk kalacak, az önce onunla uğraştığın yerde. Ya da onun seninle uğraştığı yerde. Ya da hiç uğraşmadığı yerde. Senin onunla uğraşmayarak onunla uğraştığın, varlığını tesbit ve tasnif ettiğin, varlığını fark ettiğin ve böylece artık varolmasını imkânsız kıldığın yerde. Ya da varlığını dahi fark etmeyerek anlamsız kıldığın...

65

Erdal'ı kim, niçin öldürmüş olabilirdi? Erdinç saatlerdir, "Esra niçin ansızın ortadan kayboldu?" sorusuyla başlıyor, dönüp dolaşıp bu soruya geliyordu. Bu da, bir labirentin içinden çıkmak için uğraşıp didindikten sonra kendini yeniden başlangıç noktasında buluvermekle birdi. Erdinç akıl yürütmelerle bir yere varamayacağını kestiremiyor değildi. Ama başka çaresinin olmadığını da biliyordu. Vicdanî rahatsızlıklar duymadan, arkadaşlarını kollama güdüsünü de bir yana bırakıp düşünebilse ve kenarında yaşadığı şu dünyadan gelen birtakım sesleri hesaba katsa birtakım cevaplara, çözümlere ulaşabilir miydi acaba?

Erdal'ı kim, niçin öldürmüş olabilirdi? Erdal, Ersin ve Esra'nın Erdinç tarafından bilinmeyen birtakım ilişkilerinin bulunabileceği ve sonunda iki cinayete varan yolların bunların arasından geçtiği gibi bir ihtimal bir an olsun Erdinç'i rahat bırakmıyordu. Bir yandan da, içinden bir ses, böyle bir ihtimale yanaşmak için henüz çok erken olduğunu söy-

lüyordu ona. Bu sesi bastırdığında, bir başka ses, "O zaman da çok geç," diyordu.

Erdal'ı kim, niçin öldürmüş olabilirdi? Kafa kafaya verip, "Siyasî değil, aşk cinayeti" haberini uydurmuş iki polis muhabiri ve onları esinleyen polisler herhalde şu anda Esra'nın ortadan kaybolduğunu bilseler bu soruya tartışmasız cevaplar verirlerdi. Bugün, Erdinç'i zorla ikna edip Ersin'in otomobilindeki herifleri tarif etsin diye polise götürdüklerinde Erdinç'in çalıştığı gazetenin polis muhabiri Salih, polislerden biriyle usul usul konuşurken, Esra'yı suçlayan laflar etmişti. 'Aşk cinayeti' versiyonuna göre, Ersin'in Erdal'ı kıskançlıktan, Esra'nın da Ersin'i intikam için öldürmüş olması, sadece akla yakın bir ihtimal değil, pek ballı şekerli ve yürek gıdıklayıcıydı.

Erdinç bunları düşünürken çok acı çekiyordu, ama Esra'nın kendisini kandırmış olduğuna hükmettiği anlarda aklından böyle şeyler geçiyordu. Gerçekten, gizli bir sevecenlik kadar gizli bir hırçınlık da vardı Esra'da. Ersin'in hapse girişiyle ilgilenmemişti. İstese Erdinç'i bulup Ersin'i kurtarmak için birlikte birtakım girişimlerde bulunmayı teklif edebilir veya en azından Erdinç girişimlerini sürdürürken ona destek verebilirdi. Oysa Esra neredeyse, "Ersin'den bana ne," der gibi davranmıştı.

Elbette bu, bir insanın yıllarca birlikte yaşadığı bir başka insanı öldürmüş olabileceğinin kanıtı, hattâ işareti bile sayılmazdı. Ama Erdal'ın evinde onca polisin, kalabalığın gözü önünde Erdal'ın cesedi yerine konmuş kâğıt makete sarılıp ağlayan Esra, Ersin hapse girdiğinde niçin onunla ilgilenmemişti? (Sahi, ilgilenmemiş miydi?)

Esra'nın Ersin'den sonra Erdal'la birlikte, olduğunu polis muhabirlerine kim anlatmıştı? Veya polislere? Erdinç, insanların özel yaşantılarının polisin eline düşmesi karşısında dehşete kapılırdı. İnsanın bedeninin, "suç sayılan eylemle-

ri"nin vb. polise düşmesinden çok daha ızdırap verici, çok daha gayrıinsanîydi, insanın sadece kendini ilgilendirdiğini düşündüğü hayat ayrıntılarının, kesitlerinin sorgu odalarında, işkencchanelerde, hücrelerde uluorta ellenmesi, zedelenmesi. Ya da polis muhabirlerinin daktilolarına sokulup uçlarında uğursuz harfler taşıyan ince metal çubuklarla dövülmesi.

Ersin, Erdal'ı öldürmüş olabilir miydi? Erdinç, Ersin'le sadece toplam birkaç saat birlikte olabilmişti, bu herhangi bir izlenim için yeterli zaman değildi. "Aman, yahu!.. Olacak iş mi bu! Burada aç karnına rakılar içip odayı sigara dumanına boğarak Ersin mi Erdal'ı öldürdü diye düşünüyorum!" Erdinç alnını pencereye dayadı, yüksek sesle başladığı söze fısıltıyla devam etti: "Ya da Esra mı onları öldürdü diye..."

Eğer bunlar olacak iş değilse, o zaman Erdal'ı kim, niçin öldürmüştü? Üvey babası, meselâ. Evine elkoymak için. Annesinin intikamını almak için. Orada burada, "Vaktiyle gebertecektim o piçi, elimden aldılar," demiyor muydu adam; o halde bir fırsatını bulup Erdal'ı vurmuş olabilirdi. Zaten Erdal onun tabancasıyla vurulmuştu.

Ama adam, yıllardır görüşmediği Erdal'ın burnunun dibine kadar sokulup tabancayı şakağına dayamış ve ateş etmiş olabilir miydi? Yoksa Erdal'ı önce uyutup, sonra mı vurmuştu?

Saçma. Erdal'ı emekli general öldürmüş olamazdı.

Ama... bir dakika! Ersin'in otomobiliyle kaçan herifler - ki, birinin uyuşturucudan birkaç sabıkası olduğu bugün öğrenilmişti, çünkü poliste kendisine gösterilen sabıkalıların resimleri arasından adamınkini hemen tanımıştı Erdinç ve polisler kimliğini hemen saptamışlardı, hattâ polislerden adamı tanıyan bile çıkmıştı -gözlerini kırpmadan adam vuracak tiplere benzemiyorlar mıydı? Ersin'i onların öldürmüş olması şu anda en geçerli ve kuvvetli ihtimal değil

miydi? Erdinç, bir ara, emekli generalin Ersin'i dövdürmek için adam tutabileceğini düşünmemiş miydi? Dövmek için oluyor da, öldürtmek için neden olmasın? Emekli general, hem intikam, hem de eve elkoymak için Erdal'ı öldürtmüş, suçun Ersin'in üstüne kalmasını sağlayamayınca, kendisini ele verebilecek en büyük yaşayan kanıtı, Ersin'i ortadan kaldırmak istemiş olamaz mıydı?

Saçma. Emekli generalin tuttuğu adamlar nasıl sokuldu peki Erdal'ın yanına? Hiç boğuşma falan olmadan nasıl şakağına dayadılar tabancayı? Üstelik Ersin'i de hiç boğuşmasız moğuşmasız öldürmeyi becerdiler ha?

O adamların emekli generalle ilişkisi olduğunu nereden biliyoruz? Hiç. Hiçbir yerden. Bilmiyoruz. Onlar başka birilerinin adamları. Ya da ille de birilerinin adamları mı olmaları gerekli? Yoo. Ama o tiplerle Erdal ve Ersin'in ne gibi bir bağlantısı olabilir?

Erdinç koltuğa çöktü. Mâlûm mide ağrıları başlamıştı yine. "Bir şeyler yemeliyim," dedi içinden. Mutfağa gitti, ekmek yoktu. Zaten evde yeterince daraldığını hissediyordu, bu da bahane oldu, dışarı çıktı. Öğleden sonra yağan yağmur ardından ılık bir hava getirmiş, bu yılın ilk bahar kokuları bile duyulur olmuştu veya Erdinç böyle hissetti. Lokanta, meyhane vb. uzun boylu oturulan yerlere gitmeyi istemedi Erdinç. Zaten saat çok ilerlemişti. Biraz yürüyüp bir büfeye girdi, tost, sandviç falan istedi.

Yediği sürece düşünmemeyi başarmıştı. Yalnız, para öderken, birazdan tekrar eve gidip zihnine mümkün en fazla sayıda fikri toplayabilme, sonra bunların bir kısmını kovmak için uğraşma âyinine devam edeceğini hatırlayıp ürperdi.

Evde kendine bir kahve yapıp içti ve kafasını bomboş hissetti. Hemen ardından, bunun bir boşluk değil, son santimetreküpüne kadar doldurulmuş bir mekânın işe yaramazlığı, işlevsizliği olduğunu fark etti. Ne çare ki, düşün-

memek diye bir hedef ve buna varmak için gösterilebilecek kararlılık çeşitlerini tanımıyordu. İlkin, Erdal, Ersin ve Esra'nın, şimdi kurbanı oldukları birtakım karanlık ilişkilerinin olup olamayacağını tekrar düşündü. "Ya zihnimi yeterince çalıştıramıyorum, ya hayalgücüm yetersiz," dedi kendine, "ya da gerçekten bu üç insanın bilebildiğim geçmişlerinin devamına oturtabileceğim, sonu cinayetlere falan varabilecek birtakım gizli kapaklı, karanlık ve meşum yaşantıları olamaz, imkânsız."

Birden kendini müthiş güçsüz hissetti. Kolları iki yana düştü. Gözü saatlerdir kimbilir kaçıncı kere sehpanın üzerindeki kâğıtlara takıldı. Biri yıpranmış görünüşlü öteki katlanmamış, parlak. Biri Ersin'in cesedinin yanıbaşında bulduğu mektup, öteki Esra'nın daire kapısına yapıştırdığı, Erdinç için bırakılmış not. Ve ikisi aynı elden çıkma. İkisinde de Esra'nın yazısı!

Bu ne demekti allahaşkına? Ersin'in yatağına o mektubu Esra mı koymuştu? Ersin'in cesedini Erdinç'ten önce görmüş olabilir miydi Esra? Kırmızı vosvos uzaklaşmış, Erdinç biraz duraklayıp apartmana dalmış, haydi, kapıda da bir dakika oyalanmış olsa, iki-üç dakika içinde Ersin'in cesedinin ayakucuna ulaşmıştı. O sırada Esra evde miydi? Hem banyodan bir tıkırtı da gelmişti...

Erdinç yüzünü elleriyle kapattı. "Ne kadar açınacak durumdayım," diye mırıldandı. "Oradan telefon edip Esra'yla konuştum ya. Orada olabilir miydi hiç... Ben bu kadar aptal değilim ki; niçin üstüste saçmalıyorum, niçin bir santim mesafe katedemiyorum?"

Hafiyelik soğukkanlılık işi. Tıpkı gazeteciliğin yerleşik tarzı gibi. Hafiyelik yapacaksan kendini her tür etkiye kapatacaksın. Asla, 'Şimdi burada bir insan öldü' diye sızlanmayacak, ipuçları, ilmekler, bağlantı halkaları vb. peşinde dolanacaksın; telâşlanmadan, bir yandan espriler yaparak,

her seferinde hislerinden bir kısmını daha bozdurup karşılığını zekâ birimi üzerinden alacak ve his adına sadece sezgilere sahip olana kadar kendini arıtacaksın. Böylc bir arınmayla sıradan insandan hafiyeye geçişi sağlayabilirsin.

Erdinç bunları beceremeyeceğinden emin olunca kalktı, Ersin'in evinden getirdiği dosyalar zarflar tomarının yanına gidip yere oturdu. Ürke ürke bir dosyayı çekip açtı. Birden korkuya kapıldı. Ersin'in öldürülüşü de Erdal'ın olayı gibi karanlıkta kalır, açık ve kesin failler bulunmazsa, cesedi ilk bulmuş olan kendisinin suçlanabilmesi hiç de ihtimal dışı değildi; Ersin'in evinden alıp getirdiği, Erdal'ın ve Ersin'in yazıları, dosyaları, resimleri, zarfları, bu evde yapılacak bir aramada bir daha geri dönmemek üzere elinden gidebilirdi. Onları saklamalıydı. Esra'nın evinden aldığı küçük valizi ve içindekileri de. Uzanıp valizi yanına çekti. Açtı. Pastane paketi bütün bu manzaranın içinde komik ve tuhaf duruyordu. Paketi açtı. Bir kutu içinde peynirli ve sosisli küçük pizzalar vardı, bir de, ince kâğıda sarılmış ayçöreği. Hepsi tazeydi. Erdinç paketi Esra'nın evinden aldığında akşam saat sekiz olmamıştı. Şimdi iki buçuktu. Esra bunları akşamüstü, işten çıkıp eve geldiğinde almış olmalıydı. Sonra, çıkarken bırakmış ya da unutmuştu. Erdinç gelecek diye mi almıştı bunları acaba? Hayır. Herhalde bir tek ayçöreği almazdı insan böyle bir durumda. Kendine almıştı Esra bunları. Gerçekten "yalnız kalmak için biryerlere" gidiyordu ve yolculuk için atıştıracak ufak tefek almıştı. Fakat telâşla evden çıkarken paketi ayakkabılığın üstünde unutmuştu. Tıpkı muhtemelen önce içine eşyasını koymaya başladığı, sonra vazgeçip başka bir valiz almaya karar verince yatak odasında açık bıraktığı küçük valizin içinde diş fırçasını falan unuttuğu gibi. Evet. Bunlar mâkûldü.

Erdinç Esra'nın bıraktığı küçük pizzalardan yemeye başladı. Bir yandan kendine gülümseyebilmeye de başlamıştı.

Az önceki korkusu uçtu gitti. Ondan şüphelenirlerse şüphelensinler, ondan birşeyler öğreneceklerini umsunlar ve gerekiyorsa üzerine yüklensinler, umursamayacak, aksine bundan küçük bir keyif de alacaktı. Hiçbir şeyi saklamayacaktı. Çünkü hiçbir şeyi çözememiş, hiçbir şeyi anlayamamıştı, hiçbir şey bilmiyordu ve böyle bir durumda kendisinden bilgi alacaklarını umdukları tek kaynak olmak, fizikî acılara malolsa da, sıkı bir küçük intikam olabilirdi. Nesnel olarak, devlete karşı hınzırlık yapabilecek konumda bulunması Erdinç'i biraz kendine getirdi, ona güç verdi. Tek korktuğu, kendisi okuyamadan, hiç değilse bazılarını bir kenara ayıramadan, Ersin ve Erdal'ın geride bıraktığı bütün bu malzemenin elinden gitmesiydi. Buna da asla meydan vermeyecekti. Mümkündü böyle bir şey. Çünkü şimdi hemen oturacak, dosyalarda zarflarda ne varsa gözden geçirecekti. Kalkıp kahve suyu koymaya, mutfağa gitti.

66

Erdinç bakkala girdiğinde orta yaşlı ince bıyıklı bakkal bir genç kadınla fingirdeşiyordu. Kadın, muhtemelen civardaki evlerden birinde çalışıyor ve "abla"sı için alışveriş yapıyordu. Bakkalla tanışıklıklarının pek yeni olmadığı belliydi. Bakkal kadının istediklerini raflardan indirirken, tartarken netameli, çok-anlamlı birtakım laflar ediyor, kadın da yüzündeki sırıtkan ifadeyi hiç değiştirmeden bazen 'aşkolsun' anlamına gelecek cevaplar veriyor, bazen kıkırdıyordu.

Erdinç içinden, "Hey namus düşkünü milletimiz," diye geçirdi ve kadının işi bitsin, dışarı çıksın diye beklemeye niyetlendi. Ama bakkal da, kadın da bu beklenmedik yabancının gelişinden hoşnut olmamışlardı ve önce Erdinç'in işi halledilsin de çekip gitsin diye sessiz bir anlaşmaya varıp ona döndüler. Bakkal, "Buyur beyim," dedi. Erdinç, "Siz işi-

nize bakın, benim işim uzun," gibi bir cevap verdi. Onlar direndiler. Kadın, "Salim Bey, sen beyefendiye bak, ben yabancı değilim, beklerim," dedi. Bakkal da, "Sen söyle beyim, hanım yabancımız değil," diye tekrarladı. Erdinç, "Ben..." diye kekeledi, "bir şey istemiyorum da... birini soracaktım size." Normal olarak bir sigara alıp çıkması beklenen bir adamın gündelik hayatta bir küçük değişiklik yaratabileceği umuduyla, kadın Erdinç'e bir adım yaklaştı, bakkal da elini bezle silip tezgâhın önüne çıktı. "Buyur sor," dedi. Erdinç, Esra'nın apartmanını göstererek konuştu: "Esra Hanım'ı tanır mısınız? Şurada oturuyor, 13 numarada." Bakkal, "Es-ra-ha-nıım.." diye mırıldandı. Kadın, "A, 13 numara diyor. Hani o kumral genç hanım var ya, işte o," dedi ve Erdinç'i müstehcen bir ifadeyle süzmeye başladı. Onun sırrını öğrenmiş gibi sırıtıyordu şimdi. Bakkal, "Ha evet, tabiî, bilmez olur muyum," dedi. Erdinç, "Ben onun akrabasıyım, Ankara'da oturuyorum. Buraya gelmişken bir göreyim dedim, ama yok galiba. Nasıl bulurum, biliyor musunuz?" dedi. Bakkal. "Valla o dün sabah geldi alışverişe... ama sonradan gitti herhalde," diye cevap verdi. "Elinde valizle çıktıydı ama..." Durakladı, ekledi: "Bu sabah da görmedim."

Bakkal Esra'nın bir gün önce elinde valizle çıktığını söylediğinde Erdinç, önemli bir ayrıntı öğrenmiş gibi hissetti kendini. Ama hemen sonra, bunun sadece Esra'nın "biryerlere" gittiğinin doğrulanması olduğunu, pek bir şey ifade etmediğini aklına getirdi. Akrabalık senaryosuna katkıda bulunacak bir-iki laf daha edeyim mi, etmeyeyim mi diye düşünüyordu. Kadın, bu sohbetin uzayabileceğini kestirip, bakkalla da işi daha ileri götürmeyerek tadında bırakmayı istediğinden, "Salim Efendi, sen benim şeyleri ver de gideyim, kaç lira tuttuysa onu da kâğıda yaz, ver," dedi. Bakkal, her zaman oynaştığı kadının varlığından dahi ilgi çekici bir

meşgale bulmuştu, "Peki," dedi, Erdinç'i gözucuyla keserek, kadının aldıklarını poşete koydu, bir kâğıt kırpığının üzerine uzun uzun hesaplayıp birşeyler yazdı. Kadın poşeti alıp çıktı.

Bakkal, hâlâ havalara bakarak düşünen Erdinç'e, "Siz..." diye seslendi, "Esra Hanım'ın akrabasıyım dediniz, değil mi?" Erdinç, "Sorgu başladı," diye düşündü. İçi rahattı, çünkü asıl sorgucunun kendisi olduğundan emindi ve bakkalın kendi çapındaki kurnazlığı bu durumu tersine çeviremeyecekti. Hemen cevap vermeyişi, Erdinç'in o anki güçsüzlüğünden değil, anlamlı bir şey söylemek istemesindendi. 'Anlamlı'; yani Esra eve döndüğünde bakkalın ona aktaracağı Esra'nın keşfedeceği herhangi bir iç-anlam taşıyan bir söz... "Ben onun halasının oğluyum," dedi. Nasıl da hatırlamıştı bunu. Yıllarca önce, gece vakti polis çevirdiğinde böyle demişlerdi. Tabiî ki Esra bunu şimdi asla hatırlamayacaktı. Ama olsun. Hiç değilse Erdinç'in hatırladığı bir ortak anıydı. Başlamışken devam etti: "Biz beraber büyüdük. Beraber okuduk. Üniversiteden sonra, iş güç falan derken, işte ben Ankara'da, Esra burada, görüşemez olduk. Ben aslında dün geldim, ama Esra'nın işyerinin telefonunu yanıma almamışım. Bugünü bekledim, cumartesidir, evde olur, bulurum, diye ama işte..."

Erdinç doğru atış yapmıştı. Bakkala vereceği bilgi oranında adamın mutlaka birtakım şeyler anlatacağını ummuştu. Bakkal onu yanıltmadı. İyice yanına sokuldu, sesini alçalttı. "Bak kardeşim," diye başladı. Durdu. Gidip bir sigara getirdi, Erdinç'e tuttu. Erdinç Marlboro içmek istemedi, "Ben Samsun'umdan yakayım," dedi, bakkal imkânı yok bırakmadı. Marlboro'ları yaktılar. Bakkal uzun bir nefes çekip dumanı üfledi ve "Senin dayıkızı," dedi. Erdinç, "Ulan ne herifler bunlar be," diye geçirdi aklından. "Esra'nın benim neyim olduğunu düşünüp bulabilmek için zaman kazandı

demin!" Bakkal devam etti: "Şimdi bak, yanlış anlama..." Erdinç içinden 'hoppalaaa' çekti. Bakkal, "Yalnız oturuyor galiba, değil mi?" diye sordu. Erdinç, yapma bir rahatlıkla, "E, evet nişanlı evli falan değil," dedi. Bakkal, konuşmaktan vazgeçermiş gibi yaparak, "Ee, zor tabiî bu devirde," dedi. Erdinç kendini birden bir köy piyesinde gibi hissetti. Bakkal, "Onun başında bir dert var, biliyor musun?" diye sordu. Erdinç ürperdi. Sonra bakkal, dura dura, Erdinç'e yeterince ızdırap çektirdiğini hissedip tatmin oldukça konuşup sık sık yeniden durarak anlattı: Seke seke yürüyen, ufak tefek, yüzünün bir yanında kocaman kırmızı bir leke bulunan, hep aynı eski pantolon ve ceketi giyen bir adam, Esra'ya musallattı. Gelip sokağın başına dikiliyor, Esra'nın gelişini gidişini gözlüyordu. Bazen, Esra'nın önünü kesip onunla konuşmaya çalıştığı oluyordu. Esra ona son derece sert davranıyor, onu hep kovuyordu. Kızın adama yüz verdiği görülmemişti Allah için. Ama adam, hele bir ara, neredeyse her gün bu sokaktaydı.

Erdinç'in yüreği hop etmeye başlamıştı. Hem iyice meraklanmış, hem de belki eldeki unsurlarla üstesinden gelemediği soruların cevaplarına kendisini ulaştırabilecek bir yeni unsurun ortaya çıkışına heyecanlanıyordu. Ama bakkal, Erdinç için bu kadar hayati önem taşıyan olayları birden takındığı iğrenç anlatımla kısa süre de olsa gölgelemeyi başardı. Bir gün "sapığın" (Esra'ya musallat olan adamdan böyle söz etmeye başlamıştı) Esra'nın yolunu keşisini, kıza, "Ben senin kocan değil miyim, niçin benimle gelmiyorsun?" diye bağırışını, Esra'nın onu itip kakmaya, elinden kurtulmaya çalıştığını, başaramadığını anlattı, lafın sonunu bir türlü bağlamayarak Erdinç'e yeterince gerilim yaşattıktan sonra, kendisinin yetişip Esra'yı adamın elinden kurtardığını söyledi. "Bu civarda pek çok insan tanıdı o herifi artık," diye devam etti. "Ne kadar kovsan hep geliyor." Sonra,

Erdinç'i çileden çıkaran o iğrenç ifadesini aynı iğrençlikte bir gülümsemeyle pekiştirerek, "Polise verelim dedik, senin dayıkızı istemedi," dedi. "E, biz de kendi başımıza elâlemin şahsi meselesine nasıl karışalım, değil mi?" Sözlerinin Erdinç'in yüzündeki etkilerini görmeye çabalıyor, ama karşısında kırpılmayan gözler, oynamayan kaşlar, kasılmayan dudaklar gördükçe beceriksizleşiyordu. Erdinç'i tahrik etmeye çalışıyor gibiydi: "Adam sokak ortasında, 'Ben senin kocanım' diye bağırıyor. Biz ne bilelim, di mi ama?"

Bakkal daha ne kadar böyle konuştu, Erdinç hatırlamıyordu. Kendini dükkândan dışarı zor attı, sadece çıkarken son kez bir soru sordu bakkala: "Yüzünün bir tarafında kırmızı leke mi var dedin?"

67

Evet. Elmacık kemiği tenine içerden dokunup kızartmış, kızarıklık gözünün altına, dudaklarının kasıldıkça bombelendirdiği yere kadar yayılmış gibiydi. Sağ yanağı morumsu bir kızarıklık tarafından damgalanmıştı. Orta Anadolu'dan İstanbul'a bu damgayla gelmişti. İstanbul'da, üniversitede, damgayı sağ eliyle sürekli kapama huyunu terk etmişti. Terk etmek zorunda kalmıştı. Ortaokulda, lisede, sağ eli sürekli yanağında durduğundan, "felesof" diye ad takmışlardı ona. Derslerinde iyi olduğu için o bu adı utancını gizlemeye yönelik duruşuna değil başarılarına yormuştu bir süre. Veya öyle gözükmüştü. Pek konuşmadığı için kimse bilmezdi. Kimseye belli etmeden yaşamayı iyi öğrenmişti. Artık çocuk sayılmayacak yaşlarda büyük şehire gelmenin şoku, başkalarında olduğu gibi, onda da aslında bu hayatın içinde hakkı olmaksızın bulunduğu hissini pekiştirmişti. Doğup büyüdüğü yerde ailesi yoksul değildi. Büyükşehirde o, bir kapıcı çocuğu ruh halinin çeşitlemelerini hazmetme

uğraşı, telaşı içindeydi. Filozofluğu da kalmamıştı. Aklı yanağındaydı, ama eli oraya gitmiyordu. Elini yanağına sürmekten korkar olmuştu. Elini oraya koydukça damgasını belirginleştireceğini, herkesin dikkatini kırmızı lekeye çekeceğini düşünüp dehşete düşüyordu. Pek arkadaşı yoktu. Top oynamıyor, maç seyretmiyor, geneleve gitmiyordu.

Yüzündekine ilaveten bir de faşist damgası yemesi, memleketlisi birkaç oğlanın yüzünden olmuştu. Arada sırada gidip iki laf konuşabileceği bu oğlanlar damarlarındaki kana özel değer biçilmesinden pek gururlanmışlardı. O, kavgadan korkuyor, kalabalıkların toplu halde yürüyüp toplu halde bağırdığı olaylarda yüreği çok hızlı çarpıyor dizleri çözülüyordu. Böyle zamanlarda etrafındaki hiçbir sesi ve görüntüyü birbirinden ayırt edemez oluyor, bir türlü tamamen kaynaşıp tekleşmeyen bir sürü renk ve şekil üstüste yığılıp yumaklaşıyor, iri topaklar halinde üzerine geliyordu, bütün sesler müthiş bir uğultunun içinde eriyip kulaklarını zonklatıyordu. O yine de okulda faşistlerle birlikte görülüyordu.

Üniversitenin ilk yılında büyükşehir çarpmasına uğramış, dersleri ne dinlemeyi ne sonradan çalışabilmeyi başarmıştı. Bir hayalin içinde süzülüyor gibiydi. Üstelik kendi kurduğu bir hayal değildi bu. Ve her seferinde bir başka yönden, çok güçlü rüzgârlar esiyor, onu oradan oraya sürüklüyor, bazen sertçe biryerlere çarpıyordu. Ama o hep aynı yerde durduğunu pek iyi bildiğinden, gerçek bir sürüklenmeye direnmezdi muhtemelen. Tabiî kendisini korkutmaması kaydıyla.

Yolda yürürken, birden dengesini kaybetme, her şey son derece olağanken ansızın kulaklarının uğuldamaya ve zonklamaya başlaması, gözlerinin önünden garip, şekilsiz şekillerin uçuşması, hep üniversitenin ikinci yılında beliren ve sıklaşan ârazlardı.

Bir gün, o ana kadar hiç tanımadığı, tatmadığı, gerilimli fakat pek cazip bir amaçlılık duygusuna kendini bıraktı. Büyükşehir koca bir âlem, o bir noktaydı, tamam, ama kendine karşı kendi adına dayatabileceği, edinilebilir amaçlar arasında epey kıymetlilerinden bir tane yakalamıştı. Belki küçük bir siyah nokta olmaktan çıkar, bir halka haline gelebilir, kendini şu kocaman makinenin bir yerlerine iliştirebilirdi. Böylece, içini dökeceği arkadaşlara -zaten o ana kadar adını koymamış bulunduğu- ihtiyacı da kalmayabilirdi artık. Bu kadar değil; onlara karşı dikkatli olması da gerekecekti. Çünkü bir sırrı vardı. Bu muazzam şehirde, nasıl yaşandıklarını hiç bilemediği, kestiremediği, canlandıramadığı, buraya ait hayatlar arasında, o da kendi sırrıyla dolaşabilecekti.

Bütün bunlar, Esra'yı uzaktan gördüğü gün olmuştu. Bazen büyük avlunun tâ öbür ucundan, bazen caddenin karşı kaldırımından, kendini olduğundan da küçültüp saydam bir noktacık haline getirmeye çalışarak Esra'yı izlemeye başlamıştı.

Ve bundan hiç vazgeçmedi. Öyle ki, zamanla, ulaşmayı düşündüğü bir hedef kalmadı. Yaşama tarzı, Esra'nın hayatında böyle bir unsur olmaktı. Esra hapse girdi çıktı, bir eve yerleşti, işe girdi, o Esra'nın izini buldu. Esra üç defa iş değiştirdi, iki kere de başka evlere taşındı, o Esra'ya yine ulaştı. Esra onun artık hayatından çekilip gittiğini sandı, ama o ya köşebaşındaydı ya da Esra'nın penceresini, perdelerini gözleyebileceği herhangi bir yerde.

Kısmen başarmıştı. Uzun süreler, bir noktada Esra'nın sabrı taşana, katlanamaz hale gelene kadar onun peşinde varolmayı beceriyordu; bunu kabul ettirmişti âdetâ.

Bu kolay olmamıştı. Kaç kere, Esra birden dönüp onun yanına gelmiş ve ona bağırıp çağırmıştı. Ama kaç kere de bağırıp çağırmadan, artık peşini bırakması için onu tatlı dille ikna etmeye çabalamıştı.

Ve Esra'nın onun için üzüldüğünü belli eden ifadelerle onu ikna etmeye çabalaması, bir anda her şeyi unutturuyordu. Bir defa daha böyle birkaç cümle duyabilmek için on defa azarlanmaya veya yirmi defa yok sayılmaya razıydı.

Sadece birkaç sefer, kendisi Esra'nın yanına gidip onunla konuşmaya kalkmış, o zaman sonradan hatırladığında titrediği, çok sert, çok acı şeyler yaşamıştı. Ama bu yaşantılar dahi, Esra'yla birlikte yaşanmış olmalarından ötürü fazlasıyla değerliydi.

Kendini tekrarlıyor gibi gözüken bu sancılı yaşantı son zamanlarda biraz değişikliğe uğramıştı. İlkin, o bu güvensiz ilişkiden çok fazla yorulmuştu ve kendini bırakabilmeyi istiyordu. Çok istiyordu. Ama Esra herhangi bir başka yerde yürüyor, konuşuyor, gülüyorken o kendini nereye bırakacaktı? Çok yorulmuştu. Gündüz bir caddenin karşı kaldırımından izlediği Esra'nın gece evine giderken sokakta peşinden geliyor diye ondan koşarak kaçmaya çalışmasının nedenlerini anlayamıyordu. Esra koştukça o da peşinden koşuyor ama Esra onun kendisine yetişmesine meydan vermemek için canını dişine takıyordu. Bir seferinde, tökezleyip düştü Esra. O hemen koşup yanında bitiverdi. Esra'yı tutup kaldırmak istiyordu. Elini ona süremiyordu. Kulaklarında bir zonklama hissetti. Pencerelere çıkan insanları güçlükle seçebildi. Esra'nın avaz avaz bağırmakta olduğunu o sırada algılayabildi. Ve Esra'nın korkuyla açılmış gözlerini, ter içinde kalmış yüzünü gördü. Korkuyla elini yanağına götürdü ve avuç içiyle yanağındaki lekeyi ezdi.

Sonra birkaç gün kendine gelemedi. Ortak geçmişlerini, yaşantılarını Esra için inkâr ediyordu? O nasıl Esra'ya aitse ve onun peşinde, onun için yaşıyorsa, Esra da ona aitti; en azından, onun peşindeki varlığına ses çıkarmadığı olabiliyordu. Peki, eski günlere ne zaman dönülecekti? Eskiden, yüreği korku dolu titreşirken bir yandan da kendi seçtiğini

yaşamanın hazzını tadabiliyordu. Oysa şimdi hem onun bir vakit, ancak o kadarına hakkı olduğuna inanarak yetindiği istekleri boyutlanmış, kök verip yeni istekler üretmeye başlamışlardı hem de Esra onun varlığını hiç istemez olmuştu.

Bir gün, Esra'nın işten çıkışını gözlerken, kendini de çok şaşırtan birtakım sözler döküldü ağzından: "Benim karım o," dedi Esra için. "Ben onun kocasıyım. Onun kocasıyım ben. Biz evlenebilmişiz onunla." Her şey ilk defa bu kadar somut olmuştu. Somutluk, bu sözlerin içerdiği ve ifade ettiği amaçta değildi, -bildiğimiz anlamda, 'amaç' denebilecek bir şeye bu ilişkide pek yer yoktu zaten- Esra'ya ve onun peşinden gitmeye bağlı bir yaşantının sürdürülmesi için gerekli gücün bu sözler tarafından taşınan, getirilen varlığındaydı. Elle tutulur, üzerine basılabilir, yaslanılabilir, destek alınabilir bir kuvvet oluşmuştu. Birden öylesine güç kazanmıştı ki, karnının acıktığını bile hissetti.

Böyle bir güce ne kadar ihtiyacı vardı... Ama bunu her zaman bulamıyordu. Kendisine bu kadar güven vermiş sözleri Esra'ya söylemeye kalkıştığında çok şiddetli bir tepki gördü. Esra onun kendisini izlediğini fark etmemişti, boş bulunmuştu, birden yanıbaşında onun sesini duyunca, üstelik ilk anda tehlikeli bir saldırganlığın zemini gibi tınlayan "Senin kocan değil miyim, niçin evine dönmüyorsun?" sorusuyla karşılaşınca paniğe kapıldı. "Yeter artık!" diye haykırdı ve bağırarak koşmaya başladı.

İşte bakkalın karıştığı ve Erdinç'e anlattığı olay buydu. Esra'nın tepkisi karşısında zaten büyük korkuya kapılan ve böyle durumlarda hep görüldüğü gibi, ilk tepkisi derhal kaçmak olan "sapığı" kovalamak, bakkal açısından Esra üzerinde birtakım haklar doğurabilecek, her zaman yakalanmayacak türden bir fırsattı. "Sapığın" saldırgan olmadığı açıkça belli oluyordu, bu da fırsatı daha elverişli kılıyordu. Adam "sapığı kovaladıktan" sonra Esra'yı dükkâna sokup

su içirmek istedi. Esra dükkâna girdi girmesine, ama dirseğini tezgâha koyup başını bileğine dayadı ve hızlı hızlı soluk alıp verdikten sonra, "Siz bana su falan vermeyin de, küçük kanyak var mı?" diye sordu. Esra tezgâhın başında iki büklüm dururken elinde yeni açtığı plastik su şişesiyle onun yanıbaşında bekleyen ve 'omzuna dokunsam mı acaba?' diye hesaplar yapan bakkal, kendine güveni biraz artmış halde, "Siz mi içeceksiniz kanyağı?" diye sordu. Bakkalın ölçülerinde düpedüz özel hayata karışma, mahremiyete el atma anlamına gelen, cevabı da bu bakımdan önem taşıyan bu soruya Esra'nın kızmayıp sadece başını sallayarak cevap vermesi bakkalı yüreklendirdi. "Yalnız da içilmez ki..." diye -yine de her ihtimale karşı mırıldanarak- konuştu. Esra bunu da algılamadı. Bakkal küçük kanyağı sarken, bir atış daha yaptı: "Bir başınıza oturuyorsunuz siz..." Esra bu sırada uyandı ve bakkala öyle bir bakış fırlattı ki, adamın kendine güveni bir anda silindi, altından sürünerek ilerlemeye çalıştığı samanlar savruldu, dağıldı. Esra, öyle karmakarışık bir haldeyken nasıl bu kadar bilinçli ve hesaplı davrandığı için sonradan utanacağı birtakım sözleri, kendi kulağına çok hırıltılı gelen bir sesle söyledi: "Arkadaşlarım gelecek birazdan. Şu çerezlerden filan da versenize biraz." Bakkal, içinden, "O herif seni bir gece sokağın ortasına yatırıverirse mahsus koşup kurtarmayacağım ben de-" diye geçirdi, "Arkadaşlarınmış... Onlar kurtarsın!" Esra'ya, "Buyrun," diyerek paketi uzattı.

Ne olursa olsun, çok korktuğu bir anda gelip kendisine yardım etmişti bakkal. Bir teşekkür etmeliydi. Esra teşekkür edemedi ve sonradan buna da dertlendi, "Kendisine teşekkür edilmesini imkânsızlaştıran bir adam... Bunlardan ne kadar çok var," diye düşündü. Ve zihninde bakkalla yarı-deli aşığı arasında bir kıyaslamaya kalkıştığını hayretle fark etti. Kendini bu karşılaştırmayı yaparken daha fazla iz-

lemek istemedi, çünkü bu tür düşünce süreçlerinin sonunda bu gece yaşadığı gibi korkuları unutuyor, yüzü yaralı oğlana hayli derin acıma duyguları beslemeye başlıyordu. Bu da, hele yalnız eve gelirken, ciddî tedbirsizliklere zemin hazırlıyordu. Oysa bir arkadaşından bu tür saplantılı insanların baştan sona kendilerini son derece masum hissettikleri süreçler içersinde kolaylıkla adam öldürebileceklerini dinlemişti. Uzaktan bakma faslını çoktan terk edip kendini Esra'nın kocası olduğuna inandırmaya sıçramıştı adam. Bir adım sonrası belki de yakınında bulunamadığı için Esra'yı koruyamadığı fikrini kafasında sabitleştirmesiydi, bunun bir adım ötesi de kolayca tahmin edilebilirdi.

Aynı bilgileri Erdinç de bir psikologdan alacaktı. Daha sonra.

68

Esra, arka koltuklarından birinde yüzünü küçük bir minderle gizlemiş, cama yapışmış uyuyor gözüken adamla aynı otobüste bulunduğunu bilmeden, telâştan unuttuğu pastane paketine hayıflanarak, yoldan aldığı bisküvitleri kemiriyordu. Antalya'ya doğru giden otobüste ışıklar sönüktü, müzik çalmıyordu. Havalandırma aygıtının boğuk vınlaması motor sesinin arasından zaman zaman sıyrılıp kendini duyuruyordu. Esra gözlerini açtı. Başının üstündeki düğmelerden birine bastı; evet, toplu kültürümüze aykırı bir durum vardı ne mutlu ki; isteyen başının üzerindeki küçük ışığı yakıp kitap okuyabilecekti bu otobüste. Esra ön koltuğun arkasındaki file cebe soktuğu kitabını çıkardı. Sayfalarının orasına burasına Ersin'in bir şeyler çiziktirdiği bir kitaptı bu. Esra sayfaları karıştırmaya başladı. Belirli bir yeri mi arıyordu? "Yirmidokuzuncu Şarkı" başlığını görünce durdu. Okumaya koyuldu:

Ama yeniden sonu anlatmak için:
o zaman biz (kim bu "biz"?)-
tümüyle birşeylerin batabileceğine inanıyorduk,
hiçbir iz bırakmadan yok olacağına, gölgesiz,
kökünün tümden kazınacağına,
her zaman olduğu gibi, artıklar bırakmadan yok olacağına
(yeterince bilinen
"geçmişin kalıntıları")-

İyimserliğin bir başka oyun biçimi!
Bir son olabileceğine inanıyorduk henüz, o zamanlar
(ne zaman: "o zamanlar"? 1912? 18? 45? 68?),
Yani: bir başlangıca inanıyorduk.
Ama öğrendik o arada:
Akşam yemeğinin henüz bitmediğini...

Esra gözlerini kitaptan kaldırıp camdan dışarıya baktı. Üstten alttan bulutlarca kapatılmış ay, iki yanındaki bulut kümeleriyle, parantez içinde bir eksi işaretine benziyordu. Esra tekrar kitaba döndü:

... Kutsal emanetler, kıyamet meraklıları için
hediyelik eşyalar,
açık artırmaları gözleyip
tavanaralarının kokusunu alan
toplayıcılara yem.
O zamanın yemek listeleri
tıpkı basım yeniden basılıyor,
Titanic Commutator *batış araştırma derneğinin*
resmî yayını
her ay çıkıyor...

"Düşünmekten korkmamalıyım," dedi Esra içinden. Ve, "Keşke Ersin'i ikna edip çaldığı birtakım şeyleri kaydedebil-

miş olsaydım," diye hayıflandı. "Şimdi dinlerdim." Walkmen'ini çıkardı, kulaklığını takıp açtı. Walkmen'in içinde en son hangi kasetin kalmış olduğunu hatırlamıyordu, bakmadı da. Karşısına The Cure çıktı. Kapağında bir buzdolabı, bir ayaklı lamba ve -yanlış hatırlamıyorsa- bir elektrik süpürgesi bulunan *Three imaginary boys* albümünü çok severdi Esra. Bir süre, camdan dışarı bakarak müziği dinledi, sonra okumayı sürdürdü:

Kurtarma sandalı resmi
kimseyi kurtarmaz doğal olarak
can yeleği ile can yeleği sözcüğü arasındaki
ayrım da, yaşamla ölüm arasındaki ayrım gibidir:

Ama akşam yemeği sürmekte, yazılanlar
sürmekte, martılar gemiyi
sonuna kadar izlemektedir. Artık,
sonu önemsemekten vazgeçelim! Kim sona
inanması gerektiğine inanır ki?

Mutlaka hep bir şey kalır geriye-
Şişeler, kalaslar, güverte koltukları, koltuk değnekleri,
parçalanmış direkler:
Su üstünde yüzebilen tahta parçalarıdır geriye kalan,
sözcük kırıntıları.
Şarkılar, yalanlar, kalıntılar: Bir bölümüdür
burada dans eden şey, ardımızdan
su yüzeyinde yalpa vuran, mantar gibi.

Esra kitabı kapatıp, İstanbul'dan ayrılmadan Erdinç'e evini niçin tarif ettiğini kendine sordu. Erdinç'in kendisinin arkasından evine gelmesini niçin istemişti? Bunu biliyordu pekâlâ, ama telaffuz etmek istemiyordu. Kendini anladı,

kendine anlayış gösterdi, içi rahatladı. Erdinç'i hayatına yaklaştırmamaya kararlıydı, onu evine çağırışı kararlılığının zayıfladığını göstermiyordu. Onu çağırmasının güdüleri, nedenleri, çok başka yerlerde yatıyordu; şu andaki ruh haliyle ilişkiliydi. Erdinç'in söyleyeceği çok önemli şeyi de hiç merak etmemişti, çünkü biliyordu. Erdinç ona Ersin'in ölümünü haber verecekti. Bunu telefonda niçin yapamadığını en iyi anlayabilecek insanlardan biriydi Esra. Bu yüzden Erdinç'i sevdiğini hissetti. Yıllar sonra Erdinç nasıl bir adamdı? Bilmiyordu. Ama en azından Ersin'in ölümünü telefonda söylemeyecek, söyleyemeyen bir adamdı. Esra geçmişten, Erdinç'e bozulduğu, kızdığı bir olay hatırlamak için kafasını zorladı. Bulamadı. Düşünceleri cama doğru uçuşmaya, cam yüzeyine yayılıp camı buğulandırmaya başlamıştı. Bir bölümünü silip dışarı baktı. Şimdi ay biraz daha meydana çıkmıştı. Kendini aya doğru yükselen bir saydam kürenin içinde tasarladı. "Aynalı camlı olsa daha mı iyi ne?" dedi içinden. "Ben dışarıyı göreyim ama onlar beni göremesinler. Herkes, kendisi için özel olarak önemli birinin balonda bulunduğunu sansın, balona öyle baksın."

69

Erdinç o gün (sabahında bakkalla konuştuğu gün) Esra'nın işyerini bir defa aradı, bir gün önce işten erken çıktığını, bugün de haber vermeksizin işe gelmediğini öğrendi. "Valla hiç böyle bir şey yapmazdı, geç kalacak olsa bile haber verirdi," dediler. Erdinç iş çıkışı saatlerinde Esra'nın işyeri civarında dolaştı. Esra'nın işten çıkınca hangi yöne yürüyüp nereden otobüse ya da taksiye bindiğini kestirmeye çalıştı, oralara göz attı. Sonra Esra'nın oturduğu mahalleye gidip biraz da oralarda dolaştı.

Saat 20.00 sularında gözünü karartıp bir kere bakkalın

önünden geçti. Hızlı hızlı yürürken, "Anlamı yok," dedi. "Herifin ne zaman nerede dolaşacağını bilmiyorum ve her gün sokak sokak onu arayamam. Belki kendine Esra'yı beklerken gizlenecek yerler bulmuştur. Ona rastlamam çok zayıf ihtimal."

Eve döndüğünde, birden zihninde şimşekler çaktı ve "Allah kahretsin!" diye bağırdı. "Ne aptalım!" Yüzü yaralı adamı sonunda hatırlamıştı. İlk andan beri bu tarif yabancı gelmemişti ona. Şimdi bulmuştu. Yalnız yüzde yüz emin değildi ve oğlanın adını hatırlamıyordu. Biraz düşündü, zihninde bir şimşek daha çaktı. Dışarı fırladı, taksiye atlayıp gazeteye gitti. Onu gece vakti orada görenler, "Hayrola?" dediler, o da yarın için bir randevusu olduğunu, telefon defterini masasında unuttuğunu, oysa önceden telefon etmesi gerektiğini, sabah erkenden arayacağını falan anlattı. Ve gerçekten masasının ilk çekmecesini açıp telefon defterini çıkarttı. Telâşla S'li sayfaları açtı. Gözleri o sayfalarda yazılı on-onbeş kadar numarayı bir çırpıda dolaştı. Erdinç bir "Allah kahretsin!" daha çekti. Aradığı numarayı vaktiyle kendi telefon defterine yazmamış olduğunu fark etti. Kimde olabilirdi... kimde... kimde olabilirdi... Hah! Ekonomi Servisi'ndekilerde. Telefonu açıp santrala ulaştı. Ekonomi Servisi'nden birinin adını söyledi, onun hemen aranmasını istedi. Santral, "Hayrola Erdinç Bey," dedi, "Bu saatte buradasınız, önemli bir şey mi var?" Ona, "Yoo, yoo," dedi, "bir not iletmem gerekiyordu, unutmuşum, bakarsın sabah işi vardır, bir yere uğrar, öyle gelir falan, şimdi söyleyeyim de garanti olsun." Santral, "Siz çıkacaksanız bana söyleyin isterseniz," dedi, "ben geç saatte de olsa bulurum nasıl olsa." Erdinç, sırlarına el atılmış gibi telaşa kapıldı. "Yok, yok, sen ara da bakalım, evde yoksa düşünürüz," dedi. Telefonu kapatıp beklemeye başladı. Az sonra santral, "Buldum Erdinç Bey, evdeymiş," diyerek telefonu bağladı.

Erdinç, "Selma, merhaba, kusura bakma rahatsız ettim" diye başladı. Selma, onu rahatlatmaya çalıştı:

- Aman canım ne önemi var, ne oldu söyle.

- Ben Sacit'in numarasını arıyordum, bende var sanıyordum, yokmuş, yazmamışım. Sende olduğunu sanıyordum da.

- Sacit mi? Sacit de kim Allahaşkına?

- Kim mi? E, sen tanıyorsun onu. Yüzyüze de görüştün. Hani ben aramıştım önceden, randevu almıştım senin için.

- Ay, kimi diyorsun Erdinç? Kim Sacit canım?

- Benim üniversiteden arkadaşım hani...

- Erdinç'çim bulmaca mı yaptırıyorsun akşam akşam, ben nereden tanırım senin üniversiteden arkadaşını...

- Ya, haber için gittin ya. Sonra da kaç kere telefonla aradınız.

Erdinç birden, "Ben iyice salaklaştım," diye geçirdi içinden. Daha sakin bir ses tonuyla konuşmaya başladı:

- Ya, Selma afedersin, bu adam işadamı yahu, ithalatçı. Büro makineleri falan ithal ediyorlardı galiba.

- Aman Erdiinç, ömürsün valla. Sen Sacit Kemercioğlu'nu soruyorsun.

- Hah!

- Ay çok âlemsin valla. Tabiî var bende numarası, vereyim... Bir dakika...

Erdinç numarayı yazdı, Selma'dan tekrar özür dileyip teşekkürler ederek telefonu kapattı. O kapatırken Selma hâlâ, "Canım söylesene baştan, yakışıklı ve parlak işadamlarımızın harika çocuklarından Sacit Kemercioğlu'nu sorduğunu, Sacit Sacit deyip duracağına," diye söyleniyordu.

Erdinç saatine baktı. 21.30'u geçmişti. Elinde "Sacit"in iş telefonuyla bu saatte herhangi bir girişimde bulunamazdı. "Çabucak eve gidip yatsam gece daha çabuk geçer mi, sabah daha erken olur mu?" diye düşünüp gülümsedi. "Çocukken ne güzel," dedi içinden. "İnsan böyle bir umutla ya-

taklara koşup içi hop hop ederek uyumaya çabalayabiliyor." Ama onun da yüreği hop ederek eve koşmasını sağlayabilecek şeyler vardı. Gazeteden çıktı, yine taksiyle eve gitti, kapıyı açtığında sanki içeri seslenecek gibiydi; "Ben geldiiim" yapacaktı sanki. Ayakkabılarını çıkardı ve salondan arka odaya taşıyıp oradaki orta boy masasının üzerine yığdığı hazinesinin yanına gitti. Bir dosyayı aldı, içine şöyle bir baktı, kapattı, koltuğunun altına kıstırıp mutfağa yürüdü, kendine kanyak koydu, salona geçip ufak lambayı yaktı, yer yastığına oturdu.

70

HAYALLERİM, TARİH VE BEN

Sosyalist hareketin tarihi, bir hayal kırıklığı müzesidir. Keşke, hep söylendiği gibi sadece bir galibiyetler-yenilgiler, başarılar-ihanetler tarihi olsaydı.

Artık şuna inandım ki, hayal kırıklığı hayatta insanı durdurmak, içinden her türlü hareket ve değişim isteğini ve umudunu bağırta bağırta söküp dışarı atmak veya ezmek, un-ufak etmek gibi işleri başarabilen kötü kuvvetler arasında en güçlüsü. Tartışmasız en üstünü. Ötekilerle karşılaştırılamayacak özellikleri var. Müthiş özgün. Ve acımasız.

İhanetle yanyana koyup bakın, isterseniz. İhanet nedir? Ben Kundera'ya katılmıyorum; ihanete onca olumlu özellik atfetmek, bütün teslim alıcılığına, esir ediciliğine rağmen sadakati çöpe atmak, şu veya bu şekilde birarada yaşamak zorunda olan insanları değersizliğe, sinikliğe sürüklemez mi; herkesin kendi değer ve ölçülerini adeta nesnelleştirmesine, başka herkes için de geçerli kılmaya kalkışmasına yol açmaz mı? Hattâ, kimse hiçbir şeye sadakat göstermeyecekse, başkalarına dayatacağı değerleri bile kalmayabilir. Ve bunun doğal (veya "sos-

yal") sonucu, insan denen varlıkların ortak hayatının mümkün en kötü biçimlenişi, bir umursamazlar toplumu olacaktır.

İhanetin, yüksele yüksele gökyüzüne yaklaşmış bir üst-üst-üst soyutlama düzeyinde olumlanması gerektiğini ben de düşünüyorum. Bağımlılıktan kurtuluşun bir çeşidi olarak. İçinde kendimizi rahat hissetme eğilimi gösterdiğimiz, bu mânâda yerleşik, bizi "dışarı"ya ilişkin korku hikâyeleri anlatarak içinde tutan, istesek çıkabileceğimizi sandığımız ama bir yandan da sinsice ve hiç itiraf etmeksizin bunu yapamayacağımızı hissettiğimiz ne varsa, bunlara ihanet etmenin soylu bir tarafı olduğuna inanıyorum. Ama benim özellikle bu noktada geçerli olmasını istediğim, olması gerektiğine inandığım ölçütler var; ihanetin soyluluğunu ya da soysuzluğunu ayırt etmemizi sağlayacak. Şunlar: İhanet etmeden önceki bağımlılıkla ihanetten sonraki konum kıyaslandığında, hangisi, ihanet eden insanın bencil güvenlik hislerini daha çok tatmin ediyor; hangisi bundan böyle onun kendinden çok daha güçlü ve kapsayıcı bir dinamiğin dayatmalarına kendini bırakıp özgül inisiyatifini sadece evini döşemekte kullanmasına yolaçıyor; hangisi onda 'benim yerim aslında şurası, ama orada bulunmakla sürüden ayrılmış olurum' hissinin doğmasına neden oluyor?

Şimdi, şu son ifadeyi yazarken fark ediyorum ki, bu ölçütlerin uygulanması, kullanılması da o kadar basit değil. Meselâ son ölçütüme göre, hayata aklımın erdiği yıllardan bu yana yakın çevremde olmuş bir dizi insanın hayalî davranışlarını kurup inceliyorum, farklı, hattâ zıt sonuçlara ulaşıyorum. Üniversite yıllarımda, hemen sonrasında, ihanetin tanımlı, belirli, tek anlamı olabilirdi benim için. Şimdi böyle değil. Bazı insanların asıl büyük sürüden ayrı düşmeyi göze alarak daha küçük (ama kendi başına küçük değil, sadece asıl büyük sürüden daha küçük) sürülerin mensubu olduklarını gördüm. Orada da, büyük sürünün yarattığı tehlikelerle her an yüzyüze olunmasına rağmen, dolayısıyla, bizzat orada bulunmak, baş-

lıbaşına soylu bir davranış sayılmasına rağmen, bağımlılık, bireysel esaret ve en önemlisi, değişimlere karşıt bir rahatlık, güvenlik hissi doğabiliyor, insanları sarabiliyor. Geniş bir topluluğa aidiyet hissi... İnsanlar, kendi kendilerine başa çıkamayacakları güçlükleri -sırf mensubu olmaları dolayısıyla- aşma imkânını kendilerine verdiğini sandıkları bir gruba bu yüzden bağlanabiliyor. Gruba bağımlılık, aileye bağımlılıktan farksızlaşabiliyor. (Kendi doğmamışken meydana gelmiş olayın öcünü almak üzere gözünü kırpmadan kan davası gereği adam öldüren gencinki gibi bir bağımlılık.)

İnsanın, başkalarının hayatını etkileyebilecek konularda, sırf samimi bir arkadaşı söyledi diye yanlış bir sözü ısrar ve inatla savunması sadakat değildir. Başkalarına haksızlık ve 'sırf ben ben olduğum ve böylesini uygun gördüğüm, istediğim vb. için benim irademi kabul etmek zorundasınız' demektir. Sırf benim aklına güvendiğim insanlar söyledi diye bir görüşün, bir tavrın doğruluğunu baştan kabullenip savunmam, hele bir siyasî ortamda, hem bağnazlığın dik âlâsıdır, hem de korkunç anti-demokratik, meşhur tabirle 'hikmeti kendinden menkûl'lük anlayışıdır. Ve bunun, 'Biz Türküz, onun için başka milletlerden üstünüz' demekle, yani şovenlikle, 'Biz ârî ırkız, onun için dünya bize ait olmalı' demekle, yani ırkçılık ve faşizmle, 'Biz bu memleketi herkesten iyi yönetiriz, onun için ne pahasına olursa olsun iktidarı ele geçirmeliyiz' demekle, her tür "ben devlet babanız olayım" anlayışıyla, bunun uzantısı darbecilikle vb. ilişkisi, yakınlığı... kibarlığın ne âlemi var, benzerliği bile değil, aynılığı açıktır.

Buraya nereden geldik? (Gerçi bunu sormak anlamsız, çünkü bugünlerde hangi konuya girsem buradan çıkıyorum, ama...) İhanetin meşruluğu tartışmasından geldik, evet. İşte, yukarda anlattığım anlayışın farkına varıp kendini bundan kurtarmak isteyen her bireyin ihanetini ben meşru görüyorum. Ve böyle bir durumda uygulanmasını istediğim ölçütler burada

devreye giriyor. O anlayış ihaneti zorunlu kılıyor, çünkü değişime açık kapısı yok, güzel. Ama bu anlayışın sosyalist versiyonuna tepki gösterirken, aslında bütün bir dünya düzenini bu anlayışın gücünü başka kaynaklardan alan, aynı korkunçluktaki başka biçimlerine göre düzenlemiş, küçük sürüden daha güçlü başka güç odaklarının koruyucu şemsiyelerinin altına sığınıldığında, ihanetin soyluluğundan sözedilemez. Yani o anlayışın yerine başka bir anlayış mı geçiriliyor, yoksa meselâ sadece daha rahat, daha güvenlikli vb. yaşama imkânı mı?

Aslında 'anlayış' demekle konuyu bulandırıyorum. "Hissiyat" demeliydim. İhanet, hernekadar tercih sorunu gibi, karar sorunu gibi gözükürse de, bir hissiyat sorunudur. İhanetin gerçekten bütünüyle karar ve tercih sonucu olduğu yerde, onun herhangi bir erdem taşıyacağına beni kimse inandıramaz. İnsanın hissiyatınca sürüklendiği bir süreci önemsiyor, onu kaale alıyorum ben. Öteki hikâye. Kundera'nın görüşünü paylaşan birileri bu 'anlayış' kavramından ötürü söylediklerimi çürük bulabilirler, sorunun özünü ıskaladığımı ileri sürebilirler ve haksız da olmazlardı. Ama, bir yere kadar 'anlayış' da denebilecek, gerçekte 'hissiyat'a tekabül eden bir düzey varsa, ben onu konu ediyorum.

Galiba ben ihanet kavramına yine de yaklaşamıyor, yakınlık duyamıyorum ve onu sadece bir kısmıyla, ayrılış, kopuş kısmıyla sınırlıyorum.

Bilmiyorum. Ama ne demek istediğimi anlatabildiğimi sanıyorum. (Anlatırken işi biraz karıştırdığımı da kabul ediyorum.)

Erdal, daktiloya çekilmiş yazının burasında, kâğıdın yan tarafına şöyle bir not düşmüş:

Bu kadar çok 'ben' içeren bir yazı hiçbir yere verilmez.

Yazının geri kalanı, daha çok, buradan sonra yazılacaklara ilişkin notlar ve bunların bir plânı gibi. Elle yazılmış bu bölüm şöyle:

Asıl derdim hayal kırıklığından sözetmekti, ama ihanete battık, çıkamadık. İkisini karşılaştıracaktım güya. İhanet, ne olursa olsun dışsal bir şey. İhanetle karşılaşan insanın göçmesinin sebebi aslında hayal kırıklığı. İçsel olan, asıl olan, hayal kırıklığı. (Belki hayal kırıklığının bu 'en büyük'lüğü, karşı tarafta da en güçlü şeyin hayalgücü olduğunu gösterir. Veya göstermez de, açıklar.)

İnsanın herhangi bir girişiminin yarıda kesilmesi veya istediği gibi sonuçlanmaması durumunda hissedebileceği birkaç şey: Başarısızlık hissi -yenilmişlik hissi- hayal kırıklığı.

Hayal kırıklığını öbür ikisinden ayıran, açıklamasızlıktır. Hayal kırıklığı durumunda insan sadece "Neden, neden?" diye bağırmak ister.

Ve gerçekte zihninden daha ilk anda hızla geçen bir dizi cevabı algılamaz, onlarla ilgilenmez. Belki sonraki bir aşamada, hayal kırıklığının şoku geçip olay onun için inceleme konusu olabilecek kadar nesnelleşebildiği, soğuyabildiği zaman (ki bu da olayın etkisinin azalması değildir, küçücük bir mesafe vardır bu aşamaya geçmek için), aradığı cevapları bulur veya yakıştırır. Bu cevaplar da genellikle 'Hiç aklıma gelmemişti' denecek şeyler olmaz. Yine de insan 'açıklamış olma'nın huzurunun kıyısına yaklaşamaz.

Hayal kırıklığı o kadar kuvvetli bir fırtınadır ki, insan hayal kırıklığı ihtimalini bile hisseder; evet, 'hayal kırıklığına uğrayabilirim' hissi diye bir şey vardır. (Bunu bu kadar nesnel bir ifadeyle söylemek doğru mu? Bu his herkeste var mı? Bilmiyorum, ne komik... Bu, tek tek bütün insanların çiş ederkenki duygularını öğrenmeyi istemek gibi bir şey mi acaba? Hiçbir insanın başkalarının yanında -umumî helâda- tek başına

tuvaletteyken davrandığı gibi davranmadığından eminim.)

Hayal kırıklığıyla ilgili aklıma gelen en korkunç tesbit de şu: İnsanın ondan ömrü boyunca korunma garantisi yok. Bunun için hayatta hiç hayal kurmamak gerekiyor. Ama hayal kurmayınca sosyalist olunmaz ki. Döngüye bak: Hayal ettiğim gelecek beni sosyalist olmaya sürükledi, sosyalist olunca ilkin, daha az hayal kurar oldum, sonra en büyük hayal kırıklıklarımı yaşadım, bunların yaşanmayacağı bir dünyayı daha çok özler oldum, bu beni yine müthiş hayal kırıklıklarına uğrayacağım birtakım girişimlere yöneltebilir, ama ortada yönelebileceğim, kendimi katabileceğim hiçbir akıntı yok. Trajikomik mi, kara mizahî mi?

Bu döngünün de kaç kişi için geçerli olduğunu bilemiyorum. Çünkü insanlar galiba pek o kadar da hayal kurarak bir halt olmuyorlar. Ya da 'kurma' eylemi aynı yerde iki defa yapılamıyor. Hayal kurarsan, örgüt kuramıyorsun, saat kurarsan hayal kuramıyorsun filan gibi...

71

HAYALLERİM... -2

Dünya düzeninin, toplumsal hayatın üzerine kurulduğu zeminin ve kültürün, ahlâkın, insanların gündelik hayatına egemen olan değerlerin değişmesi için yola çıkan hareketler keşke sadece ve sadece, insanları daha güzel ve insanca bir dünyaya çağırmakla yetinebilselerdi. İnsanlar mecburiyetlerden ötürü değil daha güzel bir şey istedikleri için mücadelelere girselerdi. Böyle olabilseydi. Böyle bir şey söylendiğinde etkili olabilseydi.

Sosyalizmi işçilerin daha fazla ücret istemelerinden başlayıp siyasî iktidarı almaya uzanacak bir politik pratik durumuna düşürenler bence insanlığa çok büyük kötülük ettiler. Sosyalist kültürden hayalgücünü dışladılar. Ona, kelimenin

gündelik kullanımıyla "fantezi" muamelesi yaptılar. Onu lüks saydılar. Olsa olsa, insanın mücadeleye beş-on dakika ara verip sırtını bir yere yaslamış sigara içerken gülümseyerek anabileceği bir tatlı aksesuar durumuna düşürdüler. Onu hayatın dışına çıkardılar. ve hayalgücünü hayatın dışına atmak isteyen her türlü başka düşünce sistemiyle, akımla, hareketle, düzenle aynı çizgiye düştüler.

İnsanların daha güzel bir gelecek hayal edip bunun peşinde koşmaya başlamaları, bizzat hayal edilemeyecek kadar hayalî midir? Şunu biliyoruz, tamam: Birtakım adamlar, başkalarının sefaleti veya zorla susturulması pahasına elde etmiş oldukları zenginlik ve iktidarlardan bütün insanların daha güzel yaşaması uğruna, insanca bir gelecek uğruna vazgeçmez. Ama bunlar 'birtakım insanlar'dır ve bütün kuvvetlerine, silahlarına rağmen, sayıları ne olursa olsun, 'birtakım insanlar' olarak kalırlardı; eğer daha güzel bir gelecek fikri ve hissi etrafında birleşme potansiyeli taşıyan bütün insanlar harekete geçse, bu güzel geleceği ortaklaşa kurmaya çalışsa...

İnsanlara niçin 'daha güzel bir gelecek için, daha güzel bir hayat için' biraraya gelinip mücadele edilmesi gerektiğini söyleyemiyoruz? Niçin? Çünkü düzenin temsilcileriyle.bir konuda aynı düşünce temelini paylaşıyoruz: İnsanlar ancak çıkarları için harekete geçerler. Öyle mi sahiden?

Bu soruya cevap verirken onbeş saniye düşünene henüz rastlamadım. Peki, meselâ ben, Sabri Bey'le Macide Hanım'ın kolejde okumuş oğlu, zekî, yetenekli, eli kalem tutan, bir şirkette yönetici olsa dünyanın parasını kazanabilecek Erdal, niye sosyalist oldum? Hâlâ niçin vazgeçmedim bu dünya düzeninin değişmesini istemekten? Benim ne çıkarım var ulan sosyalizmde?

Ben sıcak evimde otururken, sokakta üşüyenleri gördüm, küçüktüm, bundan etkilendim, benim annem çok iyi yürekli bir kadındı, acıma ve yardım duygusu çok gelişmişti, herhalde

ondan devraldığım duygulanma kanallarım vardı, ilkokulda bizim sınıfta yoksul çocuklar vardı, onların açıklayamadığım farklılıkları, samimi olduğum birkaçının dahi beni kendi muhitimde gördükleri zaman nasıl yanıma yaklaşamadıkları beni çarptı, yine etkilendim, ortaokulda, lisede, arkadaşlarımla geçirdiğimiz aptalca boş zamanlar canımı sıktı, dilenci gördüm üzüldüm, depremlerden sonra ortalıkta kalmış insanları gördüm üzüldüm, benim keyfim pekâlâ yerinde olabilirdi, bütün bunları kafaya taktım, hem de öyle müthiş ince veya derin bir etkilenmeler zinciri veya yumağı, her neyse işte, öyle şeyler sarmadı etrafımı; düz, basit, son derece tek boyutlu olaylardan kaynaklanan rahatsızlıklarım beni hayatından memnun olamayan bir delikanlı yaptı, disko muhabbetine ısınamadım, kızlara arkadaşlarımdan farklı yaklaştım, enayi yerine konduum vesaire vesaire, bunların düzeyinde, asla bunlardan daha karmaşık olmayan birçok şey sıralayabilirim ama anlamı yok, hepsi bunlar gibi işte... Neyse, bütün bunların sonunda, bütün bunların olmayacağı bir hayat mümkün mü, diye sormaya başladım. Bu sırada karşıma birileri çıkıp, dünyanın değişebileceğini, üstelik bunun nasıl olacağını birilerinin bir vakit bulup çıkardığını ve biz öğrenelim diye kitaplar dolusu yazdığını söyledi. Bu sırf bana söylenmemişti. Benimle birlikte başkaları da okuyor, düşünüyordu. O bambaşka ortama geçince bir sürü kişilik sorunumun hallolduğuna inandım. Artık nasılsam öyle görünebilecektim, hiçbir konuda rol yapmam gerekmeyecekti, açıklık, dürüstlük ve dayanışma egemendi orada, güven duygusu bedenimizi her zaman ılık tutacaktı, tâ ileride sadece bizlerin görebildiği bir ışık, günümüzü gecemizi aydınlatacaktı; geceleri aydınlıktan uyuyamayacak ama bundan yakınmayacak, bilâkis mutlu olacaktık.

Bunları uzatmam anlamsız. Lafı çok geveliyorum. Bunları uzatmanın anlamsız olduğunu bile ikinci kere söylüyorum.

Şimdi, soruyorum: Bu şartlar muvacehesinde -bu soruya da

bu kelime yakışır- ben hangi somut çıkarlarım yüzünden sosyalist olmuşum? Veya hangi maddî menfaatlerimin teminini veya inkişafını umarak başka bir dünya istemişim?

Beni hayallerim sosyalist yaptı. Ölürken göğsümü şişire şişire haykırabileceğim gerçeklerden biri budur. Ama nasıl bu toplum hayatı, bu dünya düzeni insana gönül ve vicdan rahatlığıyla hayal kuracak yer vermiyor, imkân tanımıyorsa, sosyalist hareketin benim bilebildiğim ortamları üstüne üstlük insana feci hayal kırıklıkları yaşatıyor.

Beni hayallerim sosyalist yapmıştı. Şimdi, her şeye rağmen vazgeçemediğim -umarım ölürken haykıracağım ikinci gerçek de bu olur: yani hayallerimden bir türlü vazgeçemiyor oluşum- hayallerim yüzünden ne bu toplum düzeninin içinde varolabiliyorum ne sosyalizmin içinde.

Erdal bu metni "**Hayallerim, Tarih ve Ben**" başlıklı metinle birarada saklamış, ama ikisini birleştirmeyi amaçlayan herhangi bir girişimi olmamış galiba. Bu metnin sonuna da şu notu koymuş:

Bari, 'şimdi ben ne yapacağım, Güzin Abla?' diye bitirseymişim, oldu olacak. Şu yazdıklarımı bir de 'ben'siz yazabilsem, belki yayınlanır ve üç-beş insana bir şeyler düşündürebilirler. Niçin bu sorunları nesnelleştiremiyorum? Bunları sırf ben mi yaşıyorum?

72

Sacit Kemercioğlu'nun odasına bitişik (onun odasından 'önce' ya da onun odasının 'önünde' demek belki daha doğru) büyük bir bekleme odası vardı, sekreterin de oturduğu. Sacit, Erdinç'i oraya çıkarak karşıladı. "Vaay, hayalperest dostlarımdan biri gelmiş," diyerek elini sıkıp yanaklarını öptü. Sacit

üniversitede Erdal, Ersin, Esra ve Erdinç'le aynı dertlere sahip bir adamdı. "Her şey olup bittikten" sonra, bir gün, "Ben artık hayal peşinde koşmayacağım," demişti. "Küçük bir harf değişikliği yapıyorum: Hayal yerine hayat." Sonraki yıllarda Erdinç, Sacit'e çeşitli zamanlarda rastlamış, ondan genellikle güleryüz görmüştü. Çok rahat bir adamdı Sacit. Erdinç onunla bir gün sabahtan akşama kadar beraber olsa belki çok sıkılırdı, ama birkaç saatlik bir sohbet için hayli uygun bir dosttu. Zengindi, çok başarılıydı ve şımarık değildi. Kibardı. Geçmişine uluorta sövmezdi. Sadece sık sık gençlik, toyluk, hayalcilik, dünya işlerine aklı ermeme gibi motifler kullanırdı, solculuk mazisinden sözederken. Gerçi bazen takındığı 'her şeyi görmüş geçirmiş adam' pozları Erdinç'i yeterince rahatsız etmişti, ama solculuktan (yani 'direkten') dönüp, beşaltı yıl içinde Türkiye'nin en büyük büro makineleri ithalatçısı haline gelmiş bir firmanın bu başarısını borçlu olduğu dâhî ve işbilir adam statüsünü kazanan, onun yerine bir başkası olsa, belki yanına bile yaklaşılamazdı.

Sacit, gerçi hep belirli sınırlar içinde ama kural olarak her zaman, gerektiği her zaman, Erdinç'e özel bir ilgi dahi gösterirdi. Bir gün telefon edip, onu çağırmış, "Eğer bugünü tartışmayıp benimle birlikte birkaç saat geçmişi paylaşabileceksen gel," demişti. "İngiltere'den bir arkadaş, BBC'nin programlarından birini video kasete çekmiş. Silme '68. Hem konserler, Woodstock görüntüleri var hem de gösteriler, çatışmalar. Bunu kime seyrettirsem hoşlanır, diye düşündüm, sen aklıma geldin."

Sacit Erdinç'i, duvarları resimler, fotoğraflarla (aralarında Janis Joplin'in uçuk bir pozu da vardı) dolu odasına aldı. Ona yol gösterirken sekretere birtakım talimatlar verdi. Erdinç, Sacit'in çok büyük odasında, çalışma masasına uzak köşede duran kanapeye geçti. Sacit de gelip karşısındaki koltuğa oturdu. "E n'aber"leştiler. Erdinç fazla vakit geçire-

meyecekti, dayanamadı, hemen konuştu:

- Bak, Sacit, belki garip karşılayacaksın, sana alâkasız bir şey sormak için geldim.

- Bana gazetecilik yapmayacaksın değil mi? Sabah sekreterime 'tamamen özel bir konu' demişsin...

- Tabiî ki gazeteyle falan ilgisi yok, gerçekten özel. Bak, hani bir faşist oğlan vardı bizim okulda, hatırlıyor mus...

- Aman be Erdinç, aman be! Hâlâ şu geçmişinle birarada yaşamaktan kurtulamadın mı? Üniversite yılları nerede kaldı biliyorsun değil mi? Hâlâ ne faşist oğlanları falan...

- Öyle değil, bir dakika dinle. Adamın faşistliği falan umurumda değil.

- O zaman ne diye öncelikle herifin siyasî kimliğini öne sürüyorsun?

- Ya tamam işte, dinle: Yüzünün bir tarafında leke vardı, çok sessiz sadasız, silik bir herifti.

- O zaman nasıl hatırlayayım; sessiz, silik bir adamsa...

- Hatırlaman gerek. Zorla biraz kendini.

- Peki, ne niçin hatırlayacağım?

- Önce bir hatırla hele. Söyleyeceğim elbette.

- Peki, hatırlayabileceğimden emin misin?

- Benim hatırladıklarım doğruysa, senin de herifi kesinlikle gözünün önüne getirebilmen gerekir.

- Yahu ne bileyim, Erdinç, ne garip adam olmuşsun be. En yoğun iş zamanında gelip 'okuldan bir sağcı oğlan vardı, onu hatırlasana' diyorsun. Nasıl hatırlayayım, kafamda bin türlü mesele var ayrıca...

- Şu süre içinde biraz düşünsen belki de hatırlardın. Eminim, şu anda gene aklın işte falandır. 'Şu adam saçmalayacağı kadar saçmalasa da çekilip gitse, işime baksam' diyorsundur.

- Erdinç?.. Sen bayağı sinirlisin yahu...

- Evet, aynı zamanda çok gerginim. Doğrusunu istersen,

bugüne kadar aklıma takmadığım bir şeyi, senin nasıl olup da hayatının bir bölümünü böylesine unutabildiğini şimdi takmaya başlıyorum galiba.

- Erdinç! Ne oluyor sana yahu? Benden geçmiş bir hesabı sormaya mı geldin sen? Üstelik...

- Hayır, hayır. Senden ya da kimseden hesap soramam, biliyorum, sormuyorum. Hesap mesap yok. Senden bir tek küçük ricam vardı, onun için geldim ve onu söyledim... Ne olur sanki hatırlasan? Geçmişi unutmakta gösterdiğin başarıya gölge mi düşer?

- Beni zorlama Erdinç! Neler diyorsun sen? Ayrıca... gayet yoğun işlerimin olduğu bir sabah, aradığını söylediklerinde hemen 'gelsin' dediğim bir adam, şimdi karşımda oturmuş bana neredeyse hakaret ediyor ve ses çıkarmadan onu yatıştırmaya çalışıyorum, demek ki dediğin kadar da her şeyi unutmamışım. Unutulmaması gerekenleri unutmamışım demek ki. Dostluk diye bir şey var yahu!..

- Bak Sacit, senden sadece bir tek şey rica ettim...

- Yahu ne kadar komik konuşuyorsun... Peşin fiyatına taksitle fotokopi makinesi veya paran olduğu zaman ödemecesine elektrikli daktilo falan istesen, bir saat sonra kapına gönderirim, ne yapayım, hatırlayamadım adamı. Belki sen gittikten sonra hatırlarım.

- Demek o yüzünün bir yanı lekeli oğlandan hiçbir iz kalmamış kafanda... Peki, sana bir ipucu vereceğim, bakalım bu sana onu hatırlatabilecek mi?

- Erdinç, benim oyun oynayacak vaktim...

- Dinle, bir kelime söyleyeceğim.

- Allah kahretsin, söyle!

- Esra...

- Esra mı? Bizim Esra mı?.. Hayyy... Hassittir be? Tamam yahu! Sen şu Esra'ya âşık olan oğlanı mı sorup duruyorsun bana?

- Böyle bir oğlan vardı değil mi Sacit? Yüzünün bir yanı lekeliydi değil mi? Ha, söyle...

- Evet. Tabiî... Bir kere ben gidip posta atmıştım ona, kızın peşinden gidip durma falan diye. Az kaldı yanındakilerle kapışacaktık filan, hatırladım yahu... Dur, nereye gidiyorsun?

- Hoşçakal. Çok teşekkür ederim sana. Ayrıca, kusura bakma. Çok gerginim. Seninle böyle konuşmamam gerekirdi.

- Yahu dursana. Bilmeceler yaratıp kaçıyorsun. Bu ne iş Allahaşkına yahu? Peki, niçin sordun adamı? Umarım bir kuşbeyinlilik yoktur işin içinde... Yahu, dursana bir dakika; adam gerçekten gidiyor yahu.

73

Esra gecevakti karşısında başörtülü bir kadınla kasketli bir adam görünce çok şaşırmıştı. İşten dönmüş, yiyecek birşeyler hazırlarken üstüne çöken rehaveti divana uzanıp biraz kestirerek kovmaya niyetlenmişti. Bir yandan zihninin çalışmasını izleyebildiği kırılgan bir uyku halinin tuzaklı yollarında düşe kalka dolaşıyordu. Düşünüyor, hissediyor, düşündüklerinden hissettiklerinden emin olamıyordu; her şey kocaman, yumuşak dalgaların arasında batıp batıp çıkıyordu. Sonra bütün bunlardan şüphe edilmeyecek tarzda farklı, hepsinden somut, hepsinden kararlı bir ses duydu. Önce anlam veremedi. Gözlerini açtı. Divandan fırlayıp ayağa kalkmaya yeltenmişken çalanın saat olmadığını, kalkıp işe gitme zorunluluğuyla karşı karşıya bulunmadığını, zaten işten yeni döndüğünü aklına getirdi ve uykunun alanını terk etti. Çalan, kapı ziliydi. Ersin, daha dün, birkaç gün evden çıkmayacağını söylemişti. Erdal da iş için Ankara'ya gönderilmişti. Yoksa gelen kapıcı mıydı? Saat on buçuk olamazdı, o kadar uyumuş muydu Esra? Divana uzanalı beş-

on dakika olmuş gibiydi ona göre. Kol saatini arandı, çıkarıp biryerlere koymuş olmalıydı. Bu arada zil bir defa daha çaldı. Esra çaresiz kalktı.

Kapıya yaklaştıkça, dışardan birtakım konuşmalar duymaya başladı. Bir kadın, bir de adam olmalıydı dışarda. Nitekim böyleydi. Başörtülü, yaşlıca bir kadın, kasketli yaşlıca bir adam...

Esra, işten gelir gelmez ayağına geçirdiği eşofman altının belini yukarı çeker ve kazağının altından kalçalarına sarkmış gömleğini toplarken, ellerini çekip yüzüne götürdü ve gözlerini ovuşturdu. Evet, karşısında tanımadığı bir adamla bir kadın duruyor ve ona yanlışlıkla bu evde oturduğunu sandıkları bir akrabalarını veya bir adres falan sormuyorlardı. Kadın, zoraki bir gülümsemeyle, "Merhaba kızım," diyordu.

Esra, uyandırılma gerginliğinin faturasını bu insanlara çıkarabileceğini hissedip tedirgin oldu ve o da gülümsemeye çabalayarak, "Buyrun?" diye sordu. Bu sırada çok garip bir durum meydana geldi, çünkü Esra 'buyrun' deyince kadın içeri girmeye yeltendi, adam da bir adım daha yaklaştı, Esra bu durumu fark ettiğinde, zaten yerinden kıpırdamayarak onların hareketini engellemiş bulunduğunu anladı. İçeri mi girmek istiyordu bu insanlar?

Esra ürperdi. Korkmadı. Duyduğu korku değildi, emindi bundan. Bir uğursuzluk kokusu almaya başlamıştı, ama somut olarak bu insanlardan korkması gerekmediğini hissediyordu. "Siz..." diye konuştu, "birini arıyorsunuz herhalde..."

Kadın, "Evet kızım," dedi. "13 numara burası değil mi?"

- Evet ama ben sizi tanımıyorum, herhalde aradığınız adreste bir yanlışlık var.

- Yok kızım, burası işte.

- Peki, kimi arıyorsunuz siz? Bu apartman olduğuna emin misiniz?

- Eminiz kızım. Galiba vakitsiz geldik. Ama yoldan gel-

dik. Çok da yorgunuz. Buyur etmeyecek misiniz bizi?

Esra kadınla adamı hemen bir şehirlerarası otobüste sepetleri, bohçalarıyla gözünün önüne getirdi. İki karış araladığı kapıdan kat kat giyinmiş kadını boylu boyunca görebiliyor, onun arkasında duran adamın kendisine bakmamaya çabaladığını seziyordu.

- Bakın, siz kimi arıyorsanız söyleyin, yardımcı olayım, bulalım, ama bana gelmediğiniz kesin. Söylesenize kimi aradığınızı; ben de işten döndüm, yorgunum, yemek yiyeceğim, haydi...

- Kızım, biz sana geldik, yanlış değil, oğlan getirdi bizi kapıya kadar, evini gösterdi. 13 numara, dedi. Biz, bu vakit gidilmez, dedik, kızım, akşam vakti gidilmez, dedik, ama oğlan, 'hemen gidin' dedi, bizi aldı buralara getirdi.

- Oğlan mı? İnanın dediklerinizi anlamıyorum. Siz birilerine yatıya falan mı geldiniz? Ne demek 'oğlan getirdi?'

- Kızım, niçin kapı aralığından konuşuyorsun anan, baban yaşında insanlarlan? Ayıp günah değil mi?

- Bakın, size son defa söylüyorum, kimi aradığınızı söylerseniz yardımcı olacağım, giyinip çıkayım, beraber arayalım, yeter ki bu tuhaf vaziyete son verelim. Hangi oğlan getirmiş sizi buraya? Niye getirmiş? Ben hiçbir şey anlamıyorum. Yeter artık.

- Kızım, haydi bizi içeri koyver, hayırlı bir iş konuşacağız seninlen.

Esra kopup gitmek üzereydi. Rüya görüyor olmayı çok istedi. Ama çıplak ayakla bastığı taşın soğuğu da rüya olamazdı.

- Bak teyze, şimdi siz gidin, sizi getiren oğlan kimse ona deyin ki, bizim aradığımız yer orası değilmiş, sen bizi yanlış yere götürdün, deyin, tamam mı?

Bu sırada adam kadına yaklaşıp, "Tamam kadın," dedi. "Daha fazla diretme. Kızın gönlü yok işte. Gidelim."

Esra, güçlükle duyabildiği kelimelerin tınılarını tanıdık buldu. Karşısındaki insanlar bütünüyle yabancı olmamalıydı. Tanıdığı bildiği birşeyler vardı şu anda, apartman sahanlığında uçuşan. Kadın Esra'nın yüzünden ayırmadığı gözlerini kederli kederli kapatıp açarak güç topluyor gibiydi. Belli ki bir defa daha şansını denemeye hazırlanıyordu. Bu sırada Esra, zihnine dokunup dokunup çekilmeye başlayan bir somut ihtimal karşısında dehşete kapılmamaya çabalıyordu. "...Bir... dakika..." diye kekeledi. "Sizi buraya getiren oğlunuz mu?" Kadın, karşısındaki dağınık saçlı, şalvarımsı bol pantolonlu, çıplak ayaklı, dikbaşlı şehir kadınıyla arasındaki iletişimsizlik duvarında küçük bir çatlağın belirişine heveslenerek gülümsedi ve "He, evet," dedi. "O gönderdi bizi."

'Gönderdi'nin tınısı en küçük şüpheyi bile giderecek nitelikteydi. Esra emin olmak için sorması gerekeni biliyordu, ama yavaş yavaş göğsünü akkora çeviren kızgınlığını dizginlemeye çalışarak, kelimelerin seçmeye özen gösterdi:

- Oğlunuzun bir yanağında... şöyle bir şey... var mı?

Kadının verdiği cevap, bir süredir önlemeye çalıştığı felaketi Esra'nın bütün benliğiyle sahiplenmesine yol açtı:

- Evet kızım, doğuştandır, ama hastalıktan falan değildir, bulaşmaz, mikrobu yoktur, hiç şeysi yoktur...

Kadın sözlerini bir anda kesti. Esra'nın var gücüyle bir yumruk indirip duvara çarptığı kapıyı gözleriyle izlerken boynunu kıstı, sonra burnunun dibinde Esra'nın kocaman açılmış gözlerini gördü. Esra, "Nerede o?" diye bağırıyordu. "Aşağıda mı?" Ve cevap beklemeden merdivenleri çıplak ayakla, koşarak inmeye başladı. Apartmandan dışarı fırladığında, ayaklarına bir şey giymemiş olduğunu fark etti, sol ayağının altında sızı duydu. Sokağın ortasına kadar çıktı. Ve birkaç ev ötede, bahçe duvarının dibine sinmiş oğlanı gördü. Ona doğru koşacakken durakladı. Karın boşluğun-

dan şişerek, büyüyerek yükselen ve göğsünü sıkıştıran bir naylon baloncukla başetmeye çabaladı. Ona engel olamıyordu. Tırnaklarını kollarına batırdı. Gerisin geri, apartmana yürürken sekiyordu. Apartman girişinde kadın ve adamla karşılaştı. Esra'yı karşıdan gelirken görünce korkuyla kenara çekildiler. Esra onların yanından geçti, birkaç basamak çıktı. Ağladığını görmelerini istemiyordu ama artık iş işten geçmişti. "Bakın, bir daha buraya gelirseniz," diye bağırdı onlara... (ve onları ne ile tehdit edeceğini bilmediğini fark etti). Ağlaması durdu, sesi yumuşadı. "Gerçekten beni istemeye mi gönderdi sizi?" Ne kadın, ne de adam cesaret edip cevap verebiliyordu. Donup kalmışlar, Esra'yı bir garip yaratığın bir daha asla göremeyecekleri doğaüstü özelliklerini ezberlemeye çalışır gibi izliyorlardı. Esra, son bir gayretle, "Oğlunuzu alıp götürün buradan," diye mırıldandı ve hıçkıra hıçkıra basamakları tırmanmaya koyuldu.

Dairesinin kapısına geldiğinde, kapıyı bıraktığı gibi ardına kadar açık değil, mümkün olduğunca çekilip aralık bırakılmış buldu. Kapıyı itti, içeri girdi ve ayağının dibindeki küçük çuvala takıldı. İçini eriten aşırı sıcak dalganın, yerini yeniden sivri çıkıntılarıyla her yanına acı veren bir buz kütlesine bıraktığını hissetti. Çuvalın ağzını dürüp bağladıkları ipleri telaşlı ve beceriksiz hareketlerle çekiştirerek açtı. Çuvalın içinde bir-iki torba vardı. Torbalardan ilk eline geleni çekip çıkardı. Çıkarır çıkarmaz karşılaştığı koku, kapıyı açıp karşısında kadını ilk gördüğü andakine benzer hisler uyandırdı onda. Tarhana kokusuydu bu. Torbayı tuttuğu gibi kapıya çarptı, tarhana yerlere yayıldı.

Birkaç saat sonra, arayıp 'Lütfen hemen gel' diye çağırdığı Ersin'le birlikte yerleri temizlerken, "Tek avutucu ayrıntı ne biliyor musun," dedi Esra. "Onlara 'bir daha buraya gelirseniz polis çağırırım' dememe ramak kalmıştı, ama demeyi başardım."

Temizliği bitirip divana karşılıklı oturduklarında Ersin, "sâkinleştiysen sana bir şey söyleyeceğim," dedi. Esra, "Neymiş?" diye sordu.

- O insanları bir daha bulup torbalarını geri veremezsin. Versen bile, tarhanayı yerlere saçtım diyecek halin yok, onu kabul etmiş, yemiş sayılacaksın nasıl olsa. Onun için, itiraz etme, şu torbadaki haşhaşlı ekmeği yiyelim. Çok güzeldir, vaktiyle Kütahyalı bir oğlan getirirdi, yerdik.

- Bazen beni çok şaşırtıyorsun, Ersin.

- Ne kadar uğraşsam, daha doğrusu ne kadar uğraşsak, dışımızdaki birilerinin veya birşeylerin bizi şaşırttığı ölçüde şaşırtıcı olamıyoruz. Onun için, bana böyle deme.

- Ben, 'ne kadar soğukkanlı olabiliyorsun' demek istedim. Anlamamış gibi yapma.

- Hattâ, 'ne kadar katısın' demek istedin. Haklısın. Böyle tınlıyor. Ama hayatta kalabilmek böyle bir durumda o ekmeği yemekle mümkün, yani böyle durumlarda...

- Hiç de değil.

- Öyle öyle. Sen bütün bu başına gelenlerden sonra yaşamayı hâlâ nasıl kolay sanıyorsun, asıl ben şaşıyorum.

- O insanların acıklı hali gözümün önünden gitmiyor. Ve düşünsene: bir daha gelirlerse kapıyı yüzlerine çarpmak zorunda kalacağım.

- Daha kötüsü de var.

- Neymiş?

- Onlar zorla içeri girmeye kalkabilirler.

- Nasıl?

- Nasılı var mı, kimbilir kaç tane herif vardır ailelerinde, namus meselesi diye gelip vaziyet edebilecek...

- Sen de beni iyi yatıştırıyorsun ha...

- Haklısın tabiî. Galiba böyle durumlarda yüksek sesle düşünmemek lâzım... Ama sana öbür yönde de bir şeyler söyleyebilirim.

- İstemez, sağol. Sen git haşhaşlı ekmeğini ye.

Ersin kalktı, mutfağın da yer aldığı küçük koridorlu bölüme açılan salon kapısına yöneldi. Esra arkasından seslendi:

- Torba orada değil ki, ayakkabılığın yanında, girişte.

Ersin mutfak yönüne yürümeye devam etti. Mırıldandı:

- Orada cânım haşhaşlı ekmek duruyor, biz bir lokma yiyemiyoruz.

- Yesene, engel olan mı var?

- Nasıl yiyeyim yahu? Kahve var mı, sen onu söyle, su ısıtacağım.

Ersin salondan çıktı, mutfağın ışığının yandığını gördü Esra. Az sonra Ersin'in sesini duydu:

- Şehrin göbeğinde gelip kız kaçıracak değiller ya. Ben de seni boşuna telâşlandırıyorum.

Esra dalmıştı. "Ne dedin?" diye seslendi. Ersin mutfağın ışığını söndürdü, tekrar salona girerken, "Su koydum," dedi. "Ama acaba çay mı yapsam diyorum. Sen ne içmek istiyorsun, çay mı, kahve mi?"

- Kahve. Sen demin ne demiştin?

- İyi o zaman ben de kahve içeyim, zaten üşeniyorum demlemeye falan.

- Ne dedin az önce?

- Bence bu insanlardan korkmak anlamsız. Şimdi yanlış anlama, elbette senin için hiç hoş ihtimaller değil ama en fazla seni isteme niyetiyle bir daha gelmeye kalkarlar ve sonunda anlarlar durumu. Zaten oğullarında bir gariplik olduğunu bilmiyor değillerdir. Hem belki de bu harala gürüle sonunda adamdan tamamen kurtulursun, ha?

74

Erdinç sesini yükseltmiyordu, ama patlamaya hazır halde olduğu kolaylıkla anlaşılabiliyordu. Haber müdürü, haber

merkezinden Erdinç'in beraber çalıştığı iki kişi, istihbarat servisi şefi ve yazıişleri müdür yardımcısı, yarım saattir bir odadaydılar. Erdinç'e bir yandan dostluk gösteriliyor, arkadaşlarının ölümü karşısında kapıldığı duyarlılığı anladıklarını, zaten bu yüzden bugünlerde ona ilişemediklerini belirtiyorlardı. Neredeyse sırayla hepsi birer kere yaptılar bunu. Sonra, bu işe gösterdiği özel ilgi nedeniyle ve onu gocunduracak bir şey yapmama kaygısıyla ona sormadan bu konuda herhangi bir şey yazılıp çizilmediğine işaret ettiler. Demek ki ona saygılıydılar, bunu kabul etmesi gerekirdi.

Lâkiiin... Kamuoyunun hafızası diye bir şey vardı. Hiçbir gazetede Erdal Cansun cinayetinden sonraki bir-iki gün dışında olay izlenmemiş, çok fazla unsur bulunup yazılamamıştı. Ersin Düzkaya cinayetinde, bu nedenle görece ihtiyatlı davranılmış, yine tatminkâr ipuçları, izler bulunamaz, ikinci günde tıkanılır kaygısıyla haber büyütülmemişti. Sadece bir gazete -ki, o da başka hiçbir konuda ciddiye alınması gerekmeyen, tamamen tırışka bir gazeteydi- "Eski Anarşistler Birbirini Vuruyor" başlığıyla, iki olay arasında bağlantı kuran bir haber yapmıştı. Ama bu haber gerçekten ciddiye alınacak gibi değildi, çünkü daha başlıktaki 'vuruyor' ibaresi bile, Ersin'in 'vurulmamış' oluşundan ötürü, yalandı, hadi kibarca yanlıştı. Yine de, olay bir kere, herkesin kafasını kurcalayan bir dizi soruyla birlikte kamuoyuna sunulmuştu, değil mi? Kamuoyunun hafızası bazen olmadık durumlarda silinir, kalabalıklar her şeyi unuturdu, ama gündelik rutinler içinde karşılaşılmayan, bu niteliğiyle üzerlerinde fikir yürütmeyi, tahminde bulunmayı cazip ve kıymetli kılan, üstelik kişileştirilebilir olaylara ilişkin olarak kamuoyu tavrı, hiçbir zaman bir önceki darbeyi unutup bir sonrakini alkışlarkenkine benzemezdi. Ardarda gelmiş iki cinayeti insanlara bir kere sundun mu, bu onların alıp ceplerine koydukları, başka bir ceket giydiklerinde belki cl-

bise dolabında unuttukları, ama günün birinde biri küçük bir kıvılcım çaktığında derhal tutuşan garip bir tehlikeli madde olurdu. Yani, esasen gazeteler açısından durum böyleydi. Bu gibi durumlarda kıvılcım çakanlar, "insana hitap etme"nin avantajına ve dolayısıyla bir süre için daha fazla okuyucuya sahip olurlardı.

Erdinç'e deminden beri anlatılmaya çalışılan mecburiyetin, sosyoloji-psikoloji ve felsefenin orta ateşte kaynatılarak karıştırıldığı bir düzeydeki geri planı bunlardan oluşuyordu. Bütün bunlar, haber müdürünün, "Herkes atmaca gibi" sözleriyle de özetlenebilirdi. Yani: Bu konuyla sen ilgileniyorsun diye biz işin peşini bıraktık, yarın öbür gün başka gazetelerde birşeyler muhakkak çıkacak, bu öyle kenara atılacak türden bir olay değil. Üstelik, bu adamlar önceki darbe zamanının aktif militanları, bizim okurumuz da "sol tandanslı". Bizim özellikle izlememiz lâzım olayı.

Buradan sonra, Erdinç'in karşısına çıkarılan ikinci düzleme geçiliyordu. Bu kez istihbarat şefinin sözleriyle: Bizim olayla ilgilenen adamımız, 'polisle konuşmam' diyor, işbirliği yapmıyor, bizim polis muhabirinin anlattıklarına hiç kıymet vermiyor. Üstelik ikinci cinayetin neredeyse tek tanığı durumunda, orada şüphelendiği adamları polise tarif etsin diye biz zorla ikna ediyoruz. Öteki gazetelerin muhabirleri haftada en az bir-iki bu konuyu soruşturuyorlarmış. Bizim polis muhabiri, Salih, oğlan dertlenip duruyor, abi, diyor, Erdinç Abi'ye ayıp olmasın diye bir şey demiyoruz, ama diyor, bıraksınlar, ben takip edeyim, diyor.

Erdinç, "Ya, evet, o takip etsin de, 'Siyasî değil aşk cinayeti' gibi zırvalıkları yazsın," dedi.

İstihbarat şefi bozuldu. Yazıişleri Müdür Yardımcısı, "Ama Erdinç," diye başladı, ihtiyatlı konuşuyordu. "Tamam sen haklısın, çok sevdiğin arkadaşlarınmış, onlara toz kondurmak istemezsin elbette. Ama insanoğlu ne hallere giriyor..."

Erdinç, "Yahu, bırakın allahaşkınıza," dedi. Çok sert tepki göstermeyişini, küfür etmeyişini, sonunda belki de sağduyunun sesine kulak verebileceğine yordular. Yanıldılar. Karşılıklı bağrışmalarla bir cayırtı daha koptu. Haber merkezindekilerden biri, bir ara, camekânlı odanın dışından kendilerini izleyen muhabirler gözüne ilişince, "Beyler, fazla bağırıp çağırmasak," dedi.

Bir sessizlik oldu. Haber Müdürü, Erdinç'e, "Şimdi gene baştan itiraz etme, çünkü bu dediğimi yapacaksın," dedi. Erdinç ona baktı. Haber Müdürü devam etti: "Şube'ye gidip resmini gösterdiğin adamla yüzleşeceksin, teşhis edeceksin." Erdinç, "Olmaz, yapmam," diye ayağa kalktı. Haber merkezindeki arkadaşlarından biri, "Ama Erdinç", diye kolunu yakaladı onun, "arkadaşlarını öldürenler nasıl ortaya çıkacak, nasıl yakalanacak peki? Polis teşkilâtı dışında istihbarat örgütü kurup kendin mi yakalayacaksın?" İstihbarat şefi, "James Bond'luk yapacak halin yok ya," dedi. Haber merkezindekilerden biri, "Abi sen de amma geride kaldın ha," dedi. "Şimdi Mickey Rourke var." Erdinç gerçekten sıkıştığını hissetti. Kendini Şube'de, karşısına getirilecek, dayaktan hışırı çıkmış bir uyuşturucu satıcısını gösterip, "Evet, buydu işte," derken tasarlayamıyordu. Bunu yaptıktan sonrasını hiç tasarlayamıyordu. Ömrünün sonuna kadar utanabilirdi böyle bir davranıştan. Öbür yandan, o herifleri Ersin'in arabasıyla uzaklaşırken gören tek insan kendisiydi. O yardımcı olmazsa heriflerin sabah sabah Ersin'in arabasında ne aradıkları nasıl ortaya çıkarılacaktı? Peki, sanki polis, işine gelmeyen bir durum varsa bunu ortaya çıkaracak mıydı? Haber Müdürü, "Bunun garantisi yok," dedi. "Uyuşturucu satıcılarıyla ne kirli işler dönüyor... Ama sen adamı teşhis etmezsen iş daha baştan yatıyor." Bu da doğruydu.

Erdinç sonunda razı oldu. Ve tabiî çok kötü birkaç saat

yaşadı. Neyse ki adamı karşısına getirdiklerinde çok hırpalanmış bir görüntüsü yoktu ve Erdinç adamı hemen tanıdığından eziyet kısa sürmüştü.

Erdinç'in bundan böyle daha "mâkûl" davranacağı izlenimini yaratan bu işbirliğinden sonra, polis muhabiri Erdal'ın öldürülmesini izleyen ilk günlerdeki gibi, akşamüstü Erdinç'in yanına geldi.

- Abi, senin teşhis ettiğin adam Sarı Kemal'in adamıymış. Polis Sarı Kemal'i de arıyor.

- Sarı Kemal de kim?

- Meşhur tip abi. Ana bayilerden.

- Esrar mı satıyor?

- Esrar, eroin, her yol var herifte. Senin Ersin Düzkaya'nın böyle bir herifle ne alâkası var, abi?

- Ersin'in mi bu herifle alâkası varmış?

- Herhalde, abi. Herife arabasını satmış.

- Arabasını mı satmış?

- Bu yakalanan herif yemin billah öyle diyormuş. Ersin Düzkaya, Sarı Kemal'e arabayı verip karşılığında hem para almış, hem de toz istemiş.

- Toz mu?

- Eroin yani.

- Ersin mi eroin istemiş?

Polis muhabiri, içinden, "Bu adama da iyilik yaramıyor," diye geçirdi. Aynı zamanda, Erdinç'in cehaleti karşısındaki küçümseme ifadeleriyle bezeli hayretini gizlemeden devam etti:

- Evet, abi. İstemiş. Şimdi bu yakalanan herif ona eroin verdiklerini kabul etmiş zaten. O sabah hafif dalaştıklarını da kabul ediyor.

- Ersin'le dalaşmışlar mı?

- Herif, 'getirdiğimiz mal onun istediği kadar değildi, iki partilikti, şarladı' diye anlatmış. Ama asla itiş kakış olmadığını söylüyormuş. Polis de zaten, itiş kakış izi yok, diyor.

- Yahu, ne işler bunlar? Ne alâkası olabilir Ersin'in bu heriflerle?

- E, orası biraz merak konusu zaten.

Erdinç polis muhabirinin bu sözleri ederkenki halinden hiç hoşlanmadı. Oğlan resmen, "senin Ersin de sağlam ayakkabı değilmiş" havasında konuşuyordu. Erdinç bu konuşmayı bir an önce kesmek istedi, ama muhabirin birşeyler daha anlatacağını sezmişti, merakına yenildi. Polis muhabiri az önceki sorusunu tekrarladı:

- Hakikaten abi, yahu, senin arkadaşının ne alâkası var bu karanlık heriflerle?

Erdinç içinden, "Sen ve polis dostların çok aydınlık insanlarsınız sanki," diye geçirdi, kendini zorlayarak birşeyler demek istedi, diyemedi. Birden, oğlanın Erdinç'e bütün bunları anlatırken bir yandan da onun ağzından laf almaya çalıştığından şüphelendi. Karşı atağa kalkıp soru sordu:

- Seninkiler bu heriflerin Ersin'i öldürmüş olabileceğini söylüyorlar mı?

- Hem söylüyorlar hem söylemiyorlar.

Erdinç kızmaya başladı.

- Nasıl yani?

- Yani, bir yandan, herifler satıcı, müşteri bulmuş, ne diye öldürsünler, deniyor. Bir yandan da, bu tip heriflerin bozuldukları adamları götürme usûlü, biliyorsun, boyundan vurma, dayıyorlar enjektörü, güm!

Konuşma yavaş yavaş Erdinç'in tahammül sınırlarını zorlayan bir seyir ve üslûp edinmeye başlamıştı. Buna rağmen kesip kalkamıyordu Erdinç. Birden karşısındakinin zayıf ve gıdıklanabilir bölgelerini keşfeden hasımlara özgü acımasız kendine güven duygusunu elinin altında hissetti. Onu kavradı. Polis muhabiri Salih'e yaklaşıp fısıldadı:

- Bak, ben senin gibi, bu tür olaylarda gerekli bağlantıları falan hemen kuramıyorum kafamda. Ayrıca, senin kadar

bilgi de alamıyorum. Zaten bu tür polisiye işleri izleyip yazmayı istemiyorum da, biliyorsun. Düşündüm ki, bu olayda birlikte çalışalım. Haberler sadece senin imzanla çıksın, ama her yazacağına ben bir bakayım. Eğer istersen sana bu öldürülen insanlar hakkında bildiklerimi anlatırım. Ama bir tek şartım var, sen de ne öğrenirsen bana anlatacaksın.

Erdinç daha lafını bitirmeden, başladığına pişman olmuştu, ama kararına sadık kaldı. Şimdiye kadar her şeye rağmen tamamen bilinçli, kararlı adımlar atmadığı bir alana girdiğini biliyordu. Bugün poliste adam teşhis etmeye gidip döndükten sonra bir ara fotoğraf servisinin karanlık odasına gitmiş, içeri girip oturmuş, duvara yapışık bir top gibi gözüken kırmızı ışık ve arada yanıp sönen agrandizör lambasına gözleri takılı, laboratuvardakilerle iki-üç kelimelik sorulara, bir-iki kelimelik cevaplara dayalı bir sohbeti sürdürürken sâkin sâkin düşünme fırsatı bulmuştu. Asıl önemlisi, karar vermişti. Bu işin içinden elleri tertemiz kalarak çıkamayacaktı, belliydi. Emekli generali kandırarak zaten çamura doğru bir adım atmıştı. Poliste adam teşhis etmek ikinci adımdı. Şimdi polis muhabirine işbirliği teklif ederken iki adım birden atıyordu. Mesele, Erdinç'in olayla ilgisini Salih'in bir gazetecilik hırsı çerçevesinin ötelerinde aramamasını garantiye almaktı. Bir de, etrafa karşı "haberin" parsasının sonuçta oğlanın elinde kalacağı garantisini verebilmek. Herhangi bir sonuca ulaşılırsa birden asıl mesele haline geliverecek olan şey, henüz ortada yoktu veya uzaklardaydı, küçücüktü, bu yüzden çıplak gözle görülemiyordu. Erdinç belki, hiçbir zaman haber haline gelmesini istemeyeceği, buna razı olamayacağı bir gerçeklikle karşılaşacaktı ve o zaman bunu herkesin gözü önünden çekmek, gizlemek isteyecekti. O zaman bunu polis muhabirinin veya başka "atmaca"ların elinden koparıp almak çok güç olabilirdi tabiî. Ama önce bir kere buna ulaşılması lâzımdı. Bu

noktada Erdinç'in durdurulması artık imkânsızdı.

- Şimdi gel seninle çıkalım, dedi.

İkinci kadehten sonra polis muhabiri Salih kendini tamamen bugüne kadarki başarılarını anlatmaya hasrettiğinden, Erdinç bu ilk "işbirliği" gecesini fazla sır vermeden geçirebildi. Buna karşılık, Salih'den daha sonra bütün gece kafasını kurcalayan bir bilgi aldı: Ersin'in oturduğu apartmandan birileri (kimlerdi, sadece bir kişi miydi, bilmiyordu), Ersin'in arabasını giderken gördüklerini, içindekileri görmediklerini, ama sabah Ersin'in evine girip çıkanların sadece bir kişi olmadığını, hattâ, bir posta birileri gelip gittikten sonra, başka birilerinin de (bir kişi olabilirdi ya da daha fazla, tanık ya da tanıklar, bunu kesin söyleyemiyordu) Ersin'in dairesine girip çıktığını anlatmıştı. Erdinç, salonunda ışıkları yakmadan oturup sigara içerken, "O heriflerden sonra daireye girip çıkan bendim," diye düşünüyordu. "Kapıları yumrukladım, falan, duymuşlardır. Bunda bir tuhaflık yok. Ama birden fazla insan da girip çıkmış olabilir, diyorlarsa, bu her şeyi açıklayacak bir nokta olabilir. O kısacık zaman aralığında birisi girip çıkmış olabilir mi Ersin'in dairesine? Olsa benimle karşılaşmaz mıydı? Ben bir süre arabanın arkasından gideyim mi diye tereddüt ettim, sokakta durup apartman kapısına değil, öbür tarafa baktım. Eğer tam o sırada birisi koşarak apartmandan çıksa ve sokağa ulaşır ulaşmaz normal bir şekilde yürümeye başlasa ben onu fark etmezdim, çünkü deli gibi içeri koştum... Ya da... ben eve girdiğim sırada içerde, meselâ banyoda, içeriki odada... birisi?.. Bir köşeye sinip, benim evde bulunduğum süre içinde hiç ses çıkartmayabilecek, varlığını duyurmadan varolmayı becerebilen birisi?.."

75

Erdinç ertesi sabah çok huzursuz uyandı. Polis muhabiriyle yakınlaşmanın ceremesini çekmekten korkuyordu. Yüksek sesle tekrarladı: "Ama ona muhtacım. Ona muhtacım." Kalktı. Yüzünü yıkarken, "Tabiî herif arada bir sürü uyduruk lafı da gazlıyor bana. Üstelik bunları ayırt etmem kolay değil. Ama ne yapayım, başka çare yok," diye geçirdi içinden. Yine yüksek sesle tekrarladı: "Başka çare yok."

Gazeteye gittiğinde, kendini dünküne benzer bir tartışmanın ortasında bulacağını ummuyordu. Bu yüzden biraz sarsılmış ve güçsüz başladı, etrafını saran insanlarla boğuşmaya. Polis muhabiri, polisten Esra'nın ortadan kaybolduğunu öğrenmiş, kafasında zaten varolan 'aşk cinayeti' versiyonunu geliştirip Esra'nın kayboluşunu bunun kanıtı haline getirmişti. Görünüşe bakılır ve istihbarat şefinin anlatımına kulak verilirse, ortada dört değilse de, üç başı mâmur bir haber vardı: İlk cinayetin nedeni kıskançlık, ikincisininki intikamdı.

Erdinç bu sefer onlarla böyle bir ihtimal üzerine fazla tartışmadı. Sadece doğruluğundan yüzde yüz emin olmadan böyle bir öyküyü yazıp yayınlamanın insanî sorumluluğu, öyküye konu olan insanlara bir daha hiç silemeyecekleri damgalar vurmanın ahlâkî yükü vb. üzerine konuşmaya çabaladı. Kasdettiklerini onların frekanslarından söyleyebilmek için uğraştı, başaramadı. Onlara *Katharina Blum'un Çiğnenen Onuru*'nu bile anlattı.

Sonunda omuzları çöktü, "Demek kıskançlık ve intikam ha," diye mırıldandı. Etrafındakiler susmuştu. Biri, elini onun omuzuna koyarak, "Biliyoruz Erdinç," dedi, "kabul etmek kolay değil böyle şeyleri, ama..."

Erdinç, "kıskançlık", "kıskançlık", "kıskançlık ve intikam" diye mırıldanıyordu.

Birden ayağa fırladı. "Kıskançlık ve intikam mı!" diye bağırdı. Odadakiler şaşırdı. Erdinç neredeyse gözleri parlayarak istihbarat şefinin koluna yapıştı. "Abi geçen gün seninkilerden biri bu ruh hastalıkları falan bir işler için birşeyler yapıyordu, kim uğraşıyordu bunlarla?" diye sordu. İstihbarat şefi, "Nilüfer'in uğraştığını, şeyi mi soruyorsun?" dedi. Erdinç, "Tamam, Nilüfer" diye bağırarak odadan fırladı. Nilüfer'in masasına koşarak gitti. Odadakiler onun kıza çok kısa bir şeyler sorduğunu, kızın çekmecesinden telefon defterini çıkararak Erdinç'e bir numara söylediğini, Erdinç'in numarayı not edip hemen bir telefonun başına çöktüğünü izlediler.

Erdinç telefonla konuştuktan sonra kalktı, haber merkezinin kapısından, "Ben çıkıyorum," diye seslendi. O gittikten sonra, istihbarat şefi Nilüfer'i çağırıp, "Erdinç sana ne sordu?" dedi. Nilüfer, 'Polis muhabirliğinden sonra şimdi de sağlık muhabirliğine soyundu galiba," diye cevap verdi. "Geçen gün görüştüğüm bir genç psikiyatrist vardı, ben Erdinç'e anlatmıştım, onun telefonunu aldı benden." İstihbarat şefi, "İyi, tamam," dedi; "Şuna bak," diye aklından geçirdi, "daha yeni yetme muhabir, haber merkezinin kaç senelik adamını çekiştiriyor bana. Üstelik abi diyeceği yaştaki adama babasının oğlu gibi 'Erdinç' diyor." Muhabirlerinin okuması için masasına bıraktıkları yazıları biraz öteye itip kollarını masaya koydu, camdan dışarı baktı. "Umarım Erdinç kendisi için istemiştir ruh doktorunun telefonunu," diye düşündü.

76

Kırmızı vosvos caddede birden durdu. Geri geri gitmeye başladı, az önce geçtiği sapağı öbür yöne doğru tekrar geçince yine durdu, sağa sapıp yoluna devap etti. Ersin direksiyondaydı. "Oldu mu?" diye sordu. Yanında oturan Esra,

"Sağol," dedi. Arka koltuktan Erdal, "Ulan kırk yılda bir keyifli bir gece geçirdik, gidip kapanalım inimize. Ne gözü doymaz yaratıksın, Esra," diye konuştu. Esra, "Aman canım ne var, beş dakika sallanayım salıncakta, ne olacak," dedi. "Gündüz nasıl içim gidiyor, utandığımdan yaklaşamıyorum oraya. Hem işte, birileri gelecek, askıntı olacak falan diye..."

Esra'nın evinden bir sokak ötedeki çocuk parkının yanında durdular. Esra, araba tamamen durmadan kapıyı açıp atladı, parka koştu. Yağmur az önce durmuştu. Salıncak ıslaktı. Esra arabaya sesini fazla yükseltmemeye çalışarak seslendi: "Orada kâğıt mendil olacak, getirsenize." Ersin getirdi. Esra salıncağı silip oturdu, sallanmaya başladı.

Kırmızı Volkswagen Esra'nın sokağına sapacakken durup geri gittiğinde, köşede bir duvar dibine sinmiş karaltı hareketlenmişti. Vosvosu ayağa kalkıp izledi. Arabanın saptığı köşeye doğru yürümeye başladı. Köşeye gelince biraz durdu, çevresine bakındı, sokağa girdi. Gözleriyle arabayı aranarak yürürken, hayal meyal birtakım sesler duydu. Gece, hünerli bir ses-iletkendir, adam Esra'nın sesini hemen tanıdı. Ürkek adımlarla seslere yaklaştı. Çocuk parkının az ötesindeki ağaçların ardına gizlendi. Esra salıncakta sallanıyor, bacaklarını ileri uzatıp havalandıkça eteği açılıyordu. Karaltının huzursuzluğu, kıpır kıpırlığı iyiden iyiye artıyordu. Esra bir ara, "Kendim yeterince hız alamıyorum, biriniz sallasanıza beni," dedi. Ersin geçip arkasından iterek sallamaya başladı. Bir süre Esra'nın gözleri kapalı, yüzünde belli belirsiz bir tebessümle sallanışı yakın çevredeki tek hayat belirtisi oldu. Birden Ersin, "Erdal," diye seslendi, "gelip sen sallasana biraz hanımı." Erdal arkalıksız salıncağın arkasına geçip Esra'yı omuzlarından, sırtından iterek sallamaya koyuldu. Ersin'se birden koşup kaydırağın üzerine çıktı, "Ulan ne şans be," dedi. "Sırılsıklam her yer." Erdal, "E, daha iyi kayar o zaman," diye seslendi. Esra, "Ya, kesin de ge-

ceyi dinleyeyim biraz, sessizlikte uçuyor gibi olayım, ne olur, çok hoşuma gitti," dedi.

Karaltı, düğüm düğüm olan boğazından çıkacak en küçük bir hırıltıyı derhal boğmak üzere tetikte, yumrukları sıkılı, üşüdüğü için kambur duruyordu; karanlığa doğru kocaman açılmış gözleri donuktu; salıncağın her hareketi, içinde büyük kütleleri yerinden oynatan gelgitlere yolaçıyordu. Salıncak havalandıkça Esra uçarak ona yaklaşıyor, ama en çok yaklaştığı noktada birden duruyor, kısacık bir an donup kalıyor, dizlerini büküp, ileri uzattığı ayaklarını geri çekiyor, tekrar ondan uzaklaşarak o adamın ellerine doğru gidiyordu. Sonra o adam onu tekrar gönderiyordu, havalara, ama daha yakına. Kaydırağın tepesinden inip bir sigara yakmış ve arabaya geçip oturmuş Ersin de gecenin içinde kaybolduğundan, karaltı, kendi soluk alıp verişleri dışında sadece düzenli bir gıcırtı duyuyordu. Gıcırtının ritmi onun hayat ritmi haline gelmişti. Onunla birlikte ayaklarının ucunda hafifçe yükseliyor, onunla birlikte topuklarını usul usul yere koyuyordu. Titreyen dizleri, bu hareketi onun için çok yorucu hale getiriyordu. Hayatından memnun muydu? Değildi. Salıncak uzaklaşıyordu. Memnundu. Salıncak yaklaşıyordu.

Derken birden bu ahengi bozan bir gürültü duydu. Motor sesiydi bu. Yaklaşıyordu. Olduğu yere sinip korka korka gözlerini Esra'dan ayırdı, arkasına baktı. Parlayıp sönen, parlayıp sönen mavi ışığın dönüş ritmi salıncağınkine uymuyordu. Erdal, Esra'ya, "Hah işte, bunlarsız olur mu? Umarım kimlikti, evlenme cüzdanıydı falan diye bulaşmazlar," dediği sırada, karaltı bulunduğu yerden bir an önce ayrılıp o sokaktan uzaklaşması gerektiğini hissetmişti. Sıçramaya hazır, gerilmiş, bekledi.

Ekip minibüsü Ersin'in arabasının önüne yanaşıp durdu. Bir polisle, bir bekçi indi aşağı.

Esra, "Bir kere de keyfimin içine sıçılmasın be, bir kere, ne olur," diye ağlıyor, Erdal'ın arada ettiği tek tük lafları, "Sen de üstüme gelme daha fazla," diyerek boğmaya çalışıyordu. "Uyuyacağım" deyip içeri gitmiş Ersin kalkıp geldi. "O kadının halini ömrüm boyunca unutamam herhalde," dedi. Erdal, "Ne yapmış herif, keserle mi saldırmış?" diye sordu. Ersin, "Evet öyle," diye cevap verdi, "Ulan şu işe bak be," dedi. "İnsanın ağzına ediyorlar, ama ondan sonra öyle bir halt oluyor ki, sen kendi derdine bile yanamıyorsun." Erdal, "Hiç de böyle değil," diye susturdu onu. "Kendi derdine yanamıyor değilsin ki. Kendi derdin duruyor zaten. İstediğin kadar yan, kimse karışmıyor, yeter ki sen yan. Sadece, 'al anam' deyip yanına yeni dertler katıyorlar. 'Sırf ona yanmakla olmaz, bunlara da yanacaksın' diyorlar."

Esra araya girdi:

- Bıraksalar boğacaktım o herifi. Ayı gibi de herif. Demek komşular yetişmese kadını parça parça edecekti.

- Yahu, benim yanımda iki kere adam vuruldu. Biri hayli yakındandı üstelik kurşun bileğini bayağı paraladı çocuğun. Vurulmuş ölmüş adam da gördüm. Ama kadının kolu... üff... Sanki daha önce gördüklerim yüzeyselmiş de gerçek şiddet buymuş gibi; anlatamıyorum... başka türlü bir sahicilik vardı bu geceki felâkette, dedi Ersin.

Erdal atıldı:

-Ee, biliyorsun, bizim gibilerin yaptığı işler aslında hep bizden daha kalabalık birileri gerçek konumlarındayken onları yapsın diye biraz örneğimsi, yani yol gösterici misâl gibi, yani biraz sembolik. Yani; bizim yüzümüze maske takıp bankaya bomba koymamızla 15-16 Haziran arasındaki fark gibi meselâ...

- Saçmalama Erdal, diye bağırdı Esra. Ne ilgisi var 15-16

Haziran'la bir herifin karısına keserle saldırmasının?

Erdal sesini çok alçaltarak cevap verdi:

- Canım, o benim de taptığım bir olay, hatırladığımda yüzümü güldüren pek az "yerli" kitlesel kahramanlıktan biri, hattâ en önde geleni. Ben onunla bu geceki faciayı karşılaştırmadım ki. Başka bir şey söylemeye çalışıyorum...

Ersin odanın içinde ağır adımlarla dolaşıyordu. Kendi kendine konuşuyormuş gibiydi:

- Esra, sen de hemen tepki gösterme. Biliyorsun, herif neredeyse yirmi tane 15-16 Haziran resmi yapmıştı. Herhalde... herhalde, işçiler karılarına keserle saldıracaklarına öyle şeyler yapsalar istiyor, ama bunu bile birilerinden bir şey beklemek saydığından böyle söyleyemiyor.

- İşçi miymiş bu geceki herif? diye sordu Esra.

Erdal cevap verdi:

- Evet. Adıyla sanıyla fabrika işçisi. Yani, proletaryanın bir güzide unsuru.

Ersin durup Erdal'a döndü, ellerini cebinden çıkardı:

- Yahu tamam, sen de kes artık.

İkisi de Esra'nın hıçkırıklarıyla irkildiler. Esra divanda, dizlerini karnına çekmiş, yüzünü dizlerine bastırmış, elleri saçlarının arasında kaybolmuş, hafif hafif sarsılıyordu. Ersin yanına sokulup, "Sana bir sâkinleştirici vereyim mi?" diye sordu. Erdal, "Bırak şimdi allahaşkına," dedi. Ersin, kendini savundu: "Yok yahu, sahiden ilâç vereyim mi, diyorum."

Sustular. Esra'nın hıçkırıklarını dinlemeye fazla dayanamayacaklardı herhalde. Esra ağlamayı kesti. O sırada Erdal birden ayağa kalkıp öfkeli öfkeli konuştu.

- Ulan o rezalet olmasaydı belki de hâlâ karakoldaydık. Hattâ belki de Esra kadının halini görünce herifi polislerin elinden alıp parçalamaya kalkmasaydı yine bizi kışkışlamazlardı oradan.

Esra, hıçkırıklar arasında, burnunu çeke çeke, "Abartma," dedi. Sonra burnunu uzunca, gürültüyle çekti ve yaşlı gözlerini açа açа, "Bir de, en çok neye tepem attı biliyor musunuz?" diye sordu. "Kadını o haliyle önce karakola getirmişler yahu! Kolu parça parça olmuş, bayılıp bayılıp ayılıyor kadıncağız, herifler önce karakola getiriyorlar."

Ersin, "Neyse ki," dedi, "o komiser muavini vaziyetin vahametine uyandı da hemen yolladı hastaneye. Belki de bir başkası olsa o vaziyette kadına kimlik tesbiti falan yapmaya kalkardı."

Erdal, "Ben de şunu düşünüyorum," dedi Ersin'e. "Esra değil de, sen ya da ben herife bağıra çağıra saldırmaya kalksaydık, Esra gibi, bizi tutmaya çalışan polisin elini itseydik öyle, o zaman ne olurdu acaba?"

Esra tekdüze bir tonda, mırıldanarak cevap verdi:

- Kadın olmak sadece keserle parçalanmayı getirmiyor demek ki. Böyle muhteşem ayrıcalıkları da olabiliyor.

Durakladı, ekledi:

- Benim gözüm daha parktayken kararmıştı. Belki istediğim kadar sallandıktan sonra gelselerdi, o kadar kendimi kaybetmezdim.

Evet, Esra havadayken salıncağın zincirlerini kesmişlerdi. O hızla yüzüstü yere çakılmış olmalıydı. Banyodaki aynaya bakınca, "Uf, salak gibi ağlıyorum devamlı," dedi.

78

Erdal divanın üzerinde uyukluyordu. Ersin bir saat kadar kestirip az önce kalkmıştı. Esra uyuyup uyuyamadığının farkında değildi. Ortalığın aydınlandığını fark edince kol saatini aradı, buldu. "Ben yavaş yavaş çıkayım," dedi usulca. "Bir de işe geç kalıp surat çekmeyeyim. Valla ilk laf edeni mahveder, durup dururken kovulurum bugün." Esra ha-

zırlanırken, Ersin kahve yaptı, "Gidip ekmek alayım mı?" diye seslendi. "İki lokma bir şey ye de çık." Esra, "İyi olur," dedi. "Ama sen dur, ben çıkıp alayım. O bakkal seni tanıyor, evimde herifler kalıyor diye herif beni orospu sayıyor, ağzının payını veremiyorum da, kaç senelik mahalle bakkalı, kavga edersem herkes bana cephe alacak." Ersin'in dün geceden beri başarıyla gizlediği öfkesi boşanıverdi: "Eee, yeter artık be! Si.erim bakkalı!" Esra şaşırdı. Kapıdan çıkmaya davranan Ersin'in yanına geldi, "Sana ne oldu?" dedi. "Yatıştırıcıydın sen dün gece." Ersin cevap vermedi. Esra onu yumuşatmak istedi:

- Bakkal konusunda ciddî misin? O kadar zevksiz olduğunu sanmıyorum.

Ersin gülümsedi:

- Türk milleti zevkli zevksiz bakmaz abi, si.eceğim der, si.er.

Esra, "Peki, madem istiyorsun, git," dedi. "Aman lütfen her şeyin acısını heriften çıkarma. Durup dururken başıma iş açma, olur mu?"

Neyse, Ersin olaysız döndü, oturup kahvaltı ettiler. Esra iştahlı olabilmesine şaşırdı. Kalkıp Ersin'i öptü, çıktı. Otobüs sıkışıklığına hiç katlanamayacaktı bu sabah. Tıkış tıkış giderken önünü arkasını kollamak hemen hiç uyunmamış bir gecenin sabahında muazzam kuvvet isteyen bir iş haline geliyor ve daha güne başlamadan insanı yorgunluktan perişan düşürüyordu. Taksi durağında tabiî ki araba yoktu, yoldan geçen taksilerin onu alıp almayacağı da tabiî ki belli değildi. Ama bir taksi önünde duruverdi. Esra hem şaşırdı, hem sevindi, bindi. Şoför ortayaşlı, kibarca bir adamdı, "Efendim"li konuşuyordu, arka koltuğa dikili özel dikiz aynası yoktu ve sesini fazla açmadığı radyosunu dinliyordu. Esra, "Eh, her şey bu kadar iyi olamayacağına göre, işyerinde normal sıkıntıların ötesinde birşeyler yaşanacak," diye

geçirdi içinden. Sonra kendine güldü: "Ne kadar Erdal'laştım ben..."

İşyerine gidip masasına oturana kadar herhangi bir özel olay geçmedi. Saat on buçuğa doğru, beraber çalıştığı kadınlardan ikisi masasına yanaştılar:

- Esra baksana, sana birşeyler söyleyeceğiz.

- Hayrola?

- Sen özel konuların konuşulmasını istemediğin için bugüne kadar bir şey demedik, ama ben birkaç kere görmüştüm, Gülçin'in de dikkatini çekmiş, seni bazı sabahlar bir adam takip ediyor.

Esra'nın yüzüne baktılar. Tepkisini anlamaya çalışıyorlardı.

- Biz, belki şeydir, işte, ne bileyim, sen biliyorsundur falan diye ses etmedik de, belki farkında değilsindir diye aramızda konuşunca sana söyleyelim dedik.

Esra nedense uykusuzluğunun ilk belirtilerini o anda hissetmeye başladı. Ya da ona öyle geldi. Kadınlar, bütün anlatacaklarını belli bir sürede bitirmek zorundaymışlar gibi, lafları hızla ardarda diziyorlardı:

- Ben adamı birkaç kere bizim binanın yakınında gördüm. Yüzü yaralı gibi ve tuhaf tuhaf halleri olduğu için dikkatimi çekti. Gülçin de görmüş. Sonra bir gün...

Gülçin devam etti:

- Sen benden az önce otobüsten inmiş, biraz önümden yürüyordun. Bir ara durdun ve sokaktaki çocuklardan birinden Selpak aldın. O zaman ben sana seslenecek oldum ve tam yanımda yürüyen bir adam hızla çekilip kenara, duvar dibine saklanmak istermiş gibi yaptı. Ben ona baktım, gayrıihtiyârî, o zaman hemen geri dönüp koşar gibi uzaklaştı. Ben adamı daha önce de bizim burada birkaç kere görmüştüm. Nesli'ye anlatınca o da...

Nesli devam etti:

- Ben de, 'Ha, o yüzü yaralı adam mı?' dedim. İşte en son

bugün biz senden önce gelmiştik ve camdan bakıyorduk, sen gelirken az geride o adam vardı, sen binaya girince biraz dolandı gitti.

Esra, "Bugün de, öyle mi?.." diye mırıldandı. Kadınlar onun bir açıklama yapmasını umutla bekliyorlardı. Ama o susuyordu. Baktı olmayacak, başından gitmiyorlar, "Sağolun" dedi. "İlgilendiğiniz, beni düşündüğünüz için teşekkür ederim." Gene olmadı. Gülçin'le Nesli'ye bu yetmedi. Esra'ya bakarak duruyorlardı. Vapurlarda insanların kucaklarına üzerinde neden dilendiğini anlatan kartlar bırakarak, sonra gelip hiç konuşmadan insanların yüzlerine bakan çocuklar gibiydiler. Esra mecburen konuştu:

- Evimin civarında dolaşırdı. Bir-iki kere önümü kesti.

Her cümlesinden sonra, "Bu yetecek mi bakalım?" diye farkında olmaksızın düşünerek iki kadının yüzüne bakıyor, devam etmesi gerektiğini hissediyordu. Henüz sabrı tükenmemişti. Bu sayede, Gülçin'in "Peki kim bu adam?" sorusuna cevap verdi:

- Neredeyse yirmi yıldır bana âşık. Daha doğrusu böyle bir saplantısı var. Hasta zavallı. Bazen beni karısı sanıyor.

Nesli, kökü sahici, gövdesi yapmacık bir tavırla, "Ay, peki korkmuyor musun?" diye sorduğu sırada, Esra'nın masasındaki telefon çaldı. Gülçin atılıp açtı. Sanki birisi konuyla ilgili bilgi verecekti de onu kaçırmak istemiyordu. "Tamam iletiyorum," deyip kapattı. Esra'ya, "Sadun Bey hemen seni çağırıyormuş," dedi.

Esra, Sadun Bey'in geçen yıl verdiği özel zam dışında kendisine hayatta yaptığı yapacağı tek iyilik olarak gördü bu çağrıyı. "O zaman ben de hemen gideyim," dedi. Giderilemeyen merak duyguları yerlere sarkmış kadınlara, "Tekrar teşekkür ederim, beni düşündüğünüz için sağolun, ayrıca korkmayın da, saldırgan bir deli değil," dedi.

Esra uzaklaşınca Gülçin, Nesli'ye, "Olacak iş mi canım?"

dedi. "Yirmi yıldır âşıkmış da falan..." Nesli, "Karısı sanıyormuş," diye ekledi. Gülçin'in birden gözleri parladı:

- Ay, sahiden Esra'nın vaktiyle evlendiği ya da sevgilisi falan olan biri olmasın?

- Bence mutlaka öyledir, dedi Nesli. Şimdi utanıyor adamdan belki.

- Belki de yüzünde o yara olunca bırakmıştır adamı...

Esra genel müdür yardımcısının odasına girip büyük masanın karşısında ayakta durdu. Adam, "Otursana Esra," dedi. Esra, "Buyrun," dedi, "sizi dinliyorum." Adam, kanıksamış olduğu bir terslikle karşılaştığını belli ederek, "Canım oturun şuraya iki dakika," dedi, "Birşeyler danışacağım." Esra koltuğa ilişti. Adam, "Şimdiii," diyerek başladı:

- Sizin servisin yükü hayli arttı. Sayınız da azaldı, Şemsi Bey ayrılınca...

Esra itiraz dolu bir ses tonuyla adamın lafını kesti:

- Eğer daha sık fazla mesai yapın diyecekseniz...

Adam gülümseyerek, "Hayır efendiim, ne münasebet," diye başladı bu kez:

- Diyecektim ki, senin solculuğun, işte böyle her şeye diklenmen falan mâlûm da, işinden en çok memnun olduğum adam sens...

Esra atılıp araya girdi:

- Kadın!

Adam, 'yine beklemediğimiz bir yerden açık verdik' hayıflanması içinde, "Fesüpanallah" çekti:

- Yahu kadınlığına göre davransak kabahat oluyor, davranmasak yine kızıyor... Her neyse; sizin servise eleman alacağız. İlân falan vermeden sana bir sorayım dedim. Belki senin gibi çalışacak bir komünist arkadaşın daha vardır diye.

Bu sefer Esra afalladı. Güçlükle, "Diyeceğiniz bu muydu?" diye sordu.

Adam nihayet kendini -olması gerektiği gibi- rahat hissedebilmişti.

- Yoğun işiniz olmasaydı ayrıca çay kahve de ısmarlayabilir, hattâ seni öğle yemeğine davet edebilirdim.

Esra, "Lütfen yine başlamayın," dedi, ayağa kalktı. Adam, "Tamam, tamam," dedi. "Bırak bunu şimdi. Peki, var mı aklına gelen bir arkadaşın?"

Esra savuşturur bir edayla, "Düşüneyim," dedi. İşin keyif kaçırıcı bir yanı vardı ama Esra sanki neye sinirleneceğini bilemezmiş gibi, garip bir kararsızlık duygusu içinde, sallantıdaydı. O adamın karşısında güçsüz görünmeyi hiç istemiyordu. "Müsaadenizle," deyip çıktı.

O çıkana kadar kendini tutan adam, Esra'nın yarı sinirlenmiş, yarı şaşkın haline gönül rahatlığıyla gülümseyerek eğlenip önündeki düofona eğildi, düğmeye basıp konuştu:

- Sevinç Hanım, gelin bir de gazete ilânı yazalım.

Sonra arkasına yaslandı. Gözlerinin önünde Esra'nın sinirlenmiş, öfkesini nereye yönelteceğini bilemez, afallamış, şaşkınlığının kaynağını bulamaz hali, gülümseyerek mırıldandı:

-Severim komünistleri...

Esra gelip yerine oturdu. Başını ilk kaldırdığı anda Nesli ve Gülçin'in bakışlarıyla karşılaştı. Gülçin masasından, başkalarına duyurmamaya çalıştığını göstere göstere Esra'ya, "Peki gerçekten korkmuyor musun?" diye sordu. "Ya sana bir şey yaparsa?"

79

- Peki, ya ona bir şey yaparsa!

Doktorun bütün anlattıklarından sonra böyle bir soruyu hâlâ somut bir cevap almayı umarak soruyor konumunda bulunmak Erdinç'i de rahatsız etmişti. Neyse ki doktor, in-

sanın karşısında kendini saklamaya, kibarlık dolayımlarında veya resmiyet koridorlarında oyalanmaya ihtiyaç duyacağı biri değildi. Aşağı yukarı Erdinç'le yaşıt (ama saçları dökülmüş), yumuşak, aşırı düzgün bir telaffuz ve tonlamayla konuşan, buna rağmen Erdinç'in ilk görüşte ısındığı bir tipti. Erdinç'in mânâsız sorusu üzerine gülümsedi, "Söyledim ya," diye başladı söze:

- Bu tipler normal olarak, genel olarak, büyük bir yüzde ile saldırgan değildirler. Ancak sahiplenmelerinin belirli bir aşırı dozunda bütünüyle korumak, emniyet altına almak, ona hiç kimsenin hiçbir şekilde zarar vermeyeceği bir durumu yaratmak amacıyla tutkun oldukları kişiyi öldürebilirler. Yani; öldürebildikleri görülmüştür. Bu, tıpkı, küçük kuşu kafesinden çıkarıp sevmeye çalışan çocuğun hiç farkında olmadan hayvanın soluğunu kesivermesi gibi, buna benzer bir süreç içinde olur biter. Şimdi, ben size sorsam, desem ki, küçük kuşlarını kafeslerinden çıkarıp seven çocuklar kuşun ölümüne yolaçar mı? Ne cevap verirsiniz? Ben söyleyeyim: Muhtemelen şunu dersiniz: Böyle bir durumda kuşun ölmesi ihtimali vardır. Bunun ötesinde bir şey söyleyemezsiniz.

- Ama bu örneğe bakılırsa, az önce çizdiğiniz tablodakinden daha endişe verici bir durumla karşı karşıyayız, çünkü az önce, 'kötülük etme ihtimali yok gibidir' demiştiniz.

- Yine diyorum. Bu durumlarda öldürmek, kötülük olarak görülmüyor, öyle yaşanmıyor ki. Bakın, meselâ kızlarına göz açtırmayan anababayı örnek alın. Onlar kızı gitmeye can attığı ve gidemediği için bedbaht olduğu bir sürü yere göndermez ve onun hayatını boğar, güdük bırakırken, ona kötülük ettiklerini düşünüyorlar mı? Onların durumunda toplumsal ideoloji rol oynuyor, sizin bana anlattığınız türden olaylarda bireysel saplantı; yani kabaca ruhsal bozukluk.

Erdinç doktorla rahat konuşabiliyor oluşuna fazlasıyla seviniyordu. Şimdi karşısında bütün insanların, bütün gizli kapaklı özelliklerinin hangi kitabın kaçıncı sayfasında bulunduğunu biliyor olma iddiası taşıyan, ukalânın teki olsaydı, olayı açıkça anlatamayacaktı; hem Esra'ya ait bir olayı buna lâyık olmayan biriyle paylayaşacağı için vicdan azâbı çekecekti, hem de karşısındakinin anlayışından şüphe duyacağı için söylediklerine güvenemeyecekti.

Şimdi bu görüşmede varmayı düşündüğü noktaya doğru son adımı atabilirdi. Doktora biraz daha bilgi vermeli miydi baştan? Yok. Hayır. Gerekirse veririm, diye düşündü ve sigarasını tablaya bastırıp söndürdükten sonra konuştu:

- Aslında... bu söylediklerinizi bir miktar tahmin edebiliyordum, itiraf edeyim, bu alanda kendimden daha çok güvenebileceğim birinin bunları bana anlatmasını istedim. Benim kafamı asıl kurcalayan soru şu: Bu, deminden beri üzerinde konuştuğumuz saplantılara sahip insanlar, tutkun oldukları insanla aralarında engel olarak gördükleri başka insanlara karşı tehlikeli olabilirler mi?

Erdinç sustu. Doktorun yüz ifadesi değişmişti. Erdinç'in içini dökme cesaretini biraz kıran bir değişiklik... Erdinç bunun nedenini ve içeriğini anlama çabasına girişirken doktor onu bu zahmetten kurtardı:

- Siz açık konuşmayı seven bir insansınız belli ki, onun için bu sorunuza cevap vermeden önce, daha baştan size şunu söylemek istiyorum: Herhangi bir biçimde ruhsal hastalığı olan insanlara şu ya da bu sebeple zor kullanılması, onların korkutulması, ezilip pıstırılması bence son derece gayriinsanî davranışlardır.

Erdinç afalladı. Doktor devam etti:

- Evet, bu insanların başka tür hastalara göre ciddî farklılıkları var. Evet, tehlikeli olabilmeleri de mümkün. Hepsine evet. Ama geride bilmem kaç yüzyıl bırakmış, falan filan

ilerlemeleriyle şişinen insanlık, 'normal' sınıfına sokamadığı fertlerini kafeslere kapatmaktan, onları medenî görünüşlü de olsa birtakım özel mekânlarda tecrit etmekten vazgeçmedi. Bu insanlara yaklaşım, her an onları topluca ortadan kaldırmaya kapı açabilecek, tehlikeli kanallardan geçiyor, oralardan kurtulamıyor bir türlü.

- Ama ben..., diye kekeledi Erdinç, demek istedim ki... Yani benim arkadaşlarım öldü. Öldürüldüler...

Bu defa şaşırma sırası doktordaydı. Güçlükle, "Nasıl..." diyebildi. Erdinç cevap vermedi. Doktor biraz toparlanmıştı. Bu sefer az önceki etkili tonlamasıyla konuştu:

- Eğer doğru anladıysam, bana tarif ettiğiniz, ruhsal bozukluğu olan insanın arkadaşınızı öldürmüş olabileceğinden şüpheleniyorsunuz.

- Arkadaşımı değil, arkadaşlarımı. İki kişi. Kısa aralıkla öldürüldüler.

- Kusura bakmayın, birden... hiç beklemediğim bir şey bu...

- Yok, rica ederim, ama siz de benim şey düşündüğümü sandınız...

- Aman her neyse, tekrar özür dilerim.

Doktor derin bir soluk aldı, arkasına yaslanıp, sırt ağrılarını hafifletmek için her zaman yaptığı gibi, kollarını açtı, iyice arkaya kaykıldı.

- Anladım sorunuzu, dedi. Ama buna cevap verebilmem güç. Çünkü sözünü ettiğiniz insanlardan hiçbirini tanımıyorum. Sizin anlatmanızla ne kadar tanıyabilirim, onu da bilemiyorum. E, hiçbir şey bilmeden de, sırf saplantı illetine yakalanmış bir soyut figüre dayanarak size güvenilir bir şeyler söyleyebileceğimi sanmıyorum.

Erdinç gerçekte o anda, "Olsun," demek istiyordu, "ben elimden geldiğince o insanları anlatayım size, siz de ne söyleyebilirseniz söyleyin, çünkü sizden başka başvurabilece-

ğim, herhangi bir şekilde yardım isteyebileceğim kimse yok." Bunları böyle söyleyemedi. Yeni bir sigara yakıp başını önüne eğdi ve, "Eğer anlatmak ve her şeye rağmen birşeyler söylemenizi istersem," dedi, "biraz daha vaktinizi almama izin verir misiniz?" Doktor, "Tabiî," dedi başını sallayarak. "Yalnız ben de size küçük bir soru sormak istiyorum." Erdinç merakla kafasını kaldırdı, doktorun gözlerinin içine baktı. Doktor yine gülümseyerek konuştu:

- Bana niçin bu kadar güveniyorsunuz?

- Bilmiyorum, dedi Erdinç, kısa bir sessizlikten sonra.

Doktorla kırk dakika kadar daha konuştular.

Erdinç doktorun yanından ayrılmış, kalabalık sayılmayacak bir büyük caddenin kenarında hızlı hızlı yürürken, Erdal ve Ersin'in ölümleriyle ilgili olarak elinde ne kadar az "ipucu" bulunduğunu düşündü. Durdu. Tenha caddede hızla gelen bir boş taksi önünden geçip gitti. Erdinç irkildi, "Kafamı toplamalıyım," dedi kendine. Taksinin durmayışını şoförün canının müşteri almak istemeyişine bağlayacağı sırada, taksiyi durdurmak için herhangi bir işaret yapmamış olduğunu fark etmişti. "El ettim sanıyorum, ama el mel ettiğim yok, sadece düşünmüşüm, el edeyim diye. Bu haldeyken bir de hafiyelik yapmaya kalkıyorum," diye düşündü. O sırada bir başka taksi yaklaştı. Erdinç onu durdurup bindi.

Esra'nın sokağının köşesinde inmemenin daha doğru olacağını içgüdüleri ona söylemişti, onlara uydu. Nitekim! Esra'nın eviyle aralarına devlet girmişti işte. Polislerin âdetâ kokusunu aldı Erdinç. Kısa bir tereddüt geçirdi ve sokağa girip yürümeye koyuldu, sokağın öbür köşesinden çıkıp gidebilirdi. Esra'nın oturduğu apartman bir ekip tarafından gözleniyordu. Erdinç arabayı kolayca teşhis etti. Ayrıca, o sırada bakkaldan çıkan ve belindeki tabancanın üzerinden pardesüsünün önünü kavuşturmaya çalışan sivil polisin tipik ha-

reketi derhal gözüne çarptı. O anda Erdinç birden telâşlandı, çünkü polislerle herhangi bir ilişkisi olmaksızın bu sokaktan geçip gidebilirdi, ama bakkal onu görürse mutlaka polislere, "İşte, evini gözlediğiniz kadınla ilgili bir adam," derdi. Erdinç bakkalın o uzaklaşana kadar dükkânından çıkmamasını umarak yürümeye devam etti. Sonunda köşeye ulaştı, köşeyi döndü, biraz daha yürüyüp ilk defa durdu ve arkasına baktı. Takip edilmiyordu. Takip ediliyor olabileceğini düşündüğü için ilk anda utandı. Ne alâkası vardı? Kim niye takip edecekti onu? Ve nasıl? Kim tanımış olacaktı? Filan...

Yürümeye devam etti. Az sonra bir çocuk parkının karşısındaydı. Girip banklardan birine oturdu. "Şu Esra birden çıkıp gelse ve kafamdaki her şeyi onunla konuşabilsem, ona sorabilsem ne mucize olurdu," dedi. "Ama galiba onu bir daha zor göreceğim. Uf! Ne tatsız oldu, her şey..."

Erdinç'in düpedüz kendi kendine konuştuğunu gören iki ufaklık karşıdan onunla dalga geçiyorlardı. Erdinç çocukları ve kendi kendine konuşmakta olduğunu fark edip sustu. Çocuklarla gözgöze geldi. Çocuklardan kırmızı montu olanı, "Hi-meeeen!" diye bağırdı ve koşmaya başladı, öteki de onu izledi. Erdinç çocukların arkasından bir süre baktı. Omzuna bu sırada dokundular.

80

- Hadi kardeşim, başka yere.

Erdinç kulaklarına inanamadı. "Efendim?" dedi. Bekçi aynı kararlılıkla konuştu:

- Başka yere kardeşim, burada oturma.

- Niçin?

- Ya hemşerim, buraya aile falan geliyor, rahatsız oluyor.

Erdinç kalkarken, elinden oyuncağı alınmış duygusuna hiç kapılmadı. Neşeli bir anında olsa, bekçiye 'niçin, ne ya-

pıyormuşum ben onlara' diye sormak ve alacağı cevaplarla eğlenmek isterdi. Şimdi buna isteği ve hali yoktu. Ayrıca, şu anda hiç kimseyi istemiyordu. Kafasının içini dolduran sınırlı sayıdaki insan ve onlarla ilgili olaylar dışında öğrenilen, merak edilen, cevap verilen, kızılan, tepki gösterilen herhangi bir şeye ihtiyaç duymamaya başlamıştı. Dünyanın, sınırlayıp kendine ayırdığı parçasının dışındaki hayata neredeyse boş gözlerle bakıyordu.

Yerinden kalktı. Bekçinin onu birden unutması için yetti bu davranışı. Bekçiyi kalktığı bankın başında bırakarak parkın şu anda bulunduğu yere görece uzak çıkışına ilerlemeye başladı. Salıncakların önünden geçerken, sallanmaya yeni hazırlanan bir küçük kıza, "Sen Esra'yı tanır mıydın?" diye sordu. Çocuk bu yabancı adamın kendisine bakıp neler mırıldandığını anlayamadı. O sırada parkta bulunan anneler ve ablalardan hiçbiri de bu sahneyi izlemedi; o yöne bakmıyorlardı.

Erdinç parkın çıkışına hayli yaklaşmıştı ki, önünden geçtiği bir banka çöküverdi. Tabiî az sonra bekçi yine başına dikildi:

- Ya hemşerim, başka oturacak yer mi bulamadın ya! Haydi başka yere, haydi.

Erdinç ilk kez bekçinin yüzüne baktı. Orta yaşlı bir adamdı. İşgüzardı filan, ama 'devleti sırtımda taşıyorum' havası yoktu. Erdinç ona, "İyi ama," dedi, "Kalkarsam şimdi nereye gideceğim?" Bekçi şaşırmıştı, haliyle, "Ne bileyim ben, yahu!" dedi. "Nereye gidersen git, ama burada aile var, burada oturma işte. Bak, tek erkek var mı hiç burada oturan?" Erdinç başını tekrar öne eğdi. Sonra kalktı. Mırıldandı:

- Sen Esra'yı tanır mıydın?

Bekçi yüzünü buruşturdu:

- Ufff... Bi de aşk hikâyesi çekemem şimdi. Haydi bakalım, haydi, başka yere git.

Erdinç, "Tamam," dedi.

Parktan çıkınca, pek tanımadığı bu mahallede sokak sokak dolaşmaktan hoşlandığını fark etti. Sadece, dalgınlık edip Esra'nın sokağına girmemeye özen göstermeliydi. Ama galiba zaten bu yönde ilerledikçe oradan uzaklaşıyordu. Bir kahvehanenin önünden geçerken yavaşladı, içeriye göz atmak istedi. Buğulanmış camlar onun kahvehane hakkında dışardan bir fikir edinmesini önledi.

Erdinç kahveye girdi ve çoğunluğunu yaşlıların oluşturduğu beş-on insanın ikili üçlü gruplar halinde sessiz sadâsız oturduğunu gördü. Oyun oynayan yok muydu? Sadece bir masada bezik oynanıyordu. Masasının üstünü gelişigüzel yaydığı kâğıtlarla kaplamış bir adam, kalın camlı gözlüklerinin ardından zorlana zorlana o kâğıtların üzerindeki birşeyleri okumaya çabalıyor, sonra birtakım küçük notlar alıyordu. Erdinç onun yakınındaki bir masaya geçip oturdu, kahveciye 'çay' işareti yaptı, işaret parmağını aşağı doğru tutup havada çevirerek.

Bir süre, atyarışı oynayan yaşlı adamı izledi. Sonra cebinden vaktiyle Esra'ya okuttuğu, yayımlanmayan 'Aşk Cinayeti' haberinin artık kırış kırış olmuş fotokopisini çıkardı, küçük bloknotunu çıkardı, kalemini aldı, bloknotu açtı, elinde kalem, önünde boş beyaz küçük sayfalar, öylece oturmaya başladı. Notlar alarak kafasını toplamaya çalışma girişimi galiba pek başarıyla sonuçlanmayacaktı. Çayını içip kalktı. Kalemini ve bloknotunu cebine koyarken hırıltılı bir ses duydu: "Sen de koşulara mı oynadın oğlum?" Dönüp baktı. Yandaki masada derin atyarışı tahlillerine girişmiş yaşlı adam, şişe dibi camlı gözlüğünü çıkarmıştı, Erdinç'le fikir alışverişinde bulunmaya niyetliydi belli ki. Erdinç, ona doğru bir-iki adım attı. "Hayır amca," dedi. "Ben senin gibi iddialı değilim. Olacakları önceden bilmeye kalkışmıyorum ben. Olmuş bitmişi anlayabilsem yetecek bana." Yaşlı adam

'hayır amca'dan sonra Erdinç'in sözlerine kulak vermez olmuştu. Belki de Erdinç tiradını bu sayede gönül rahatlığıyla mırıldanabilmişti.

81

"Şu Antalyalı heriflerin insana birazdan saldıracak gibi bakmaları ne kadar korkunç," diye düşündü Esra otobüsten inerken. Doğu Garajı'na kadar yürüyüp biraz etrafa bakınmayı istiyor, ama keyfini kaçıracaklar diye ürküyordu. Denizin üzerine uzanan çok büyük bir balkona benzettiği çay bahçesinde biraz oturup oturmama konusunda da aynı nedenle tereddüt içindeydi. Bundan vazgeçmesi daha kolay oldu, çünkü Doğu Garajı'ndan minibüse bindikten kısa süre sonra denizle istemediği kadar haşır neşir olabilecekti. Yine de, denizle ilişkisi sarp kayalıklarca yükseklerde bir yerde kesilen -"denizden beş kat yukardaki şehir" derdi Esra- Antalya'nın en sevdiği yeri ve manzarası şimdiye kadar her gelişince onu cezbetmişti, şimdi de ediyordu. Tabiî Erdal ve Ersin'le de gelmişti Antalya'ya. Bir keresinde Silifke'ye kadar gitmişlerdi. Vosvosla. Bir viraj bitmeden ötekinin başladığı korkunç Anamur-Silifke yolunu çığlıklar atarak çılgınca geçmişlerdi.

Şeytanî bir yoldu o. Sağ yanlarında dimdik bir uçurumun dibinden son derece masum görünüşlü, ince beyaz köpük çizgileriyle camgöbeği dalgalar, cilveli ve haince oynaşmalarını ne yapıp edip onlara duyuruyordu. Kayalıkların dibinde, kızgın güneşin üzerine abanarak mayıştırdığı mavi şerit irkiltici cazibesiyle düpedüz akıl çeliyordu. Arabayı durdurup kapıları hızla açmak, boşluğa doğru birkaç adım atıvermek işten bile değildi. Acımasız virajların insanı hiç beklemediği anlarda çok fazla yaklaştırdığı, bir yüzeyi masmavi, sıvı bir kütleyle kaplı tertemiz dev boşluğun sesini duyma-

mak için hem kırmızı vosvosun yokuşlardaki ıkınma sıkınmalarına kulak veriyorlardı, hem de teybi sonuna kadar açmışlardı ve bağıra bağıra konuşmaya çabalıyorlardı. Ama kimse bir lafı iki cümleden ötesine vardıramıyordu, çünkü boşluk çok etkili, çok güçlüydü ve onların zihnini kaplamıştı. Yol, şeytanın cazibesine kapılmayanları ödüllendirmek için bir süre sonra içerlere dalıp sağ yanına kendisiyle aynı seviyede kara parçaları almaya başladı ve çılgınlığın çekim alanından böylece kurtuldular. İşte sonra da o içiçe virajlara sıra geldi. Onları yenmek mümkün değildi. Baştan saptadıkları hızı, araba kullanma tarzını herkese mutlaka kabul ettiriyorlardı.

Esra otogardan çıkıp hayli ilerlemiş bulunduğunu fark etti. Anlaşılan etrafındaki hiç kimsenin ona ulaşma, onu rahatsız etme şansı yoktu. Buna memnun oldu ve yürümeye devam etti. Kavşağa gelmişti. Yivli minareye ve ufka doğru uzanan dağlara şöyle bir baktı, karşıya geçti. Reçelcilerin önünden geçerken Ersin'in tatlı düşkünlüğünü hatırlamaması imkânsızdı. Kaç kere gece vakti zorla Esra'yı da yanında sürükleyip açık pastane veya büfe aramaya çıkmıştı Ersin. "Bu saatte açık yer olmaaaz"lara hiç aldırış etmezdi. "Kaderime razı olacağıma mücadele ederim," gibi, böyle bir durumda hayli naif kaçan ahlâkî-teorik gerekçeler üretir, montunu giyerek araba anahtarlarını şakırdata şakırdata kapıya yönelirdi.

Esra içinden, "Hah!" dedi. O küçük pastaneye gidip kahvaltımsı bir şeyler yiyebilirdi. O dükkânın tarihini her zaman merak etmişti. Ama dükkândakilerin tipi, davranışları, onda sorsa bile istediği gibi cevaplar alamayacağı kanısını yarattığından sormamıştı. Merakının nedeni, yıllar önce, henüz her şeyin turistlere göre düzenlenmediği zamanda dahi bu pastanenin mamullerinin hem cins, hem kalite bakımından "Avrupaî" oluşuydu. O zamanlar, poğaçacının,

börekçinin bile tek tük bulunduğu bir yerde, Eckler'leri, Alman pastaları ve sayısız kurabiye çeşidiyle bu pastanenin varoluşu ilginçti.

Esra'nın canı kapalı bir yere girmeyi istemedi, pastaneye şöyle bir bakıp geçti. Talya Oteli'ne doğru uzanan caddede ilerleyip tekrar denize kavuşmanın anlamı var mıydı? Güneş şimdiden yakıyordu, az sonra şehir içinde dolaşmak daha da büyük bir eziyet haline gelecekti. "En iyisi doğru gitmeli," dedi içinden. O sırada etrafında biriken kalabalığı fark etti. Anlık bir ürperme geçirdi. Keskin bir düdük sesi onu kendine getirdi. Etrafındakiler hızla onun yanından ayrılmaya başladılar. Karşıdan onlara eş bir kalabalık üzerine doğru geliyordu. Arabalar durmuştu. Son anda, polis otomobillere 'geç' demeye hazırlanırken fırlayıp karşıya geçti. Geçtikten sonra bir an durup arkasına baktı, ama az önce bulunduğu yerde birikmeye başlayan yeni kalabalığın içindeki yüzü lekeli adamı görmedi.

82

Side'de çarşının tam ortasındaki pansiyonda kalmayı istiyordu. Denize bakan çok daha güzel pansiyonlar vardı, ama denize ve antik tiyatroya eşit uzaklıkta saydığı bu pansiyonda kalmayı severdi, çünkü ikinci kattaki odaların pencerelerinden karşıdaki pastanenin açık olup olmadığı görülebilir, her an inip krem şokola üstüne dondurma yenebilirdi.

Pansiyonda yer vardı, onu odasına götürdüler. Hemen soyundu, üzerinden çıkardıklarını yatağın üzerine fırlatıp attı, küçük valizini açtı, mayosunu çıkardı, giydi, dışarı çıktı.

Side henüz tam dolmamıştı. Hiç tenha sayılmazdı, ama "sezon" ortalaması kalabalığına ulaşmadığı hemen anlaşılıyordu. Çarşı caddesinden denize doğru yürüdü. Doğuya yönelip, göz alabildiğine uzanan, sürekli rehavet içindeki uyu-

şuk kumsala daha çabuk ulaşabilirdi, ama tapınağın oradan dolaşıp Side'nin "köşesine" -burayı böyle adlandırırdı- bir göz atmak istedi. Bir kısmı parça parça ayağa kaldırılıp geçmişteki ihtişamına dair anılar anlatmasına imkân sağlanmış, çoğunluğu henüz birbirini yeniden tanıyıp biraraya gelememiş parçalardan oluşan sütunların arasından yürüdü, hepsi pansiyon haline gelmiş evlerin sıralandığı ve ortalarında yükselen, kendilerinden açıkça farklı, kendilerine yabancı 'otel'den rahatsız olduğu sokağı geçti. Küçük plajdan hiç denize girmemişti, orayı sevmiyordu. Baktı geçti.

Kumsala indiğinde havlusunu serip biraz yattı, zaten biriki saattir sürekli hareket halinde ve terlemiş olduğundan, denize girmek için daha fazla kızışmayı beklemesi gerekmedi. Esmer, bıyıklı ve pek atletik sayılmasa da düzgün vücutlu Türk jigolosuna cilveler yapan yaşlı Alman kadını bir süre izleyip bakışlarını denize çevirdi. Hiçbir engelle karşılaşmadan her noktasına ulaşabildiği düzlük güneşe sıkıntı veriyor olmalıydı. Bütün enerjisiyle aydınlattığı denizde maviden eser yoktu. Griyeşil bir düzlüktü deniz. Bu mevsimde bile serin değildi. Esra bu denizi yine de seviyordu. Biraz şahsiyetsizdi belki, ama insana iyi geliyordu. Onunla uğraşmak boğuşmak gerekmiyordu. Onu teslim almak gerekmiyordu. Direnci yoktu. İçine kendini güvenle bırakabilirdi insan.

Esra denizden çıktıktan sonra kumda yarım saat kadar yattı. "Keşke her şeye rağmen yanıma kitap alsaymışım," diye düşündü.

Mayosu neredeyse kurumuştu. Üzerine şilebezi kısa elbisesini yeniden giydi, pansiyona döndü. Yolda, gölgelik bir yere sinip uyumamak için kendini zor tuttu. Pansiyona geldiğindeyse, yatağa serilip uyuyamayacağını, kapalı bir yerde duramayacağını anladı. Karnı da acıkmıştı. Birkaç masada öğle vakti rakı düzeninin kurulmuş olduğu, toplam

onüç erkek ve beş kadının bulunduğu restorana girdi. Bira istedi, bir de ızgara köfte. Garson, "Salata yaptırayım mı?" diye sordu. Esra, "Peki" dedi, "ama yeşilliği bol olsun."

Yüzü lekeli adam Doğu Garajı'nda Esra'nın bindiği minibüsün dolup kalkmasını beklemiş, bir sonrakine binmişti. Esra'nın minibüsü kalktıktan onbeş dakika kadar sonra hâlâ orada duruyor olmalarından ötürü bir sinir krizi geçirmenin eşiğine gelmiş, pek iyi tanıdığı o çaresizlik duygusu yine her yanını ter içinde bırakmıştı. Side'de minibüsten inerken, Esra yolda daha önce inip başka bir yere gitmişse diye korkmaya veya o Esra'yı bulamadan Esra onu görüverirse diye terlemeye başladı. Birasını yudumlayan salatasından atıştıran, köftesini bekleyen Esra'yı uzaktan görüp rahatladığı ana kadar çok tedirgin, çok korkarak yaşadı.

Esra'nın yemek yediği restoranın çıkışını görebileceği küçük büfenin alçak taburelerinden birine oturdu gidip. Büfeci ona, "Evet?" diye seslendi. O, kendisine seslenildiğini anlamadı. Büfeci bir-iki kere daha denedikten sonra, dükkânının serin loşluğundan çıkıp geldi ve "Ne istiyorsunuz?" dedi. "Çorba var, börek var, yiyecek olarak. Ayran, kola..." Büfecinin kendisiyle konuştuğundan emin olunca, "Bana çay," dedi. Büfeci, "Öğle saatinde yemek veriyoruz," diye cevapladı, "Kusura bakmayın, yerimiz az, yemek için şey yapıyoruz öğleyin." O, "Çay yok mu?" diye sordu. Büfeci bu sırada onu biraz inceleme imkânı bulmuştu. İlk tepkisi, az önce ona 'siz' diye hitap ettiği için pişmanlık duymak oldu. Bu sırada o, yerinden kalkmıştı. Büfeci de 'nasıl olsa kalktı' deyip daha fazla izahata gerek duymadan dükkânına döndü. Ama o, kalktığı taburenin yanıbaşında dikilmiş, kıpırtısız duruyordu. Büfeci onu izliyordu. Öğle sıcağında pek az canlının hareket ettiği Side çarşısındaki kıpırtısızlığa, dinginliğe bir de bu durum eklenmişti. Büfeci sonunda yüzü lekeli adama çay getirdi. "Buyrun," dedi. "Otur

bari, başka müşteri yok şimdilik."

Çay bardağı elinde, içmeden bir süre durdu, yüzü lekeli adam. Tam bardağı dudaklarına götüreceği sırada Esra'nın hesap ödediğini gözledi. Çayı birden dikti, dudakları yandı. Büfeci onun usul inlemesini duyacak halde değildi, içerde kasetli teyp açıktı.

Adam çayının yarısını içti, yarısını bıraktı. Telâşlı hareketlerle, çarşıdan ayrılan sokaklardan birine girdi, biraz ilerledi, durup geldiği yöne bakmaya başladı. Buradan ancak Esra denize doğru yürürse onu görebilirdi. Ama şu anda tekrar çarşıya çıksa Esra'yla burun buruna gelebilirdi. Bunu göze almak zorundaydı. En küçük bir gürültü bile çıkarmamaya çalışarak, ayak seslerini tedirginliğine sarıp sessizleştirerek ağır ağır çarşıya doğru, az önce geldiği yöne yürümeye başladı. Köşeye vardığında Esra'yı pansiyona girerken gördü. Biraz bekledi. Sonra hızla Side'nin girişine doğru yürümeye başladı. Denizden uzaklaşıyordu. Müzenin karşısındaki alana girdi, taşlara dokundu. Liseyi ve tarih kitabını hatırladı. İçinde garip bir huzursuzluk vardı.

Esra odasında bir süre kararsızlık geçirdi. Sıcak, biranın verdiği rehavet ve hissettiği yorgunluk onu uzanmaya zorladılar. Bir saat kadar uyukladı.

Sonra birden kalktı. Havlusunu alıp yeniden denize gitti.

Denizden döndüğünde, alev alev yandığını hissediyordu. Duş yapıp, çıplak, aynanın karşısına geçti. Vücudunu kurularken, birkaç saatte nasıl bu kadar esmerleştiğine şaştı. "Oldu olacak güneşyağı da alayım bari," diye geçirdi aklından. Acı acı gülümsedi. Bacaklarına baktı. Bacakları güzeldi. Taze genç kızken annesi ona ilk mini eteği kendi dikip giydirmiş, Esra çok kısa bir süre beğenilmenin ürkek hazzını yaşamıştı. Sonra, başka birçok şeyle birlikte bacaklarını, vücudunu da sıkı sıkıya kapadığı yıllar gelmişti. Erdal'ın "sosyalist tesettür dönemi" diye adlandırdığı yıllar. Son za-

manlarda, neye göre ne zaman nasıl giyindiğini kendi de tutarlı bir şekilde açıklayamazdı. Aklına eser, gözlerini boyayıp küpeler takar, kısa etekli daracık elbiseler giyer, hoşlanmadığı bir-iki adam yılışık iltifatlar etti diye tepesi atıp birkaç gün olabilecek en ruhsuz ve sıkıcı kılıklarla ortada dolaşırdı.

Külodunu giyerken Erdal'la kapıştıkları bir "ağda tartışması" geldi aklına. Kolejden sonra arasıra karşılaştıkları, sevimli de, sevimsiz de olmayan bir çift, yıllar sonra, son sınıftayken samimi oldukları herkesi evlerine -'bahçelerine' demek daha doğru, çünkü koskocaman bir bahçeleri vardı- çağırmaya karar vermişlerdi. Esra'nın birkaç günlüğüne kendini iyi hissettiği "keyif dönemleri"nden biriydi. Erdal ve Ersin'e, "Oraya gideceğim ve eğer sırf o gece hoş vakit geçirmemi sağlayacak birkaç insan bulursam bal gibi eğleneceğim, isterseniz gelmeyin," diye posta atmıştı, 'gidelim mi - gitmeyelim mi' konuşmaları yaparlarken, Esra kendine siyah bir elbise aldı; yumuşak, üzerinden dökülen, göğsü ve sırtı "kararınca" açık, kısa etekli. Saçlarını kestirdi.

Partinin bir gün öncesiydi, Ersin'in evindeydiler. Esra elbisesini giydi, eteğini de belinden tutup yukarılara çekerek, abartılı vamp tavırlarıyla, "Nasılım ha?" yaptı onlara. Ersin, "Partiye biz gelmesek belki de daha rahat edecek gibisin," dedi. Esra masanın üzerinde duran yarım bardak suyu Ersin'e doğru savurup onu ıslattı. "Ne kıskanıyorsun, gel sana da birşeyler alayım, hiç alışık olmadığın gibi giyin kuşan, belki sana da iyi gelir," dedi. Sonra kendi dediğini ciddiye alarak, "Hakikaten!" diye bağırdı. "Haydi gelin, yarın çarşıya çıkalım, size kıyak kıyafetler alayım. Oraya acayip şık şıkırdım gidelim. Hem düşünsenize, ne biçim şaşırırlar. Anarşist arkadaşlarını lâcileri çekmiş görünce..." Erdal, "Valla fena fikir değil," dedi, "ama şaşıracaklarını sanmıyorum, 'ha, bunlar da yuppie olmuş' der, geçerler." Ersin, "Yahu bence bu

parti meselesini fazla ciddîye alıyor muyuz?" diye sordu. Sonra birden Esra'ya dönüp, "Yahu senin bacakların dün, benim bir haftalık sakallı suratım gibiydi, ne yaptın sen?" dedi. Esra biraz utanarak, "Kuaföre gittiğimde..." diye mırıldandı. Erdal atıldı: "Ağda mı yaptırdın?" Esra, "Yok," dedi, "orada çimen biçiyorlardı, ben de makinenin geçtiği yere yattım." Erdal, "Canım," dedi, "yani gerçekten bacaklarını birinin önüne uzatıp ağda yaptırmış olabileceğini düşünmek zor geldi bir an." Esra, "Niçinmiş?" diye sordu. Biraz hırçınlaşmıştı. Erdal, "Ne bileyim," dedi, "bana ayakkabı boyatmak bile hâlâ çok tuhaf gelir. Ya da berberde saç kestirirken birisinin başımı yıkaması..." Esra'nın yüz ifadesi tamamen değişmişti şimdi. Kavga ettiklerinde, avaz avaz bağırmaya başlamadan önce bir süre böyle, mırıldanarak konuşurdu: "Tamam, anladık, kendimize hesap sormadan hiçbir halt edemeyiz artık, geçti, bu şansımız kalmadı, bu şansımızın olmasını zaten istemiyorduk, vaktiyle kaydımızı yaptırdık, biz artık kendimize hesap sormadan yaşamayacağız, bizi bu tarafa yazın, dedik, bitti, tamam..." Erdal sıkıntılı bir gelgitin kendisini bir oraya bir buraya savurduğunu hissediyordu. Esra'nın bacaklarını pembe önlüklü bir manikür-pedikürcünün önüne uzatıp, "Ay, kızım dikkat etsene"ler arasında yanındaki benzerleriyle gizli çekişmeler içinde mahrem bilgi alışverişleri yapan orta sınıf kadınları gibi, ağda yaptırmış olabileceğini gözünün önüne getirmesi çok zordu. Anlaması, en azından şu anda, mümkün değildi. Bir yandan da, bu tepkisini şimdi değil iki gün ya da hattâ belki birkaç saat sonra gösterse Esra'yı böyle üzmeyeceği açıktı, ama çenesini tutamamıştı bir defa. Şu sırada, tam da kimsenin geri adım atamadığı, sözlerini geri alamadığı o garip, kaçınılmaz gerilim artışını yaşıyorlardı. Erdal beceriksizce, "Ama elbisen çok güzel," dedi. Esra, "Bırak canım Allahaşkına," deyip içeriki odaya yöneldi, yeni elbisesini çıkarıp eve geldiğinde

üzerindeki bluzu ve burada gece yatarken giydiği eşofman altını giydi geldi, bir sigara yaktı, koltuklardan birinin dibine, yere oturdu.

Sonra ne olmuştu, tam hatırlayamıyordu şimdi. Kavga etmemişlerdi, bundan emindi, ama durum hemen de düzelmemişti. Gerilimli bir gece yaşanmış, ertesi gün bir şekilde bu gerilimi unutmuşlardı -gerilimleri unutmak, yaşanmamış saymak da yaşantılarının önemli bir parçası olmuştu zaten-, partiye de gitmişlerdi, orada da mühim bir tatsızlık olmamıştı. Çünkü karşılaştıkları insanlarla en küçük bir iletişim kuramayacaklarını gecenin başlarında anlamışlar, mecburen birbirlerine sığınmışlardı yine.

Esra o gece aralarında canhıraş kavgalar çıkmamasını sağlayan şeyleri hatırlamak istiyordu. Hatırlamayı gerilimin ortasındayken terk etmek istemiyordu. Şu ânına bir hatıra eşlik edecekse, gönlünü biraz ferahlatacak ya da hiç değilse şahsiyetsiz bir hatıra olsaydı, olumsuz çağrışımlar taşıyan hatıralardan olmasaydı.

Aynada kendini giyinik görünce şaşırdı Esra. Sabah buraya gelirken üzerinde ne varsa onları giymişti. Aynadaki görüntülerden en son hatırladığı, külodunu giyerkenki haliydi. Şaşkınlığı, hatıraların gücüne ağır bastı, onları terk etti. Şimdi bir an önce dışarı çıkmak istiyordu. Islak saçlarını eliyle, taraksız şöyle bir düzeltti, küçük çantasını aldı, oda anahtarına uzandı, yatağının üzerinde açık duran valizin kapağını kaparken durakladı. Gidip pencereden yavaş yavaş akşamüstü kalabalığı tarafından işgal edilen çarşı caddesine baktı. Caddenin tenha olmasını istemiyordu. İçinde kaybolabileceği bir kalabalık istiyordu. Kalabalığın artacağını hissedip buna sevindi. Oda kapısına doğru yürürken, gözü tekrar aynaya takıldı. Birden soyunmaya başladı.

Saçlarını taradı. Daha çok yeşile kaçan camgöbeği bluzunu, dizlerine kadar inen siyah şort eteğini giydi. Gözlerini

boyadı. Kendine güldü. Aynadaki her kimse, ona son bir kıyak yapıyormuş edâsıyla, hem de dostça güldü. Pansiyondan çıktı.

Hemen karşıdaki pastaneye seğirtip dondurma aldı. Onu yalayarak denize doğru yürüdü. Biraz durdu, sonra "köşe"ye gitti. Tapınağın yoğun bakımdaki sütunları arasında dolandı, birinin üzerine oturup dondurmasını bitirdi. Tekrar çarşı caddesine döndü. Bir köşede sekiz-on kişinin birikmiş, birşeyler seyrettiğini görünce oraya yöneldi. İki ayrı grup, birer ressam oğlanın başına toplanmış, onların karikatür portreler çizişlerini seyrediyorlardı. Oğlanların ikisinin de karşısında birer turist kadın vardı. Biri çok gençti, annesiyle babası yayılmış gülümsemeleriyle onu izliyorlar, babası arada ona laflar atıyordu. Öteki oğlanın karşısında oturan kırk yaşlarında bir kadındı, muhtemelen kocası ve onlara yaşıt bir başka çift de onu seyrediyordu. Esra, seyreden kadının elinde muhtemelen az önce tamamlanmış bir karikatür portre tuttuğunu ve ara sıra buna baktığını fark etti.

Kalabalıktan ayrıldı, ağır ağır yukarı, antik tiyatro yönüne yürümeye başladı.

Yüzü lekeli adam, işte tam bu sırada, Esra kalabalığın yanından birden ayrılıp hasır ve deri çantaların, şilebezi elbiselerin üstüste yığılı, asılı durduğu iki dükkânın bulunduğu yöne baktığında çok korktu. Esra'nın kendisini gördüğünü düşündü. Ne yapacağını bilemedi. Korkuyla, hızla uzaklaştı oradan. Esra'nın epeyce ilerlemiş olduğunu düşünebildiğinde, çarşı caddesine geri döndü. Çok korkmuş ve terlemişti. O bunu böyle tarif edemezdi, ama şu anda gerçekten birisinin onu kucağına yatırıp başını okşamasına ihtiyacı vardı. Ürkek ürkek sağa sola bakınırken, Esra'yı yeniden gördü.

Esra geri dönüp gelmiş, karikatür portre yapan oğlanlardan birinin karşısına oturmuş, resmini çizdiriyordu. Oğlan, bütün yaz boyunca yüzlerce turist kadının portresini

çizerken bu işe can atan Türklerin sadece seyretmekle yetindiklerini bildiğinden, önce Esra'ya "Aryu İngliş, görmın?" gibi sorular sordu. Esra, "İstanbul'dan geldim," deyince oğlan çok şaşırdı, hattâ seyirci kalabalığında bir kıpırdanma oldu. Türk, kadın, görünüşe bakılırsa yalnız, bu mevsimde, Side'de... Ressam oğlan tabiî hiç susmadan birşeyler sormaya, konuşmaya koyuldu. Esra bazen tek kelimelik cevaplar veriyor, bazen onu da vermiyordu. Sonra, oğlanı duymaz oldu.

Vaktiyle gittikleri, hani şu "ağda meselesi"ne yolaçan partiyi düşünüyordu.

Gittikleri köşk, eskiden muhtemelen çok güzel bir bina olan, şimdi modernleştirilerek cepheden görünüşü kişiliksizleştirilmiş, önündeki geniş avluya bir sürü otomobilin park edilmiş bulunduğu, çok büyük salonunda Osmanlı kalıntısı bir sürü "aksesuar"la klasik mobilyaların fazla beklenir bir manzara içinde yanyana durduğu, çok büyük camlı, çok büyük kapılardan geçilerek çıkılan büyük balkona upuzun bir masanın kurulduğu, ağaçlıklı bahçenin balkondan ilk bakışta kocaman bir park gibi göründüğü, bir bakıma filmlik, bir bakıma pek gerçek, sıradanlıklarla dolu ilginç bir mekândı. Karşılaşmalar, el sıkışmalar, ilk konuşmalar genellikle ilginçti. Birbirlerini tanımayanlar oluyordu. Ev ve davet sahibi karı-koca, birbirlerini tamamlayan roller üstlenmişlerdi. Adam konuklarla kadın garsonlarla ilgileniyordu. Balkondaki dev masanın tek bir masa olmadığını Esra içki almaya gittiğinde fark etti. Ortasındaki boşlukta üç garsonun sürekli şişeler açtığı, tabaklara bir şeyler koyduğu, garsonlardan özellikle ikisinin, kıvırcık siyah saçları ve kalın bıyıklarıyla papyonlarının uyuşmazlığını abartılı kibar tavırlarla gidermeye çalıştığı, dikdörtgen bir şölen dekoruydu balkondaki.

Kopmuş, ucu eskilerde kalmış tanışıklıklar, ilk karşılaşma anları dışında etkilerini kaybettiler, zayıf veya kuvvetli, süren, yaşayan bağlantıların dayanak yapıldığı, herkesin bu şekilde gerekli ısınma zamanını geçirdiği dakikalardan sonra, balkonda yiyip içenler, bahçede dolaşanlar gecenin serinliğini hissetmeye başladılar. Bu akşama kadarki hayatın doğal ürünü olan gruplaşmalar, salona geçilmesi ve ister istemez aynı kalabalığın unsurları haline gelinmesiyle dağılmaya yüz tuttu. Yakınlaşma girişimlerine sıra geldi.

Erdal, Ersin ve Esra, bu ana kadar birçok defa, "Aman, yabanîlik etmeyelim, dönüp dolaşıp yine üçümüz oturuyoruz, madem geldik..." filan diye birbirlerini uyardılar. Kapıdan girer girmez geldiğine pişman olan, ama büyük bir fedakârlık ve sabır-metanet sınavına girmeyi kabullenen Ersin, sesini çıkarmadan içki içiyor, Erdal veya Esra ne derse onu yapıyordu. Bir ara, "Yahu böyle bir yer bulmuşken şu bahçeye çıkıp dolanayım biraz," dedi, sıvıştı.

Erdal, birden dünkü ağda tartışmasını ve Esra'yı üzdüğünü bir kez daha hatırladı. Buna yolaçan, muhtemelen, Esra'nın geniş, bol yakalı siyah elbisesinin içinde, uçları kıvır kıvır saçları ve hafif makyajıyla gözüne birden çok hoş görünmesiydi. Erdal ona, "Gel," dedi, "şu köşe sâkin şimdilik, birileri bulaşana kadar..." Durakladı. "...veya biz yeniden sosyalleşme atılımlarına girecek gücü bulana kadar oraya kaçalım." Üç-beş koltuk ve sandalyenin çevrelediği bir alanda kimsenin bulunmayışını, etrafına çok sayıda insanı toplamış müstehcen fıkralar anlatan adama mı borçluydular, yoksa gerçekte birtakım insanların buralarda da düpedüz iş konuşuyor oluşuna mı, tahmin etmeleri güçtü. Oturdular. Erdal sigara paketini çıkardı, yırttı, yaldızı dışarı çekti, sehpanın üzerine koyup şöyle bir düzeltti, Esra'ya göz kaleminin yanında olup olmadığını sordu. Yoktu. Erdal, "O zaman tükenmezle olacak, ne yapalım," dedi. Cebinden ka-

lemini çıkarıp Esra'nın resmini çizmeye koyuldu.

Değişik zamanlarda Esra'nın resimlerini çizmişti Erdal. Bir vakit, Ersin isterdi çizmesini. Onun için kaç tane yapmıştı kimbilir. Birkaç sefer de Esra bizzat istemişti. O resimlerin hepsi vaktiyle Selimiye'yi boylamıştı ve geri alınamamıştı. Sonra, mâlûm gerilimler... Eğer şu çizdiğini bitirirse, Esra'nın Erdal tarafından çizilmiş ve hâlâ ellerinde bulunan tek resmi bu olacaktı.

Bir ara Esra, "Geliyorlar!" dedi. Erdal başını kaldırmadı. Aceleyle çiziyordu. Gelip engel olacaklar, resmi elinden alacaklardı sanki.

Çevrelerine birkaç kişi toplanmıştı bile. Yanıbaşlarındaki koltuk ve sandalyelerde artık birileri oturuyor ve onlarla konuşmaya çalışıyordu; veya kendi aralarındaki konuşmalara onları da katmaya. Erdal'ın oturduğu koltuğun kenarına bir kadın ilişti. Erdal'ın gözlerinin içine bakarak konuşuyordu. Hoşça bir kadındı. Öteki taraftan Erdal'ın omzuna dokunan bir adam, "Valla Erdal Bey, Safiye deminden beri bizleri buraya getirmeye çalışıyor," dedi, oradakiler güldüler. Erdal çizmeyi çoktan bırakmıştı. Yaldızı katlayıp cebine koydu. Özellikle o kadın, birkaç kişi, "Aaaa, bize göstermeyecek misiniz çizdiğinizi," dediler. Erdal, "Affedersiniz, ama ben gösteremem öyle," dedi. "Zaten müthiş bir sanat eseri görme fırsatını kaçırdığınızı sanmıyorum." Adamlardan biri, "Hiç öyle demeyin," diye atıldı. "Ben göz ucuyla gördüm çizdiğinizi. Siz bu işi ciddî ciddî beceriyorsunuz." Erdal, konuyu kendinden uzaklaştırabileceğini umarak, biraz da oradaki herkesin ilgi alanı olmayacağını, dolayısıyla genel bir sohbete elvermeyeceğini hesaplayarak, adamla bir resim tartışmasına girebileceğini düşündü. "Siz resme meraklısınız galiba," dedi. Yanına ilişmiş olan kadın atıldı: "Sadettin Bey'in özel koleksiyonu vardır. Eşi de, Margaret de çok meraklıdır, o da resim yapar," dedi. "Üçümüz hiç sergi

kaçırmayız." Erdal cümlenin sonuna geldiğinde başını hatırlayamadığı birtakım genel laflar etti. Çeşitli insanlar da birşeyler söylediler galiba. Bu sırada Esra'nın çevresini de birileri sarmış, onu sohbete mecbur etmişlerdi.

Sıkıntının bir üst düzeye yükselişi, Safiye'nin Erdal'a ısrarlı, çağıran ve gülen gözlerle bakarak, "Lütfen benim bir resmimi yapın, ne olursunuz," diye tutturmasıyla gerçekleşti. Erdal, "Madem beni ressam ilân ettiniz, sanatçı sayıyorsunuz, niçin ısmarlama bir şey yapmamı istiyorsunuz?" demeye çalıştı. Ancak kadın, "Peki ben hiç mi bir şey ilham etmiyorum size?" diye sordu.

Artık dayanılacak gibi değildi. Onca insan, Erdal'a kadının resmini yapsın diye ısrar etmeye başlamıştı. Erdal birden gülümsedi. "Peki," dedi, "o zaman bilimsel çalışalım." Kadını karşısına oturttu, kendisi de ne çizdiğini göremesinler diye sırtını duvara verip iyice köşeye çekildi.

Esra, bir ara Erdal'ın kolunu öne uzata uzata, arada bir gözünü kapatarak kalemiyle ölçüler aldığını görünce, olacak felâketi anladı. Erdal müthiş ciddî, kalemi uzatıyor, başparmağıyla ölçüler işaretliyor, önündeki kâğıda -kâğıt istediğinde, kadın "Lütfen benim resmimi de sigara yaldızına yapın," diye tutturmuştu; adamlardan biri kendi pakedini yırtıp yaldızını vermişti- bir-iki çizgi atıyor, sonra yeniden ölçü alıyordu. Esra, kendini çevreleyen grubun içinden sıyrıldı, Erdal'a kaş göz ederek, 'lütfen yapma' demeye çabaladı, ama başaramadı.

Erdal bu işi belki sıkılıp gidenler olur diye uzattıkça uzattı. Ama çizeceği resmi merakla bekleyen kalabalık dağılmıyordu. Sonunda derin bir nefes alıp, "Bitti," dedi. "Ama bir şartım var." Tabiî herkes heyecanla, "Neymiş?" diye sordu. Erdal arkasına resim çizdiği yaldızı katladı, Safiye'ye, "Bunu çantanıza koyun ve ben buradan gitmeden bakmayın," dedi. Herkes hayal kırıklığına uğramıştı. "İm-

kânı yok, olmaz" dediler. Erdal, "Peki o zaman," deyip yaldızı sehpanın üzerine bıraktı.

Birkaç kişi birden atıldı. Alıp açtılar. Tabiî, Esra'nın daha önce birkaç kez tanık olduğu için tahmin ettiği gibi, Erdal 'ölçü alıyorum' diye uzatıp durduğu kalemin resmini yapmıştı. Bütün ayrıntılarıyla, ince şeritleri, parlayan kısımları, gölgeleri ve markasıyla...

Esra o anda hem gerçek bir utanma duygusunu, kötülük yaptığını bilmenin vicdan yükünü hem de haince bir öç alma zevkini birarada yaşamıştı. Şimdi olayı hatırladığında sadece gülümsüyordu.

"Tamam efendim."

"Ha? Ne?"

Çapkın ressam oğlan Esra'nın portresini bitirmişti. Esra'ya uzatıyordu. Esra, "Kusura bakma," dedi. "Dalmışım. Ama galiba bu arada hiç kıpırdamadığım için bu durum işine yaramış senin." Oğlan, güzel bir resim yaptığını hissediyordu, mahçup bir kasılmayla, "E, çok hoşuma giderek yaptım," dedi. Esra, oğlanın sehpasının çevresine astığı bir sürü karikatür portreyle kendi resmi arasındaki farkı derhal gördü. Onun resmi hiç de karikatürümsü değildi. Son kez ressam oğlanın yüzüne baktı ve çantasını kavradı:

- Borcum ne kadar?
- İsterseniz hiç vermeyin.
- Borcum ne kadar?
- Side'de mi kalıyorsunuz?
- Borcum ne kadar?

Oğlanın istemeye istemeye söylediği tutarı ödeyip resmini aldı ve yürümeye başladı. Hemen yanıbaşında olmadığını hissettiği, ama yine de çok yakında bir yerlerde bulunan bir adamın soluk alıp verişini duyuyor gibiydi. Çok sıkıntılı,

herkesten ve her şeyden saklanma arzusunu, telâfisi mümkün olmayan bir yanlışlık sonucu yaşıyor olmanın güvenilmezliğini, ezikliğini, peki ama niçin başkaları kadar yaşamaya hakkı olmadığını anlayamamanın isyanını dışavuran, hem sırf durdurulamadığı için sürdürülen hem de sürdükçe acı veren, garip bir soluk alıp verişti bu.

Esra, çarşı caddesinin ışıl ışıllığıyla taban tabana zıt bir âleme, pansiyonların arasına sıkışmış antik siluetlerin günün birinde tepelerine inecek darbeleri bekleyerek sessizce iç çektiği yan sokaklara daldı. Akşamüstü, duşunu almış insanların bir-iki tur atıp içkili akşam yemeklerine oturmaya hazırlandığı çarşı caddesi ve deniz kenarındaki canlılık, sanki bu sokaklardaki enerjiyi soğurarak kendini var ederdi. Sokaklar, evler, arkaları, içleri boş, tek boyutlu dekorlar gibi kalırdı. Garipti, gece, şu anda sokaklarda varolan tek tük hayat belirtileri de yok olduktan sonra, durum tersine dönerdi. O zaman içinde horlanan, sevişilen tek katlı binalardan bir sıcaklık yayılabilirdi Side'nin yan sokaklarına.

Esra girdiği sokakta biraz ilerledikten sonra yavaşlayıp usulca başını çevirdi, arkasına baktı. Sokağın ucunda görülen çarşı caddesi kesiti parlak bir fon, bu fonun önündeki karaltı da kamburunu çıkarmış, yalpalayarak yürüyen bir adamın siluetiydi.

Esra, sanki istediği bunu görmekmiş gibi gülümseyerek gözlerini kapadı. Daha ağır yürümeye başladı. Karaltı, onun geriye baktığını görünce telâşla kendini gölgede kalan, kuytu bir yere atmıştı. Esra biraz daha ilerledi, yürüdüğü sokakla denize paralel bir başka sokağın kesiştiği köşede, elindeki resmi bir bahçeyi çevreleyen telli kazıklı çitin dibine bıraktı. Resmi kazıklardan birine yasladı, yana çekildi, karşıdaki pansiyonun çardağına asılı ampul resmi biraz aydınlatıyordu. Esra hızlı adımlarla resmi yasladığı çitin geçit verdiği bir yeri aradı, buldu, bahçeye girdi, eve yakın bir

ağacın dibine çöküp saklandı.

Birkaç dakika geçti. Esra yüzü lekeli adamın gelip resmi buluşunu, alıp ışığa tutuşunu, sonra çevresine bakınmaya başlayışını izledi. Adam başını çeşitli yönlere çevirip kısa kısa sağı solu taradıktan sonra Esra'nın içinde kaybolduğu karanlığa dikti gözlerini. Esra şimdi onu tam göremiyordu, çömeldiği yerden görüşünü engelleyen bir dolu silüet ve karaltı vardı; dallar, birkaç sandalye, çitin kazıkları...

Adamın soluk alıp verişleri az önceki gibi irkiltici değildi. Elinde resim, yüzünde minnet dolu bir ifade, karanlıkla konuşuyor gibiydi. Karanlığın içinden Esra'nın sesini duydu:

- Haydi şimdi beni yalnız bırak artık. Lütfen!

83

Esra kafe-bar-lokanta işlevlerini birarada yüklenmenin üzerine bindirdiği yük yüzünden şahsiyetini kaybetmiş bir masa-sandalye, kadın-erkek, renkli lamba-hasır paravan topluluğunun arasına karışacakken durakladı. Üşenmeyip pansiyona gideyim, üstüme kazağımı alayım, diye geçirdi aklından. Sıkı bir akşam yemeği keyfine hazırlanıyordu. Yalnız başına akşam yemeği yemeye cüret etmiş kadın olmanın cezasını ödemek durumunda kalıp kalmayacağını bile düşünmeyecek kadar, kendi çizdiği tabloya kaptırmıştı kendini.

Kazağını alıp geldi ve kenarda köşede küçük bir masa aranmaya başladı. Tabiî garsonların, "Başka gelecek var mı?" sorularıyla karşılaştı, "Yok," dediğinde tabiî ki yüzüne anlamlı anlamlı baktılar, o da onların yüzüne bakmadı ve onu ıskalamalarını sağladı. Aslında bir yandan, "Beni oniki kişinin bulunduğu bir masaya oturtsalar..." diye düşünüyordu. Bu fikri "tam Erdal'lık" buldu.

Herhangi bir sorun çıkmadan yemeğini yiyip içkisini içmeye başlayabilmişti. Tuvalete gitmek için yerinden kalktı-

ğında, üzerinde sabitleşmiş bakışların takip ışıkları haline geldiğini fark etti ama umursamamayı başardı.

Tuvalet, lokantanın yola bakan masalı sandalyeli alanının köşesindeki paravanın yanından dolaşılarak geçilen arka bahçedeydi. Yüzlerce boş şişenin, kasaların, bir uzun hortumun, bir el arabasının, çok büyük iki eski tencerenin, birtakım naylonlar ve kâğıtların doldurduğu arka bahçenin köşesinde "Ladies" ve "Gentleman" tabelaları hoştu. Esra nedense buradan ürktü. Duyduğu birtakım garip sesler ürküntüsünü artırdı. Tuvaletin ışığı yanmıyordu. Lokantadan yeterince ışık vuruyordu oraya ama yine de küçük tuvalet kulübesinin içine girip kapıyı kapatınca tamamen karanlıkta kalacağını düşündü. Kapıyı aralayıp elini içeri uzatarak elektrik düğmesini aramaya başladı. Bu sırada az önce duyduğu sesleri çok daha belirgin biçimde yeniden duydu. Fısıltıyla konuşan birileri vardı çok yakında. Birisinin kendi kendine konuşmasına da hiç benzemiyordu duyduğu. Nereden geliyordu bu sesler? Bulunduğu bahçe duvarla çevrilmişti ve tuvalet kulübesi dışında, ardında birilerinin bulunabileceği herhangi bir bölme yoktu. Oraya yığılı eşya, altında, arasında birilerinin bulunmasına asla elvermeyecek durumdaydı.

Esra tuvaletin ışığını yakmayı sonunda başardı. Ve işte o anda tam anlamıyla korktu, çünkü o ışığı yakar yakmaz duvarın arkasından, "Hşşşt" diye bir ses duydu, "Artık uyduruyor olamam," dedi. Duvara iyice yanaştı, ayaklarının ucuna basarak.

Duvarın ardında konuşmalar kesildi, ama bir kıpırdanmanın, yavaştan bir itişme-çekişmenin belirtisi sayılabilecek sesler kesilmedi. Üstelik Esra arada bir kadının inlediğini duyar gibi oldu. Ve kadın ses çıkaramasın diye birden ağzını tutup onu susturduklarına hükmetti. Bir süre kulak kesilip bekledi. "Yok lan kimse orada," sözlerini şüpheye

yer bırakmayacak netlikte duydu. Bunun ardından, birden fazla insanın -aralarında bir de kadın kesinlikle vardı- hırıltı, homurtu ve fısıltıları birbirine karışarak yeniden yükseldi. Esra üzerine çıkacağı birşeyler bulabilmek için bahçeyi gözleriyle taradı. Kasalar vardı, ama üstüste konmuşlardı ve en üstteki doluydu. Tek başına, üstelik gürültü çıkarmadan, kasayı çekip üzerine çıkmayı, duvarın arkasına bakmayı beceremezdi. Ayaklarının ucuna basarak lokanta binasının yanına, arka bahçeyle ön taraf arasındaki dar geçite yöneldi. En yakınındaki garsona işaret etti. Delikanlı, Esra'nın yüzüne tuhaf tuhaf baktı. Arka bahçeye çağırılıyor olduğunu, Esra'nın telâşlı hareketlerinden anlayınca, biçimi boşverip içerikle ilgilendi, telâşa kafasını takmayıp, yalnız başına yemek yiyen kadının onu arka bahçeye çağırmasıyla başlayan bir fanteziyi şekillendirmeye girişti. Esra'nın yanına yaklaştığında Esra onu kolundan çekip süratle arka tarafa götürdü. Oğlan lokantanın kapanma saatini bile bekleyemeyen bu isterik kadınla tuvalette iş tutarken lokanta sahibine yakalanabileceğini bile düşünüp, dertlenmeye başlamıştı ki, Esra ona, "Sakın sesini çıkarma ve şu duvarın arkasında ne oluyor, çık bak," dedi. Oğlan şaşkınlıktan ne yapacağını bilemez olmuştu ve Esra'nın karşısında kıpırtısız duruyordu. Esra onu sertçe çekiştirdi, sarstı, oğlan az önce kurduklarını bir anda unutacak kadar afallamıştı. Esra, "Çabuk çık bak, birşeyler oluyor orada," dedi. Oğlan yine biraz direndi ama Esra'nın bakışları düpedüz ezici ve hükmediciydi. Oğlan bu garip kadından çekindi, duvardaki bir oyuğa ayak ucunu takıp yükseldi ve bir kez de orada dondu kaldı. Duvarın arkasında bir gürültüdür koptu. Esra artık fısıldamayı bırakarak, "Çabuk söyle, ne oluyor orada!" diye haykırdı. Garson duvarın ardına değil, Esra'nın yüzüne bakıyordu ve dudakları birbirine yapışmış gibiydi. Esra onu aşağı çekti, az önce oğlanın yaptığı hareketi bir eliyle onun omuzuna

tutunarak taklit etti.

Gördüğü, duvarın dibinde yatan, elbisesinin önü açılmış, külodu dizine kadar sıyrılmış, saçı başı darmadağınık bir kadınla, koşarak uzaklaşmaya çabalayan iki adamdı. Adamlardan biri tökezleyip düştü. Yerden kalkarken, dönüp arkasına baktı ve Esra'yla gözgöze geldi. Esra ağzına gelen bütün küfürleri bağıra bağıra ederken arka bahçeye bakan mutfaktan sesleri duyup gelen bir-iki adam, omzuna Esra tutunduğu için kıpırdayamayan garsona, "Ne oluyor yahu?" diye soruyorlardı.

Esra, o adamları da kendisiyle birlikte duvarın ardına geçip yerde yatan kadınla ilgilenmeye zorladı.

Kadın Almandı, sarışın ve şişmancaydı. Esra onun elbisesinin önünü kapatır ve yanaklarına hafif hafif tokat atarken kendine gelmedi. Adamlardan biri kadını kucaklayıp kaldırdı. Ne yapılacağını kimse bilmiyordu. Esra, garsona, "Doktor nerede?" diye sordu. Garson oğlan, birden zihninde bir kıvılcım çakmış gibi fırladı, hemen bir sonraki köşede bulunan eczaneye koştu. Biraz sonra genç bir kadınla döndü. Esra genç eczacı hanıma olanları anlatırken, Alman kadın gözlerini açtı. etrafındaki insanları görünce korktu, ağlamaya başladı. Onu eczaneye götürdüler. Lokantadan bu işe karışmış adamların o anda bir suç işliyormuş gibi korktukları Esra'nın dikkatini çekmiş, birazdan da bütün birikmiş öfkesini onlara kusmasına yolaçacaktı.

Alman kadını eczanede, kendine gelmiş, kötü bir İngilizceyle eczacı kadına başına gelenleri anlatırken bırakıp çıktı Esra. Lokantaya döndü, hesap ödemek istedi, ama ne dediyse kabul ettiremedi, ondan para almadılar, ona çok yabancı gözlerle baktılar.

84

Sabah uyandığında Esra'nın Side'ye ayak bastığı andaki enerjisinin önemli bir bölümü tükenmişti. (Oysa o hiç değilse biraz daha idare edebilmeyi ummuştu.) Yataktan zor kalktı. Kalkana kadarki kırkbeş dakika içinde kafasından geçenler onu daha da yorgun düşürdü. Pastanede kahvaltı ederken onu görenler, diskolu miskolu çılgın bir gecenin üstüne pek az uyuduğunu sandılar.

Kahvaltıdan sonra odasına döndü. Mayosunu giyip havlusunu aldı, çıktı, denize doğru yürüyecekken durakladı, yüzünde tuhaf, münasebetsiz bir gülümsemeyle küçük marketlerden birine girdi. Kararsızlık geçirdiği belli oluyordu. Güneşyağı satın almaktan vazgeçti. Yüzündeki ifade donuklaşmıştı. Marketten çıkarken, kendisine dik dik bakan bir adamla karşılaştı. İrkildi ama bozuntuya vermedi. Asıl, adamı geçip birkaç adım attıktan sonra korktu, çünkü adamın kim olduğunu şimdi hatırlayabilmişti: Dün gece duvar dibinde Alman kadına tecavüz etmeye çalışırken gördüğü, kaçarken ayağı takılıp düşen, Esra'yla gözgöze gelen adamdı bu.

Esra adımlarını ağırlaştırdı, adamın arkasından baktığını hissediyordu. Dönüp tekrar markete girdi ve ekmek bıçağından biraz küçük bir bıçak satın aldı, sarmalarını istemedi, elinde bıçakla marketten çıktı, bıçağı sallaya sallaya, göstere göstere, denize gitmek üzere yola koyuldu.

Kumsalda yattığı süre içinde bir türlü rahat edemedi. Adamlar gelirse... bıçak... falan... İstediği böyle bir şey değildi. Kalkıp pansiyona dönmeye karar verdi.

Pansiyona gelirken, yol üzerinde adama tekrar rastladı. Adam yalnız değildi ve yanındakinin akşamki öbür herif olduğunu tahmin etmek çok kolaydı tabiî. Esra ürkerek adamların önünden geçti ve o geçtikten sonra adamların

hareketlendiğini fark etti, az sonra, bir köşeyi dönerken göz ucuyla geriye baktığında da takip edildiğini gördü.

Hızlı hızlı yürüyerek pansiyona girdi, odasına hışımla daldı, elinde ne varsa duvara çarpıp kendini yatağın üzerine attı ve ağlamaya başladı.

Sarsıla sarsıla ağlamaktan yorgun düşmüştü, yarı baygın yatıyordu. Kalkabilecek gücü bulduğunda aynada yüzünü gördü. Dün akşamüstü gördüğü hafif makyajlı, alımlı ifadeyle şu gördüğünün ne ilgisi vardı? "Ama aslı bu," dedi kendine. "Aslı bu işte." Tekrar ağlamaya başladı.

Ağlaya ağlaya, açlığını hissedebilecek kadar normalleşmişti. Yüzünü yıkamak için kalktığında güneşin batmaya yaklaşmış olduğunu hayretle fark etti. Yüzünü yıkarken, sabah odasına girip ağlamaya başladıktan hemen sonra unuttuğu iki adamı yeniden hatırladı. Kendine kızdı, "Benim yaptığım da iş mi yani," diye mırıldandı. "İnsan biraz eski tecrübelerinden ders çıkarır. Hiç izlenirken kendi evine gelinir mi?" Havluya gömdüğü yüzünü okşayarak kurularken, "Si.tirsinler," dedi, "canları cehenneme."

Sonra, bütün bunları unutarak, hiç kıpırdamadan oturduğu bir yarım saat geçirdi. Bu sırada yüzünde, son hakkını denemeye hazırlanırken karşısındaki çıtayla bakışarak anlaşmaya çalışan bir yüksek atlamacının ifadesi vardı.

Giyinip çıktı.

Yürürken gülümsüyordu. Öyle ulaşılmaz bir hali vardı ki...

Sabah, iki adamın Esra'yı takip edişini uzaktan izlemiş yüzü lekeli adam bugünü vücudunun çeşitli yerlerinde dayanılmaz ağrılar hissederek geçirmişti. Şimdi Esra'yı pansiyondan çıkmış, kendinden emin yürürken görünce hem içi burkuldu hem de biraz rahatladı. Rahatı birazdan kaçacaktı.

Esra pastaneden dondurma aldı, sırtını denize dönüp Side girişine, antik tiyatroya doğru yürümeye başladı. Sabah kendisini takip eden adamların sokağa sandalyeler koymuş

bir kahvenin önünde oturduklarını görünce hiç ürkmedi, gülümsemesi gücünden hiçbir şey kaybetmedi. Adamlara baktı bile. Adamları şaşırtmayı başarmıştı. Toparlanıp kalkmaları ve peşine düşmeleri zaman aldı. Onların asıl korkuttuğu, şu anda hiç görünmeden Esra'nın yanında yürüyebilmekten başka arzusu bulunmayan yüzü lekeli adamdı. O artık ne yapacağını bütünüyle şaşırmış durumdaydı. Tanıdığı bildiği ve içinde ızdırap çektiği dünyaya tanımadığı bilmediği unsurların karışmış oluşu onu perişan etmişti. Üstelik Esra'nın hali...

Esra antik tiyatroya girip basamakları tırmanmaya başladığında adamlar tiyatronun girişinde durup aralarında kısa birşeyler konuştular. Yüzü lekeli adam onlara varlığını hissettirmeden yanlarından geçip içeri girmeyi beceebilirdi, ama cesaret edemedi. Bekledi. Adamlar girdiler ve güneş batışı seyretmeye tiyatroya doluşmuş çok sayıda insan arasından Esra'yı seçebilmek için bir süre gözleriyle çevreyi taradılar. Sonra, tuhaf bir yanlışlık yaparak, öncelikle denize bakan tarafa değil, öbür yöne doğru birkaç adım attılar. Galiba birisini Esra'ya benzetmişlerdi. Yüzü lekeli adam işte o sırada içeri geçip Esra'yı hemen gördü ve onun basamakları birer birer çıkışını izledi; kalbi müthiş bir hızla çarpmaya başladı. İçinden bir ses, "Hayır!" diye göğsünü yırttı. Eli, gömleğini göğsünden pençe gibi kavramıştı. Başı zonkluyordu.

Esra antik tiyatronun tribün sıralarını, merdiven basamaklarını hiç değişmeyen bir tempoyla çıkıyor, basamakları çıktıkça yüzüne o anda orada bulunanların hiçbirinin hissetmediği bir serinlik yayılıyordu. Gülümsemesi artık canlı bir gülümseme değildi. Bir yıldız gibiydi. Görülüyordu ama belki de şu anda yoktu. Basamakları tırmanıyordu Esra.

Yüzü lekeli adam, titreyen dizlerini gerektiği gibi kullanamadığı için çok zor çıkıyordu yukarı doğru.

Öbür iki adam Esra'yı gördüklerinde Esra en üst on-on-

beş basamağı da çıkmak üzereydi.

Esra birbirlerinin fotoğrafını çekmek için karşılıklı geçip duran ve arada kamerayı değişen bir İngiliz çiftin arasından geçtiğini fark etmedi. Basamakları tırmanmaya devam etti.

Bir Alman kadın, en üst sıranın da arkalığına çıkıp cambazlık yapmak isteyen kızını hışımla geri çekti ve ona kızgın kızgın birşeyler söyledi.

Bir deklanşör sesi duyuldu. Sonra bir tane daha.

Güneş gözlüğü takmış bir yaşlı çift, mütebessim suratlarla incecik son izi de silinen güneşi selamladılar. Esra son iki basamağı da çıktı. Yüzünde donmuş gülümsemesini tatlı bir serinlik şefkatle yaladı.

85

Antik tiyatrodakiler, az önce zorlanarak çıktığı basamakları koşarak inmeye çabalayan, düşen, başından kanlar akan tuhaf bir adamın çığlığını duydular. O tiyatronun çıkışına ulaşmak için, âdetâ kendini tribünlerden aşağı atar gibi koşmaya başlamadan önce, az önce korkunç bir çığlık duydular. Evet, adam haykırmıştı.

Aynı adam, şimdi antik tiyatronun denize bakan tarafında, yerde, otların arasında cansız yatan kadının başucuna çökmüş, aynı korkunç çığlıkları atıyordu. Üstünü-başını paralıyor gibiydi, ama kıvrılıp kasılmış parmaklarıyla sadece havayı pençeliyordu.

Beş dakika kadar sonra başına dikilen astsubayla jandarmalara hiçbir anlaşılır söz söyleyemedi bu adam. Gözyaşları terine bulaşmış, sümükleri akmış, perişandı. Durmadan inliyordu. Astsubay jandarmalara onu götürmelerini söyledi.

Tiyatroya en yakın pansiyondan bir orta yaşlı kadın yerde yatan cesede şöyle bir eğilip baktıktan sonra gidip bir beyaz çarşaf getirdi. Esra'nın gülümsemesinin üzerine örttüler.

Genç bir Alman çift, astsubaya hararetle bir şeyler anlatmaya çabalıyorlardı. Astsubay görgü tanığı sayılabilecek kim varsa kendisiyle birlikte karakola gelmesini istedi. Bir süre beklendi. Az önce giden jandarmalardan biri döndüğünde astsubay onu cesedin başında bıraktı ve yanındaki kalabalıkla birlikte karakola yollandı.

Tiyatrodan koşarak kaçtıklarından beri terden sırılsıklam olmuş, nefes nefese iki adam, kalabalığın karakol sokağına girmesiyle birlikte, Esra'nın cesediyle jandarmanın durduğu yerin az ötesinden hızla geçtiler. Bir motosikletle.

Kimliklerini tesbit etmek hiç zor olmadı. Nitekim aynı gece Manavgat'da bir evde yakalandılar. Ve arka bahçe duvarının dibinde Esra'ya yakalandıkları lokantanın iki aşçısıyla garsonunu bir korkudur aldı.

Onbeş yaşında gösteren bir kız, karakolun önünde, başörtülü iki kadına, "O deli gibi adam var ya," dedi, "gördüm, o düşen kadının yanına gelince önce ona bir tokat attı, valla... sonra üstüne kapanıp ağlamaya başladı, ama önce tokat attı..."

Esra'nın pansiyondaki valizinden, bir etekle bir bluz, bir çift küpe, açılmış bir paket kâğıt mendil, sayfaları bütünüyle boş bir yepyeni defter, biri tükenmez, biri keçeli iki kalem, üç de fotoğraf çıktı. Fotoğrafların ikisinde Esra birer adamlaydı, fotoğrafların biri bir evde çekilmişti, öteki koruluk gibi bir yerde, üçüncü fotoğrafta da o iki adam ve Esra bir deniz kıyısında, birlikteydiler.

86

Erdinç, Esra'nın apartmanının önünde taksiden inerken önce, "Şu bakkal," diye düşündü, "umarım karşıma çıkmaz, kafamı bozarsa herife ne yaparım bilmiyorum." Ama apartman kapısına yaklaşırken beyninden vücuduna bir sı-

caklığın yayıldığını hissetti ve "Çıkacaksa şimdi çıksın karşıma," dedi, "dükkânını başına geçireyim herifin."

Apartman kapısından girdiği anda da bakkalı makkalı unuttu.

Kapıyı ürke ürke çaldı. Başörtülü bir kadın açtı. Başörtüsü başında çok yapmacık, çok uygunsuzdu. Kadını tanıdı tanıyacaktı Erdinç. Kadın da belli ki onu pek yabancı görmemişti. Erdinç içeri girdikten kısa süre sonra kadın onu tanıdı. Erdinç kadının kim olduğunu öğrenince, az önce onu bir yerden gözünün ısırdığını düşünmüş olmasına rağmen şaşırdı, çünkü Esra'nın annesi vaktiyle son derece zarif, incecik bir kadındı. Niçin bu kadar şişmanlamıştı? Erdinç, kadına bunu büyük bir rahatlıkla sorabileceğini hissedip kendinden ürktü.

Ona, "Buyur otur oğlum," dediler. Evde birkaç kadın daha vardı. Esra'nın ailesi genişti. Özellikle annesinin akrabaları çoktu. Erdinç oturdu. duramadı, kalktı. Kadınlardan bir-ikisi, belli ki hemen bütün ölüm olaylarında görüldüğü üzere, ölüye belirli bir mesafenin berisinde yakınlık iddia edemeyecekleri herkesçe kabul edilen, bu nedenle gelen-gidenle ilgilenerek olaydaki rollerinin küçüklüğünü gidermeye azimli birileriydi. Erdinç'e ille kahve yapacaklardı. Ona seslerini bile zor duyurdular.

Erdinç kocaman aynada kendini göremiyordu. Aynanın karşısında duruyor, ama sadece gerisindeki eşyayı, odada dolaşan kadınları görebiliyordu; grimavi kocaman yüzeyde kendi aksi yoktu. Gözlerini kısıyor, açıyor, imkânı yok kendini göremiyordu. Ayna ayrıca büyüyüp küçülmeye başlamıştı. Erdinç başının biraz üstünde dev bir kütlenin hızla tepesine inmeye hazırlandığını fark etti, kendini yana attı. Dev bir pastane paketi onu ezmeye çalışıyordu. Sonra insan boyunda bir çift ayakkabı salondan yatak odasının bulunduğu küçük holümsü-koridorumsu bölmeye doğru geçti.

Erdinç'in dizleri acıyordu, vurmuşlardı dizlerine. Konuşturmak için. Erdal, Ersin ve Esra'nın nerede olduğunu soruyorlardı ona. Söylemeyecekti, kararlıydı. Boşuna işkence ediyorlardı. Haber müdürüyle istihbarat şefi onu yere yatırmaya çalışıyor, sırtına biniyorlardı. Elleri halıyı kavramış, dirseklerinden kırılmış kolları vücudunu taşımakta zorlanıyordu. Bu sırada Sadık Paşa kamçılıyordu onu. İçerde, yatak odasındaki Esra bütün bunları bildiği halde gelip engel olmuyor, Ersin de sigarasını içerek pencereden dışarı bakıyordu. Erdinç daha fazla direnemeyip kendini bıraktı ve alnına da vurdular, başı ağrımaya başladı. Onu sırtüstü çevirdiler. Hepsi başına üşüştüler. Ama birden, hepsinin görüntü olarak yansıtıldığı perde yırtıldı, hoş kokulu birkaç damla Erdinç'in sıkı sıkı yumulmuş gözkapaklarını serinletti.

- İyi misin oğlum? Açıldın mı biraz?

Erdinç, biri yüzüne kolonya süren dört kadının arasında, yerde yattığını anladığında çok utandı. Hemen kalkmaya yeltendi, başı döndü, gözleri yine kardı, parmaklarıyla gözlerine bastırdı, sol dirseğinin üzerine abanarak biraz doğrulmuş halde, "Özür dilerim," dedi. "Gitsem iyi olacak." Alçak sesle, güçlükle konuşuyordu. Kadınlardan biri, "Şu divana kadar gelebilseniz," dedi. Biri divanda, öbürü ona yakın koltukta oturan iki kadın kaş göz işaretleri ve fısıltıyla, Erdinç'in kim olduğunu birbirlerine soruyorlardı, biri Esra'nın annesini göstererek onun Erdinç'i tanıdığını ifade edince sâkinleştiler.

Esra'nın annesi bir ara içeri gidip elinde bir ilâç kutusuyla döndü. "Sana da bir müsekkin vereyim mi evlâdım?" diye sordu. "Biz kaç gündür şeker gibi yer olduk bunları."

Erdinç divana ulaşıp arkasına yaslanarak oturmuştu. Ayağa kalktığında bir kez daha, "Gideyim," dedi, ama hem bunu yapacak halde değildi hem de kadınların bir yandan Esra'nın eşyasını toplamakta olduklarını fark etmişti, oradan

uzaklaşmaya gönlü hiç razı değildi. Neyse ki Esra'nın annesi, "Tamam gidersin, kendine gel biraz otur," demişti. "Biz bir yandan işimize bakarız."

Erdinç gözünü karşı duvara asılı resme dikti, öylece kaldı. Hayata dönüşü, karşısında birden, siyah bir ince çizginin, beyaz bir geniş şeridin çevrelediği siyah-beyaz figürler yerine bir boşluğu buluvermesiyle oldu. Kadınlardan biri duvarlardaki resimleri toplayıp kaldırıyordu. Etrafta koliler de vardı.

Erdinç ayağa kalktı. Esra'nın annesine bakındı. Salonda yoktu kadın. Erdinç kadının adını hatırlamamıştı. İçeri gitmeye çekiniyordu. Kolilere doğru birkaç adım attı ve onların kâğıtlara sarılmış birtakım küçük eşya ile dolu olduğunu gördü. "Bardaklar mardaklar herhalde," diye düşündü. O sırada Esra'nın annesi salonun kapısından başını uzatıp baktı. Erdinç az önceki tükenmişliğinden ötürü kendinden hiç beklenmeyecek bir çeviklikle kadının yanına yaklaşıp, "Acaba..." diye kekeledi, "Esr... onun eşyasını toplarken size yardım edebilir miyim, izin verir misiniz?" Kadın, "Pek yardımlık bir şey yok, biz yapıyoruz ama..." dedi, sesini alçalttı, "özel hatırası olan bir şey varsa alabilirsin yavrum." Erdinç, Esra'nın annesini o anda eskiden tanıdığı insan olarak görmeyi başardı. Hattâ Esra'nın, annesiyle ilgili ettiği birkaç laf bile bir çırpıda aklından geçiverdi. "Annem de, babam da demokrasinin en duygusuz, karşısındakine saygının en donuk biçimini temsil ederler," türünden bir sözdü Erdinç'in hatırladığı. Hem kadının yüzüne bakarak bunu düşünüyor olmaktan rahatsızlık duydu hem de gerçekte bu evde kendisiyle ilgili "özel hatırası olan" herhangi bir şey bulunmadığını bilmenin burukluğu, yüzünü buruşturmasına yolaçtı. Kadın, "Oğlum, sen de kendini biraz toplamaya çalış," dedi. "Bak biz kızımızla ilgili olarak acının her türlüsünü kanıksadığımızı sanırken, başımıza bir de neler gel-

di." Durdu; öne eğdiği başını kaldırıp, Erdinç'in yüzüne baktı. "İnsan hiçbir zaman, 'bundan kötüsü olamaz' demeli." Erdinç yine, kadının hem soğukkanlılığından dehşete düşüyor hem de Erdinç'i Esra'nın çok yakını saymasından, sanmasından ötürü kendini garip, sahtekârca bir konumda görüyordu. Ama hiç değilse yatak odasındaki komodinin çekmecesine bir göz atmadan bu evden çıkmayacaktı. Apartman sahanlığına adım attığı andan itibaren Esra'nın geride bıraktığı hiçbir şeyle ilişki kuramayacağını çok iyi biliyordu.

"Teşekkür ederim," dedi. "İçeriye bir girip bakabilir miyim?" Bunu dediği sırada, girmek istediği yerin yatak odası olduğunu, bu talebiyle kendini Esra'ya asla olmadığı tarzda yakın gösterdiğini, rol yapıyor, karşısındaki kadını kandırıyor konumuna düştüğünü aklından geçirip kendini çok kötü hissetti. Ama artık kendini de yenmeliydi. Kadın birşeyler dedi, Erdinç duymadı, anlamadı, ama kadının "hayır giremezsin," demeyeceği zaten belliydi, yatak odasına yöneldi.

Doğruca komodine yürüdü. Bir çekmecesi, bir de kapaklı bölmesi vardı komodinin. Çekmeceyi çekti, yerinden çıkardı, yatağın üzerine koydu. O sırada içerideki kadınlardan biri odaya giriyordu ki, Erdinç göz ucuyla, Esra'nın annesinin kadını engellediğini, ona fısıltıyla birşeyler söylediğini izledi. Utancı depreşti. Ellerinin hafifçe titrediğini de fark etti.

Çekmecede bir defter bulunca memnun oldu. Üstelik defterin arasında birtakım gazete kupürleri, basılı bazı kâğıtlar vardı. Ne olduklarına bakmadı, çünkü o anda bunların varlığı yetmişti Erdinç'e. Çekmecede arkadaşlarının gölgeleri peşinden seslenmesini sağlayabilecek başka bir şey bulamadı. Komodinin kapaklı bölmesini açıp açmamayı bir süre düşündü, açmadı. Kalkıp yatak odasından çıktı.

Elinde tuttuğu defterden bir tuhaf güç alıyordu. Kendisinin de bariz şekilde hissedebileceği ölçüde toparlanmıştı.

Esra'nın annesine, "Gerekirse sizi arayabilir miyim?" dedi. "Bana telefonunuzu verebilir misiniz? Ben Esra'nın ve ötekilerin ölümüyle uğraşacağım, peşini bırakmayacağım bu olayın." Kadın Erdinç'in yüzüne çok garip baktı. Bir şey diyecekmiş, vazgeçmiş gibiydi. "Beni nasılı, niçini hiç ilgilendirmiyor oğlum," dedi. Ses tonunda ilk kez bir kırıklık, burukluk seziliyordu. "Yine de istersen vereyim telefonumuzu ama bu işle ilgili olarak bizi aramazsan sevinirim."

Erdinç kapıdan çıkarken, Esra'nın annesi ona, "O aldığın defterin arasındakileri ben gördüm," dedi.

Erdinç duyduğunu anlamadı. Daire kapısı ardından kapandığında apartmanın merdiven otomatiğine bastı, defterin yapraklarını karıştırdı, gazete kupürüne benzettiği, katlanmış bir kâğıdı açınca bunun önceki darbe döneminden kalma bir arananlar listesi olduğunu gördü. Listeyi ve kendi fotoğrafını hemen tanıdı. En alt sırada sağdan ikinci kendisiydi. Genç, hafif sarkık bıyıklı. Üstten ikinci sırada en solda Erdal, onun yanında Ersin vardı. Ersin'in hemen altında da Esra. Erdinç önce, "Burada bile onlar birarada, ben uzakta kalmışım," diye düşündü. Sonra, sahanlığın loş ışığında dahi parlayan çizgileri fark etti. "O kalem," dedi içinden; bağıracaktı az kaldı, Mor kontürlü bir gümüş yaldızlı kalemle Erdal ve Ersin'in fotoğraflarının üzerine çarpı atılmıştı. Esra'nın bu kalemlerden kullandığını Erdal'ın cenazesinden sonra oturdukları kafede fark etmişti, değişik renklerde kontürlü yaldızlı kalemleri kendisi de sevdiği için memnun olmuştu Erdinç. Hattâ Esra'yla görüşmeyi sürdürecek olurlarsa ona bunlardan birkaç tane hediye alabileceğini düşünmüştü.

Erdinç sırtını duvara yasladı. Elleri buz kesmişti. Listeyi gözlerine yaklaştırıp, kâğıdın eskiliğinden, buna karşılık çarpı işaretlerinin yeniliğinden emin olmak istedi ve bu arada gördü ki, Esra'nın fotoğrafının üzerinde de belli belirsiz

noktalar halinde o meşum işaret seçilebiliyor. Noktaları birleştirin ve çarpıyı tamamlayın, beni de iptal edin, der gibi.

Çılgıncasına defteri karıştırmaya başladı Erdinç. Defterin arasında bir de gazete kupürü buldu. Üzerinde oynanmış, birşeyler çizilmiş, bir şeyler yazılmış, bir kupür. İzmir'de beş katlı kocaman bir binanın terasından kendini atan liseli kızla ilgili haberin kupürüydü bu. Büyük bir fotoğrafta, terastan kendini atmadan az önce kız görülüyordu. Kızın iki yanına, onunla birlikte atlamaya hazırlanıyor gibi duran iki adam çizilmişti. Ustalıkla. Kızın sağındaki adamı Erdinç hemen tanıdı. Jimmy Hendrix'ti. Solundaki için biraz düşünmesi gerekti. Onu da buldu. Polo kazaklı bir Joffe. Onun resmini ilk kez Erdal'ın evinde görmüştü. Bir sürü "H.B." veya "H. Benol" portresiyle aynı kâğıdın üzerinde, Erdal tarafından çizilmiş olarak.

Erdal, terastan atlamaya hazırlanan liseli kızın yanına iki adamı katmakla kalmamış, fotoğrafın sağ üst köşesine de bir imzalı not koymuştu: *"Erdal'84 - ve son!"*

Erdinç merdivene oturdu. Ağlamaya başladı.

Cebinden yaldızlı kalemini çıkardı. Esra'nın fotoğrafının üzerindeki noktaları birleştirerek çarpıyı tamamladı.

Elinde kalem, 'Arananlar' listesindeki kendi gençlik fotoğrafına bakmaya başladı.

Titriyordu. Hıçkıra hıçkıra ağlıyordu şimdi.

87

Kucağındaki köpeği yere bıraktı, cebinden anahtarını çıkarıp dairesinin kapısını açarken, "İşte," dedi, "burada yaşayacaksın artık. Bak, hep tanıdığın, bildiğin eşya..." Kapıyı açtı, köpeği usulca içeri itti. Köpek karanlık daireye ürkerek girdi, ama Erdinç'in uzanıp antre ışığını yakmasıyla birlikte salona daldı. Bir sürü eşyanın gelişigüzel yığıldığı sa-

londa yanyana duran bir kitaplıkla bir çalışma masasına doğru koştu, masanın yanında yere çöküp onu koklamaya başladı.

Erdinç hayvanı arkasından izledikten sonra sokak kapısını kapamak için geri döndü. Karşıdaki dairenin kapısı açıldı. Pijama altlı, kazaklı, saçları dökük bir adamla, sabahlıklı karısı kapıda göründüler. Adam, "Ee, Erdinç Bey," dedi, "apartman içinde köpek mi besleyeceksiniz?"

Erdinç kapıyı adamın suratına kapadı.

1988-1989

Maruzat

Bu kitapla ilgili tasarılarımı anlattığımda beni yüreklendiren, hattâ her aşamasında "iş"in heyecanını benimle paylaşan arkadaşlarıma, "okur huzurunda" teşekkür etmek istiyorum. Adlî ve hukukî konularda bir sürü abuk subuk soruyla kafasını şişirdiğim arkadaşım Avukat Haluk İnanıcı'ya ayrıca teşekkür borçluyum.

Kitabın giriş notunda yeralan "Hayal mahsûlü olduğuna göre tasarlanabilir demektir" esprisini Claude Chabrol'un *Nada* filminin jeneriğinde görmüştüm, "izinsiz olarak aldım." 108, 200-202, 213-214 ve 274-275. sayfalarda yer alan dizeler Hans Magnus Enzensberger'in *Titanic'in Batışı* adlı destanvârî eserinden (Cem Yayınevi, İstanbul 1983, Türkçesi Sezer Duru). 239-240. sayfalardaki şiir, Lale Müldür'ün *Uzak Fırtına*'sındaki (Şiir Atı Yayıncılık, İstanbul 1988) "La Luna"nın bir bölümü. 182. sayfada sözü geçen Knulp, Hermann Hesse'nin *Knulp'un Hayatından Üç Hikâye*'sinin (Maarif Basımevi, İstanbul 1954, Türkçesi Zahide Gökberk) kahramanı; Erdinç'in hatırladığı alıntı da bu kitaptan. 219. sayfada, Erdal'ın "İktidar İlleti" yazısının başına koyduğu dörtlük, Dire Straits'in *Brothers in Arms*'ından; anlamı kabaca: o kadar çok farklı dünya ve o kadar çok farklı güneş var - hepimiz aynı dünyanın üzerindeyiz ama başka başka dünyalarda yaşıyoruz.

"Esra'nın Ersin'den sonra Erdal'la birlikte olduğunu polis muhabirlerine kim anlatmıştı? Veya polislere? Erdinç, insanların özel yaşantılarının polisin eline düşmesi karşısında dehşete kapılırdı. İnsan bedeninin, 'suç sayılan eylemleri'nin yıl, polise düşmesinden çok daha ızdırap verici, çok daha gayri insaniydi, insanın sadece kendini ilgilendirdiğini düşündüğü hayat ayrıntılarının, kesitlerinin sorgu odalarında, işkencehanelerde, hücrelerde uluorta ellenmesi, zedelenmesi. Ya da polis muhabirlerinin daktilolarına sokulup uçlarında uğursuz harfler taşıyan ince metal çubuklarla dövülmesi."

Türkçe edebiyatta siyasî polisiyenin parlak örneklerinden biriyle karşı karşıyayız. Dahası, yeni gelişen bu türün öncü örneklerinden biriyle.

Polisiye entrikanın berisinde, bir kuşağın geçmişiyle ve kendisiyle hesaplaşmasının gerilimi var *Bekle Dedim Gölgeye*'de. Arkadaşlık, ahlâk ve sadakatle ilgili, iktidar tutkusuyla ilgili, her kuşağın yeniden keşfetmesi gereken, veya belki her kuşakta yeniden yitirilen değerlerle hesaplaşma var. Bir cinayetin arkasındaki muammanın ürpertisi, insanın hayatındaki anlamı kaybetme endişesinin ürpertisiyle katlanıyor. Aynı zamanda, herhangi bir anlamla arasında köprü olan aşkın ürpertisiyle.

Nasıl oluyor da Titanic sapasağlam dururken koca koca buzdağları birer birer batıyor?

"İyi polisiye iyi edebiyattır" sözüne birinci dereceden delil sunan bir "siyasî-polisiye" roman.

İLETİŞİM 79
ÇAĞDAŞ TÜRKÇE EDEBİYAT 9

ISBN-13: 978-975-470-009-1
9 789754 700091